

การศึกษางานหัตถกรรมจักสานชนเผ่าลาวเทิง
เพื่อประยุกต์ใช้ในการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ร่วมสมัย

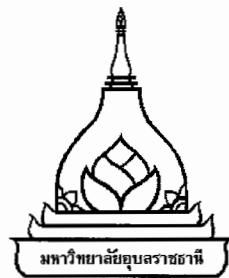

ประจำปี สิกขา

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการออกแบบผลิตภัณฑ์ คณะศิลป์ประยุกต์และการออกแบบ
มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

พ.ศ. 2551

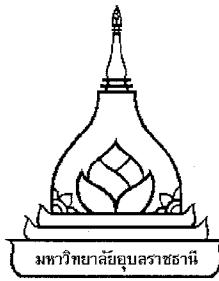
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

**A STUDY OF LAO THEUNG WICKERWORK FOR
CONTEMPORARY PRODUCTS DESIGN AND DEVELOPMENT**

PRATHABJAI SIKKA

**A THESIS SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF THE REQUIREMENTS
FOR THE DEGREE OF DOCTOR OF PHILOSOPHY
MAJOR IN PRODUCT DESIGN
FACULTY OF APPLIED ARTS AND DESIGN
UBON RAJATHANEE UNIVERSITY
YEAR 2008
COPYRIGHT OF UBON RAJATHANEE UNIVERSITY**

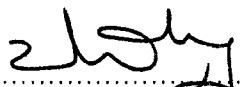

ใบรับรองวิทยานิพนธ์
มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
ปริญญา ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการออกแบบผลิตภัณฑ์ คณะศิลปะรัฐศาสตร์และการออกแบบ

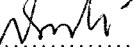
เรื่อง การศึกษางานหัตถกรรมจักสานชนเผ่าลาวเทิง เพื่อประยุกต์ใช้ในการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ร่วมสมัย

ผู้วิจัย นางประทุมใจ สิกขา

ได้พิจารณาเห็นชอบโดย

 ..... อาจารย์ที่ปรึกษา

(ศาสตราจารย์ ดร. ประโคน วิโรจนกุญ)

 ..... กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร. สมพันธ์ กุษลกิจเดช)

 ..... กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ พิทักษ์ น้อยวงศ์ลัง)

 ..... กรรมการ

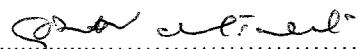
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สมชาย นิลอาทิ)

 ..... กรรมการ

 ..... คณบดี

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สมชาย นิลอาทิ)

มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี รับรองแล้ว

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อุทิศ อินทร์ประสิทธิ์)

รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ

ปฏิบัติราชการแทนอธิการบดี มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

ปีการศึกษา 2551

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี โดยความกรุณาช่วยเหลือเป็นอย่างดียิ่งจาก รองศาสตราจารย์ ดร.วิโรฒ ศรีสุโภ ศาสตราจารย์ ดร.ประกอบ วิโรจนกุญ อาจารย์ที่ปรึกษา วิทยานิพนธ์ ขอบคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.สันพันธ์ ฤทธิเดช รองศาสตราจารย์ พิทักษ์ น้อยวงศ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์สมชาย นิลอาทิ กรรมการ และ ดร.ศักดิ์ชาย สิกขา ที่เป็นกำลังใจให้คำแนะนำ ช่วยเหลือเป็นอย่างดี จนผู้วิจัยสำเร็จการศึกษา ขอบคุณ นายคมกฤษ บริบูรณ์ ศูนย์ส่งเสริมฝีมือ จักстанด้วยไม่ໄ่ อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี ผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบและให้ความ ช่วยเหลือในขั้นตอนการทำผลิตภัณฑ์ต้นแบบ ขอบคุณ พระครูเกี้ยวนธรรมานุวัตร เจ้าคณะตำบล เกษม เขต 1 เจ้าอาวาสวัดเกยมสำราญ พร้อมด้วยสมาชิกกลุ่มหัดกรรมจักстанบ้านเกยม ตำบล เกษม อำเภอตระการพืชผล จังหวัดอุบลราชธานี นายแสงวิ พิมพนา ช่างฝีมือจักстанบ้านโนนน้อย อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี นายเป บุญคำ พร้อมด้วยช่างฝีมือจักстанบ้านโนนสมบูรณ์ อำเภอเสิงสาง จังหวัดนครราชสีมา ที่ให้คำชี้แนะเกี่ยวกับลวดลายการงาน และให้ความช่วยเหลือใน ขั้นตอนการทำผลิตภัณฑ์ต้นแบบ ขอบคุณ นายสิง ไชยะบัวสี หัวหน้าห้องการพัพันต่างประเทศ พร้อมครอบครัว นายคำโอ บุนสีพม รองหัวหน้าสูนย์กลางแนวลาวสร้างชาติ แขวงสะหวันนะเขต นายวงศ์สุดี ศุวรรณศักดิ์ พร้อมครอบครัว ที่ให้ความช่วยเหลือในระหว่างที่เข้าพำนัชพื้นที่ศึกษาข้อมูล ขอบคุณ อาจารย์สัญชัย สุพิพัฒน์มงคล อาจารย์พิเศษภาควิชาครุศาสตร์ปัจยกรรม คณะครุศาสตร์อุดสาครรุ่น สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง นายสุพัฒน์ สมเสนาะ ผู้ร่วมคณะกรรมการ ลงพื้นที่ศึกษาข้อมูล ขอบคุณ ประชาชนผู้ลาวเทิงทุกแห่งบ้านที่ให้การต้อนรับด้วยน้ำใจ ไม่ตรีอันแสนซื่อและให้ข้อมูลเป็นอย่างดี ขอบคุณญาติพี่น้องและผู้เกี่ยวข้องให้ความช่วยเหลือ ทุกท่าน ทึ้งในส่วนของภาครัฐ ภาคเอกชน ที่อยู่ในสปป.ลาว และในประเทศไทย ซึ่งไม่ได้อุ่นนาน ตลอดจนมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ที่สนับสนุนและมอบทุนในการศึกษาวิจัยครั้งนี้

ท้ายนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบคุณบุพการีผู้เป็นพลังแห่งชีวิต คือ คุณพ่อประพาส และ คุณแม่โคมทอง สุวรรณชาดา ให้ข้าพเจ้าได้มีพลังใจให้ศึกษา คุณค่าความรู้ และคุณประโยชน์ได้ฯ ที่เป็นกุศลอันเกิดจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขออนุโมทก์แด่คุณแม่โคมทอง สุวรรณชาดา แม่ ผู้ประธานาธิบดีที่จะได้เห็นความสำเร็จของข้าพเจ้า และรองศาสตราจารย์ ดร. วิโรฒ ศรีสุโภ อาจารย์ ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งถึงแก่กรรมในระหว่างที่ข้าพเจ้ากำลังศึกษาอยู่

(นางประทับใจ สิกขา)

ผู้วิจัย

บทคัดย่อ

ชื่อเรื่อง : การศึกษางานหัตถกรรมจักสานชนเผ่าลาวเทิง เพื่อประยุกต์ใช้ในการออกแบบ
และพัฒนาผลิตภัณฑ์ร่วมสมัย

โดย : ประทับใจ สิกขา

ชื่อปริญญา : ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชา : การออกแบบผลิตภัณฑ์

ประธานกรรมการที่ปรึกษา : รองศาสตราจารย์ ดร. วิโรฒ ศรีสุโภ, สดค. (กิตติมศักดิ์)
ศาสตราจารย์ ดร. ประกอบ วิโรจนกุล

คัพท์สำคัญ : งานหัตถกรรมจักสาน ชนเผ่าลาวเทิง การออกแบบ ผลิตภัณฑ์ร่วมสมัย

งานหัตถกรรมจักสานชนเผ่าลาวเทิงเป็นรูปแบบผลิตภัณฑ์ที่มีความหลากหลาย มีความประณีตสวยงาม และมีประโยชน์ใช้สอยที่คุ้มค่า ผู้วิจัยเล็งเห็นว่า ชนเผ่าลาวเทิงมีภูมิปัญญาที่ชาญฉลาดในการเลือกใช้วัสดุในห้องถ่ายภาพเป็นสิ่งของเครื่องใช้ รวมทั้งมีลักษณะของการสืบทอดที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม แสดงออกถึงอัตลักษณ์เฉพาะชนเผ่า จึงได้นำมากำหนดเป็นวัตถุประสงค์ในการวิจัย 3 ประการ ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาความเป็นมาของชาติพันธุ์ วิถีชีวิตร่วมกับงานหัตถกรรมจักสานชนเผ่าลาวเทิง 2) เพื่อศึกษาระบวนการผลิต ลวดลายการสาน การให้สี ในเรื่องของการปรับปรุงพัฒนาคุณภาพวัสดุและกระบวนการผลิต และ 3) เพื่อออกแบบและพัฒนางานหัตถกรรมจักสานชนเผ่าลาวเทิงให้เป็นผลิตภัณฑ์ร่วมสมัย ประชาชนและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยร่วมกัน จำแนกออกเป็น 2 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มสำหรับการศึกษาข้อมูลงานหัตถกรรมจักสาน ซึ่งเป็นประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ 5 แขวงทางตอนใต้ของ สปป.ลาว 2) กลุ่มสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบการออกแบบผลิตภัณฑ์ร่วมสมัย ได้แก่ ผู้เชื้อ ผู้จำหน่าย และผู้ผลิตงานหัตถกรรมจักสาน กลุ่มตัวอย่างผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง โดยคำนึงถึงสภาพทางภูมิศาสตร์ และความหลากหลายที่ครอบคลุมตามเนื้อหาในการวิจัย

ผลการวิจัยสามารถจำแนกออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้ 1) ส่วนของการศึกษาความเป็นมาของชาติพันธุ์ วิถีชีวิตร่วมกับงานหัตถกรรมจักสานชนเผ่าลาวเทิงพบว่า ชนเผ่าลาวเทิง เป็นชนเผ่าที่อาศัยอยู่ตามพื้นที่ราบสูงและเขตภูเขา มีการดำเนินชีวิตแบบเกษตรกรรมที่พึ่งพิงธรรมชาติ มีวัฒนธรรมการแต่งกายที่เป็นอัตลักษณ์เฉพาะ และมีลักษณะร่วมทางวัฒนธรรมที่คล้ายคลึงกัน เช่น การนับถือผี การสูบกอก การค้มเหล้าไห การทอดผ้าคั่วบกีเอว และการใช้งานหัตถกรรมจักสาน

ซึ่งผู้วิจัยจำแนกออกเป็น 5 กลุ่ม ได้แก่ เครื่องใช้อเนกประสงค์ เครื่องใช้ในครัวเรือน เครื่องมือดักจับ และขังสัตว์ เครื่องใช้ตามความเชื่อและในพิธีกรรม และเครื่องใช้อื่นๆ 2) ส่วนของการพัฒนา คุณภาพวัสดุและกระบวนการผลิต พบว่า การให้สีที่เกิดจากการรرمคwan เมื่อนำมาทดลองโดยใช้วัสดุ ในการรرمคwanต่างชนิดกัน ให้ผลของสีที่เกิดจากการรرمคwanแตกต่างกัน นอกจากนี้ยังสามารถนำ ส่วนของใบ เปลือก หรือผล จากพืชบางชนิดมาถู แซ่บมากในน้ำหรือต้ม มาใช้ในการให้สีผลิตภัณฑ์ จัดงานได้ด้วย และเพื่อให้เกิดการประยัดเชื้อเพลิง มีความปลอดภัยต่อผลิตภัณฑ์จัดงาน ผู้วิจัยได้ ออกแบบและพัฒนาเตารมคwanแบบประยัดพลังงาน โดยคำนึงถึงวัสดุที่ใช้ในการผลิต ต้นทุน ซึ่งชาวบ้านสามารถนำไปผลิตได้เอง และ 3) ส่วนของการออกแบบและพัฒนางานหัตถกรรมจัดงาน ชนผ่าลามทิ่งให้เป็นผลิตภัณฑ์ร่วมสมัย พบว่า ผลิตภัณฑ์ที่เหมาะสมกับการผลิตและความต้องการ ทางการตลาดแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ 1) ประเภทเครื่องใช้และของตกแต่ง และ 2) ประเภท ของที่ระลึก จากผลการศึกษาดังกล่าวสรุปได้ว่า แนวทางการประยุกต์ใช้งานหัตถกรรมจัดงานชนผ่า ลายเทิงเพื่อใช้ในการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ร่วมสมัย ควรคำนึงถึงแนวคิดในการออกแบบ 3 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม ประกอบด้วย อัตลักษณ์เฉพาะถิ่น และการบอกเล่า เรื่องราว หรือแหล่งที่มา 2) ด้านค่านิยมและความต้องการของผู้บริโภค และ 3) ด้านหลักการ ออกแบบงานหัตถกรรมจัดงาน ประกอบด้วย ประโยชน์ใช้สอย การเดือยใช้วัสดุ การใช้ลายเพื่อ สร้างรูปทรงผลิตภัณฑ์ การให้สี ความคงทนแข็งแรง และการสร้างสรรค์ความงาม ใน การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองและประเมินผลการออกแบบผลิตภัณฑ์ตามแนวคิดทั้ง 3 ด้าน ไม่เป็น แนวทาง ดังเอกสารแนบท้ายการวิจัย

ABSTRACT

TITLE : A STUDY OF LAO THEUNG WICKERWORK FOR CONTEMPORARY
PRODUCTS DESIGN AND DEVELOPMENT

BY : PRATHABJAI SIKKA
DEGREE : DOCTOR OF PHILOSOPHY
MAJOR : PRODUCT DESIGN
CHAIR : ASSOC. PROF. WIROJ SRISURO, Ph.D. (HONORARY)
PROF. PRAKOB WIROJANAGOD, Ph.D.

KEYWORDS : WICKERWORK / LAO THOENG TRIBE'S / CONTEMPORARY PRODUCTS

There are various kinds of intricate and functional Lao Theung wickerwork products. The Lao Theungs have the clever local wisdom of making use of local material to create commodities and continuity of cultural heritage displaying tribal identity. Thus, the research set 3 purposes for the research: 1) to study the background and lifestyle of the Lao Theung race, and to compile the Lao Theung wickerwork, 2) to study the production process, interlacing patterns and coloring regarding the material quality and production process development, and 3) to design and develop the Lao Theung wickerwork into contemporary products. The population and samples of this research are divided into 2 groups: 1) the group for wickerwork data study, who were the people living in the 5 districts of Southern Laos, 2) the group for the analysis of the data for contemporary product design consisting of purchasers and wickerwork distributors and manufacturers. The samples were selected by purposive random sampling with regard to geographical condition and diverse factors apparent in the research contents.

The result of the study can be divided into 3 parts. 1) The study of the Lao Theung race and lifestyle and the compilation of their wicker handicrafts yields that the Lao Theungs are tribal people living in highland and hilly region with agricultural, nature-dependent lifestyle, unique clothing culture, and cultural similarity, for

example, animism, smoking treacle-coated tobacco, drinking Sato (Lao Hy), weaving with back strap looms, and using wickerwork items, which can be categorized into five groups: all-purpose utilitarian articles, household utilitarian articles, animal traps, faith and ritual articles and other utilitarian articles. 2) As for the development of material quantity and production process, the experiment showed that in fumigation coloring, different materials yield different colors. Furthermore, the leaves, bark, or fruits of some plants can also be chafed, immersed in water or boiled and then used for wickerwork coloring. And for fuel frugality and wickerwork protection, the researcher has designed and developed an energy saving fumigation kiln with regard to production materials, cost, which can be used by the local people in their own production. 3) For designing and developing the Lao Theung wickerwork into contemporary products, it was found that the products suitable for production and market demand can be separated into two categories: 1) utilitarian articles and decorative articles and 2) souvenirs. From the result of this study, it can be summed up that for the course of applying Lao Theung wickerwork to the design and development of contemporary products, 3 facets should be considered: 1) artistic and cultural value, consisting of indigenous identity and background conveyance, 2) consumers' value and demand, and 3) wickerwork design principles, consisting of utility, material choosing, and pattern using for product shaping, coloring, durability, exquisiteness and beautification. Attached at the end of the research is the report of the experiment and evaluation of product design with regard to those 3 concepts to serve as guideline.

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ก
บทคัดย่อภาษาไทย	ข
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
สารบัญ	ฉ
สารบัญตาราง	ช
สารบัญภาพ	ฉ
บทที่	ฉ
1 บทนำ	
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 สาเหตุของการวิจัย	3
1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
1.4 กรอบแนวคิดในการวิจัย	4
1.5 วิธีการศึกษาวิจัย	4
1.6 ขอบเขตของการวิจัย	5
1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	6
1.8 คำนิยามศัพท์เฉพาะ	7
2 การศึกษาวิธีชิวิตชนผ่าลาวเทิง	
2.1 ชนผ่าใน สปป.ลาว	8
2.2 ชนผ่าลาวเทิงทางตอนใต้ของ สปป.ลาว	11
2.3 วิถีชีวิตของชนผ่าลาวเทิง	13
2.4 ภูมิปัญญาทางด้านหัตถกรรมของชนผ่าลาวเทิง	49
3 การศึกษาและวิเคราะห์งานหัตถกรรมจักสานชนผ่าลาวเทิง	
3.1 คุณค่าของงานหัตถกรรมจักสานในวิถีชนผ่าลาวเทิง	53
3.2 การจัดแบ่งประเภทงานหัตถกรรมจักสานชนผ่าลาวเทิง	56
3.3 การผลิตงานหัตถกรรมจักสานชนผ่าลาวเทิง	72
3.4 การวิเคราะห์งานหัตถกรรมจักสานชนผ่าลาวเทิง	80

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

4 การพัฒนาผลิตภัณฑ์จัดสถานร่วมสมัย	
4.1 การพัฒนาระบวนการผลิตงานหัตถกรรมจัดสถาน	86
4.2 การวิเคราะห์ผลิตภัณฑ์จัดสถานร่วมสมัย	94
4.3 การออกแบบผลิตภัณฑ์จัดสถานร่วมสมัย	100
5 การสรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	
5.1 การสรุปผล	123
5.2 การอภิปรายผล	
5.3 ข้อเสนอแนะ	
เอกสารอ้างอิง	128
ภาคผนวก	
ก การลงพื้นที่และผู้ให้ข้อมูล	131
ข แบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัย	142
ค ร่างแบบแนวคิดในการออกแบบ	147
ง การผลิตต้นแบบผลิตภัณฑ์	154
จ เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย	160
ฉ การนำผลงานวิจัยไปขยายผลเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน	173
ประวัติผู้วิจัย	176

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 ถินที่อยู่อาศัยของประชากรชนผ่าลาวเทิงในเขตพื้นที่ 5 แขวง	12
2 ผลการทดสอบรวมค่าน้ำผลิตภัณฑ์จักสถานโดยใช้วัสดุธรรมชาติชนิดต่าง ๆ	91
3 การจัดอันดับนักท่องเที่ยวที่เข้าไปใน สปป.ลาว	95
4 การจัดลำดับ 10 ประเทศที่มีการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวใน สปป.ลาว สูงสุดระหว่างปี ค.ศ. 2004-2007	95
5 ผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อร่างแบบแนวคิดในการออกแบบผลิตภัณฑ์จักสถานร่วมสมัย	102
6 จำนวนกลุ่มตัวอย่าง	116
7 ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้ซื้อ ผู้จำหน่าย และผู้ผลิต ที่มีต่อผลิตภัณฑ์ต้นแบบ	116
8 ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้ซื้อ ผู้จำหน่าย ผู้ผลิตที่มีต่อผลิตภัณฑ์ต้นแบบ จำแนกตามแบบ	118
9 รายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ข้อมูลเกี่ยวกับวิถีชีวิต และงานหัตถกรรมจักสถานชนผ่า ลาวเทิงในส่วนภาคครึ้ງ	132
10 รายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ข้อมูลเกี่ยวกับวิถีชีวิต และงานหัตถกรรมจักสถานชนผ่า ลาวเทิงในส่วนภาคเอกชน/ประชาชน	134
11 รายชื่อผู้ให้ข้อมูลงานหัตถกรรมจักสถาน เพื่อการออกแบบผลิตภัณฑ์ร่วมสมัย	139

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	สัดส่วนประชากรทั้งประเทศ ในสปป.ลาว	11
2	สัดส่วนประชากรชนเผ่าลาวเทิงทั้งประเทศ และในเขตพื้นที่ ๕ แขวง	11
3	วิถีชีวิตรชนาเผ่าลาวเทิงในรอบปี	14
4	เผ่าย่อง (แซง) ของชนเผ่ากະຕาง	15
5	ลักษณะเรือน และวิถีชีวิตรชนาเผ่ากະຕาง บ้านตาดแಡด เมืองท่าปางทอง แขวงສากะวัน	16
6	เผ่าย่อง (แซง) ของชนเผ่ากະตู	17
7	การแต่งกายในชีวิตประจำวันของชนเผ่ากະตู	18
8	หอโภนชนเผ่ากະตูบ้านกันดอน เมืองท่าແಡງ แขวงเซกອງ	18
9	เผ่าย่อง (แซง) ของชนเผ่าเกรียง	20
10	งานหัตถกรรมของชนเผ่าเกรียง (ແຮງ)	20
11	หอโภน และอุปกรณ์ที่ใช้ประกอบการแสดงในพิธีกรรมของชนเผ่าแซง บ้านเคียงดังແດ เมืองเด่นงาม แขวงສากะวัน	21
12	ชนเผ่าจะเม เมืองมูนละปะโนก แขวงจำปาสัก	22
13	วิถีชีวิตของชนเผ่าเจง	23
14	วิถีชีวิตและงานหัตถกรรมของชนเผ่าครี	26
15	เผ่าย่อง (แซง) ของชนเผ่าตะໂອີ້ຍ	27
16	การแต่งกายและงานหัตถกรรมของชนเผ่าตะໂອີ້ຍ	27
17	ชนเผ่าเตรียง เมืองคาดຈິງ แขวงเซกອງ	29
18	ลักษณะโดยรวมของชนเผ่าเบรา	31
19	เผ่าย่อง (แซง) ของชนเผ่าປະໂກະ	32
20	ชนเผ่าປະໂກະ บ้านสมทว่อน เมืองพิน แขวงสะหวันนะเขต	33
21	เผ่าย่อง (แซง) ของชนเผ่าມະກອງ	34
22	การแต่งกายและวิถีชีวิตของชนเผ่าມະກອງ	35
23	วิถีชีวิตของชนเผ่ายะเห็น บ้านห້วยจอด เมืองปากช่อง แขวงจำปาสัก	36
24	เผ่าย่อง (แซง) ของชนเผ่าຢຽງ	37

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่	หน้า
25 วิถีชีวิตของชนเผ่าละเวน	38
26 ชนเผ่าเบี้ยง บ้านคากช่วง เมืองละมาน แขวงเชกออง	40
27 ลักษณะเรือนชันเผ่าละวี บ้านละวีผ่างแดง เมืองละมาน แขวงเชกออง	41
28 วิถีชีวิตของชนเผ่าส่าวຍ	42
29 เผ่าบ่อຍ (แซง) ของชนเผ่าสะดาง	43
30 ชนเผ่าสะดาง ชาญเดนนาเกลือ แขวงอัตตะปือ ต่อชาญเดนເວີດນາມ	44
31 ประเพณีเกี่ยวกับการตายของชนเผ่าชาวรัก บ้านນິໄຊ เมืองສານໄໃຊ แขวงอัตตะปือ	45
32 เผ่าบ่อຍ (แซง) ของชนเผ่าໂອຍ	46
33 ลักษณะเรือน และวิถีชีวิตชนเผ่าໂອຍ	47
34 ลักษณะร่วมทางวัฒนธรรมของชนเผ่าลาวເທິງ	48
35 กรรมวิธีการทอดผ้าของชนเผ่าลาวເທິງ	50
36 ตัวอย่าง漉คล้ายบนผืนผ้าชนเผ่าลาวເທິງ	50
37 งานหัตถกรรมไม้แกะสลัก ชนเผ่าตะໂອັຍ บ้านหนองบึง เมืองປະຖຸມພອນ แขวงจำปาສັກ	51
38 การตีมีดหล่อโลหะของชนเผ่าลาวເທິງเผ่าต่าง ๆ	51
39 ตัวอย่างการใช้เครื่องจักسانของชนเผ่าลาวເທິງในลักษณะต่าง ๆ	52
40 ตัวอย่างกะเจ້າ และการใช้งาน	57
41 ตัวอย่างกะພາ และการใช้งาน	58
42 ตัวอย่างกะชาງ/ชาງ/กะພາໜ່າງ และการใช้งาน	59
43 ตัวอย่างกะเหล็บ/ตะเหล็ດ/กะພາ 3 ลง และการใช้งาน	59
44 ตัวอย่างกระขาดหาน และการใช้งาน บ้านห້ວຍທราย เมืองທ່າແຕງ แขวงเชกออง	60
45 ตัวอย่างกระดึง และการใช้งาน	60
46 ตัวอย่างกระติบข້າວ/ກ່ອງข້າວ	61
47 ตัวอย่างกระบุงเผ่าໂອຍ และการใช้งาน บ้านລະຍາໄດ້ เมืองສາມັກຄືໄໃຊ แขวงอัตตะปือ	61
48 ตัวอย่างกระлом/กระນວມ/ชະຮັງ และการใช้งาน	61

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่	หน้า
49 ตัวอย่างกะเบิงเพ่าละเวน บ้านวงสำพัน เมืองพุวง แขวงอัตตะปือ	62
50 ตัวอย่างจะเราะเพ่ามะกง และการใช้งาน บ้านโนนไช เมืองพิน แขวงสะหวันนะเขต	62
51 ตัวอย่างกะคำ อุทayanบางเจียงจะเดินสูก ตลาดผาสุ่ม แขวงจำปาสัก	62
52 ตัวอย่างกะโตก	63
53 ตัวอย่างถากข้าวผ่าเตรียง บ้านถากปอก เมืองถากจึง แขวงเชกong	63
54 ตัวอย่างชวนเพ่าปะโภะ บ้านสมตะวอน เมืองพิน แขวงสะหวันนะเขต	63
55 ตัวอย่างเสือ (สาด) เพ่าละวี บ้านคละวีน้อย เมืองละมาน แขวงเชกong	63
56 ตัวอย่างหาด และการใช้งาน	64
57 ตัวอย่างกะบังเพ่าเตรียง บ้านถากชะมอ เมืองถากจึง แขวงอัตตะปือ	64
58 ตัวอย่างข่อง และการใช้งาน	64
59 ตัวอย่างขันเพ่าครี และการใช้งาน บ้านชุมมี เมืองเชปุ่น แขวงสะหวันนะเขต	65
60 ตัวอย่างไช	65
61 ตัวอย่างถานเพ่าละเวน บ้านวงวิไลได เมืองพุวง แขวงอัตตะปือ	65
62 ตัวอย่างตุ้ม/ตุ้มก่อง	66
63 ตัวอย่างฝกมีด/ฝกพร้า	66
64 ตัวอย่างยางอื้น ยางไก่ และการใช้งาน	66
65 ตัวอย่างส่อน และการใช้งาน	67
66 ตัวอย่างสุ่มเพ่าละเวน บ้านหนองพะหนวน เมืองปากช่อง แขวงจำปาสัก และการใช้งาน	67
67 ตัวอย่างกระลอม	68
68 ตัวอย่างกะโตกเพ่าหารัก ที่ใช้ในพิธีป้าปันกิจศพ บ้านมีไช เมืองสถานไช แขวงอัตตะปือ	68
69 ตัวอย่างกะพา กะชาง ที่มอบให้แก่ผู้เตียบชีวิต	69
70 ตัวอย่างกุนเพ่าโอย บ้านละยาใต เมืองสามัคคีไช แขวงอัตตะปือ	69
71 ตัวอย่างเฉลว/ตาแหลวติดไไวหน้าเรือนเพ่าละเวน บ้านตาโอด เมืองปากช่อง แขวงจำปาสัก	70

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่		หน้า
72	ตัวอย่างบิงโบ	70
73	ตัวอย่างเชื่อนผ่องผ่าละแวง บ้านหาดซัน เมืองไชยาเดคตา แขวงอัตตะปือ	70
74	ตัวอย่างกะเต็บเงิน ผ่ากะตุ บ้านดาวจาง เมืองดาวจีง แขวงเชกคง	71
75	ตัวอย่างคุณผ่าโภย บ้านละယาใต้ เมืองสามัคคีไช แขวงอัตตะปือ	71
76	ตัวอย่างสาดกระลา	71
77	แหล่งที่มาของวัสดุในการทำเครื่องจักสาน	75
78	เครื่องมืออุปกรณ์ที่ใช้ในการทำเครื่องจักสาน	76
79	กะเจ้าผ่ามะ บ้านจะกำใหญ่ เมืองท่าแตง แขวงเชกคง	78
80	กะชางผ่ากะตุ บ้านดาวโกก เมืองสานไช แขวงอัตตะปือ	79
81	กะพาผ่ากะตุ บ้านหนองบง เมืองละมาน แขวงเชกคง	79
82	ขั้นตอนการผลิตเครื่องจักสาน	80
83	ตัวอย่างลวดลายการสาน	83
84	ตัวอย่างการผูก หรือถัก	83
85	ตัวอย่างการแตกลวดลายในการสานที่ชนผ่าลาวเทิงใช้สานเครื่องจักสาน	84
86	วิธีการرمควันเครื่องจักสานแบบต่าง ๆ ที่ผู้ผลิตใช้	87
87	เตารมควัน แบบที่ 1	88
88	เตารมควัน แบบที่ 2	88
89	เตารมควัน แบบที่ 3	89
90	เตารมควัน แบบที่ 4	89
91	ผลิตภัณฑ์ที่ใช้ในการรرمควัน	91
92	การให้สีผลิตภัณฑ์จักสานโดยวิธีการถูด้ายใบสักก่อนนำไปรرمควัน	92
93	การให้สีผลิตภัณฑ์จักสานโดยวิธีการแช่หรือต้มเปลือกไม้	93
94	แนวคิดเพื่อนำสู่การออกแบบแบบผลิตภัณฑ์จักสานร่วมสมัย	98
95	คำศัพท์ในการออกแบบแบบผลิตภัณฑ์จักสานร่วมสมัย	100
96	ผลิตภัณฑ์ต้นแบบ 1 กล่องทิชชู (แบบที่ 3)	106
97	ผลิตภัณฑ์ต้นแบบ 2 โคมไฟตั้งโต๊ะ (แบบที่ 10)	107
98	ผลิตภัณฑ์ต้นแบบ 3 โคมไฟตั้งโต๊ะ (แบบที่ 11)	108

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่		หน้า
99	ผลิตภัณฑ์ต้นแบบ 4 แจกัน (แบบที่ 21)	109
100	ผลิตภัณฑ์ต้นแบบ 5 กล่องอเนกประสงค์ใส่เอกสาร (แบบที่ 28)	110
101	ผลิตภัณฑ์ต้นแบบ 6 กระดาษอเนกประสงค์ (แบบที่ 37)	111
102	ผลิตภัณฑ์ต้นแบบ 7 ที่ใส่เอกสารติดผนัง (แบบที่ 29)	112
103	ผลิตภัณฑ์ต้นแบบ 8 โคมไฟตั้งพื้น (แบบที่ 13)	113
104	ผลิตภัณฑ์ต้นแบบ 9 แจกัน (แบบที่ 20)	114
105	ผลิตภัณฑ์ต้นแบบ 10 ตะกร้าใส่เสื้อผ้า (แบบที่ 42)	115
106	การลงพื้นที่ศึกษางานหัตถกรรมจักสานชนเผ่าลาวเทิงในเขตพื้นที่ 5 แขวง	132
107	การศึกษาข้อมูลงานหัตถกรรมจักสาน เพื่อการออกแบบผลิตภัณฑ์ร่วมสมัย	139
108	ร่างแบบแนวคิดในการออกแบบผลิตภัณฑ์จักสานร่วมสมัย	153
109	กิจกรรมการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์สัญจร โรงแรมอุบลนวารีสอร์ท	174
110	คลินิกเทคโนโลยี กลุ่มหัตถกรรมจักสานบ้านเกยม ต. บุหลุ อ. ตระการพีชผล	174
111	คลินิกเทคโนโลยี กลุ่มหัตถกรรมจักสานบ้านท่าลัง ต. ห้วยไฝ อ. โขงเจียม	175
112	คลินิกเทคโนโลยี กลุ่มแม่บ้านสานหวด บ้านแสงอุคุม ต. คอແລນ อ. บุณฑริก	175
113	โครงการพัฒนาผลิตภัณฑ์เด่น จังหวัดอุบลราชธานี (KBO-UBON)	175
114	กลุ่มเพอร์นิเจอร์ไม้ไผ่คำสร้างบ่อ ต. นำปีก อ. เมือง จ. อำนาจเจริญ	175

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ภูมิปัญญาชาวบ้าน เป็นความรู้ดั้งเดิมที่บรรพบุรุษสั่งสมไว้ ถือได้ว่าเป็นรากฐานสำคัญของสรรษความรู้ต่าง ๆ ดังที่ปรากฏอยู่ในงานหัตถกรรม เครื่องมือ เครื่องใช้ต่าง ๆ มีงานหัตถกรรมพื้นบ้านหลายชนิดมีคุณค่าเป็นเพียงเครื่องมือ เครื่องใช้ที่มีประโยชน์ในการใช้สอย และมีความสวยงามเท่านั้น แต่ได้แห่งไว้ภูมิความรู้ทางวิทยาศาสตร์และความรู้ต่าง ๆ อีกมากนาย ภูมิปัญญาพื้นบ้านในแต่ละท้องถิ่น เกิดจากการที่ชาวบ้านแสวงหาความรู้ เพื่อเอาชนะอุปสรรคทางธรรมชาติ ที่จำเป็นในการดำรงชีวิต เป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการผลิตและวิถีชีวิตชาวบ้านที่แสดงถึงความเลือดฟื้อร์ช่วยเหลือกันในชุมชน ทำให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน มีวัฒนธรรมร่วมกันในชุมชน โดยทั่วไป ภูมิปัญญาพื้นบ้านจึงเป็นรูปแบบการดำเนินชีวิตที่เรียบง่าย ไม่ซับซ้อน

ในอดีต วิถีชีวิตของมนุษย์มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับธรรมชาติอย่างยิ่ง มีความพยายามสั่งสมความรู้จากประสบการณ์ในชีวิตประจำวัน เพื่อประดิษฐ์สิ่งของเครื่องมือเครื่องใช้ในลักษณะของงานหัตถกรรมมาตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ เช่น การนาตามดิน หรือใบของพืช มาสอดไห้วัสดุกันอย่างง่าย ๆ และพัฒนาลวดลายให้ละเอียดประณีต จนได้ภาชนะจักสานที่มีคุณลักษณะตามที่ต้องการ การทำเครื่องจักสานจึงเริ่มจากตัญชาตญานในการพัฒนา และการสร้างสรรค์ของมนุษย์ แล้วพัฒนาเรื่อยมาจนเป็นการทำเพื่อใช้สอยตามสภาพการดำรงชีวิต เพื่อสนองความต้องการตามความเชื่อ ขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมในที่สุด เครื่องจักสานจึงเป็นงานหัตถกรรมที่มีคุณค่า เป็นงานสร้างสรรค์ของชาวบ้านที่ใช้สอยได้ สอดคล้องกับวิถีชีวิตของชาวบ้าน มีรูปทรงและลวดลายสวยงาม ลวดลายจากการสาน สอดหรือถักนั้น เกิดจากความพยายามและสติปัญญาของมนุษย์ นอกเหนือนี้รูปแบบของเครื่องจักสานยังสะท้อนให้เห็นวิถีชีวิตของชุมชนที่แตกต่างกันไป (วิญูลย์ ลีสุวรรณ, 2546 : 272 - 281) ดังนั้น เครื่องจักสานไม่เพียงแต่สะท้อนความสามารถของช่างแต่ละคน แต่ละท้องถิ่นเท่านั้น แต่ยังได้สะท้อนให้เห็นถึงสภาพทางภูมิศาสตร์ ชีวิตของประเพณีความเชื่อถือ และวัฒนธรรม-สังคมของแต่ละท้องถิ่น ความงดงามที่สะท้อนถึงวิถีชีวิตของสังคมนั้น ไม่สามารถสร้างขึ้นได้ในเวลาอันสั้น วัฒนธรรม จูฑะวิภาค (2545 : 81) กล่าวไว้ว่า การทำเครื่องจักสาน เป็นงานฝีมือที่ต้องอาศัยทักษะความอดทน ประสบการณ์ และความคิดสร้างสรรค์ เป็นงานฝีมือที่มีคุณค่าต่อการใช้สอย มีความงดงามให้คุณค่าทางศิลปะ โดยอาศัยวัสดุธรรมชาติ ลวดลาย และการ

กำหนดครูปทรง ทำให้เครื่องจักร้านซึ่งเป็นงานศิลปะพื้นบ้านที่เรียบง่าย แต่มีเสน่ห์ แสดงให้เห็นถึงความประณีต และความคิดสร้างสรรค์ เป็นผลงานที่เกิดจากภูมิปัญญาของผู้สร้าง และมีคุณค่าในด้านข้อมันเอง

ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มีพื้นที่ประมาณ 236,800 ตารางกิโลเมตร มีพลาเมืองประมาณ 5-6 ล้านคน ประกอบด้วยชนเผ่าต่าง ๆ ที่มีความหลากหลาย ดำรงชีวิตอยู่อย่างกระฉับกระายดังแต่เนื่องจากได้พากษาอยู่ร่วมกันโดยสันติ แต่ละชนเผ่าล้วนมีเอกลักษณ์ร่วมแห่งความเป็นชาติลาว และมีอัตลักษณ์เฉพาะของชนเผ่าตนเอง มีความรักใคร่สามัคคีป้องคงระหว่างชนเผ่าที่แน่นแฟ้น ชนเผ่าต่าง ๆ ใน สปป.ลาว มีพื้นฐานเศรษฐกิจ-สังคมคล้ายกัน แต่ระดับการขยายตัวของแต่ละชนเผ่าไม่สม่ำเสมอ กัน มีวัฒนธรรมรวม คือ วัฒนธรรมลาว ซึ่งเป็นการผสมผสานสิ่งที่ดีที่สุดทางด้านวัฒนธรรมของทุกๆ ชนเผ่า มีภาษาและตัวหนังสือลาว เป็นภาษากลาง (ภาษาประจำชาติ) ถึงอย่างนั้นก็ตาม แต่ละชนเผ่าก็ยังรักษาภาษาพูด และรีตของประเพณีเฉพาะของชนเผ่าตนเอง จากผลของการค้นคว้าวิจัยและสำรวจข้อมูลพื้นที่ของคณะค้นคว้าสังคมลาว สรุปได้ว่า สปป.ลาว มี 49 ชนเผ่า ในจำนวน 49 ชนเผ่านี้ ได้จัดเข้าอยู่ใน 4 หมวดภาษา คือ หมวดภาษาลาว-ໄ泰 หมวดภาษาลก-ເບີນ หมวดภาษาຈິນ-ທີບຕ ແລະ หมวดภาษาມັງ-ອົມເມີນ ใน 4 หมวดภาษานี้ ชนเผ่าลาวเทิง จัดอยู่ในหมวดภาษาลก-ຂະແນນ มีจำนวน 32 ชนเผ่า (ศูนย์กลางแนวลาวสร้างชาติ, 2005 : จ-บ) นอกจากนี้ ศุภชัย สิงห์ยะบุตร (2544 : 113-116) ได้กล่าวไว้ว่า ชนเผ่าลาวเทิง เป็นชนเผ่าที่อาศัยอยู่ตามพื้นที่ราบสูง และเขตภูเขา มีการดำเนินชีวิตที่สอดคล้องไปกับการพึ่งพิงธรรมชาติ มีความสามารถด้านการถักหิน การสาน ดำรงชีวิตพื้นฐานด้วยการปลูกข้าวไร่แบบหมุนเวียนพื้นที่บนภูเขา เก็บเกี่ยวเมล็ดข้าวสุกด้วยการใช้มือกำรวางข้าวแล้วรูดเมล็ดข้าวใส่ “กะพา” ซึ่งเป็นภาษาเครื่องจักร้านที่สะพายไหล่ติดแผ่นหลังขณะทำงานในชนเผ่าลาวเทิงยังมีหลายเผ่าอยู่ แต่ทุกเผ่าก็มีลักษณะร่วมทางวัฒนธรรม คือ การนับถือผี สูบกอก ดื่มเหล้า ไห สะพายเครื่องจักร้านติดหลังขณะออกทำงาน ห่อผ้าโดยใช้ก้มือที่ผูกติดกับเอว และใช้ภาษาตราชุมลลก-ຂະແນນ เหมือนกัน ในอดีตชนเผ่าลาวเทิงมีวิถีเศรษฐกิจภายในชุมชนและระหว่างชุมชน ด้วยการแลกเปลี่ยนมากกว่าการซื้อขายอย่างไรก็ตามปัจจุบันชนเผ่าลาวเทิง ได้รับอิทธิพลจากการค้าขายมากขึ้น ด้วยรูปแบบการดำเนินชีวิตของพวกเขาระยะหลังมีการใช้เงินและติดต่อกับโลกภายนอกมากขึ้น เป็นผลทำให้วิถีชีวิตชนเผ่าลาวเทิงเปลี่ยนไป การค้าขายของชนเผ่าลาวเทิงจึงเป็นการนำสินค้าสำคัญของพากษาคือ เครื่องจักร้านผ้าห่อ และเครื่องป่าของคงเข้ามาจำหน่ายในเขตเมือง

งานหัตถกรรมจักร้านชนเผ่าลาวเทิงในด้านรูปแบบผลิตภัณฑ์ถือได้ว่า มีความหลากหลายและแตกต่างกันตามหน้าที่ใช้สอย บางอย่างใช้ปะปนกันไม่ได้ เช่น เครื่องใช้ในพิธีกรรมแต่บางอย่างใช้แบบอนุรักษ์ เช่น กะพา หากเดินทางเข้าไป ใช้ใส่ฟืน ใส่สนุนไพร ใส่อุปกรณ์

ดักสัตว์ ใส่เครื่องป่าของคงต่าง ๆ ใส่สัตว์ที่ยิง/ดักได้ หากทำการเกยตร ใช้ใส่พืชผลทางการเกษตร เช่น ใช้ใส่ข้าวเปลือก ข้าวโพด ใบชา หรือผักต่าง ๆ หรืออาจดัดแปลงเป็นเครื่องใช้ในครัวเรือน ใช้ใส่ข้าวสารอาหารแห้ง เสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม เป็นต้น ในด้านกระบวนการผลิต ชนิดของวัสดุ ลวดลายการสาน และการให้สี จะพบว่า มีความละเอียดประณีตลงตัว เป็นอัตลักษณ์ของชนเผ่าลาวเทิ่ง โดยเฉพาะแสดงให้เห็นถึงภูมิปัญญาดั้งเดิมและความชำนาญด้านงานหัตถกรรมจักสาน ดังนั้นอาจสรุปได้ว่า งานหัตถกรรมจักสานชนเผ่าลาวเทิ่งมีจุดเด่นที่นำเสน�이มาก ทั้งการสืบทอดภูมิปัญญา อัตลักษณ์ เฉพาะถิ่นที่มีรูปแบบหลากหลาย กระบวนการผลิตที่มีความประณีตในการสร้างสรรค์งาน และอื่น ๆ ที่ควรแก่การสืบสาน เพื่อให้งานหัตถกรรมจักสานชนเผ่าลาวเทิ่งได้รับการรวบรวม จำแนกประเภท จัดหมวดหมู่อย่างเป็นระบบ และมีการศึกษาค้นคว้าวิจัยเพื่อให้เกิดการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่เหมาะสมกับยุคสมัย โดยอาศัยอัตลักษณ์ของชนเผ่าต่าง ๆ เป็นพื้นฐานในการออกแบบและพัฒนา ผู้วิจัยจึงได้กำหนดเป็นประเด็นการวิจัยในครั้งนี้

1.2 สาเหตุของการวิจัย

หัตถกรรมจักสานของชนเผ่าลาวเทิ่งถือได้ว่า เป็นต้นทุนทางปัญญาที่บรรพบุรุษสืบทอด เป็นมรดกทางวัฒนธรรมอย่างมีอัตลักษณ์ของตนเอง ทำให้ชนเผ่าลาวเทิ่งมีผลิตภัณฑ์ที่สามารถผลิตขึ้นใช้เอง และผลิตเพื่อการจำหน่ายเป็นรายได้ในครัวเรือน การออกแบบและพัฒนางานหัตถกรรมจักสานที่ตอบสนองประโยชน์ใช้สอยในสังคมปัจจุบัน จะช่วยให้เกิดการการอนุรักษ์ และสืบสานภูมิปัญญาดั้งเดิมของชนเผ่าต่าง ๆ เคียงคู่ไปกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ โดยอาศัยต้นทุนทางปัญญาเป็นพื้นฐานสำคัญ

1.3 วัตถุประสงค์ของการทำวิจัย

1.3.1 เพื่อศึกษาความเป็นมาของชาติพันธุ์ วิถีชีวิต และรวมงานหัตถกรรมจักสานชนเผ่าลาวเทิ่ง

1.3.2 เพื่อศึกษาระบวนการผลิต ลวดลายการสาน การให้สี ในแง่ของการปรับปรุง พัฒนาคุณภาพวัสดุ และกระบวนการผลิต

1.3.3 เพื่อออกแบบและพัฒนางานหัตถกรรมจักสานชนเผ่าลาวเทิ่ง ให้เป็นผลิตภัณฑ์ ร่วมสมัย โดยประยุกต์การใช้งานให้เหมาะสมกับสภาพสังคมปัจจุบัน

1.4 กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษางานหัตกรรมจักสานชนเผ่าลาวเทิง เพื่อประยุกต์ใช้ในการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ร่วมสมัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาในเชิงอนุรักษ์และพัฒนางานหัตกรรมที่เป็นภูมิปัญญาดั้งเดิมของชนเผ่าลาวเทิง ในการผลิตเพื่อการใช้สอย ไปสู่การผลิตเพื่อการจำหน่าย โดยการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้เหมาะสมสมกับสภาพสังคมปัจจุบัน ซึ่งมีข้อดำเนิน 3 ด้าน ดังนี้

ด้านที่ 1 ความงามทางศิลปะตามวัฒนธรรมดั้งเดิมของชนเผ่า

ด้านที่ 2 การพัฒนาคุณภาพของวัสดุ และกระบวนการผลิต

ด้านที่ 3 การออกแบบและพัฒนาเครื่องจักสานเพื่อประโยชน์อื่นที่ตอบสนองความต้องการของสังคมปัจจุบัน

วัฒนธรรม จุฬะวิภาต (2545 : 78-79) กล่าวไว้ว่า ความงามของเครื่องจักสานนั้นเกิดจากสิ่งสำคัญ 3 ประการคือ ลวดลาย วัสดุที่นำมาใช้ในการสาน และรูปทรง ผู้วิจัยจึงใช้เป็นกรอบแนวคิดของการศึกษาวิจัย ดังนี้

(1) ลวดลาย ขั้นพื้นฐานในการทำเครื่องจักสานนั้น เกิดจากการสอดชัด และสถานของวัสดุ เพื่อประกอบเป็นรูปทรงต่าง ๆ จากการสอดชัดและสถานกันนี้เองก็เป็นลวดลายต่าง ๆ มากมาย

(2) วัสดุที่นำมาใช้ในการสาน วัสดุที่นำมาสานได้นั้นมีอยู่many ตามธรรมชาติ ซึ่งวัสดุแต่ละชนิดมีความงามที่แตกต่างกัน ดังนั้นการเลือกวัสดุมาใช้ในการสานจะขึ้นอยู่กับแต่ละห้องถินว่า มีวัสดุชนิดใดมาก และกำลังนิยมวัสดุชนิดใด

(3) รูปทรง รูปทรงที่แตกต่างกันของเครื่องจักสาน ช่วยทำให้เกิดประโยชน์ใช้สอยที่แตกต่างกัน และให้ความสวยงามที่ต่างกันออกไป

1.5 วิธีการศึกษาวิจัย

1.5.1 ศึกษาสภาพทางภูมิศาสตร์ ความเป็นมาของชาติพันธุ์ วิถีชีวิต ชีวิตของประเทศ ความเชื่อถือ วัฒนธรรม-สังคม และรวบรวมข้อมูลงานหัตกรรมจักสานชนเผ่าลาวเทิง จากแหล่งต่าง ๆ เช่น เอกสาร รายงานการวิจัย หรือผู้รู้ ผู้เกี่ยวข้องทั้งในหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน และลงพื้นที่รวบรวมข้อมูลตามสภาพความเป็นจริงในพื้นที่ 5 แขวง ทางตอนใต้ของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์ และการสังเกต

1.5.2 ศึกษาข้อมูลผลิตภัณฑ์จักสานร่วมสมัย จากผู้เชื้อ ผู้จำหน่าย และผู้ผลิต ซึ่งเป็นตัวแทนกลุ่มประชากร โดยใช้แบบสอบถาม การสัมภาษณ์ และการสังเกต เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล

1.5.3 ວິໄຄຮະໜີ້ຂໍ້ອມຸດເພື່ອຈຳແນກປະເທດ ແລະ ປັບປຸງທີ່ເກີດຂຶ້ນຈາກກະບວນກາຣົລິຕ ແລະ ກາຣໃຊ້ພລິຕກັນທີ່

1.5.4 ສຶກຍາແນວທາງກາຣເກົ່າໄຫ້ປັບປຸງ ກາຣພັດນາຄູນກາພວັສດູ ແລະ ກະບວນກາຣົລິຕ

1.5.5 ຕຽບພລິຕກົມສຶກຍາແລະ ພັດນາ ນຳສູ່ກະບວນກາຣທາງກາຣອອກແບບແລະ ພັດນາ ພລິຕກັນທີ່ຮ່ວມສົມຍ ຮົມຄື່ງກາຣສ້າງພລິຕກັນທີ່ຕົ້ນແບບ

1.5.6 ປະເມີນແລະ ເພຍພິເພີ່ມພລິຕກັນທີ່ຕົ້ນແບບກັບກຸລຸ່ມເປົ້າໝາຍ

1.5.7 ຮາຍຈານພລິຕວິຊີຍ

1.5.8 ຕີ່ພິມພີ່ເພຍພິເພີ່ມພລິຕຈານ

1.6 ຂອບເຂດຂອງກາຣວິຊີຍ

ກາຣສຶກຍາງານທັດກຣມຈັກສານໜີ່ຜ່າລາວເຖິງຄົງນີ້ ເປັນກາຣສຶກຍາໃນເບີຕົ້ນທີ່ 5 ແຫວງທາງຕອນໄດ້ຂອງສາຫະລັບຮູ້ປະຊຸມໄຕຍປະຊາຊົນລາວ ໄດ້ແກ່ ແຫວງສະຫວັນນະເຂດ ແຫວງສາຄະວັນ ແຫວງເຊກອງ ແຫວງອັຕະປູ້ ແລະ ແຫວງຈຳປາສັກ ໂດຍສຶກຍາຈາກສາພາທາງກຸມືສິຕົຮ່ຽວ ຄວາມເປັນມາຂອງໜາຕີພັນຖຸ ວິທີ່ຈິ່ວິຕ ອື່ຕອງປະເພີ ຄວາມເຂື້ອຄື່ອ ແລະ ວັດນະໂຮມ-ສັງຄນຂອງໜີ່ຜ່າລາວເຖິງໃນອົດຕະລົງ ເປັນຈຸບັນ ແລະ ສຶກຍາງານທັດກຣມຈັກສານທີ່ເກີດຈາກກຸມປັບປຸງຢູ່ດັ່ງເດີມຂອງໜີ່ຜ່າລາວເຖິງ ຫຼຶ່ງມີລັກນຳ ເປັນຈຳນວຍວິຊີຍເຊີງຄູນກາພ ດັ່ງນີ້ຂອບເຂດຂອງກາຣວິຊີຍຈຶ່ງກຳຫັນດໄວ້ ດັ່ງນີ້

1.6.1 ຕັວແປຣທີ່ກຳທຳກາຣວິຊີຍ

ຕັວແປຣໃນກາຣວິຊີຍເຊີງຄູນກາພ ກຳທຳກາຣສຶກຍາເພື່ອໃຫ້ເກີດຄວາມເຂົ້າໃຈຕາມກຣອບແນວຄິດຂອງກາຣສຶກຍາສິດປະພື້ນບ້ານເຊີງວິໄຄຮະໜີ້ຂໍ້ອມາຮູດ ມັນຮານນທີ່ (2543 : 52-57) ປະກອບດ້ວຍວັດຖຸປະສົງຄົມໃນກາຣພລິຕ ກາຣນໍາໄປໃໝ່ ແລ້ວພລິຕ ວັດຖຸດົມ ແກ້ນິວິທີກາຣ ເຄື່ອງມືອຸປະກຣົນ ລັກນຳຮູ້ປະກົງຮັງ ຮາຍລະເອີຍດໃນກາຣຕົກແຕ່ງ ໂຄງສ້າງ ແລະ ຄຕີຄວາມເຮື່ອ ໂດຍສຶກຍາກາພຮວມ ດັ່ງນີ້

- 1) ລັກນຳເຄົາພະຂອງຈັກສານທັດກຣມຈັກສານໜີ່ຜ່າລາວເຖິງ
- 2) ກາຣອອກແບບແລະ ພັດນາງານທັດກຣມຈັກສານໜີ່ຜ່າລາວເຖິງ ໂດຍອາຄີ່ອຕັດລັກນຳຂອງໜີ່ຜ່າ
- 3) ຄວາມຄິດເຫັນຂອງຜູ້ຊ້ອ ຜູ້ຈຳນໍາຍ ແລະ ຜູ້ພລິຕ ທີ່ມີຕ່ອງຈານທັດກຣມຈັກສານໜີ່ຜ່າລາວເຖິງ ທີ່ໄດ້ຮັບກາຣອອກແບບແລະ ພັດນາໃຫ້ເປັນພລິຕກັນທີ່ຮ່ວມສົມຍແດ້ວ

ตัวแปร ประกอบด้วย

- (1) ตัวแปรต้น ได้แก่ ความคิดเห็นของผู้ชี้อ ผู้อำนวยการ และผู้ผลิต ที่มีต่องานหัตถกรรมจักษณ์ผ่าลາວເຖິງ ที่ได้รับการออกแบบและพัฒนาให้เป็นผลิตภัณฑ์ร่วมสมัยแล้ว
- (2) ตัวแปรตาม ได้แก่ แนวคิดในการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ร่วมสมัยที่เกิดจากการประยุกต์งานหัตถกรรมจักษณ์ผ่าลາວເຖິງ โดยอาศัยภูมิปัญญาดั้งเดิม และอัตลักษณ์ของชนเผ่า

1.6.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ จำแนกออกเป็น 2 กลุ่มดังนี้

กลุ่มที่ 1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาข้อมูลด้านงานหัตถกรรมจักษณ์ คือ ชนเผ่าลາວເຖິງที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ 5 แขวง ทางตอนใต้ของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว กลุ่มตัวอย่าง คือ ชนเผ่าลາວເຖິງที่ได้จากการสุ่มตัวอย่าง โดยพิจารณาจากสภาพทางภูมิศาสตร์ ความเป็นมาของชาติพันธุ์ วิถีชีวิต ชีตคองประเพณี ความเชื่อถือ วัฒนธรรม สังคม และความแตกต่างในการผลิตงานหัตถกรรมจักษณ์ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ 5 แขวง ทางตอนใต้ของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

กลุ่มที่ 2 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาข้อมูลเพื่อการออกแบบผลิตภัณฑ์ร่วมสมัย คือ ผู้ชี้อ ผู้อำนวยการ และผู้ผลิตงานหัตถกรรมจักษณ์

กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ชี้อ ผู้อำนวยการ และผู้ผลิตงานหัตถกรรมจักษณ์ ที่ได้จากการสุ่มตัวอย่าง

1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.7.1 งานหัตถกรรมจักษณ์ผ่าลາວເຖິງ ได้รับการรวบรวม จำแนกประเภท และจัดหมวดหมู่อย่างเป็นระบบ

1.7.2 งานหัตถกรรมจักษณ์ผ่าลາວເຖິງ ได้รับการศึกษาเพื่อการพัฒนาด้านคุณภาพของวัสดุ กระบวนการผลิต ให้เหมาะสมกับการผลิตในยุคปัจจุบัน

1.7.3 งานหัตถกรรมจักษณ์ผ่าลາວເຖິງ มีแนวทางในการพัฒนารูปแบบ เพื่อออกแบบรับใช้สังคมในลักษณะของผลิตภัณฑ์ร่วมสมัยมากยิ่งขึ้น

1.8 คำนิยามศัพท์เฉพาะ

1.8.1 ชนเผ่า หมายถึง กลุ่มคนที่มีภาษาพูดร่วมกัน มีประวัติศาสตร์ความเป็นมาร่วมกัน มีพื้นฐานวัฒนธรรมร่วมกัน และเชื่อว่าสืบเชือสายบรรพบุรุษเดียวกัน

1.8.2 ชนเผ่าลาวเทิง หมายถึง ชนเผ่าที่ใช้ภาษาตระกูลมอญ-จะเม อาศัยอยู่ตามพื้นที่ ราบสูงและเขตภูดอยที่มีความสูงไม่เกิน 1,000 เมตร ในพื้นที่ 5 แขวง ทางตอนใต้ของ สปป.ลาว (ศูนย์กลางแนวลาวสร้างชาติ, 2005 : ย-ค)

1.8.3 วิถีชีวิตของชนเผ่าลาวเทิง หมายถึง แนวทางในการดำเนินชีวิตของชนเผ่าที่ใช้ ภาษาตระกูลมอญ-จะเม เกี่ยวกับชีวิตกองประเพณี ความเชื่อ และวัฒนธรรม-สังคม รวมทั้งกิจกรรม ประจำวันต่าง ๆ เช่น การกิน การประกอบอาชีพ การละเล่น และอื่น ๆ

1.8.4 งานหัตถกรรมจักสานชนเผ่าลาวเทิง หมายถึง เครื่องจักสานที่ผลิตขึ้นจากฝีมือและ ภูมิปัญญาของชนเผ่าที่ใช้ภาษาตระกูลมอญ-จะเม

1.8.5 ผลิตภัณฑ์ร่วมสมัย หมายถึง ผลิตภัณฑ์ที่ได้รับการพัฒนาจากภูมิปัญญาดั้งเดิม เพื่อให้มีความเหมาะสมกับยุคสมัยในปัจจุบัน

1.8.6 สปป. ลาว หมายถึง ประเทศไทยราชอาณาจักรประเทศไทยประชาธิปไตยประชาชนลาว

บทที่ 2

การศึกษาวิถีชีวิตชนเผ่าลาวเทิง

2.1 ชนเผ่าใน สปป.ลาว

สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป. ลาว) เป็นประเทศหนึ่งในแถบทวีปเอเชีย ซึ่งมีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ที่ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันอย่างสันติบันผืนแผ่นดินลาว ประชาชนแต่ละชนเผ่ามีอัตลักษณ์เฉพาะของชนเผ่าตนเอง และมีเอกลักษณ์ร่วมแห่งความเป็นชาติลาว มีวัฒนธรรมรวม คือ วัฒนธรรมลาว มีภาษา และตัวหนังสือลาว เป็นภาษาราชการ (ภาษาประจำชาติ) อย่างไรก็ตาม แต่ละชนเผ่าขึ้นคงรักษาภาษาพูดและฮีตองประเพณีที่เป็นอัตลักษณ์เฉพาะของชนเผ่าตนเองไว้เป็นอย่างดี นอกจากนี้บางชนเผ่ามีการติดต่อสัมพันธ์กับชนเผ่าดั้งเดิมของตนในประเทศใกล้เคียง จากการศึกษาข้อมูลทางด้านเอกสาร (ศูนย์กลางแนวลาวสร้างชาติ, 2005) พบว่า มีการค้าคว้าวิจัย และกำหนดชื่อเรียก เพื่อจำแนกชนเผ่าในสปป.ลาว ดังนี้

2.1.1 การจำแนกชนเผ่าตามภูมิลำเนา ภาษา และความหมายทางด้านการเมือง

ในปี ค.ศ. 1970 ศูนย์กลางแนวลาวสร้างชาติได้จัดตั้งและมอบหมายให้คณะกรรมการค้นคว้าสังคมลาว ดำเนินการค้นคว้าวิจัยและกำหนดชื่อเรียกชนเผ่าใน สปป.ลาว โดยมีจุดประสงค์เพื่อรวบรวมความสามัคคี มุ่งรับใช้หน้าที่การเมืองในกระบวนการต่อสู้เพื่อปลดปล่อยชาติ และเพื่อให้ถูกต้องตามหลักการชนเผ่าวิทยาที่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงของชนเผ่าต่าง ๆ โดยอ้างอิงจากภูมิลำเนา ภาษา และความหมายทางด้านการเมือง ซึ่งพอสรุปได้ว่า สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ประกอบด้วย 3 ชนชาติ และมีชนเผ่าจำนวน 68 ชนเผ่า

1) ชนชาติลาว族 หมายถึง บุคคลที่ดำรงชีวิตและตั้งถิ่นฐานภูมิลำเนาอยู่บริเวณพื้นที่รับและริมฝั่งแม่น้ำ มีจำนวน 12 ชนเผ่า คือ ชนเผ่าลาว พวน ยวน ลือ ไหคำ ไหแอง ไหขาว ไหเมย ไหเหนือ ไหย บี้ และแซก

2) ชนชาติลาวเทิง หมายถึง บุคคลที่ดำรงชีวิตและตั้งถิ่นฐานภูมิลำเนาอยู่ตามที่ราบสูง ความสูงเหนือระดับน้ำทะเลตั้งแต่ 700 เมตรขึ้นไป มีจำนวน 36 ชนเผ่า คือ ชนเผ่าจะนุ สะเมด บิด ผ้อง ปวก บูร ผู้น้อย กะเติง ดอย ไฟ มะกอง กะตา ປะโກะ ละเวน ละเว ยะเหิน ตรูย ฉุ สะปวน สอง ตรีว เตเรียง ตะโล้ย หารัก กะตู ยะ ส่วย เจง คากัง ละวี ละวัก ໂอย ทองเหลือง กาໂດ ถิน และสามต่าว

3) ชนชาติลาวสูง หมายถึง บุคคลที่ดำรงชีวิตและตั้งถิ่นฐานภูมิลำเนาอยู่ตามที่รับสูง ความสูงเหนือระดับน้ำทะเลตั้งแต่ 1,000 เมตรขึ้นไป มีจำนวน 20 ชนเผ่า คือ ม้งขาว ม้งลาย ม้งคำ บាំຍាត แลนແຕນ กອປານາ กອສីកា กອມីី កອបូតិ កອເພ់ កອພងមាស កອក្បួច កອមុពិន កອជីវាន កອកំ តាត មាយ តាមូ មូខែខាង និងកុយ

2.1.2 การจำแนกชนเผ่าตามประวัติความเป็นมา ภาษา อีต่องประเพณีและวัฒนธรรม

ภาษาหลังประเทศได้รับการปลดปล่อย เพื่อให้เป็นข้อกำหนดในการเรียกและชื่น บัญชีรายชื่อชนเผ่า ในปี ค.ศ. 1981 คณะกรรมการชนชาติสูนย์กลาง ได้ประสานงานกับหน่วยงาน และเจ้าหน้าที่ของรัฐ (พนักงานผู้ต้อง ๆ) ที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการค้นคว้าเกี่ยวกับภาษาพูด ประวัติ ความเป็นมา วัฒนธรรม สังคม ความเชื่อและความหมายของชื่อเรียกชนเผ่าทั่วประเทศ เพื่อค้นหา เอกลักษณ์ร่วม อัตลักษณ์เฉพาะของแต่ละชนเผ่า และเปลี่ยนชื่อจากคณะกรรมการชนชาติสูนย์กลาง เป็นคณะกรรมการชนเผ่าสูนย์กลาง ทำการรวบรวมข้อมูลและเอกสารที่เขียนถึงชนเผ่าต่างๆ ใน สปป.ลาว ลงสำรวจสภาพพื้นที่และขอความร่วมมือกับหน่วยงานปกครองที่เกี่ยวข้องตามลำดับขั้น (อำนวยการปกครองแต่ละขั้น) รวบรวมประวัติความเป็นมา การเคลื่อนย้ายและการขยายตัว พร้อม ชื่อเรียกของแต่ละชนเผ่าตามท้องถิ่น ทึ่ชื่อเก่า ชื่อใหม่ ชื่อที่ชนเผ่าเรียกตนเอง และชื่อที่ชนเผ่าอื่นเรียก รวบรวมข้อมูลด้านภาษาพูด การนับถืออีต่องประเพณีและวัฒนธรรม ขอความคิดเห็นจากชนเผ่า ในการจำแนกและกำหนดชื่อเรียกตามสภาพความเป็นจริง จากนั้นนำข้อมูลทั้งหมดมาศึกษาวิจัยโดย ใช้หลักเกณฑ์ในการพิจารณา 3 ด้าน ได้แก่ ด้านภาษาพูด ด้านประวัติความเป็นมาที่สัมพันธ์กับชื่อเรียก และด้านอีต่องประเพณีและวัฒนธรรม ดังนี้

1) ด้านภาษาพูด

ชนเผ่าต่าง ๆ ยังใช้ภาษาพูดเดิมของตนเอง และมีหลายชนเผ่าที่ใช้ภาษาพูด คล้ายคลึงกันสามารถคุยกันสนทนากันและเข้าใจกันได้ หมายความว่า ภาษาอยู่ในหมวดตระกูลเดียวกัน ย่อมมีความคล้ายคลึงกันและแตกต่างกันระหว่างภาษา เช่น ภาษาชนเผ่าเตรียงกับภาษาชนเผ่าและ ภาษาชนเผ่าเจงกับภาษาชนเผ่าโดย เป็นต้น จึงจัดชนเผ่าใน สปป.ลาว เข้าใน 4 หมวดภาษาคือ หมวด ภาษาลาว-ໄຕ หมวดภาษาอូ-ខេម (ในที่นี้รวมภาษาเวียดเมือง) หมวดภาษาจีน-ທិບет (ในที่นี้รวม ภาษาห่อ) และหมวดภาษาเมือง-อុធម៌ឃីន หลักการทางด้านภาษาอย่างเดียวไม่สามารถกำหนดเป็น ชนเผ่าหนึ่งได้ เนื่องจากชนเผ่าหนึ่ง ๆ สามารถคุยกันได้หลายภาษา

2) ด้านประวัติความเป็นมาที่สัมพันธ์กับชื่อเรียก

แม้จะมีชื่อเรียกที่แตกต่างกัน หากภาษา ประวัติความเป็นมา และวัฒนธรรม เหมือนกันถือได้ว่าเป็นชนเผ่าเดียวกัน ชนเผ่าที่อยู่ในหมวดภาษาเดียวกันล้วนแต่มีประวัติความ เป็นมาคล้ายคลึงกัน แต่การอพยพเข้ามาถิ่นฐานได้รับอิทธิพลสภาพแวดล้อมไม่เหมือนกัน ทำให้เกิด

การเปลี่ยนแปลงในสังคมชนเผ่า ดังนี้ในชนเผ่าหนึ่งๆ จึงมีหลายชื่อเรียก การค้นคว้า และเบริญเก็บชื่อเรียกจะทำให้ทราบว่า ชนเผ่านี้ ๆ มีชื่อเรียกอย่างไร เพื่อรักษาชื่อที่มีความหมายดี ชื่อที่เรียกตนเองมาแต่โบราณที่สอดคล้องกับประวัติความเป็นมาและต้นกำเนิด และเพื่อลับล้างชื่อเรียกที่มีลักษณะเสียดสี ดูถูกเหยียดหยาม เช่น โต๊ะสองหาง ขาหูบ่อง ขาแข็งตัด และอื่นๆ นอกจากนี้ยังมีหลายชื่อเรียก เมื่อเอาหลักการทางด้านภาษาพูดและศีลของประเพณีวัฒนธรรม มาเบริญเทียบแล้ว ไม่สามารถจัดเป็นชนเผ่าหนึ่งได้ เนื่องจากเป็นเพียงเผ่าอยุของชนเผ่าเท่านั้น

3) ด้านศีลของประเพณีและวัฒนธรรม

นอกจากเอกสารลักษณ์ร่วมทางวัฒนธรรมของชาติแล้ว ชนเผ่าต่างๆ ยังมีศีลของประเพณี และวัฒนธรรม ที่เป็นอัตลักษณ์เฉพาะของชนเผ่าคนเอง ชนเผ่าที่อยู่ในหมวดภาษาเดียวกัน จะมีศีลของประเพณี และวัฒนธรรมเหมือนกัน แต่เนื่องจากการดำรงชีวิตที่อยู่อย่างกระจัดกระจาย และมีการติดต่อสัมพันธ์กับชนเผ่าอื่นที่อยู่ใกล้เคียง จึงมีการผสมผสาน มีการยืมประเพณี และวัฒนธรรมซึ่งกันและกัน

จากการลงสำรวจพื้นที่และค้นคว้าวิจัยตามหลักการชนเผ่าวิทยา คณะวิชาการได้จำแนกชนเผ่าในเมืองดังนี้ ใน สปป.ลาว มี 47 ชนเผ่า ซึ่งข้อมูลนี้อยู่ในระหว่างการนำเสนอผู้บังคับบัญชา ระดับสูงชั้นไป ยังไม่ได้รับรองอย่างเป็นทางการ แต่อย่างไรก็ตามบัญชีรายชื่อ 47 ชนเผ่านี้ ได้ถูกนำมาใช้เป็นหลักฐานอ้างอิงในการสำรวจพฤษเมืองครั้งที่ 2 ปี 1995

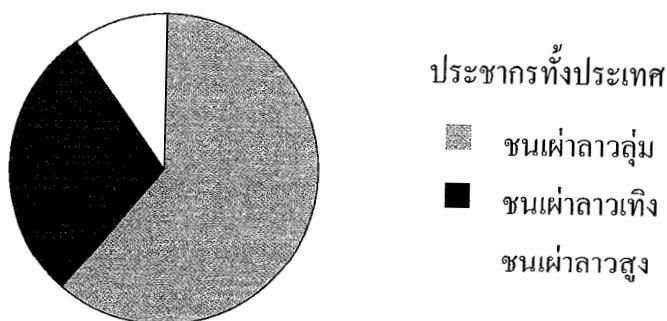
2.1.3 การจำแนกชนเผ่าตามหลักมาตรฐานสากลและสภาพความเป็นจริงของชนเผ่า

ต่อมาในปี ค.ศ. 2005 คณะวิชาการและกรมชนเผ่า ศูนย์กลางแนววิถีชาวสารวัชได้ดำเนินการค้นคว้าตามหลักมาตรฐานสากล และสภาพความเป็นจริงของชนเผ่าต่างๆ สรุปได้ว่า สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มีชนเผ่าทั้งสิ้นจำนวน 49 ชนเผ่า บางชนเผ่าบังแยกย่อยออกเป็นแซง (เผ่าย่อย) เพิ่มอีก ในจำนวน 49 ชนเผ่านี้ จัดเข้าอยู่ใน 4 หมวดภาษาคือ หมวดภาษาลาว-ໄຕ มีจำนวน 8 ชนเผ่า คือ แซກ ยวน ໄຕ ໄທເໜີອ ຜູ້ໄທ ຍັງ ລາວ และດື່ອ หมวดภาษาມอญ-ຂະແນນ มีจำนวน 32 ชนเผ่า คือ ກົມມູ ກະຕາງ ກະຕູ ເກົ່າຍິ່ງ ກຣີ ຂະແນນ ພວນ ເຈັງ ສາມຕ່າວ ສະດາງ ສ່ວຍ ທິງນູນ ດະເຫີນ ຕະໂອັຍ ຕຣີ ຕຸມ ແກ່ນ ບິດ ເມຣາ ປະໂກະ ໄປ ພ້ອງ ນະກອງ ນ້ອຍ ຍຸຮ ແລະ ລະວີ ໂອຍ ເອຄູ ແລະ ສາຮັກ หมวดภาษาจีน-ທີບຕ ມีจำนวน 7 ชนเผ่า คือ ສິງສີລີ ສີລາ ລາງ ໂລໂລ ທ້ອ ອາຄາ ແລະ ຂ່າຍື ແລະ หมวดภาษาມັງ-ອົມເມີນ ມีจำนวน 2 ชนเผ่า คือ ມັງ ແລະ ອົມເມີນ ความหลากหลายของชนเผ่า มีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ อันเป็นพื้นฐานสำคัญในการแก้ไขความไม่เสมอภาคทางด้านเศรษฐกิจและสังคมระหว่างชนเผ่าต่างๆ เพิ่มความสามัคคี ความเสมอภาคระหว่างชนเผ่า สร้างความปรองดองในชาติให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น ลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมระหว่างชนเผ่า ดังที่รัฐธรรมนูญแห่ง สปป.ลาว มาตรา 8 เขียนไว้ว่า “รัฐได้ปฏิบัตินโยบายสามัคคีและเสมอภาคระหว่างชนเผ่าต่าง ๆ

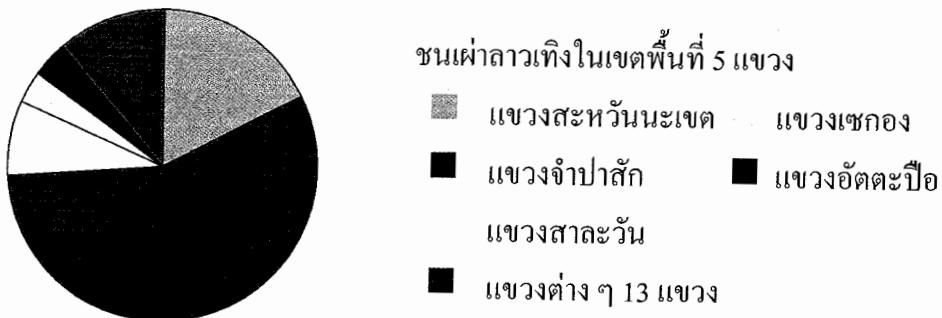
ชนเผ่าล้วนแต่มีสิทธิปักธงชาติในประเทศและมีอิทธิพลทางการเมืองอย่างมาก รวมถึงวัฒนธรรมอันดึงดูดของตน และของชาติ ห้ามทุกการกระทำที่จะก่อให้เกิดแบ่งแยก และการประพฤติจำแนกระหว่างชนเผ่า รัฐปฏิบัติทุกมาตรการเพื่อขยายและยกระดับเศรษฐกิจ-สังคมของทุกชนเผ่าให้สูงขึ้น” แต่จากการลงพื้นที่ศึกษาสำรวจสภาพจริงพบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ยังไม่ทราบถึงการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว เพื่อความเข้าใจที่ตรงกัน การวิจัยครั้งนี้จึงขอใช้คำว่า “ชนเผ่าลาวเทิง”แทนคำว่า “ชนเผ่าในหมวดภาษา苗-徭”

2.2 ชนเผ่าลาวเทิงทางตอนใต้ของ สปป.ลาว

จากการศึกษาและรวบรวมข้อมูลประชากรทั่วประเทศ (วิจนานุกรมประกอบภาพ, 2005) พบว่า ใน สปป.ลาว ประกอบด้วย ชนเผ่าลาวลุ่ม จำนวน 3,497,004 คน ชนเผ่าลาวเทิง จำนวน 1,664,578 คน และชนเผ่าลาวสูง จำนวน 567,218 คน คิดเป็นร้อยละ 61.00 ร้อยละ 29.00 และร้อยละ 10.00 ของประชากรทั่วประเทศตามลำดับ นอกจากนี้ยังพบว่า ชนเผ่าลาวเทิงทั่วประเทศมีจำนวนทั้งสิ้น 32 ชนเผ่า ได้แก่ กືມຸ ກະຕາງ ກະຫຼຸ ເກີຍ ກົມ ຂະແນ ຂົງ ສາມຕ່າວ ສະດາງ ສ່ວຍ ທິງມູນ ຍະເຫັນ ຕະໄອຍ ເຕີຍ ຕົ້ນ ແທ່ນ ບິດ ເບຣາ ປະໂກະ ໄປຣ ຜ້ອງ ມະກອງ ນ້ອຍ ຢູ່ ແລະ ລະເມດ ລະວີ ໂອຍ ເອດູ ແລະ ສາຮັກ

ภาพที่ 1 สัดส่วนประชากรทั่วประเทศ ใน สปป.ลาว

ภาพที่ 2 สัดส่วนประชากรชนเผ่าลาวเทิงทั่วประเทศ และในเขตพื้นที่ 5 แขวง

หากพิจารณาชานผ่าລາວທີ່ເກີດຢູ່ໃນເພື່ອທີ່ 5 ແຂວງ ທາງຕອນໄຕຂອງ ສປປ.ລາວ
ພນວ່າ ມີໜັນຜ່າລາວທີ່ ຈຳນວນ 19 ຊັນຜ່າ ໄດ້ເກີດ ກະຕາງ ກະຫຼຸ ເກົ່າຍິງ ຂະແມ ເຈັງ ສະດາງ ສ່ວຍ ຍະເຫີນ
ຕະໂອ້ຍ ເຕັ້ງ ຕົ້ງ ເບຣາ ປະໂກະ ມະກອງ ຢູ່ ແລະ ລະວີ ໂອຍ ແລະ ສາຮັກ ຮົມຈຳນວນທີ່ສິ້ນ 637,002 ດົນ
ຄົດເປັນຮັບອີລະ 40.00 ຂອງປະຊາກອນຜ່າລາວທີ່ປະເທດ ໂດຍຈຳແນກອອກເປັນ ແຂວງຈຳປາສັກ
ຈຳນວນ 933,600 ດົນ ແຂວງສະຫວັນນະເບຕ ຈຳນວນ 291,680 ດົນ ແຂວງສາລະວັນ ຈຳນວນ 127,200 ດົນ
ແຂວງເຊກອງ ຈຳນວນ 59,775 ດົນ ແລະ ແຂວງອັຕຕະປູ້ອີ ຈຳນວນ 64,980 ດົນ ຜຶ່ງມີຄືນທີ່ອູ່ອາສີຍຕາມແຂວງ
ຕ່າງໆ ທີ່ 5 ແຂວງ ດັ່ງແສດງໃນຕາຮາງທີ່ 1

ຕາຮາງທີ່ 1 ຄືນທີ່ອູ່ອາສີຍຂອງປະຊາກອນຜ່າລາວທີ່ໃນເພື່ອທີ່ 5 ແຂວງ

ລຳດັບ ທີ່	ໜັນຜ່າ	ແຂວງ				
		ສະຫວັນນະເບຕ	ຈຳປາສັກ	ສາລະວັນ	ເຊກອງ	ອັຕຕະປູ້ອີ
1.	ກະຕາງ/ພະແກ້ວ	●	●	●	-	-
2.	ກະຫຼຸ/ດາກກັງ/ຕົ້ງ/ເພື່ອງ	-	●	●	●	-
3.	ເກົ່າຍິງ/ແຂະ/ຈາຕອງ/ເກາະ	-	●	●	●	-
4.	ຂະແມ	-	●	-	-	-
5.	ເຈັງ	-	-	-	-	●
6.	ຕົ້ງ/ຈາດີ	●	-	-	-	-
7.	ຕະໂອ້ຍ/ຕົງ/ອິນ (ຍິນຮ)	●	●	●	●	●
8.	ເຕັ້ງ	-	●	●	●	●
9.	ເບຣາ/ລະວາ	-	●	-	-	●
10.	ປະໂກະ/ກາໂໂຄ/ກາໄນ	●	-	●	-	-
11.	ມະກອງ/ຕຽບ/ມະຫູ້ອຍ	●	-	-	-	-
12.	ຍະເຫີນ/ເຫັນຍອ/ຕິງແກະ	-	●	-	-	●
13.	ຢູ່ຮູ່/ລະເວນ/ໜູ້	-	●	●	●	●
14.	ແຂະ	-	-	-	●	●
15.	ລະວີ	-	-	-	●	-
16.	ສ່ວຍ	●	●	●	●	-
17.	ສະດາງ/ກາຍ້ອງ	●	-	-	-	●
18.	ສາຮັກ	-	●	●	●	●

ตารางที่ 1 ถันทีอยู่อาศัยของประชากรชนผ่าลาวเทิงในเขตพื้นที่ 5 แขวง (ต่อ)

ลำดับ ที่	ชนเผ่า	แขวง				
		สะหวันนะเขต	จำปาศักดิ์	สาละวัน	เชกອอง	อัตตะปือ
19.	ໄояຍ	-	●	-	-	●
	รวม	7	12	9	9	10

จากตารางที่ 1 สรุปได้ว่า แขวงสะหวันนะเขต มีชนผ่าลาวเทิง จำนวนทั้งสิ้น 7 ชนเผ่า ได้แก่ กะຕາງ ຕຽ ຕະໂອັຍ ປະໂກະ ມະກອງ ສ່ວຍ ສະດາງ ແຂວງຈຳປາສັກ ມີชนຜ່າລາວເທິງ ຈຳນວນ 12 ຜຸນຜ່າ ໄດ້ແກ່ ກະຕາງ ກະຕູ ເກື່ອງຍົງ ຂະແມ ຕະໂອັຍ ເຕີຍິງ ເບຣາ ຍະເຫີນ ຍຸຮ ສ່ວຍ ທາຮັກ ໂອຍ ແຂວງສາລະວັນ ມີชนຜ່າລາວເທິງ ຈຳນວນ 9 ຜຸນຜ່າ ໄດ້ແກ່ ກະຕາງ ກະຕູ ເກື່ອງຍົງ ຕະໂອັຍ ເຕີຍິງ ປະໂກະ ຍຸຮ ສ່ວຍ ທາຮັກ ແຂວງເຊກອງ ມີชนຜ່າລາວເທິງ ຈຳນວນ 9 ຜຸນຜ່າ ໄດ້ແກ່ ກະຕູ ເກື່ອງຍົງ ຕະໂອັຍ ເຕີຍິງ ຍຸຮ ແລະ ລະວີ ສ່ວຍ ທາຮັກ ແລະ ແຂວງອັຕະປູ້ ມີชนຜ່າລາວເທິງ ຈຳນວນ 10 ຜຸນຜ່າ ໄດ້ແກ່ ເຈັງ ຕະໂອັຍ ເຕີຍິງ ເບຣາ ຍະເຫີນ ຍຸຮ ແລະ ສະດາງ ທາຮັກ ແລະ ໂອຍ

2.3 ວິຊີ່ວິຕຂອງชนຜ່າລາວເທິງ

จากการศึกษาและลงสำรวจพื้นที่พบว่า ວິຊີ່ວິຕຂອງชนຜ່າລາວເທິງส່າວນໃຫຍ່ຈະຍູ້ກັນການ ทำໄວ່ເປັນຫລັກ ປຸລົກພື້ນທີ່ສາມາຄົດແກນໜ້າວໃນເວລາຂາດແຄລນ ໄດ້ ເຊັ່ນ ຈ້າວໂພດ ມັນສຳປະໜັດ ເພື່ອກັບ ພັກທອງ ເປັນຕົ້ນ ເລື່ຍສັດວົວປະເທດຄວາມ ພູນໄກ ແພະ ໂດຍຄົພາຄວາມຂາດ ໂນໄດ້ ເນື່ອຈາກຄວາມເປັນ ສັດວົວທີ່ຈະຕ້ອງໃຊ້ໃນການທຳມືດອອກ ການທຳໄວ່ຂອງชนຜ່າລາວເທິງເປັນຮູບແບບການດຳເນີນຫຼືວິຕທີ່ຄຳລ້າຍຄືລຶງ ກັນທຸກໆຜຸນຜ່າ ໂດຍຈະເຮັ່ນຕັ້ງແຕ່ເດືອນ 4–12 ຂອງທຸກ ຈຸ່າ ປົວສຽບໂດຍສັງເປົ້າອອກເປັນ 6 ຊ່ວງດັ່ງນີ້

(1) ການຄາງໄໄວ ເປັນການນຸກເບີກພື້ນທີ່ເພື່ອໃຊ້ໃນການເກຍຕຣ ໂດຍສ່າວນໃຫຍ່ຈະນຸ້ມີຜຸນຜ່າລາວເທິງຈະເຮັ່ນຕັ້ງແຕ່ເດືອນ 4 ລົງກລາງເດືອນ 5 ກ່ອນລົງມືອຄາງໄໄວ ຕ້ອງເສາະຫວັນດີໂດຍຂອກັນເຈົ້າທີ່ ຜື້ປ່າ ຜົດ ເມື່ອເສາະຫວັນໄດ້ແລ້ວ ກີ່ຈະເຮັ່ນຄາງທີ່ໄວ້ປະມານ 1-2 ວາ ເພື່ອນອາດເສື່ອງຄວາມຝຶນ ຫາກຝຶນດີກີ່ຄາງ ຕ່ອໄປໄດ້ ແຕ່ທາກຝຶນຮ້າຍກີ່ເສາະຫາທີ່ແໜ່ງໃໝ່ ແລະເສື່ອງຄວາມຝຶນເຊັ່ນເຄີມຈຳກວ່າຈະໄດ້

(2) ການເພາໄໄວ ເປັນການກຳຈັດຕອໄນ້ຮູ້ອ່າຍ້ວັນພື້ນທີ່ທີ່ທຳການນຸກເບີກ ຜົ່ງຈະທຳການເພາ ກາຍຫລັງຈາກຄາງໄໄວເສົ່ງແລະຕາກໄໄວທີ່ໄວ້ປະມານ 15 ວັນ

(3) ກາຮື້ອໄໄວ ກາຍຫລັງຈາກເພາໄໄວເສົ່ງແລ້ວ ທີ່ໄວ້ປະມານ 15-20 ວັນ ງີ່ຈະທຳກາຮື້ອໄໄວ ເພື່ອນໍາເອາໄນ້ທີ່ໄພໄທ໌ໄນ້ໜົມຄອກໄປທຳຟິນຮູ້ອ່າຍ້ວັນ ສ່າວນໃຫຍ່ຈະເປັນຕອໄນ້ໃໝ່ໃຫຍ່ທີ່ເປັນອຸປະສົງ

(4) การสักข้าวໄร' ประมาณเดือน 6 ถึงเดือน 7 เมื่อมีฝนเริ่มตกพอสมควร จึงเริ่มสักข้าวໄร' สักข้าวโพด ปลูกมันสำปะหลัง เพือกໄว้ในໄร'เดียวกัน สิ่งที่จะทำที่สุดคือ ไม่ให้อาไม้สักข้าวทึ่งໄร' กลางໄร' เช่นว่าจะทำให้ข้าวไม่มีกองงาน

(5) การดายหญ้า เป็นการเอาหญ้าและเศษวัชพืชออกจากดินข้าว ซึ่งใช้เวลามากจนกว่า ข้าวจะเดิบโตและสามารถรูดได้ เริ่มตั้งแต่เดือน 8-9-10 ระยะนี้พืชผักที่ปลูก เช่น ข้าวโพด ซึ่งใช้เวลาปลูกประมาณ 4 เดือน ก็สามารถเก็บเกี่ยวได้ จากนั้นเตรียมการรูดข้าวคอซึ่งเป็นข้าวที่สามารถเก็บเกี่ยวได้เร็ว

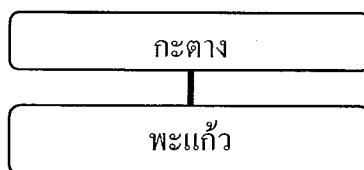
(6) การรูดข้าว เป็นกรรมวิธีการเก็บเกี่ยวข้าววิธีหนึ่ง ใช้มือกำรวงข้าวแล้วรูดเอาเมล็ด ข้าว อยู่ในระหว่างเดือน 9-12 ระยะนี้จะรูดข้าวคอก่อน จากนั้นจึงเก็บเกี่ยวข้าวปี ก่อนจะลงมือรูด ข้าวนั้นต้องทำพิธีเรียกขวัญข้าว พิธีนี้จะทำอยู่ในໄร'อย่างน้อย 3 ปีต่อครั้ง หรือทำปีละครั้งก็ได้ เช่นว่า จะทำให้ข้าวของงาน คินอุดมสมบูรณ์ ได้ข้าวมาก ครอบครัวไม่ยากจน

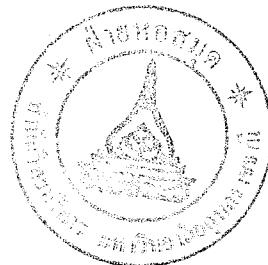
ภาพที่ 3 วิถีชีวิตของชนเผ่าลาวเทิงในรอบปี

2.3.1 ชนเผ่ากะຕาง (Katang)

ชนเผ่านี้เรียกตนเองว่า “บຽງกะຕาง” ชนเผ่าอื่นเรียกพวกละว่า “กะຕาง” ชื่อที่เรียกอย่างเป็นทางการคือ “กะຕาง” มาจากคำว่า กะเติง หมายถึง ปืนสูด (มูลสัตว์จำพวกแมลง) ในอดีตมีถินฐานภูมิลำเนาอยู่ทางภาคเหนือของ สปป.ลาว เคลื่อนย้ายมาตั้งภูมิลำเนาและดำรงชีวิตอยู่ที่เมืองนองเมืองเช โภน และพื้นที่ทั่วไปทุกเมืองของแขวงสะหวันนะเขตในปัจจุบัน ส่วนหนึ่งเคลื่อนย้ายมาอยู่เขตเมืองศุขุมล้าน เมืองสาละวัน แขวงสาละวัน และบางเมืองของแขวงจำปาสัก จากการสำรวจสภาพพื้นที่ซึ่งมีชนเผ่ากะຕางอาศัยอยู่ จำนวน 13 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านแก้งโภนน้อย บ้านจะโน บ้านแคน บ้านแต่อย บ้านระปีง บ้านหวยไร และบ้านอาหอ เมืองศุขุมล้าน แขวงสาละวัน บ้านนาไชน้อย เมืองเล่วาง แขวงสาละวัน บ้านสะตึง บ้านพูโธง บ้านเมียง และบ้านตากแಡด เมืองท่าปางทอง แขวงสะหวันนะเขต และบ้านแก้งไช เมืองพิน แขวงสะหวันนะเขต (เฉพาะที่บ้านแก้งไช ประชาชนในหมู่บ้านยังมีการโถเยี้ยงกันอยู่ว่า ตัวเองเป็นชนเผ่ามะกອง หรือชนเผ่ากะຕาง แต่จากการสัมภาษณ์นายคำโอ บุนลีพม รองประธานแนวลาวสร้างชาติ แขวงสะหวันนะเขต ได้ให้ข้อมูลว่า เนื่องจากชนเผ่าต่าง ๆ มีการติดต่อแลกเปลี่ยนค้าขาย หรือการแต่งงานข้ามชนเผ่า พวกละวีงไม่รู้ว่าตัวเองเป็นชนเผ่าไหนทางการจึงระบุว่า เป็นชนเผ่ากะຕาง) พบว่า ชนเผ่ากะຕางไม่มีตัวหนังสือเขียน มีภาษาพูดจัดอยู่ในหมวดภาษาอ眷-ขะแม และพูดภาษาลาว ได้ดี นิยมคุ้มเหล้าให้ สูบกอก กินข้าวเหนียว และอาหารที่หาได้ตามธรรมชาติ เช่น ปลา เนื้อสัตว์ป่า ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำไร่ ทำนา ปลูกพืชผักต่าง ๆ มีความชำนาญงานหัตกรรมจักสาน ทอผ้า การเสาะหาเครื่องป้าของคงและล่าสัตว์ป่า มีการเลี้ยงสัตว์ประเภทวัว ควาย หมูและสัตว์ปีก ไว้เพื่อใช้เป็นอาหาร และทำฮีตองตามความเชื่อ สำหรับบ้านเรือนชนเผ่ากะຕางในปัจจุบันนิยมปลูกสร้างเรือนที่มีลักษณะเดียวกันกับเรือนของชนเผ่าผู้ไทย

ภาพที่ 4 พ័យ័យ (แซង) ของชนเผ่ากะຕาง

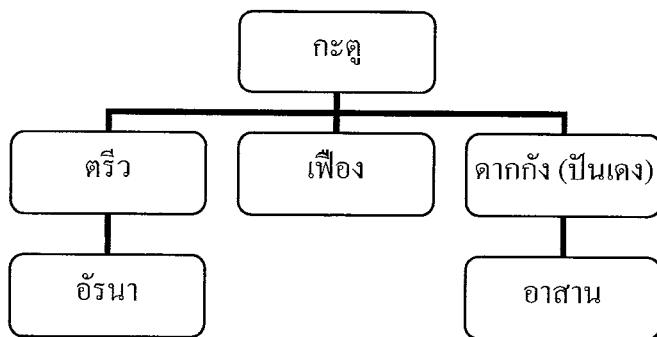
ในอดีตชนเผ่ากะຕางทั้งชายและหญิงใส่เสื้อผ้าสีดำย้อมด้วยคราม ผู้ชายนุ่งกระเตี่ยวไว้บนขา เกล้า้ม ใส่ตุ้มหูเงินหรือตะกั่วเหมือนกับผู้หญิง สักขาลายเพื่อแสดงถึงความเก่งกาจ มีอาคม ตัดพัน สวมรองเท้าหนังควาย ส่วนผู้หญิงนุ่งผ้าถุง ใส่เสื้อ เกล้า้ม ใส่สร้อยลูกปัด ใส่ตุ้มหูใส่ปลอกแขน ข้อมือ อาจเดินด้วยเท้าเปล่าหรือสวมรองเท้าหนังควาย ปัจจุบันนิยมใส่เสื้อผ้าที่ซื้อจากตลาดตามสมัยนิยม และแต่งกายเหมือนชนเผ่าลาวส่วนใหญ่

ภาพที่ 5 ลักษณะเรือน และวิถีชีวิตชนผ่ากลางต่าง ป้านตาดแಡด เมืองท่าปางทอง แขวงสามัคคีวัน

2.3.2 ชนเผ่ากะຕู (Katu)

ชนเผ่านี้เรียกตนเองว่า “กะຕู” ชนเผ่าอื่นเรียกพวกเขาว่า “กะตู” ชื่อที่เรียกทางการคือ “กะຕู” มาจากคำว่า กะ แปลว่า ลุง ตู แปลว่า ยอดน้ำหรือยอดหัวย ปัจจุบันชนเผ่ากะຕูส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในพื้นที่ 3 แขวง ทางตอนใต้ของสปป.ลาว เช่น เมือง咯ລິມ เมืองຄາກຈິງ เมืองທ່າແຕງ เมืองລະມາມ ແຂວງເຊກອງ ເມືອງເລ່າງນາມ ແຂວງສາລະວັນ ເມືອງປາກຊ່ອງ ແລະເມືອງບາເຈີຍຈະເລີນສຸກ ແຂວງຈຳປາສັກ ນອກຈາກນີ້ຢັງພົນໃນເວີຍດນາມ ເຊັ່ນ ກວາງນາມ ດານັງ ຈາກກາລົງພື້ນທີ່ຄຶກໝາຂໍອມູລັນຜົນເຜົາກະຕູ ຈຳນວນ 4 ມັນໜ້ານ ໄດ້ແກ່ ບ້ານກັນດອນໃໝ່ ເມືອງທ່າແຕງ ແຂວງເຊກອງ ບ້ານຫນອງນັງ ເມືອງລະມາມ ແຂວງເຊກອງ ບ້ານຫຼຸນໄຕ້ ແລະບ້ານນານງໜ້ອ ເມືອງເລ່າງນາມ ແຂວງສາລະວັນ ສັນພາຍຄົນນາຍວິພັດ ແສນນີ້ ນາຍບູນຈັນ ດຳ ແລະຄຶກໝາຂໍອມູລັນເອກສາຮ ພບວ່າ ຜົນເຜົາກະຕູອີ້ນຢ້ານມາຈາກກາຄ ຕະວັນອອກເສີ່ງໄດ້ຂອງອິນເຄີຍແລະບຣິວັນຕອນໄດ້ຂອງຈິນ ເນື່ອຈາກໃນເຂດນີ້ມີກຸ່ມົນທີ່ພູດກາຍາມອຸ່- ຂະແນ ອາສີຍ້ອຍ້ອື່ອ ຜົນເຜົາມູນດະ ແລະໂກນ

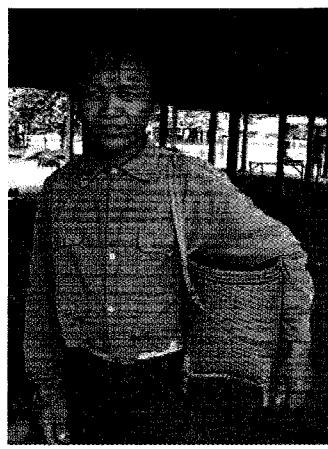

ภาพที่ 6 ເຜົາຍ່ອຍ (ແຜ່ງ) ຂອງຜົນເຜົາກະຕູ

ຜົນເຜົາກະຕູໄມ້ມີຕົວໜັງສື່ອເງື່ອນ ກາມພູດຈັດອູ້ໃນໝາວດກາຍາມອຸ່-ຂະແນ ວິຖີ່ຈິວິຕ ໂດຍທ່ວ່າໄປປະກອບອາຊີພັກຄື່ອ ກາຣທໍາໄຣ່ ປຸລູກພື້ພັກຕ່າງ ຈ ແລະເລີ່ມສັຕິວ ເຊັ່ນ ກວາຍ ມູນ ໄກ່ ສຳຫັບບຣິໂກຄໃນຄຣວເຮືອນແລະໃໝ່ໃນກາຣທຳສິດຕາມຄວາມເຊື່ອຄື່ອ ນິຍົມດື່ມເຫັນໄທ ສູນກອກ ຜູ້ໜູ້ງມື ຄວາມໝໍານາມູດ້ານກາຣທອີ່າ ສ່ວນຜູ້ໜ້າມີຄວາມໝໍານາມູດ້ານຫັດກ່ຽວຂ້ອງກົມ່າ ສ້າງບ້ານເຮືອນລ້ອມຮອບ ທອກວນໜຶ່ງອູ້ໃຈກາລັງບ້ານ ອາສີຍ້ອຍ້ວ່ມກັນຫລາຍຄຣອບຄຣວ ມີໜ້ອໜ້ານ (ກາຣຄະດຳ) ຫລາຍອຍ່າງ ເຊັ່ນ ກ່ອນຈະຮູດຂ້າມເກີ່ວຂ້າວ ມີກາຣຄະດຳບ້ານ ໂດຍຄນໃນໄມ້ໄຫ້ອກ ຄນນອກໄມ້ໄຫ້ເຂົ້າ ຫ້າມຂຶ້ນເຮືອນໃນເວລາ ມີກິ່ງໄມ້ (ຝົດໄມ້ຈົບ) ຕິດອູ້ໄຟເຮືອນຫຼືປະຕູ ຜົນເຜົາກະຕູມີຄວື່ອງເຕັ້ງກາຍທີ່ເປັນຫັດລັກຍົນໆແລ້ພະຜົນເຜົາ ຕານອາງ ໃນອົດຕື່ຜູ້ໜ້ານຸ່ງກະເຕີ່ຍ໏ ປັຈຸບັນສ່ວນໄສ່ເສື່ອຜູ້ທີ່ເຊື່ອຈາກຕາດແທນ ສຳຫັບຊຸດແຕ່ງກາຍປະຈຳເຜົາ ສາມາຮັບພົນເກີ້ນ ໄກ່ໃນງານນຸ່ມປະເພີ ແລະພົືກຣມຕ່າງ ຈ

บ้านกันดอน เมืองท่าแตง แขวงเชกong

บ้านหุนได เมืองล่างจาม แขวงเชกong

บ้านหนองง เมืองละมาน แขวงเชกong

ภาพที่ 7 การแต่งกายในชีวิตประจำวันของชนเผ่ากะตุ

ชนเผ่ากะตุดำรงชีวิตแบบสังคมอีคองประเพณี ยึดถือความเชื่อต่าง ๆ ที่สืบทอดต่อ ๆ กันมาจากรุ่นหนึ่งสู่อีกรุ่นหนึ่ง มีความเชื่อว่า สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่อยู่รอบ ๆ ตัวนั้นมีทั้งดีและร้าย ค่อยปักกรักษาหรือก่อให้เกิดความหาย茫ได้ หากทำพิธีกราบไหว้บูชาแล้ว สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่อยู่ในด้านดีจะคงอยู่ปักกรักษาปักเป้าสิ่งชั่วร้ายต่าง ๆ ให้บรรเทาลงได้ และเช่นเดียวกัน หากประกอบพิธีแก่สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่อยู่ในด้านร้าย จะช่วยให้สิ่งเลวร้ายต่าง ๆ เปลี่ยนไปในทางที่ดี ดังนั้นในแต่ละปี ชนเผ่ากะตุจะมีพิธีกรรมหลายครั้ง เพื่อความอยู่เย็นเป็นสุขในการดำรงชีวิต เช่น บุญขวัญข้าว ภายากะตุเรียกว่า “อาญา” บุญก่อนจะลงมือปลูกข้าว (ตะเนี้ยร) บุญก่อนจะลงมือรุดหรือเกี่ยวข้าว (ตะเรี้ยหรือจารีบ) บุญหอกวน (เบราโง) และพิธีกรรมอื่น ๆ ซึ่งมีทั้งทำในครอบครัว และทำรวมบ้าน สัตว์ที่ใช้ประกอบในพิธีกรรมได้แก่ ควาย วัว หมู หรือไก่ เพื่อถวายแก่สิ่งศักดิ์สิทธิ์ และเป็นอาหารสำหรับแขกที่มาร่วมพิธีกรรม

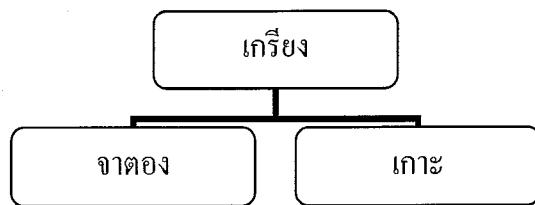
สถานที่สำหรับชุมชน และทำพิธีกรรมต่าง ๆ เพื่อปฏิบัติตามอีคองประเพณี

ภาพที่ 8 ห้องวนชนเผ่ากะตุบ้านกันดอนใหม่ เมืองท่าแตง แขวงเชกong

ชนเผ่ากะຕูให้ความสำคัญในการสืบเชื้อสายตระกูลทางพ่อ ลูกชายเท่านั้นที่มีสิทธิ์ในการสืบทอดตระกูลและมุนนمرดก แต่ละตระกูลจะมีชื่อเฉพาะของตนเอง ทุกคนในแต่ละตระกูลต้องเชื่อฟังปฎิบัติตามข้อห้ามและการค่าลำต่าง ๆ อย่างเคร่งครัด ดังนั้นการแต่งงานจึงเป็นแบบชื่อตัวฝ่ายหญิงอย่างขาดตัว มีค่าสินสดค่าประกอบด้วย สิ่งของต่าง ๆ ความตั้งแต่ 1-20 ตัวขึ้นไป ที่พอแม่ฝ่ายชายต้องมอบให้แก่พ่อแม่ฝ่ายหญิงตามแต่ฐานะ และมีข้อห้ามในการแต่งงานแบบไขว้หญิง-ชายระหว่างสองตระกูล หมายความว่า เมื่อผู้ชายในตระกูล (ก) แต่งงานกับผู้หญิงในตระกูล (ข) แล้วผู้ชายในตระกูล (ข) จะไม่มีสิทธิ์แต่งงานกับผู้หญิงในตระกูล (ก) ชนเผ่ากะຕูไม่คลอดลูกอยู่ในเรือนสามีต้องจัดสถานที่คลอดลูกแยกต่างหาก เช่น ให้ถูนเรือน ชานเรือน หรือสร้างกระท่องอยู่ใกล้เรือนขึ้นอยู่กับความสะดวกเหมาะสม มีญาติพี่น้องที่เป็นผู้หญิงคงคู่แลให้ความช่วยเหลือจนครบ 3 วัน จึงขยายเข้ามาอยู่ในเรือนได้ ชนเผ่ากะຕูทำพิธีถอนกิจศพ (ส่งสกานต์) ด้วยการฝัง ซึ่งปฎิบัติตามขั้นตอนของฮีตองประเพณี ตามกรณีเหตุแห่งการตาย และฐานะของครอบครัวผู้ตาย

2.3.3 ชนเผ่าเกรียง (Kriang)

ชนเผ่านี้เรียกตนเองว่า “เกรียง หรือ กะเลียง” ชนเผ่าอื่นเรียกพวกเขาว่า “ເງິນ” ชื่อที่เรียกทางการ คือ “เกรียง” ประกอบด้วย 2 ผ่ายอย คือ ชาตอง และເກາະ ชนเผ่าเกรียงส่วนใหญ่ตั้งถิ่นฐานอยู่ในพื้นที่ 3 แขวง ทางตอนใต้ของ สปป.ลาว ได้แก่ เมืองຄลีມ เมืองท่าແຕง และเมืองລະມານ ແຂວງເຊກອງ เมืองສາລະວັນ ແຂວງສາລະວັນ และเมืองປາກຊ່ອງ ແຂວງຈຳປາສັກ ຈາກກາລົງພື້ນທີ່ສຶກຍາຂໍອມຸລຸນເຜົາເກຽງ จำนวน 3 หมู่บ้าน ได้แก่ ບ້ານຈະກຳໄຫຍ່ ເມືອງທ່າແຕງ ແຂວງເຊກອງ ບ້ານເຄີຍ ຕາດສູງ ບ້ານເຄີຍຕັງແລ ເມືອງເລ່າງນາ ແຂວງສາລະວັນ ທີ່ສູນຍື່ສ່ງເສຣີມທັດກຽມເມືອງສາລະວັນ ແຂວງສາລະວັນ ແລະອຸທະຍານນາເຈິຍຈະເລີນສຸກ ຫຼື້ນເປັນສານທີ່ທ່ອງທີ່ຍາເຊີງອຸຮັກໝື່ລົດປວັດນຽມໜີ່ເພື່ອຕ່າງໆ ແຂວງຈຳປາສັກ ສັນກາຍຜົນຍາທອງເພີດ ວັດກ້ວ່າ ນາຍພື້ນ ນາຍຕະຫຼື້ນ ນາຍດ່ານ ນາຍພູນ ພະແສວງ ແລະສຶກຍາຂໍອມຸລຸນເອກສາຮາ ພບວ່າ ງະເຜົາເກຽງໄມ້ມີຕົວໜັງສື່ອເຂີຍ ກາຍາຟຸດຈັດອູ້ໃນໜາວດກາຍາ ມອງຍູ້-ຂະແນ ເປັນພົນເຜົາທີ່ມີຄວາມຊໍານາຍດ້ານທັດກຽມຈັກສານ ກາຍເຢັນປັກຄົກຮ້ອຍ ສ່ວນໃຫຍ່ ປະກອບອາຊີພຳໄວ່ ປຸກພື້ນຜັກຕ່າງໆ ເຊັ່ນ ເພື່ອມັນ ພົກທອງ ພຣິກ ມະເຂື້ອ ແຕງກວາ ຂ້າວໂພດ ແລະອື່ນໆ ເລື່ອງສັຕວົງຈຳພວກໄກ່ ແລະໜູ່ທຸກຄົວເຮືອນ ເພື່ອໃຫ້ບີໂກຄົນຄຣອນຄຣວແລະໃຫ້ປະກອບພິທີກຽມເວລາວ່າຈະອອກເສາຫາຂອງປໍາ ປັຈຈຸບັນພົນເຜົາເກຽງຈຳນວນໜີ່ທັນນາປຸກຄູໄມ້ ກາແພ ແລະຍາສູນ ງະເຜົາເກຽງປະກອບດ້ວຍຫລາຍຕະກູລ ມີข้อห้าມ (ກາຮະລຳ) ແຕກຕ່າງກັນອອກໄປ ສືບເຊື້ອສາຍຕະກູລ ທາງພ່ອ ຜູ້ໜູ້ທີ່ແຕ່ງຈາກແລ້ວຕ້ອງໄປຢູ່ເຮືອນພ່ອແນ່ງອານຸມື ຈຶ່ງມີລັກຄະຄຣອນຄຣວຍາຍກລ່າວົກ້ອນໃນເຮືອນຫັ້ງໜີ່ ຈະປະກອບດ້ວຍ 1-6 ຄຣອນຄຣວ ຮີ່ອມາກກວ່ານີ້ໃຫ້ວິວຕອຍ່ວ່າມີກັນ ກາຍປັກຄອງບ້ານໃນສັງຄົມພົນເຜົາເກຽງ ນອກຈາກມີກາຍຈັດຕິ່ງຈາກທາງກາຍແລ້ວ ຍັງມີຜູ້ອ້າວູໂສໃນແຕ່ລະສາຍຕະກູລ ຂອງບ້ານ ຜູ້ທີ່ຄົນໃນຫຼຸ່ມຫຼຸ່ມເຄາຣພັນດີ້ອແລະຮູ້ຂນບໍລິມປະເພີນ ເປັນຜູ້ໜ່ວຍປັກຄອງຄູແລ

ภาพที่ 9 ผ่าเยื่อย (แซง) ของชนผ่าเกรียง

ชนผ่าเกรียงปลูกสร้างบ้านเรือนเป็นรูปวงกลมล้อมรอบห้องวน และข้อถือปฏิบัติตามประเพณี โดยปลูกสร้างและจัดแบ่งห้องในเรือนตามจำนวนสมาชิกในครัวเรือน คล้ายคลึงกับชนผ่ากะตุ มีความเชื่อถือคือ ดังนี้ภายในเรือนจะมีข้อห้าม (การกระทำ) หลายอย่างเช่น ไม่นั่งอิงเสาเรือน ไม่นอนหัวเรือน ไม่นอนเอาน้ำต่อเสารีอนที่มีผิวสูตร แต่ละบ้านของชนผ่าเกรียงจะมีห้องวนเพื่อใช้เป็นสถานที่ประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ ในขณะสร้างห้องวนนั้นห้ามทำการผลิต หากไม่ลึ่งเวลาบุญห้องวนห้ามตีพะเนาะ และในช่วงเวลาที่มีการคลำบ้านห้ามคนในออก คนนอกเข้า หากมีบุคคลภายนอกมาคลอดลูก หรือติดภัยในบ้าน ต้องทำการแบงชีตบ้าน นอกจากนี้ภัยในบ้านของชนผ่าเกรียงจะมีเมืองเส้ารักษา ห้ามแตะต้องเด็ขาด ปัจจุบันชนผ่าเกรียงแต่งกายและสวมใส่เครื่องประดับที่เป็นเอกลักษณ์ของชนผ่าตานเองเฉพาะในเวลาที่มีพิธีกรรม หรืองานบุญประเพณีเท่านั้น สำหรับวันธรรมชาติทั่วไปจะสวมใส่เสื้อผ้าที่ซื้อจากตลาดเป็นส่วนใหญ่

นายปอง (แซง) อายุ 69 ปี สาบไช
บ้านเกียงตั้งแฉ
เมืองล่าจาม แขวงสาละวัน

นายตะรือ (แซง) อายุ 37 ปี สาบกะเจ้า
เรือนเลขที่ 45 หน่วย 03 บ้านจะกำใหญ่
เมืองท่าแตง แขวงเซกອง

นางจัน วงศ์ (แซง) อายุ 42 ปี ทองคำ
เรือนเลขที่ 212 หน่วย 16 บ้านนาเหล็ก
เมืองสาละวัน แขวงสาละวัน

ภาพที่ 10 งานหัตถกรรมของชนผ่าเกรียง (แซง)

ชนผ่าเกรียงมีศักดิ์คงประเพณีแบบดั้งเดิม เช่น ประเพณีตัดฟัน เจาะหู สักลายตามตัวเพื่อแสดงถึงความเชื่อในเรื่องผี ซึ่งมีความเชื่อว่า เมื่อมีการเจ็บป่วยหรือเกิดภัยพิบัติต่อพี่พลดทางการเกษตร โดยเฉพาะข้าว ไร่ถูกทำลายเสียหายเป็นผลมาจากการกระทำของผี อันเกิดจาก การกระทำผิดศีลธรรมที่บรรพบุรุษกำหนดไว้ ในสังคมของชนผ่าเกรียงมีผีที่สำคัญ เช่น พีบรรพบุรุษ ผีพ่อแม่ พีป้า พีน้ำและอื่น ๆ ผีดังกล่าวมีความผูกพันทึ้งคือจะร้ายกับการดำเนินชีวิตประจำวัน

เคน (โล่) ใช้สำหรับฟ้อนเคน ในพิธีเปลงธิต และหน้ากาโน้มเพื่อความสนุกสนานของขัน

ภาพที่ 11 ห้องวน และอุปกรณ์ที่ใช้ประกอบการแสดงในพิธีกรรมของชนเผ่าแบนช์บันเคียงตั้งแต่ เมืองเด่างาม แขวงสาละวัน

ในปีหนึ่ง ๆ ชนเผ่าเกริยงจะมีบุญประเพณีและพิธีกรรมที่สำคัญ มีการเนลิมฉลองหลายครั้ง เช่น การทำพิธีกรรมเพื่อระลึกถึงวิญญาณของพ่อแม่ และบุญปีใหม่ (บุญงะ) ซึ่งนิยมจัดในเดือนสิงหาคม นอกจากนี้ยังมีพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรหรือเมื่อเกิดภัยพิบัติต่างๆ เช่น การทำพิธีก่อนจะรุดหรือเก็บเกี่ยวข้าว ซึ่งจะมีการคลำบ้านเป็นเวลา 3 วัน ส่วนใหญ่ใช้หอ涓น้ำเป็นสถานที่ประกอบพิธีกรรมและผ่าความ เป็นเครื่องถวายและเป็นอาหาร

2.3.4 ខ្លួនជោគមេ (Khmer)

ชนเผ่านี้เรียกตนเองว่า “จะแม” ชนเผ่าอื่นเรียกพวกเขาว่า “จะแม” ชื่อที่เรียกทางการ คือ “จะแม” ไม่นิยมเรียกแตกต่างจากนี้อีก เป็นชนเผ่าที่ดำรงชีวิตอยู่ใน สปป.ลาว มาตั้งแต่สมัยเด็กกำบรรพ มีประวัติความเป็นมาคล้ายคลึงกับชนเผ่าต่าง ๆ ในหมวดภาษาอุษา-จะแม ปัจจุบัน มีการตั้งถิ่นฐานอยู่ที่เมืองมูนและปะโนก แขวงจำปาสัก นอกจานนี้ยังพบที่เวียงคำ และกัมพูชา จากการศึกษาข้อมูลเอกสาร พบว่า ชนเผ่าจะแมมีตัวหนังสือเจียน ซึ่งเป็นตัวหนังสือธรรมที่ใช้คู่กับตัวหนังสือลาวและภาษาลาว ภาษาพูดจัดอยู่ในหมวดภาษาอุษา-จะแม มีความชำนาญด้านการเกษตร ปลูกข้าว ปลูกพืชผักต่าง ๆ และเลี้ยงสัตว์ สำหรับบริโภคในครอบครัว ผู้ชายมีความชำนาญด้านหัตถกรรมจักสาน การแกะสลัก การเย็บสภาพิตรกรรมตามวัดวาอาราม ส่วนผู้หญิงมี

ความชำนาญด้านการทอผ้าและการค้าขาย มีนิทานพื้นเมือง เกรื่องดนตรีพื้นเมือง และอื่นๆ การปลูกสร้างบ้านเรือนนิยมปลูกเรือนแบบชานผ่าลາວลຸ່ມ ປັຈຸບັນໄມ່ນິຍົມແຕ່ງກາຍຕາມອັດລັກຍົກ໌ໜັນເຜົາຕານເອງສ່ວນໃຫຍ່ຈະຫາຊື້ເສື້ອຜ້າຈາກຕາດມາສ່ວນໄສ່

ກາພທີ 12 ຜ່ານເພົ່າຂະແນ ເມືອງມູນລະປະໂມກ ແຂວງຈຳປາສັກ

ຈົນເພົ່າຂະແນນັ້ນຄືອພຸທ່າສາສານາແລະຜົ່ໄປປຽ້ອນ ၅ ກັນ ມຸ່ນ້ຳນ້ານຈົນເພົ່າຂະແນນບາງບ້ານ ມີວັດໄວ້ສໍາຫຼັບເປັນທີ່ເຄາຣພັກກາຣະເປັນສູນຍໍຮົມຂອງຜູ້ຄົນໃນມຸ່ນ້ຳນ້ານ ແລະມີອີກຄອງປະເພດລົ້ອມັນດິຈຳມ ທີ່ສືບທອດມາຈາກບຽບນຸຽບ ປູ້ຢ່າ ຕາຍາຍ ກາຣສືບເຊື້ອສາຍນູນມຽດກະຕກເປັນຂອງລູກຜູ້ໜູງທີ່ທຳຫັນທີ່ເລື້ອງຄູພົວແມ່ ປູ້ຢ່າ ຕາຍາຍ ແຕ່ດ້ວຍເຫດຖ້າທີ່ຈົນເພົ່າຂະແນດຳຮັງຈິວຕອບຢູ່ໃນ ສປປ.ລາວ ມາຫັນນານ ມີກາຣຕິ່ງຄືນຮ້ານອູ່ຍ່ອຍ່າງຮັດຮ້າຍປະປັນອູ່ກັບຈົນເພົ່າອື່ນ ຈຶ່ງເກີດກາຣົມພັກສານວັດທະນອງກັນແລະກັນເຊັ່ນ ກາຣແຕ່ງຈານ ຈົນເພົ່າຂະແນມີສິທີທີ່ເສີຣີໃນກາຣຫາຄູ່ຄຣອງ ເມື່ອຮັກໄກຮ່ອບພອກັນກີ່ຈະໃຫ້ເຄົ້າແກ່ທີ່ສອງຝ່າຍທານທານສູ່ຂອງຈົນເພົ່າລາວລຸ່ມ ຈົນເພົ່າຂະແນຄລອດລູກໃນຫ້ອງນອນ ໂດຍກາຣຸແລ້ວຈັດທຳພິທີແຕ່ງຈານ ຜົ່ງຈັດຕາມປະເພດນີ້ຂອງຈົນເພົ່າລາວລຸ່ມ ຈົນເພົ່າຂະແນຄລອດລູກໃນຫ້ອງນອນ ໂດຍກາຣຸແລ້ວຈັດທຳພິທີແຕ່ງຈານ ມົນອຳແຍແລະສາມີ ສ່ວນປະເພດນີ້ເກີຍກັບກາຣຕາຍຂອງຈົນເພົ່າຂະແນປົງບົດຕິເໜີມືອນກັບຈົນເພົ່າລາວລຸ່ມ ຄື້ອ ໃຊ້ວິທີກາຣເພາ ຍກວັນເຄພະຕາຍໂທງເທົ່ານັ້ນທີ່ຈະນາໄປຝຶກປ່າຊ້າ ກຽບກໍາຫັນດ 3 ປີເຈື້ນໄປຈຶ່ງທຳບຸລຸ ອຸທິສສ່ວນກຸລດ (ທຳພິທີແຈກຫານ) ແກ້ວມ້າຍ

2.3.5 ຈົນເພົ່າເຈັງ (Cheng)

ຈົນເພົ່ານີ້ເຮັດຕານເອງວ່າ “ເຈັງ” ຈົນເພົ່າອື່ນເຮັດພວກເຂົາວ່າ “ເຈັງ” ຂໍ້ອື່ນທີ່ເຮັດກາທາງການ ຄື້ອ “ເຈັງ” ມາຈາກຄໍາວ່າ ເຈັງຈັວຕົວ ມາຍເລີ່ມ ກາຣແກສລັກລວດຕາຍຮະນາຍສີ ພຣະເຈົ້າໄຊຍ່າຮູ້ອົງຮູ້ອົງ ເປັນຜູ້ຕັ້ງຂໍ້ອື່ນໃໝ່ ດ້ວຍມີອັດລັກຍົກ໌ດ້ານຄິດປະເພາະຕານເອງ ຈຶ່ງໃໝ່ເປັນຜູ້ອຸປະນົມກໍ່ກໍ່ຈູວັດວາອາຮາມ ຈົນເພົ່າເຈັງມີດິນກຳເນີດແລະດຳຮັງຈິວຕອບຢູ່ທີ່ແຂວງອັດຕະປົມມາຫລາຍສຕວຮຽນແລ້ວ ແລະໄນ່ປາກງົມມື້ອື່ນຈົນເພົ່ານີ້ຍູ່ທີ່ແຂວງອື່ນທີ່ຮັບປະເທດໄກລ້າເຄີຍ ປັຈຸບັນອາສີຍອູ່ໃນເຂດເມືອງໄຊເສດຖາ ເມືອງສານໄຟ ແລະເມືອງສະຫານໄຟ

แขวงอัตตะปีอ จากการลงพื้นที่ศึกษาข้อมูลชนผ่าเจง จำนวน 4 หมู่บ้านได้แก่ บ้านแก้งใหญ่ บ้านดอน บ้านป่าอ่า เมืองสาบ ไซ แขวงอัตตะปีอ และ บ้านอุดม ไซ เมืองสะหนาม ไซ แขวงอัตตะปีอ สัมภาษณ์นายบัวลอย นางจัน และนายค้าน พบว่า ชนผ่าเจงไม่มีตัวหนังสือเขียน ภาษาพูดจัดอยู่ในหมวดภาษาอุยกุย-ยะแม คล้ายคลึงกับภาษาพูดของชนผ่าเบรา บูร ยะเหินและโดย เนื่องจากมีเรื่องสาย เดียวกัน การสร้างบ้านเรือนของชนผ่าเจง มี 2 แบบคือ เรือนเดียวและเรือนแฟด ภายในเรือนโล่งถิ่ง กันหมัด สีหน้าเรือนประดับด้วยศิลปะการแกะสลักลายต่าง ๆ อาย่างสวยงาม จากการลงพื้นที่ และสัมภาษณ์นายบัวลอย ชนผ่าเจง อายุ 47 ปี บ้านแก้งใหญ่ เมืองสาบ ไซ แขวงอัตตะปีอ พบว่า ที่หมู่บ้านนี้นอกจากการทำไร่และหาของป่าแล้วก็จะตีเหล็กทำมีด ทำหวานขาย ไม่มีงานทอผ้า ไม่มี งานจักstan ในอดีตชนผ่าเจงไว้ผอมยา เกล้าผอม ผู้ชายนุ่งกระเตี๋ยวลูกปัดและกระเตี๋ยวธรรมชาติ ใส่เสื้อ ตามที่มี เจาะหู บางคนสักลาย ผู้หญิงนุ่งผ้าถุง ใส่เสื้อลูกปัด และเสื้ออื่น ๆ สวมกากีแลบน กากีขา สร้อยลูกปัด และคุ้มหูธรรมชาติ

เล้าข่าวนายค้าน (เจง) อายุ 25 ปี
ເຊື້ອແລກທີ 105 ມາຮ່ວຍ 06 ບ້ານອຸດມ ໄຊ
ເມືອງສະຫານນາມ ໄຊ ແຂວງອັຕຕະປູອ

ผ้าชนผ่าเจง
บ้านแก้งใหญ่ ມາຮ່ວຍ 06 ບ້ານອຸດມ ໄຊ
ເມືອງສະຫານນາມ ໄຊ ແຂວງອັຕຕະປູອ

นายบัวลอย (เจง) อายุ 47 ปี
ກຳລັງປູ້ສາດກະລາ ເພື່ອໃຫ້ຕາກບ້າວນປຶກ
ບ້ານດອນ ເມືອງສະຫານນາມ ໄຊ ແຂວງອັຕຕະປູອ

ภาพที่ 13 วิถีชีวิตของชนผ่าเจง

ชนผ่าเจงนับถือพ่อข่ายเครื่องครด ใบปืนนั่ง ๆ จะมีพิธีกรรมทางพิเตกต่างกัน โดยเฉพาะเกี่ยวกับการเกษตร เช่น บڑະກະเนา (พระไม้) ตั้งแต่เดือน 1-3 บڑະຍະນູ້ (พระสักข้าว) เดือน 4-6 บڑະນອກ (พระข้าวเหนี่ยว) เดือน 10-11 บڑະແຈ້ສະແນະ (พระเล้าข้าว) เดือน 12-2 เครื่องประกอบแต่ละพิธี มีไก่ต้ม หรือเป็ดต้ม 1 ตัว เหล้า 1 แก้ว ดอกไม้ เทียน ขันธ์ 5 ขันธ์ 8 และอื่น ๆ เพื่อบวงสรวงบูชาพิทีมี คุณต่อคน และเป็นการสังสรรค์กันของชาวบ้าน นอกจากพิธีดังกล่าวนี้ ยังมีพิធาน ล่วงผีที่มี อาນุภาพและน่าเกรงกลัวมากที่สุดคือ ผีบ้าน ในเดือน 4-6 ของทุกๆ ปี ชนผ่าเจงเลี้ยงพีบ้านอย่าง

ให้ผู้โดยสารก่อตัวอย่างมีความสุข 1-2 ตัว ปัจจุบันใช้หมู 1-2 ตัว โดยมีเจ้าพะและเจ้ากะหย่อง เป็นผู้นำพา พิธีการต่าง ๆ (เจ้าพะและเจ้ากะหย่อง ต้องได้คำสำเนียงภาษาไทย ไว้พิมพ์ยาวตลอด 3 ปี ไม่กินเนื้อสัตว์ 10 อย่าง ทั้ง 2 คน ต้องรักษาศีล 5 ข้อ ของพระพุทธเจ้าด้วย จากนั้นจึงเปลี่ยนหานคนใหม่) มีการแห่ ขบวนไปหาเรือนที่ตอกลงรับพิธี และการเชิญพิธี ทุกคนจะกอดคอกันเป็นวงกลมหลายแฉว เดินไปตาม จังหวะอย่างพร้อมเพรียงกัน ในพิธีนี้จะมีการ磕จำบ้านด้วยตัว 3-7 วัน ไม่ให้คนบ้านอื่นเข้ามาในบ้าน หากมีคนเข้าบ้าน คนผู้นั้นจะถูกปรับใหม่ เพื่อช่วยเหลือผู้บ้านใหม่และสัญญาว่า คราวหน้าจะไม่ทำอีก ก่อนจะลงสู่การทำไร่ในช่วงต้นฤดูฝน ก็จะทำการบะ彷บ้านอีกด้วยหาก มีข้อห้ามการ磕จำต่าง ๆ เช่น นับตัวแต่หัวบ้านกล้าเตรียมจังหวันคำนาเตรียม ห้ามไม่ให้ตัดผมเด็ดขาด เพื่อไม่ให้แมลงหรือ ศัตรูพิชทำลายข้าว จำพวกสัตว์ ห้ามเผาปู และหอย ด้วยเชื่อว่าข้าวจะเหลืองไม่งาม เนพะชนผ่าเบรา ที่ไปรวมงานเลี้ยงผู้บ้านจะได้รับการต้อนรับเป็นพิเศษ ไม่มีการปรับใหม่ เนื่องจากผู้บ้านเองเลี้ยง ปัจจุบันนำมากชนผ่าเบราในสมัยที่พวกราษฎร์ร่วมกัน การสืบสานมรดกเป็นของสูกสาวโดยเฉพาะ พี่สาวคนโต ซึ่งมีหน้าที่เลี้ยงพ่อแม่ตลอดชีวิต จะไม่อนุญาตให้ไปไหน และเป็นผู้มีสิทธิ์ในการแบ่ง ทรัพย์สมบัติให้แก่พี่น้องแต่ละคน ชนผ่าเบราเอง มี 2 ลักษณะ คือ 1) พ่อแม่หมั่นหมายด้วยตัวเด็ก หรือยังไม่เกิด หรือกำลังตั้งท้อง และ 2) หนุ่มสาวหาเอง เมื่อตอกลงรักษาเรือน พ่อแม่ทั้ง 2 ฝ่าย จะเป็น ผู้จัดการให้ ภายหลังแต่งงานแล้ว ผู้ชายจะไปอยู่กับครอบครัวของภรรยา การหย่าร้างกัน หากผ่าย หญิงผิดต้องถูกดำเนินคดีหมุด พร้อมปรับใหม่มีความสุข 1 ตัว ต่ำที่สุดหมู 1 ตัว เพื่อเลี้ยงผู้บ้าน หากผ่าย หมู ชันผ่าเบราจะคลอดลูกอยู่มุ่มเรือนใกล้เต้าไฟ มีหมอนตัวแยก และญาติพี่น้องคงอยู่ดูแล ตลอดเวลาอยู่ไฟ ผู้ที่คลอดลูกครั้งแรกจะอยู่ไฟนานถึงเดือน ส่วนผู้ที่เคยคลอดลูกมาแล้วจะอยู่ไฟ ประมาณ 7 วัน หากมีผู้เสียชีวิตในบ้าน ชนผ่าเบราทำพิธีแบบง่าย ๆ คือ มีการอบจันเล็กน้อย 2-3 คืน ห่อคั่วสาด มัดใส่ไม้ไผ่หามห้าย-หามหัวไปป่าช้า ทำมาปันกิจศพ (ส่างสถานศี) ด้วยการฟัง เนพะ ครอบครัวที่นับถือศาสนาพุทธจะนิมนต์พระมาสวดที่เรือน

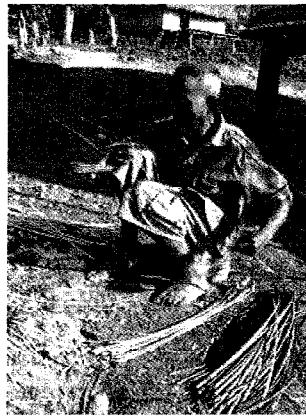
2.3.6 ชนผ่าตรี (Tri)

ชนผ่านี้มีหลายชื่อเรียก เช่น “บูรตรี ตรี หรือ ชาตี” ชื่อที่เรียกทางการ คือ “ตรี” บรรพบุรุษหลายเผ่าอยู่คุหายสัมบูรณ์ ได้ว่ามีบทบาทสำคัญในการเรียนรู้สืบประวัติศาสตร์ชาติไทย เป็นกำลังสำคัญด้านการเมือง การทหาร วัฒนธรรม-สังคม เศรษฐกิจ ปัจจุบันชนผ่าตรีอาศัยอยู่ที่ แขวงคำเมือง แขวงสะหวันนะเขต และบางส่วนของประเทศไทย จากการศึกษาเอกสารข้อมูล และลงพื้นที่ที่เมืองเชียงใหม่ แขวงสะหวันนะเขต จำนวน 4 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านกะแลงใหม่ บ้านวังบุญ บ้านชุมนี และบ้านแก้งคีบ ตั้มภานณ์นายคำโว บุนลีพูน รองประธานแนวลาวสร้างชาติ แขวง สะหวันนะเขต นายคำ (ผ่าตรี) พนักงานแนวเมืองสร้างชาติ เมืองเชียงใหม่ และนายบุนนาค ลากะวงศ์

พบว่า ชนผ่าตรีนิยมกินข้าวหนี่ยวและอาหารที่มีรสเผ็ดเค็ม ประกอบอาหารหลักคือ การถางป่าทำไร่ ปลูกข้าวหนี่ยว พืชชนิดต่าง ๆ เช่น ข้าวโพด เฟือก มัน เสริม เก็บเห็ด ล่าสัตว์ป่า หาปลา เลี้ยงสัตว์ จำพวกควาย วัว หมู แพะและสัตว์ปีก มีความชำนาญงานหัตกรรมจักสาน ทอผ้า ชนผ่าตรีไม่มี ตัวหนังสือเขียน ภาษาพูดจัดอยู่ในหมวดภาษาอุยกุย-จะเม คล้ายคลึงกับภาษาพูดของชนผ่านะกอง กะตาง ส่วย ตะอี้ย ปะโภ ก้าโได ก้าไน ลักษณะบ้านเรือนของชนผ่าตรี เป็นเรือนยกพื้นขนาด พอเหมาะกับครอบครัว มีการจัดวางห้องในเรือนคือ มีเตาไฟ ห้องนอนพ่อแม่ ห้องนอนแขกและ ห้องนอนลูกชายที่ยังไม่ได้แต่งงาน ส่วนลูกสาวคนโตที่ยังไม่ได้แต่งงานให้ไปนอนอยู่เรือนแม่หม้าย คล้ายคลึงกับชนผ่านะกอง ในอดีตผู้ชายชนผ่าตรีไว้ผมยาว เกล้าผมเหมือนกับผู้หญิง เจาะหูใส่ตุ้มหู เงินหรือตะกั่ว ใส่กำไลแขน ใส่ลูกคุณลูกปิดคอ ตัดฟันหั้งชายและหญิง แต่ปัจจุบันฮีตคงประเพลณ ดังกล่าวมีการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย โดยหันมาแต่งกายเหมือนกับชนผ่าผู้ไทย ชนผ่าตรีถือ ฮีตคงประเพลณ แบ่งเป็น 2 กลุ่มคือ ชนผ่าตรีที่อาศัยอยู่พื้นที่ร้าง มีจำนวนหนึ่งนับถือพุทธศาสนา และจำนวนหนึ่งนับถือพี ส่วนอีกกลุ่มหนึ่งคือ ชนผ่าตรีที่ยังอาศัยอยู่เขตห่างไกลความเจริญตามป่า เขา ซึ่งนับถือพี เช่น พีบรรพนธุรุษ พีพ่อแม่ พีน่อง ลูก ส่วนผีฟ้า พีแคน พีหมอด พีรักษา พีเขา เป็นผีที่ ทำให้คลอดลูกที่เรือนไม่ได้ และมีผีรวมของบ้านคือ พีเมือง (ผีมะเหล็ก) ในรอบปีหนึ่งๆ นอกจากจะ มีพิธีกรรมเกี่ยวกับการเกษตรและการดำรงชีวิตแล้วยังมีบุญปีใหม่ ภาษาชนผ่าตรีเรียกว่า “บุญจะะ” และ “บุญละปีบ” เพื่อทานหาผู้เสียชีวิต ในสังคมชนผ่าตรีผู้ชายสามารถมีภรรยาได้หลายคน จึงมี ลักษณะครอบครัวใหญ่ ชนผ่าตรีเมื่อเริ่มมีอายุ 13 ปีขึ้นไป จะมีความสัมพันธ์ชู้สาวอย่างเสรี แต่เมื่อ รักกันแล้วหากพ่อแม่เห็นดีก็ต้องห้ามหรือขยายไปทางทามกับพ่อแม่ฝ่ายหญิง ตกลงหาวันดีแห่เจ้าสาว ไปเรือนเจ้าบ่าวเพื่อให้ผีเรือนรับรู้ หากเจรจากันเป็นที่เรียบร้อยพ่อแม่ฝ่ายหญิงก็มอบลูกสาวให้เบย และนัดเวลาแต่งงาน ในช่วงนั้นหั้งสองฝ่ายขึ้นเรือนกันไม่ได้ ให้เบยจัดเตรียมวัว ควาย หมู ไก่ และ ค่าสินสอด มีคำบาน พะเนาะ พังชาด มีอง กลอง เงินค่าสินสอด ถัวย ฝ่ายลุงตา (พี่ชายของแม่ฝ่าย หญิง) จัดเตรียมเหล้า ข้าว ข้าวต้ม ขนม ถึงวันแต่งงานเจ้าบ่าวเจ้าสาว ลุงตาทำธีบานเคียงและสั่งสอน เจ้าบ่าวเพื่อให้เจ้าบ่าวเป็นคนบันยัน มีความสัตย์ซื่อ ไม่ขี้หนี่ยว ช่วยเหลือดูแลรักใคร่ภรรยาของตนเอง หากภรรยาไม่ดีให้สั่งสอน หากสั่งสอนไม่ได้ก็ให้สั่งคืนลุงตา เมื่อแต่งงานแล้วภรรยาต้องไปอยู่เรือน สามี หากไปเรือนพ่อแม่ของตนเองต้องไปในฐานะแขก ชนผ่าตรีมีประเพลณสืบภรรยาภัน เช่น หาก สามีตายก็ต้องเอาพี่ชาย หรือน้องชาย หรือพ่อของสามี หากไม่มียากสืบ ลุงตาต้องจ่ายค่าสินสอด เท่ากับค่าสินสอดครึ่งแรก เมื่อชนผ่าตรีจะปฏิบัติตามระบบสืบภรรยาของกันและกันก็ตาม แต่ก็มี การหย่าร้างบางกรณีที่จำเป็น เช่น ฝ่ายสามีอยากหย่าร้างภรรยา กรณีที่ภรรยาผิดสามีอยากหย่า ภรรยาต้องจ่ายค่าสินสอดคืนให้สามีตามจำนวน หากสามีต้องการมีภรรยาเพิ่มต้องเสียค่าสินสอดให้ ลุงตาเป็นควาย 1 ตัว และเงิน 1 สางแล้วจะเอกสารเพิ่มอีกกี่คันก็ได้

นางน้อย (ตัวรี) อายุ 15 ปี กำลังหอค่า
บ้านกะเดงใหม่ เมืองเชียงใหม่ แขวง
สะหวันนะเขต

นายทอง (ตัวรี) อายุ 90 ปี สามาكنะโตก
บ้านวังบุน เมืองเชียงใหม่
แขวงสะหวันนะเขต

นางวน (ตัวรี) อายุ 20 ปี กำลังฟื้ดข้าว
บ้านแก้งคึบ เมืองเชียงใหม่
แขวงสะหวันนะเขต

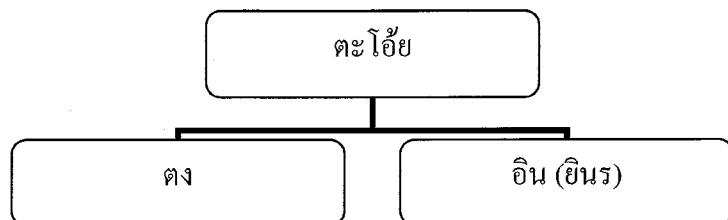
ภาพที่ 14 วิถีชีวิตและงานหัตถกรรมของชนเผ่าตีรี

ในอดีตชนเผ่าตีรีคลอคลูกในป่า ปัจจุบันสามีทำกระท่อมให้กรรยาคลอคลูกอยู่นอกเรือน ครบ 3 วันจึงนำข้าวเรือน ก่อนจะนำข้าวเรือนต้องบอกกล่าวผี (จำปี) เสียก่อน หากเลี้ยงลูกยากต้องทำพิธีตามอีตคงโดยเอาเด็กเกิดใหม่ไส้กระดัง เอาเขียงผัก เอียงปลา บอกพิมากิน กายในวันนั้นไม่ให้ผีกิน ไม่ให้ผีเอาไป ให้บอกกล่าวผีเข้าเรือน กรณีมีคนเสียชีวิต ญาติพี่น้องจะร้องให้อาลัยหาต่อผู้เสียชีวิต ซึ่งต้องร้องให้ดังแต่ผู้นั้นหมุดลมหายใจจนถึงวันทำพิธีมาปักกิจศพ สมัยก่อนใช้วิธีการฝังแต่ปัจจุบันพวกที่อยู่เขตพื้นราบใช้วิธีการเผา หากเป็นผู้มีฐานะก็เอกสารใส่โลหะ เตรียมไว้ได้ก่อนเรือนกบังน้ำทำละปีบ่เสร็จก็อย่านำไปฝัง แต่หากเป็นผู้ยากจนก็นำศพไปฝังก่อนค่อยทำละปีบ่กายหลัง

2.3.7 ชนเผ่าตะโؤย (Ta Oy)

ชนเผ่านี้เรียกตนเองว่า “ตะโؤย” ชนเผ่าอื่นเรียกพากเขาว่า “ตะโؤย” ชื่อที่เรียกทางการ คือ “ตะโؤย” บางทศนะว่า เป็นการเรียกชื่อตามถิ่นที่อยู่อาศัย (ชื่อของภูเพียงตะโؤย และชื่อของเมืองตะโؤย) บางทศนะว่า “ตะโؤย” เป็นชื่อของผู้เผ่าแก่ดั้งเดิมผู้นำของชนเผ่านี้ ซึ่งในภาษาของพากเขานั้น ตะ แปลว่า ลุน และโؤย คือชื่อของคน (ลุน โؤย) ส่วนใหญ่ตั้งภูมิลำเนาอยู่เขตเมืองตะโؤย แขวงสาละวัน และเคลื่อนย้ายไปอยู่เขตเมืองสะนวย เมืองเล่างาม แขวงสาละวัน เมืองหนองแขม สะหวันนะเขต เมืองท่าแตง แขวงเชกคง เมืองปากช่อง แขวงจำปาสัก และแขวงอัตตะปือ มีเชื้อสายอยู่เขตตะวันตกของแขวงกว่างจิ ประเทศเวียดนาม จากการลงทะเบียนที่ศึกษาข้อมูล จำนวน 7 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านนาล่ม เมืองเชียงใหม่ แขวงสะหวันนะเขต บ้านหนองบึง เมืองปะทุนพон แขวงจำปาสัก บ้านนิคม เมืองบานเจียง แขวงจำปาสัก บ้านปากปงเหนือ บ้านทำมะลี บ้านกาง เมืองศรีมหาโพธิ์ แขวงสาละวัน และบ้านนานง เมืองเล่างาม แขวงสาละวัน รวมถึงการสันภาษณ์นายทองคำ (ตะโؤย) บ้านชานองกุ่ม เมืองตะโؤย แขวงสาละวัน นายไช คุณปากดี นายบ้าน บ้านกาง เมืองศรีมหาโพธิ์

แขวงสາລະວັນ ແລະ ສຶກຍາຂໍ້ມູນເອກສາຮ ພບວ່າ ຜນເຜົາຕະໂອັຍໄມ້ມີຕັຫນັ້ນສື່ເບີຂົນ ກາຍາພູດຈັດອູ່ໃນ
ໝາວດກາຍາມອູ່-ຂະແນ ປະກອບອາຊີພທລັກຄື ກາຣທໍາໄວ່ປຸລູກຂ້າວ ພື້ຜັກໜິດຕ່າງ ຈ ແລະເສາຫາ
ຂອງກິນຕາມຮຽນຫາຕີ ປັຈຸບັນມີຈຳນວນໜຶ່ງໄດ້ຫັນໄປປະກອບອາຊີພປຸລູກໄນ້ຜລເພື່ອເປັນສິນຄ້າ ເຊັ່ນ
ກາແພ ເປັນຕົ້ນ ເຮືອນໜານເຜົາຕະໂອັຍເປັນເຮືອນຍາວທີ່ອາສີຍູ່ຮ່ວມກັນຫລາຍຄຣອບຄຣວ ໂດຍກັ້ນເປັນຫ້ອງ
ເລັກະແຕ່ລະຄຣອບຄຣວ ມີຂໍ້ອ້ານຸ່າມ (ກາຣຄະດຳ) ກາຍໃນເຮືອນຄື່ອ ໄນນັ່ງອີງເສາເຮືອນ ໄນນອນຫວາງເຮືອນ ມີ
ຫອກວັນຕົ້ງອູ່ຈຳກາງໜູ່ປ້ານ ທີ່ໃຊ້ເປັນທີ່ໜຸນນຸ່ມແລະທຳພິທີກຣມຕ່າງ ຈ ຕາມສີຕອງປະເພດນີ້

ກາພທີ່ 15 ເຜົາຍ່ອຍ (ແຜ່ງ) ຂອງຜນເຜົາຕະໂອັຍ

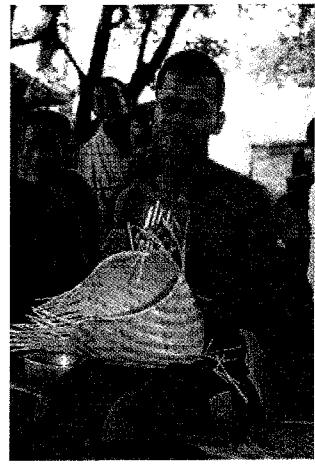
ໃນອົດຕະນເຜົາຕະໂອັຍມີປະເພດນີ້ຕັດຟັນ ເຈະໜູ່ ແລະສັກລາຍຕາມຕົວ ສີຕອງປະເພດນີ້
ດັກລ່າວໄດ້ມີກາຣເປົ້າຍແປ່ງໄປໄມ້ເປັນທີ່ນິຍົມອີກຕ່ອໄປ ໜຸ່ມສາວໜເຜົາຕະໂອັຍມີອີສະຮັກໃກ່ຮ່ັງກັນ
ແລະກັນໃນສຖານທີ່ຕ່າງ ຈ ຕາມຄວາມເໝາະສມ ແຕ່ຕ້ອງປົງບົດຕາມສີຕອງ ກາຣແຕ່ງກາຍໃນປັຈຸບັນນິຍົມ
ສວນໄສ່ເສື້ອຜ້າທີ່ໜີ້ຈາກຕາດ ຈະພົບເຫັນຄນເຜົາຄນແກ່ຜູ້ທຸລື່ງທ່ານນັ້ນ ທີ່ສວນໄສ່ເສື້ອຜ້າທີ່ເປັນອັດລັກຍົນ
ເລັກະບອງຜນເຜົາຕະນອງ

ນາງປະຮັຍ (ຕະໂອັຍ) ອາຍຸ 70 ປີ ເປົ້າງໄສ້ພື້ນ
ເລືອນເລີກທີ່ 016 ມາຮ່າງ 02 ບ້ານນາລ່ມ
ເມືອງເຫຼົາໄປນ ແຂວງສະຫວັນນະເທດ

ນາຍຄໍາມິນ (ຕະໂອັຍ) ແກະສັກໄນ້
ເລືອນເລີກທີ່ 44 ມາຮ່າງ 04 ບ້ານຫອນນິ່ງ
ເມືອງປະກຸມພອນ ແຂວງຈຳປາສັກ

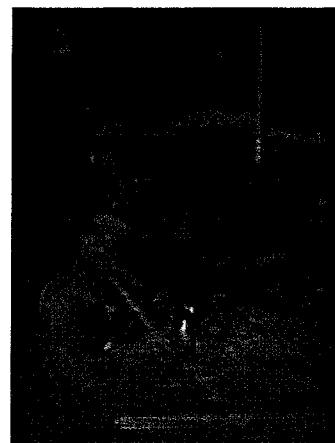
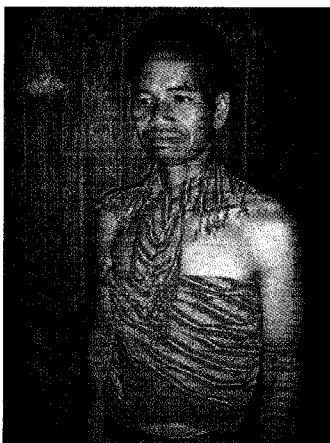
ນາຍເດືອ້າ (ຕະໂອັຍ) ອາຍຸ 50 ປີ ສານຫວັດ
ບ້ານກາງ
ເມືອງຕຸ້ນລານ ແຂວງສະລະວັນ

ກາພທີ່ 16 ກາຣແຕ່ງກາຍແລະຈານຫັດກຣມຂອງຜນເຜົາຕະໂອັຍ

ชนผ่าตະໂອີ່ມືຄວາມເຂົ້າໃນເຮືອງຝຶ ເຊັ່ນ ພິພ່ອ-ແມ່ ຜິບ້ານ ພິເຮືອນ ພິປ່າດຈະພິແນ່ນໍ້າ
ລຳເຊ ເປັນຕົ້ນ ສິນເຂົ້າສາຍຕະກູດທາງພ່ອ ລູກຫາຍຄນ ໂດທ່ານນັ້ນເປັນຜູ້ສິນເຂົ້າສາຍຕະກູດ ໃນອົດຕະລອດ
ລູກອູ້ໃນປ໏ ປັຈຸບັນເປັນນາຄລອດອູ້ເຮືອນ ເມື່ອມີຄນເສີຍຊື່ວິຕ ຈະທຳພິທີໝາປັນກິຈສົດວ່າການທ່າ
ກະທ່ອມນັ້ນຫຼຸມຝຶກພະແປດແລະປະຕັບປະດາວ່າໄມ້ແກະສັກເປັນຮູປຄນ ສັດວ ທີ່ອສິ່ງຂອງຕ່າງ ຖ້າ ໃນ
ຮອບປັບປຸງ ທີ່ ງ່າຍມີປະເພດນີ້ແລະພິທີ່ກຽມສຳຄັງເກີ່ຍກັບການຄຽບຮອບຂອງຜູ້ທີ່ເສີຍຊື່ວິຕທ່ານ
ການທຳນູ້ນູ້ໃຫ້ກັບຄົນຕາຍ ເຮັດວຽກວ່າ “ລະປັບ”

2.3.8 ชันแผ่เตรียง (Triang)

ต้องกำหนดที่นอนของสามีภรรยา หากเป็นครอบครัวเดียว ต้องกำหนดที่นอนพ่อแม่และที่นอนลูก เรื่องแต่ละหลังล้วนมีหลักเสาทำจากไม้เนื้อแข็งฝังไว้ล้านหน้าเรือน สำหรับผู้ก่อความที่จะฆ่าในเวลาเลี้ยงผีต่างๆ ผู้ชายเตรียมนุ่งกระเตี๋ยว ไม่สวมเสื้อแต่ใช้การห่มผ้า (บึงผ้า) หรือใช้สไบเบี้ยงเมื่ออาศาสนานาเวียน และใช้ผ้ากาโว (ผ้าชนิดหนึ่ง พันตัวในลักษณะนุ่งเสื้อยาวถึงปลายเท้า) ไว้ผุมยาว เกล้าผมห้ายထอย เมื่ออายุครบ 15 ปี ทำพิธีตัดฟัน หากเป็นคนมีฐานะจะสวมสร้อยคอที่ทำด้วยเงิน ตะกั่ว ไม้ หรือขนเม่น สำหรับผู้หญิงนุ่งผ้าถุงกระโถมอกยาวถึงปลายเท้า มีผ้ารัดเอว เจาะหูกว้างกว่าผู้ชาย จึงสามารถใส่ตุ้มหูใหญ่ ไว้ผุมยาว เกล้าผมไว้ด้านหน้า ใส่ลูกปัด ปลอกแขน อายุระหว่าง 15-18 ปี ทำพิธีตัดฟัน

ภาพที่ 17 ชนเผ่าเตรียง เมืองdagจึง แขวงเชกong (สัญชัย สุพิพัฒน์มงคล, 2549)

ชนเผ่าเตรียงนับถือผี เช่น ผีพ่อ-แม่ ผีบรรพบุรุษ ผีป้าคุง ผีพ้า ผีแตน และผีมะเหล็ก นอกจากนี้ยังมีผีหมู ผีแมว ผีไก่ และผีเป็ด ซึ่งเป็นผีที่ทำให้คนเจ็บป่วย ในพิธีกรรมเลี้ยงผีต่าง ๆ นั้น จะมีการฆ่าสัตว์เลือกสัตว์ใหญ่แตกต่างกัน เช่น หากไปเสาะแสวงหาที่ดินถางป่า ทำไร่ คล้าไม้ให้คนอื่นเข้าเรือน 3 วัน 3 คืน เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีบุญใหญ่ ซึ่งจัดขึ้นในเดือน 3-4 ของทุก ๆ ปี หรือ 2-3 ปี และในรอบ 5 ปี จะจัดขึ้นครั้งหนึ่ง หากครอบครัวใดเก็บเกี่ยวข้าวได้มากกว่า 80 กะพาน้ำไป ก็จะพร้อมกับจัดพิธีกรรมขึ้นโดยมีความ 20-30 ตัว หรือ 40-50 ตัว แหงด้วยหอกที่ทำด้วยเหล็ก เพื่อเป็นเครื่องถวายผี และเป็นอาหารแก่แบกที่มาร่วมงาน เรียกตามภาษาเตรียงว่า “บุญดอ โคนร” เป็นการแสดงถึงความมั่งคั่งร่ำรวย ใช้เวลา 3-4 วัน ชนเผ่าเตรียงปฏิบัติตามระบบอนสามีภรรยาเดียว การแต่งงานขึ้นอยู่กับผู้ชาย มี 2 ลักษณะคือ ชายหนุ่มเสาะหาหญิงสาวเองหรือพ่อแม่เป็นผู้เสาะหาให้โดยมีขั้นตอนคือ ชายหนุ่มไปจีบสาวตามสถานที่ต่าง ๆ และนอนด้วยกันตามป่า เด็กข้าว หรือสถานที่เหมาะสม หากร่วมประเวณีด้วยกันจะทำให้คนในเรือนมีการเจ็บป่วยล้มตาย หรือหากมีลูกก่อนแต่งงาน หญิงสาวคนนั้นจะไม่สามารถขึ้นเรือนและเข้าบ้านผู้อื่นได้จนกว่าลูกจะโต เมื่อรักใคร่

ขอบพอกันดีแล้ว พ่อแม่ฝ่ายชายจะจัดผู้ชาย 2 คนไปทางท่านพ่อแม่ฝ่ายหญิง หากพ่อแม่ฝ่ายหญิง เห็นดีก็นัดวันสู่ข้อ โดยฝ่ายชายจัดญาติที่เป็นเชื้อสายทางพ่อ 2-3 คน ไปเรือนฝ่ายหญิง เพื่อมาสู่ขอ พันธุ์พืชนานาชนิด จากนั้นพ่อแม่ฝ่ายหญิงจะเปิดเหล้าไวน์ให้คืนสักพักหนึ่ง พ่อแม่ฝ่ายหญิงอาจตอบ เป็น 2 กรณี คือ 1) ไม่ตกลงในวันนั้น หยุดไว้ก่อน เพื่อสอบถามความเห็นของญาติพี่น้องก่อน และ 2) พ่อแม่ฝ่ายหญิงเห็นดีให้ฝ่ายชายมาสู่ขอในวันหลัง ถึงวันนัดก็กลับมาอีกวาระหนึ่ง ตามประเพณี ของชนเผ่าเตรียง สู่ขอวันใดก็แต่งงานวันนั้นเลย กล่าวคือ เมื่อถึงฤกษ์ยามวันดีของคู่บ่าวสาวก็ทำพิธี สู่ขอ ต่อรองค่าสินสอด ฝ่ายเจ้าสาวเปิดเหล้าไวน์และจ่าหมูฆ่าไก่เลี้ยงฝ่ายเจ้าบ่าวและแขก เมื่อกินคืน สุนกสนานเรียบร้อยแล้ว ก็แห่ลูกสะไภ้ไปเรือนลูกเขย หากอยู่บ้านเดียวกัน ให้แห่กลางคืนเวลาหัวค่ำ หากอยู่บ้านอื่น ให้แห่กลางวัน ในวันนั้นเจ้าสาวต้องเตรียมเครื่องนุ่มน้ำของตนเอง เสื่อปูนอนที่้าน ด้วยเตยและหวาย เนื้อหมู 1 ขา ผ้าเอียง ผ้าคาดจำวนวนหนึ่ง เพื่อเอาไปให้ปู่ย่าหรือสามี ภายหลัง แต่งงานแล้ว คู่สามีภรรยาจะยังไม่ได้นอนด้วยกัน หมายความว่า ภรรยาต้องนอนกับน้องสาวของ สามี ตั้งแต่ 3-9 เดือน ถ้าหากมีลูกในช่วงระยะเวลา 3-9 เดือน หลังจากแต่งงาน ถือว่ามีลูกก่อนแต่งเจ้าสาว จะถูกปรับไหม โดยการส่งคืนให้พ่อแม่และให้คืนค่าสินสอดตามจำนวน เมื่อผู้หญิงตั้งท้องให้ทำงาน ไม่ให้นอนมาก มีข้อห้าม (การคลอด) คือ ไม่กินเกง ไม่กินญู ไม่เข้าโถคนตาย ไม่ไปงานศพ ไม่ไปที่ ฟังสายรากคน เมื่อไกด์คลอดสามีต้องปลูกกระท่อมไว้ข้างบ้าน หาฟืน เตรียมน้ำและของกิน เช่น ผักนานาชนิด โดยเฉพาะแตงกวา เพื่อให้กินได้ 7 วัน ถึงวันคลอดลูกสองสามีภรรยาจะพักอยู่ใน กระท่อม ปิดประตูให้สนิทเพื่อป้องกันสิงไม่คีเข้าไปในกระท่อม สามีเป็นผู้ช่วยเหลือตั้งแต่ขณะ คลอด จนกระหังอยู่ไฟ ครบ 7 วัน สามีเปิดประตูเก็บผักกุดให้ภรรยา กิน และนำภรรยาเข้าเรือน แล้ว ตั้งชื่อที่ไม่ไพเราะให้กับลูก สำหรับชื่อจริงให้ตั้งเมื่อเวลาทำศีตกินควาย ครบหนึ่งเดือนภรรยาต้องพา ลูกไปบ่อนอกพ่อแม่ของตนเพื่อให้รับรู้ เมื่อมีคนป่วยก็รักษาแบบพื้นเมืองโดยอาศัยหมอดู หมอยา หากป่วยหนักเกินเยียวยา ก็เรียกลูกหลวงทั้งหมดมาดูแลก่อนสิ้นใจ นำสิ่งของเครื่องใช้มาเรียงไว้ในห้อง ผู้ป่วย รวมทั้งสัตว์เลี้ยง เมื่อสิ้นใจแล้ว ลูกหลวงแต่ต้องสัมผัสเพื่อแสดงความอาลัยต่อผู้ตาย แต่ตัว ให้กับผู้ตายโดยเอาผ้าเอียง ผ้าคาดคลุมทั้งตัว หากตายตอนกลางคืนนำไฟไปฝังตอนเข้า หากตายตอน เข้านำไฟไปฝังตอนเย็น นำสิ่งของรวมทั้งสัตว์เลี้ยงที่จะมองให้แก่ผู้ตายมาเรียงไว้บนหัวและรอบปาก ล้อม ทำคอมควาย คอมหมู รากไก่ กองฟืน ปลูกพืชนานาชนิดใกล้หูลุ่มฝังศพ เพื่อให้ผู้ตายได้กินได้ ใช้ต่อ ๆ ไป พร้อมกับถากไม้ทำลดลายเพื่อทำร้านบนหลุมฝังศพ นำเครื่องแต่งกายของผู้ตายหากไว้ ที่นั่น แล้วนำลาววิญญาณของคนตาย เดินจากเรือนของคนตายโดยไม่เหลียวหลังกลับ หลังจากปาง ศพส่งสถานศักดิ์แล้ว ตอนค่ำของวันนั้นก็มาควบจันเพื่อความอบอุ่นใจแก่ครอบครัวของผู้ตาย นับตั้งแต่ นั้นเป็นต้นไป เมื่อพวกราทำศีตได้ศีทดหนึ่งก็เรียกวิญญาณของผู้ตายนั้นมาคินมาดื่มกับลูกหลวง กล่าวคือ ไม่ได้ทำแยกทำทานเหมือนชนเผ่าลาวลุ่มและไม่ได้ทำละปีนเหมือนกับชนเผ่าอื่น ๆ

2.3.9 ชนเผ่าเบรา (Brao)

ชนผ่านเรียกตนเองว่า “เบรา” ชนผ่านอีนเรียกพากเขาว่า “ลະແວ” หรือ ลຸຍເວ
ລະແວ หมายถึง ຕະແວ (ເຫຼຳ) หรือ ລະແວ ມາຍຄົງ ແວທີ່ນັ້ນແວທີ່ນີ້ ສ່ວນລຸຍເວ ມາຍຄົງ ຊື່ອ
ນາຍທ່າຮັກສູງທີ່ບໍ່ມີຫາທ່າຮັກສູງທີ່ຂັ້ນເປົ້າເບຣາອາຄີຍອຸ່ນໃນເວລານີ້ ຊື່ອທີ່ເຮັດວຽກ
“ເບຣາ” ມາຍຄົງ ເສີ່ຍັງກັບກົງຮັກສູງ ປະຈຸບັນໄປກົງລັກສູງ ຈັກການຄົງພື້ນທີ່ສຶກນາ
ຈຳນວນ 3 ມັງກອນ ໄດ້ແກ່ ບ້ານຫາດຫັນ ເມື່ອງໄຊເສດຖາ ແຂວງອັດຕະປູ້ ບ້ານວົງວິໄລໄດ້ ບ້ານວົງສຳພັນ
ເມື່ອງພູວັງ ແຂວງອັດຕະປູ້ ແລະ ຕາມຄຳນົກເລ່າຂອງຜູ້ເຕົ່າງໆ ເກີດຂອງຂັ້ນເປົ້າເບຣາທີ່ອູ້ແຂວງອັດຕະປູ້ ພບວ່າ
ຂັ້ນເປົ້າເບຣາໄດ້ເຄີ່ອນຍ້າມາຈາກທາງກາກເໜືອ ຜ່ານເບີຕູ້ງໄຫຫົນ ແຂວງເຊີ່ຍຂວາງ ແລະ ເບີຕູ້ງ
ທີ່ອັນຫຼານເລີຍນຳເຊີ່ຍກອງ ເຊກະໝານ ເຫຼື ເບີຕູ້ນແກ້ງໄຊ ເບີຕູ້ລາຄາງ ຫ້ວຍກາໂດດ ຫ້ວຍຕາເງາ ຖຸດິງ
ແລະ ທັກຫຼຸມ (ເບີຕູ້ສາມແລດີຍລາວ-ເວີຍດນາມ-ກົມກູ່ຈາ) ປັຈຈຸນັນທີ່ກົມລຳດຳແນາອູ້ເມື່ອງໄຊເສດຖາ ເມື່ອງ
ສານກົດໄຊ ເມື່ອງສະຫນາມໄຊ ເມື່ອງພູວັງ ແຂວງອັດຕະປູ້ ແລະ ເມື່ອງໂຈນ ເມື່ອງປະຖຸນພອນ ເມື່ອງປາກຂ່ອງ
ເມື່ອງນາເຈີ່ງຈະເລີນສຸກ ແຂວງຈຳປາສັກ ນອກຈາກນີ້ຢັງພບອູ້ທີ່ປະເທດເວີຍດນາມ ແລະ ປະເທດກົມພູ່ຈາ
ຂັ້ນເປົ້າເບຣາໄມ້ມີຕົວໜັງສື່ອເຂີຍ ການພູດຈັດອູ້ໃນໜ້າວັດກາຍານອູ້-ຂະແນ ແລະ ສາມາດພູດກາຍາຂອງ
ຂັ້ນເປົ້າເຈັງ ໂອຍ ຍຸງ ຍະເຫີນ ສະດາງ ລາວໄດ້ດີ ຍືດອາຊີ່ພົດຕາງປ່າທຳໄວ່ ປຸລູກໜ້າວໜ້າ ລ່ານື້ອສັຕິວ ເກີບຜັກປ່າ
ຫາປາຕາມຮຽນຈາຕີ ປຸລູກໜ້າວໂພດ ເຊື້ອກ ມັນ ແລະ ເຊີ່ຍສັຕິວຕ່າງໆ ມີຄວາມໜ້ານາລູນໃນຈາກທັດກຣມ
ຈັກສານ ໃນອົດືດຂັ້ນເປົ້າເບຣາປຸລູກສ້າງເຮືອນຮູ່ປ່ວງກລມລ້ອມຮອບຫອກວຸ່ນທີ່ອູ້ກົ່ງກລາງ ມີຮັ້ວລ້ອມບ້ານ
ປຸລູກລ້ວຍໄກລ້ປາກປະຕູໂທນີ້ເຫັນ ເພື່ອປຶ້ອງກັນໄມ້ໄຫ້ພັກ່າ ແລະ ປຸລູກວ່ານນານາຫຼືດ ເພື່ອປຶ້ອງກັນ
ຄົນໄມ້ດີເຂົ້າມາທຳລາຍຄວາມສົງສຸຂອງຫວານ ຜູ້ໜ້າຍເບຣາໃນອົດືດນຸ່ງກະເທື່ອວ ເກຳລັ້ມ ເຈະໜູໃສ່ຕ່າງໜູ
ທີ່ທຳດ້ວຍຈາ້ງຫົງໄວ້ ໄນ ສັກລາຍຕາມຕົວ ຮ້ານ້າອົກ ຮ້ານ້າພາກ ແກ່ມ ແລະ ທີ່ອື່ນ ມີປະເພີ້ຕົດຟິນ ໄສ່ປ່ອກ
ແບນປຸລູກເທົ່າແລະ ປຸລູກປັດ ສໍາຫວັບຜູ້ໜົງນຸ່ງຜ້າຄຸງກາໂດ ສ້າມເລື່ອສື່ດຳລາຍເຊີ່ຍ ເກຳລັ້ມ ເຈະໜູໃສ່ຕ່າງໜູທີ່
ທຳດ້ວຍຈາ້ງຫົງ ສັກລາຍຕາມຕົວເມື່ອນກັບຜູ້ໜົງນຸ່ງ ປັຈຈຸນັນມາແຕ່ງກາຍຕາມສົມບົນຍືນ

นางชอง (ลະແວ) อายุ 60 ปี

นางปีต (ละแว) อายุ 93 ปี

นางสอน (ลักษณ์) อายุ 65 ปี

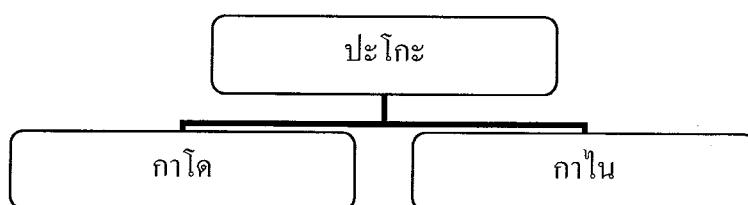
บ้านวงศิริไภเหนือ เมืองพุวง แขวงอัคคบีปือ

ภาพที่ 18 ลักษณะโดยรวมของชนผู้นำรากอี ตามเอกสารในญี่ปุ่น ใส่ต่างหนึ่งที่ทำด้วยงาช้าง สักในหน้าลาย

ชนผ่าเบรนนบถือเป็นในรอบปีหนึ่ง ๆ จะมีงานบุญประเพณี เช่น พะเวียง พะเดียง พะນัน พะไฟ ซึ่งขึ้นตามช่วงเวลาของการเพาปลูก โดยทั่วไปในสังคมของชนผ่าเบราส่วนใหญ่ สืบทอดสายศรัทธาทางพ่อ หนุ่ม-สาวชนผ่าเบรมีอิสระในการเลือกคู่ครอง ฝ่ายชายเป็นผู้ไปสูงขอ ฝ่ายหญิง การแต่งงานจะทำที่เรือนฝ่ายหญิง ภายหลังการแต่งงานผู้ชายต้องไปอยู่เรือนพ่อแม่ภรรยา เป็นเวลา 3 ปี จึงจะกลับมาอยู่เรือนพ่อแม่ของตน พร้อมด้วยภรรยาและลูก ๆ หากไม่เจ็บป่วยก็อยู่ ตลอดไป หากมีการเจ็บป่วยเนื่องจากผู้เรือนต้องกลับไปอยู่เรือนพ่อแม่ภรรยา มีประเพณีสืบท่ออาภรรยา คือ หากพี่ชายเสียชีวิต ผู้เป็นน้องชายสามารถสืบท่ออาภรรยาของพี่ชายได้ แต่หากน้องชายเสียชีวิต พี่ชายไม่มีลิทธิ์สืบท่ออาภรรยาของน้องชาย ชนผ่าเบราคลอดลูกอยู่เรือนและได้ถูนเรือน มีการอยู่ไฟ ประมาณ 3-5 วัน เมื่อมีคนเสียชีวิต เอาศพใส่โลงที่ทำด้วยไม้ คงจัน 2-3 คืน นำออกจากเรือนไปอยู่เรือนหลังเล็ก แล้วจึงฝัง

2.3.10 ชนผ่าปะโภ (PaKoh/Pacoh)

ชนผ่านี้เรียกตนเองว่า “ปะโภ” ชนผ่านี้เรียกพวกเขาว่า “ปะโภ” ชื่อที่เรียกทางการ คือ “ปะโภ” มาจากคำว่า ປະ แปลว่า ฟากเบื้องนี้ ໂຄ แปลว่า ອູ (ງູ) เมื่อเอาสองคำมา รวมเข้ากัน จึงมีความหมายว่า ฟากງູเบื้องนี้ ชนผ่านี้อพยพและเคลื่อนย้ายมาจากประเทศเวียดนาม ผ่านสายภูหลวงมาตั้งถิ่นฐานภูมิลำเนาอยู่บนอาดูด อาಡง และกูด่าย เมืองสะม้ายะ และเขตตะหວง ปะจาน ตะลอ เมืองตะโล อ้าย แขวงສາລະວັນ บางส่วนเคลื่อนย้ายมาตั้งภูมิลำเนาอยู่ที่บ้านสมทวอน เมืองพิน แขวงสะหวันนะเขต ประกอบด้วย 2 แห่งอย่าง (แซง) คือ กາໂດ และກາໄນ บืดອາຊີพทำໄຮ ปลูกพື້ພັກต่าง ๆ และເລື່ອງສັຕິວ ເພື່ອເປັນອາຫາຍາຍໃນຄຣອນຄຣວແລະໃຊ້ທຳພິທີກຣມຕ່າງໆ ມີຄວາມ ໜ້ານາມຸງຈາກທັດກຣມຈັກສານ ແຕ່ທຳເພີ່ງພອໄດ້ໃຊ້ກາຍໃນຄຣອນຄຣວທ່ານັ້ນ

ภาพที่ 19 ເພີ່ງອຍ (แซง) ຂອງชนຜ່າປະໂພ

ชนຜ່າປະໂພໄມ້ມີຕ້າວໜັງສືບເບີນ ກາມຢູ່ຈັດຕະຍູ່ໃນໜ້າວົດກາຍານອຸ່ນ-ຂະແນ ເຮືອນ ຂອງชนຜ່າປະໂພເປັນເຮືອນຍົກເປັນ ມີ 2 ລັກຍະນະ ຄື່ອ ແບນເຮືອນຍາວອູ່ຮ່ວມກັນຫລາຍຄຣອນຄຣວ ທີ່ພົນ ເຫັນໃນສັງຄນຂອງປະໂພແລະກາໂດ ອົກແບນໜັງເປັນເຮືອນຍົກເປັນສີ່ເຫຼື່ຍນ ໄນຍາວສຳຫັບຄຣອນຄຣວ ເດີວາ ທີ່ພົນເຫັນໃນສັງຄນຂອງກາໄນ ໃນອົດືຕໍ່ພົນຜ່າປະໂພມີປະເພີນຕັດຝຶນ ເຈະຫຼຸ ແລະສັກລາຍຕາມ

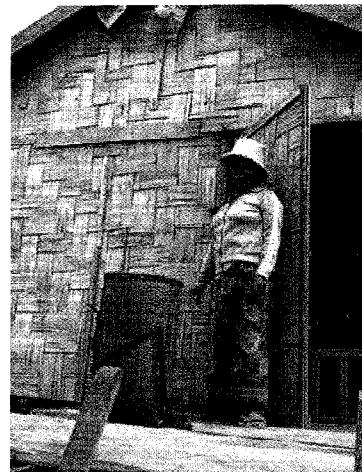
ตัวเพื่อแสดงถึงความเก่งกาจสุดเห็น ไม่ว่าผู้หญิงหรือผู้ชายจะนิยมไว้ผมยาวเกล้าผมพันด้วยผ้าแพร ปัจจุบันสีตองประเพณีบางสิ่งย่างหมดไป ทำให้การแต่งกายที่เป็นเอกลักษณ์ประจำผู้ไม่ค่อยพบเห็นแล้ว หันมาสวมใส่เสื้อผ้าที่ซื้อจากตลาดเป็นส่วนใหญ่ ชนเผ่าปะ โ哥มีความเชื่อในสิ่งศักดิ์สิทธิ์ลับหนึ่งอธรรมชาติ มีความเคร่งครัดในเรื่องสีตอง เรื่องถือในเรื่องของจิตวิญญาณและผี เช่น ผีพ่อแม่ ผีเรือน ผีบ้าน และผีภูพาน้ำดัง เป็นต้น สังคมของชนเผ่าปะ โ哥มีการปกคล้องแบบทางการ ผสมผสานกับการปกคล้องแบบสีตองประเพณี ประกอบด้วยหลายตรากุล แต่ละตรากุลจะมีชื่อเฉพาะและมีข้อห้าม (การกระทำ) ที่แตกต่างกันออกไป สืบเชื้อสายตรากุลทางพ่อ

นางอิน กับกระломที่ใช้ในพิธีแปลงสี

การแต่งกาย

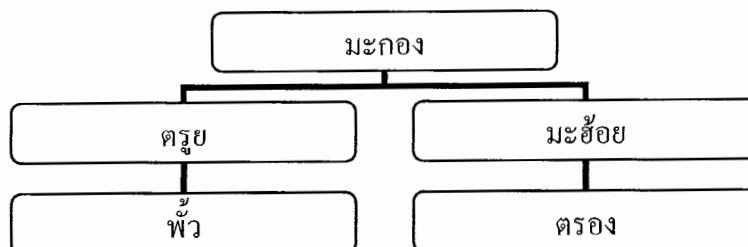
นางชุ่ง กับกะพาที่ใช้งานอเนกประสงค์

ภาพที่ 20 ชนเผ่าปะ โ哥 บ้านสมทวอน เมืองพิน แขวงสะหวันนะเขต

ผู้หญิงเมื่อแต่งงานแล้วต้องไปอยู่เรือนสามี ผู้ชายจะมีสิทธิ์อำนาจโดยเด็ดขาดอย่างยิ่งผู้ชายที่มีอาวุโสสูงสุดภายในครอบครัว ชนเผ่าปะ โ哥จะมีนุญปีใหม่ ภาษาปะ โ哥 เรียกว่า “จะจะ” ซึ่งจัดขึ้นในระหว่างเดือน 11-12 ของแต่ละปี มีประเพณีทำนุญเกี่ยวกับคนตาย ภาษาปะ โ哥 เรียกว่า “ละปีน” นอกจากนี้ยังมีสีตองที่เกี่ยวข้องกับการเพาะปลูกและอื่น ๆ นานาๆ การประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ ในรอบปีหนึ่ง ๆ มีจุดประสงค์เพื่อให้ได้ผลผลิตมาก ไม่ให้มีการเจ็บป่วยเกิดขึ้นในบ้าน และให้ทุกคนพ้นจากภัยอันตรายทั้งปวง ชนเผ่าปะ โ哥คลอคลูกอ่อนออกเรือนหลังจากคลอดลูกได้สามวัน แล้วจึงกลับมาเรือน การตั้งชื่อลูกขึ้นอยู่กับพ่อแม่ แต่สิ่งที่ควรระวังคือ ผู้เป็นลูกไม่มีสิทธิ์เรียกชื่อของพ่อแม่ เมื่อมีการตาย จะนำเศษไส้โลงแล้วเอ้าไปปั้งไว้ลานบ้าน มีพิธีคงจัน 2-3 วัน จึงนำไปฝังยกเว้นกรณีการตายของเด็กและตายโหง ในช่วงเวลาที่มีคนตายในบ้าน ห้ามทำการเพาะปลูก เพราะจะทำให้พืชพันธุ์ที่ปลูกนั้นเน่าเสียไม่เกิดออกผล

2.3.11 ชนเผ่ามະกong (Makong)

ชนเผ่านี้เรียกต้นเองว่า “บຽມະກອງ” ชนเผ่าอื่นเรียกพวกละฯว่า “ມະກອງ” ชื่อที่เรียกทางการ คือ “ມະກອງ” มีความหมายว่า มะເຄາກລອມมาให້ ອາສີຍອຸ່ນມືອນອອງ ແວງສະຫວັນນະເບດ ອີກຈຳນວນທີ່ນີ້ເຄື່ອນຍ້າຍຈາກເມືອນອອງ ມາດັ່ງກົນລຳແນາອູ່ໃນຫລາຍເມືອງທີ່ຂຶ້ນກັບແວງສະຫວັນນະເບດ ແລະນາງເມືອນຂອງແວງຄຳມ່ວນຈົນລົງປ່ຈຸບັນ ນອກຈາກນີ້ຍັງພົນຜ່ານມະກອງອູ່ທີ່ປະເທດວຽດນາມ ເຮັດວຽກ ບຽນ-ເວິນເກີຍ ຈາກການລົງພື້ນທີ່ສົກໝາຂໍ້ອມຸລ່າຍັງພົນຜ່ານມະກອງ ຈຳນວນ 4 ໜຸ້ມ້ານ ໄດ້ແກ່ ບ້ານອາລາງ ເມືອນເຂົປັນ ບ້ານແກ້ໄຊ ບ້ານໂພນໄຊ ບ້ານວົງສີແກ້ວ ເມືອນພິນ ແວງສະຫວັນນະເບດ ການສັນກາຍຄົນ ນາຍຄໍາໂອ ບຸນສີພິມ ຮອງປະຫານແນວລາວສ້າງชาຕີ ແວງສະຫວັນນະເບດ ນາຍແປງດີ ປະຫານ ແນວເມືອນ ເມືອນພິນ ແວງສະຫວັນນະເບດ ນາຍທອງສາ ພມຈັກ ນາຍບຸນຍຸອດ ພູນວິໄສ ນາຍອາຈອດ ແລະ ສົກໝາຂໍ້ອມຸລ່າຍັງສາ ພບວ່າ ຜົນຜ່ານມະກອງ ຍົດອາຊີພົດປ່າທຳໄຮ່ປຸລູກຂ້າວເປັນຫລັກ ປຸລູກຂ້າວໂພດ ມັນ ເພື່ອກ ແລະອື່ນ ຈ ເສຣີມ ລ່າສັຕິວ ເກັ່ນຜັກປ່າ ໄກປາຕາມທຣຣມชาຕີ ເລີ່ງສັຕິວປະເທດຄວາຍ ວັ້ ທຸນ ແພ ແລະສັຕິວປົກ ເປັນຜົນຜ່າທີ່ມີຄວາມໜ້ານາມູນໃນການທອຳຜ້າດ້ວຍກີ່ແບນລາວລຸ່ມ ປຸລູກໜ່ອນເລີ່ງໄໝ່ນ ແລະ ທອຳຜ້າໄດ້ທີ່ເກີດຈົນລົງຜູ້ແຂ່ງຜູ້ແກ່ ມີຈານທັດກຣມຈັກສານແໜ່ອນກັບຜົນຜ່າອື່ນ ຈ ນອກຈາກນີ້ຍັງພົນຜ່ານ ຕີ່ເລັກເພື່ອທຳເຄົ່າຄົ່ອງມີເຄົ່ອງໃໝ່ໃນຈິວິຕປະຈຳວັນແລະໃໝ່ແລກປේລີ່ງສິ່ງຂອງອື່ນ ຈ ນິຍົມກິນຂ້າວເໜີຍວ ອາຫາຣທີ່ມີຮສຫາຕິເພີດແລະເກີນ ດື່ມເຫັນໄທ ສູນຍາເສັ້ນ ມີນິການພື້ນເມືອນ ມີການຝ່ອນໄປຄາມຈັງຫວະເລີ່ງ ພີ ແລະອື່ນ ຈ

ກາພທີ 21 ເພົ່າຍ່ອຍ (ແຊງ) ຂອງຜົນຜ່ານມະກອງ

ຜົນຜ່ານມະກອງໄມ້ມີຕົວຫັນສື່ອເບີຍນ ກາຍາພູດຈັດອູ່ໃນໜ່ວດກາຍາມອູ່-ຂະແນ ແລະ ສາມາດພູດກາຍາຂອງຜົນຜ່ານເກະຕາງ ດຣ ດະໂອັຍ ສ່າຍ ກາໂໂດ ກາໄນ ປະໂໂກະ ລາວ ໄດ້ດີ ເຮືອນຂອງຜົນຜ່ານມະກອງ ເປັນເຮືອນຍົກພື້ນນາດພອເໜາມະກັບຄຣອນຄຣວ ມີການຈັດວາງກາຍໃນເຮືອນເຮັ່ນ ເຕົາໄຟ ທ້ອງນອນ ພ່ອແມ່ ທ້ອງນອນລູກແຕ່ງຈານແລ້ວ ທ້ອງນອນລູກໝາຍຍັງໂສດ ແລະທ້ອງນອນແກ ສ່ວນລູກສາວຄນ ໂຕທີ່ຍັງ ໄນເຕ່ັງຈານໃຫ້ໄປນອນອູ່ເຮືອນແມ່ໜ້າຍ ມີຫອກການອູ່ກໍ່ກ່າລາງນ້ຳ ຜົນຜ່ານມະກອງນັບຄື່ອື່ມ ເຊັ່ນ ພື້ນໆຢ່າ ພືຕາຍາຍ ພື່ອແມ່ ພີ ນັ້ນ ຍັງມີພື້ນໆ ພີແແນ ພີ່ນອ ຜົກໝາ ພີ້ຂ້າວ ເປັນພື້ນທີ່ທຳໄຫ້ຄລອດລູກໃນເຮືອນໄມ້ໄດ້

นอกจากนี้แต่ละครอบครัวยังมีผู้รวมของบ้านคือ พี่บ้าน หรือ พี่มะเหล็ก ปัจจุบันมีหลายบ้านนับถือ พุทธศาสนาและนับถือพิธีกรรมด้วย การประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ หลายอย่างล้วนต้องบอกกล่าว (จำ) พิทักษ์หมด เช่น เวลาปลูกเรือนต้องจำพิ หากได้เรียนเปลี่ยนต้องฝ่าหมุ วัว ควาย เพื่อจำพิชล่อง ก่อนจะถางป่าทำไร่ ดายหญ้า รุดข้าว เก็บพืชผลทางการเกษตรหรือบนข้าวขี้นเดักษ์ต้องฝ่าหมุจำพิ วัว ควาย ออกรถ หรือจะขายสัตว์เลี้ยงทุกชนิดก็ต้องจำบอกพิ ได้เงินทองคำได้ลูกก็ต้องจำพิ ในอดีตผู้ชาย มะกong นุ่งกระเตี่ยว ไว้ผมยาว เก้าอี้พม喙มือนผู้หญิง เจาะหูใส่ต่างที่ทำด้วยเงินและตะกั่ว ตัดฟัน สักลายตามหน้าอก กลาง และใบหน้า เพื่อแสดงถึงความเก่งกาจ ผู้หญิงนุ่งผ้าถุง สวมเดือ เจาะหูใส่ต่างที่ทำด้วยเงินและตะกั่ว สวมกำไลแขนใส่ปลอกคอลูกศุกปัด ปัจจุบันการแต่งกายมีการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย หันมานิยมสวมใส่เสื้อผ้าแบบชนเผ่าผู้ไทย และชนเผ่าลาวอุ่น

บ้านอาสา
เมืองเชียงใหม่ แขวงสะหวันนะเขต

บ้านโพนไซ
เมืองพิษณุโลก แขวงสะหวันนะเขต

บ้านแก้งไซ
เมืองพิษณุโลก แขวงสะหวันนะเขต

ภาพที่ 22 การแต่งกายและวิถีชีวิตของชนเผ่ามะกong

หนุ่ม-สาวชนเผ่ามะกong เมื่อมีอายุ 13 ปี เริ่มนิความสัมพันธ์กันแบบซื้อขายอย่างเสรี เมื่อรักใคร่ชอบพอกันแล้วจึงบอกฟ่อแม่ให้แต่งตัวหรือเปลี่ยนมาทางทามก่อน จึงเสาะหาวันดีคืนดีแห่เจ้าสาวไปเรือนเจ้าบ่าว เพื่อให้เจ้าอีตคองที่เรือนเจ้าบ่าวรับรู้ หากถูกต้องกันก็มีอบเจ้าสาวให้เจ้าบ่าว แล้วนัดวันแต่งงาน ในช่วงนั้นทั้งสองฝ่ายขึ้นเรือนกันไม่ได้ พร้อมทั้งให้ฝ่ายเบยตระเตรียมวัว ควาย หมู ไก่ และเครื่องคำข้าง พะเนาะ พังษาด น่อง เงินค่าสินสอด ถ้ายังฝ่ายลุงตา (พี่ชายของแม่ฝ่ายหญิง) ตรษเตรียมข้าว เหล้า ข้าวต้ม ขنم ครั้นถึงวันแต่งงาน เจ้าโโคตรทั้งสองฝ่ายนำไวน์แต่งงานที่เรือนลุงตา ผู้หญิงเมื่อแต่งงานแล้วให้ไปอยู่กับสามี หากกลับไปเยี่ยมพ่อแม่ที่บ้านก็ไปในฐานะแขก การหย่าร้าง หากสามีต้องการหย่าภรรยาให้ส่งภรรยาคืนเจ้าโโคตรลุงตา กรณีภรรยาผิดสามีอยากรย่าภรรยาต้องจ่ายค่าสินสอดให้สามีคืนทั้งหมด หากสามีจะมีภรรยาเพิ่มต้องจ่ายค่าสินสอดให้ฝ่ายหญิง

ด้วยความ 1 ตัว เงิน 1 ทาง จะเอกสารยากก็คืนก็ได้ ชนเผ่ามีกองมีประเพณีการสืบภรรยาคล่องคือ หากสามีตายภรรยาต้องเอาพี่ชายหรือน้องชายของสามี หากไม่สืบฝ่ายหลังต้องจ่ายค่าสินสดที่สามีแต่งไปแล้วนั้นคืนให้เจ้าโครผู้ชายสามี ในสมัยก่อนชนเผ่ามีกองคลอดลูกตามป่า ปัจจุบันสามีจะสร้างกระหอมไว้ที่บ้านเพื่อให้คลอดลูกในกระหอม ครบ 3 วัน จึงขึ้นเรือนเพื่อยู่ไฟ ก่อนจะนำเข้าเรือนต้องจำาพี หากผู้ใดเดี้ยงลูกยกให้ทำพิธีทางศีตลอง ด้วยการเอาเด็กเกิดใหม่ใส่กระซังให้ฟื้นมา กิน หากไม่ให้กินและไม่ให้ฟื้นอาจนำไปกีดขวาง เนื่องจาก การสอนลูก หากเป็นลูกสาวสอนให้อยู่ในโวหาร พ่อแม่ผู้เฒ่าผู้แก่ สอนให้รู้จักการทอผ้า ตักน้ำ คำขวัญ หาฟืน และทำอาหาร หากเป็นลูกชายก็สอนให้รู้จักทำไร่ไถนา ถ้าไม่ทำเรือน

2.3.12 ชนเผ่ายะเห็น (Nhaheun)

ชนเผ่านี้เรียกตนเองว่า “ยะเห็น” ชนเผ่าอื่นเรียกพวกเขามีหลายชื่อคือ “ด้วยกัน เช่น “ยะเห็น เหินยอ ติงแแกะ” ชื่อที่เรียกว่า ติงแแกะ มีความหมายว่า มีดเงิน ชื่อที่เรียกทางการ คือ “ยะเห็น” มีความหมายว่า ห่างเหิน จากการลงพื้นที่ศึกษาข้อมูลชนเผ่ายะเห็น จำนวน 2 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านอุบประชา และบ้านห้วยจอด เมืองปากช่อง แขวงจำปาสัก สำนักงานที่น้ำยูบลีน คำนูล เชียง และศึกษาข้อมูลเอกสาร พบร้า ชนเผ่ายะเห็น เป็นชนเผ่าที่มีส่วนร่วมในการก่อสร้างพระราชวัง แห่งอาณาจักรขอมที่เมืององค์การ เมืองโซก เมืองชูง และหล่อพระพุทธธรูปพระองค์แสนวัดบ้าน สะแกะ เมืองไชเสดดา แขวงอัตตะปือ ในช่วงท้ายศตวรรษที่ 18 เคลื่อนย้ายมาตั้งบ้านอยู่เขตภูคำพูก ขยายไปทั่วเขตภูหลวง ฝากเช้นน้ำน้อย ด้านทิศตะวันตก เช่น คาดาราน คาดกรง คาดอินเตรียง หนอง เม็ก คำปีด และอื่น ๆ ปัจจุบันชนเผ่ายะเห็นตั้งภูมิลำเนาอยู่เมืองปากช่อง แขวงจำปาสัก และเมือง สะหนามไช แขวงอัตตะปือ ยึดอาชีพทางป่าทำไร่ ปลูกข้าวจ้าวเป็นอาชีพหลัก ปลูกพืชผักเสริม และเลี้ยงสัตว์ประเภทต่าง ๆ เช่น ควาย หมู สัตว์ปีก เพื่อใช้เป็นอาหารและทำพิธีกรรมต่าง ๆ ตามศีตลอง ปลูกกาแฟ กล้วย มะละกอเป็นสินค้า พากษาไม่มีการทำทอผ้า แต่มีความชำนาญงานหัตถกรรมจักสาน

นางจัน อายุ 35 ปี
ເຊື້ອນເລກທີ 66 ມາງວຍ 05

นายทรัน อายุ 59 ปี
ขาพิการ สมัยสังคมรำ

นายเกิน คำนูลนោງ อายุ 56 ปี
ອຸ່ນບຽງໃສ່ຂ້າວ

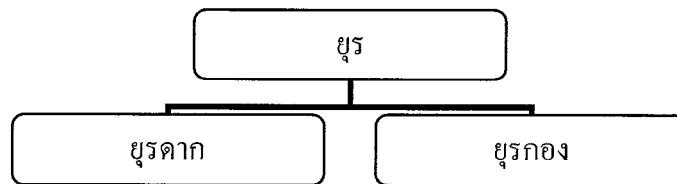
ດុយ. ວាយນໍ້າຕ້າໄສ່ນໍກລັບນ້ຳ
ສະພາຍນໍ້າຕ້າໄສ່ນໍກລັບນ້ຳ

ภาพที่ 23 วิถีชีวิตของชนเผ่ายะเห็นบ้านห้วยจอด เมืองปากช่อง แขวงจำปาสัก

ชนเผ่ายะเหင်กินข้าวจ้าว คึ่มเหล้าไห สูบกอက ไม่มีตัวหนังสือเขียน ภาษาพูดจัดอยู่ในหมวดภาษาอูญ-จะแม คล้ายคลึงกับชนเผ่าบูร โอย เจง เဟรา และพูดภาษาลาวได้ ในอดีตผู้ชายนุ่งกระเตี่ยว ใช้แพรแดงเคียนหัว เกล้าพม เจาะหูใส่ต่าง แต่ไม่ตัดฟัน ไม่สักลาย สวมปลอกแขนปลอกขา ใส่ลูกปัด ผู้หญิงนุ่งผ้าถุงขาวถึงปลายเท้า สวมเสื้อแบบເອາພັບແດງເຄີຍຫວ້າ สวมปลอกแขนปลอกขา เกล้าพม เจาะหูใส่ต่าง ไม่ตัดฟัน ไม่สักลาย เมื่อมีคนตาย หากมีคนอยู่ในเรือนหลังนั้นด้วยก็ใช้วิธีหามไปฟัง หากอยู่คนเดียวเมื่อเสียชีวิตชาวบ้านจะเฝ้ารีอนของผู้นั้นแล้วขำไปอยู่ที่ใหม่

2.3.13 ชนเผ่าบูร (Yrou)

ชนเผ่านี้เรียกตนเองว่า “บูร” ชนเผ่าอื่นเรียกพวกเขามีด้วยกันหลายชื่อ เช่น “ละเวน” หมายถึง เวրกรรม เพียง เวน และ บึงเวน “สุ หรือ ชู” หมายถึง การเช่าไหลงกระสน้ำ ชื่อที่เรียกทางการ คือ “บูร” มีความหมาย 3 อย่างคือ ความปีกแผ่นแน่นหนา หรือหมายถึง แม่น้ำ への หมุลลึก หรือหมายถึง ปลาลึกคงหนา จากการลงพื้นที่ศึกษาข้อมูลชนเผ่าบูร จำนวน 9 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านหลัก 12 บ้านหลัก 15 หัวยหมากจันทร์ บ้านตาโอด บ้านหนองพะหนวน เมืองปากช่อง แขวง จำปาสัก บ้านหาดทรายคำ เมืองสะหวันไช แขวงอัตตะปือ บ้านนา ก บ้านบ่อเงิน บ้านพ่อปูม บ้าน อินแปง เมืองเล่างาม แขวงສາລະວັນ สัมภាយณ์พ่อเต่าหง พ่อเจ้าอ้อย นางอัค และศึกษาข้อมูลเอกสาร พบว่า เป็นชนเผ่าดั้งเดิมที่ตั้งภูมิลำเนาอยู่ภูพีียง เมืองปากช่อง แขวงจำปาสัก ระยะแรกตั้งบ้านเรือน อยู่เขตภูตะนำเดิมเบิก ภูกะชาวย และภูหวาน เนื่องจากสภาพศักดิ์สิทธิ์และภูมิประเทศและการเปลี่ยนแปลงทาง ธรรมชาติที่เกิดขึ้นบนภูพีียง จึงแยกย้ายกันไปตั้งภูมิลำเนาที่เมืองนาเจียงจะเลินสุก เมืองปะทุนพonus เมืองเล่างาม เมืองท่าแตง เมืองสะหวันไช บางข้อมูลระบุว่า พวกเขามีภูมิลำเนาอยู่เขตทุ่งไหหิน แขวงเชียงขวาง จากนั้นเคลื่อนย้ายมาอยู่ทุ่งหลวง ทุ่งหวาน (เมืองปากช่อง) ส่วนหนึ่งอยู่พยพไปตั้ง ภูมิลำเนาอยู่บริเวณบ้านแก้งมหาเขือ-หวาน (ลำเซสุ เมืองไช飒ดา แขวงอัตตะปือ) และเคลื่อนย้าย ขึ้นไปตามลำเซสุถึงประเทศไทยเวียดนาม จากนั้นล่องไปตามลำเซสุ เชกหมาน เชกคงขึ้นไปตามลำ เชกง ส่วนหนึ่งเคลื่อนย้ายไปอยู่ภูพีียง เมืองปากช่อง ส่วนหนึ่งตั้งต้นฐานเลียนตามลำเซกของทางใต้ และเชียงเปียง ปัจจุบันชนเผ่าบูรตั้งภูมิลำเนาอยู่ที่เมืองปากช่อง เมืองนาเจียงจะเลินสุก เมืองปะทุนพonus แขวงจำปาสัก เมืองเล่างาม แขวงສາລະວັນ เมืองท่าแตง แขวงเชกคง และเมืองสะหวันไช แขวง อัตตะปือ

ภาพที่ 24 เผ่าอ้อย (แขวง) ของชนเผ่าบูร

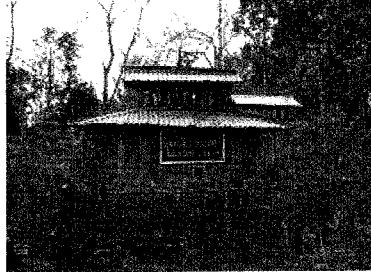
ยุรดาดเปลี่ยนจากการถางป่าทำไร่มาทำนา ยุรกองปลูกกาแฟ มาก่อน เป็นสินค้าเสริม มีความชำนาญงานหัตกรรมจักสาน ผู้หญิงมีความชำนาญในการทอผ้า เฉพาะยุรดาคนมีความชำนาญในการตีเหล็ก ชนเผ่ายุร มีภาษาพูดเฉพาะของตนเอง จัดอยู่ในหมวดภาษาบอน-ยะแม คล้ายคลึงกับภาษาพูดของชนเผ่ายะเห็บ ໂອຍ ເງ ແລະ ເບຣາ ນอกจากนี้ในช่วงต้นศตวรรษที่ 20 ก่อนปี ค.ศ. 1936 ท่านองคมนุม蝶 ได้ประดิษฐ์ตัวหนังสือขึ้นเพื่อใช้ในการกิจการค่อสู้ และในปี ค.ศ. 1966 ท่านสีทุมกมนุม蝶 ได้ประดิษฐ์ตัวหนังสือบูรจីน เพื่อเป็นตัวแทนชนเผ่าลาวเทิง ใช้ในการกิจการเมือง ผู้หญิงชนเผ่าบูรนุ่งผ้าถุง สวมเสื้อ เกล้า้ม เจาะหูใส่ต่าง ไม่ตัดฟัน ใส่สร้อย ปลอกแขนปลอกขา แหวน ปลอกคอ ลูกปัด สำหรับผู้ชายนุ่งกะเตี่ยว ไม่สวมเสื้อ ໄວໝາມຍາວ เกล้า้ม เจาะหูใส่ต่างเหมือนผู้หญิง ปัจจุบันหันมาสวมใส่เหมือนกับชนเผ่าลาวถุ่ม

นางพร และนางตึก หมื่นแสง (ละเวน)
บ้านหนองพะหนวน ป่ากช่อง จำปาสัก

นายทองดี (ธุ) อายุ 63 ปี บ้านหาดรายคำ
เมืองสะหวนา ไซ แขวงอัตตะปือ

ป่าช้าเพ่าละเวน
บ้านหลัก 12 เมืองปากช่อง แขวงจำปาสัก

ภาพที่ 25 วิถีชีวิตของชนเผ่าละเวน

ชนเผ่านี้นับถือพิธี เช่น พิฟ่อแม่ พิบบารพนຽม พิฟ้า พิແຄນ พิບ้าน พิเรือน พิเมือง ถือว่า พิมบทบาทปักกรักษา เพื่อไม่ให้คนเราเกิดการเจ็บป่วย นอกจากพิดังกล่าว ยังมีพิตัน ไม้ใหญ่ ผักผา ป้าดง พิคนตาย โหง พิแม่น้ำลำชา และพิอัน ๆ ปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลง โดยนับถือพิและพุทธศาสนา ควบคู่กันไป บางบ้านมีวัดเหมือนกับชนเผ่าลาวถุ่ม หนุ่มสาวชนเผ่าบูร มีอิสรภาพในการรักใครซึ่งกัน และกัน เมื่อหาคู่รอง ได้เป็นที่พึงพอใจแล้วก็บอกพ่อแม่ทั้งสองฝ่ายรับรู้ จากนั้นฝ่ายชายต้องหาวัว หรือหมู เปิด ໄກ เพื่อใช้จัดงาน การแต่งงานระหว่าง 2 เผ่าย่อymีความแตกต่างกัน เช่น ยุรกองไม่มีค่าสินสด แต่ต้องปฏิญาณตน โดยให้ผู้ชายแก่ในบ้านมาเป็นสักขีพยานในพิธีแต่งงานของแขวงยุรกอง จะมีเชิดสูญเสียเหมือนกับชนเผ่าลาวถุ่มและผู้ไทย (รับลูกเบยไปอยู่ด้วย) แต่ระยะเวลาการสูญเสียกว่าชนเผ่าลาวถุ่ม 10-15 ปี จากนั้นผู้ปีเป็นเขยจึงมีสิทธิ์นำภรรยากลับบ้านของตัวเองหรือออกเรือนได้ ส่วนยุรดาคนมีค่าสินสด นิยมใช้ควายเป็นหลัก ค่าสินสดค่าสุดคือ ควาย 1 ตัว และสูงสุด 5 ตัว ยุรดาดปฏิบัติตามระบบสามีภรรยาเดียว กรณีมีลูกก่อนแต่งงานก็ถูกปรับใหม่ด้วยควาย 1 ตัว เพื่อแบ่งพิเรือน เมื่อภรรยาตั้งครรภ์ต้องเตรียมเหล้า 1-10 ไวน หมู 3-4 ตัว ໄກ 10 ตัว ขึ้นไป ผ้าถุงอย่างละเอียด

ເສື່ອ (ຫັນເຍະບອກ-ຫັນເຍະຈຶກ) 3-4 ຜືນ ພືນ 34 ທ່ອນ ສຕານທີ່ຄລອດລູກອູ່ຮ່ວງເຕາໄຟແລະເຕົ້າໄກ່ ເມື່ອຄລອດລູກແລ້ວທົ່ວອູ່ໄຟ ດື່ມແລະອານນໍາຮັອນ ມີກາຣົບຈັນດື່ມເຫຼັກສຸກສານາ 10-12 ຄືນ ອາກນໍານາ ໂດນີຄນໃນໂຮບຄວາມລົ້ມຕາຍ ຂາວນໍານາຈະຫ່ວຍທຳໂລງຄພ ໃນສມັຍກ່ອນທາກເປັນຄນມີສູານະເສີຍຊື່ວິຕະຈະ ຄບຈັນ 9 ວັນ 9 ຄືນ ອາກເປັນຄນຍາກຈານກົບຈັນ 3 ວັນ 3 ຄືນ ຄົງວັນດີກໍ່ໜາມໄປຝຶກທີ່ປ່າຊ່ອງໜູ້ນໍານາ ເມື່ອ ຝຶກແລ້ວກໍ່ທຳເຮືອນຫລັງເລັກ ၇ (ເຂືອນແຂ່ງ) ຄຮອບຫລຸມຄພ ແລະວາງສິ່ງຂອງເຄື່ອງໃໝ່ ເຄື່ອງນຸ່ງໜ່ານ ໄສ້ໄວ ໄທ້ແກ່ຜູ້ທີ່ລ່ວງດັບ

2.3.14 ຜັນເພົ່າແຍະ (Yae/Ye')

ຜັນເພົ່ານີ້ເຮັກຕົນເອງວ່າ “ແຍະ” ຜັນເພົ່າອື່ນເຮັກພວກເຂາວ່າ “ແຍະ” ຊົ່ວ່າທີ່ເຮັກທາງການ ຄື່ອ “ແຍະ” ມໍາຍຄື່ງ ກລຸ່ມຄນທີ່ຕັ້ງກຸມລຳນາອູ່ຮົມຫ້ວຍດາກແຍະ ເນື່ອດາກຈຶງ ແຂວງເຊກອງ (ເຮັກຕາມ ກຸມລຳນາ) ດໍາຮັງຊື່ວິຕະຈະໃນເບຕເມື່ອດາກຈຶງ ແຂວງເຊກອງ ມາຕັ້ງແຕ່ດີກດຳບຽບ ມີປະວັດຕົວມາ ສັນພັນຮັກກັບຄວາມເປັນມາຂອງຜັນເພົ່າເຕີ່ຍັງແຕ່ໄມ່ປາກກຸມລັກສູານໜັດເຈນ ທ່ານຄໍາໃນ ຍຸນນະລາດ ນັກຄົນຄວ້າຂນເພົ່າວິທາຂອງ ສປປ.ລາວ ຮະນຸວ່າ ຜັນເພົ່າແຍະຄື່ອ ຜັນກລຸ່ມໜັ້ນທີ່ເຄີ່ອນຍ້າມາຈາກແຫລ່ງ ອື່ນໆ ເຊັ່ນ ຈາກປະເທດເວີດນາມມາຕັ້ງກຸມລຳນາອູ່ເມື່ອດາກຈຶງ ເນື່ອຈາກສກາພັ້ນດິນໄມ່ອຸດມສມູ່ຮົມ ພວກເຂາຈຶງເຄີ່ອນຍ້າຍໄປຕັ້ງກຸມລຳນາດ້ວຍການຍື້ດອາຊີ່ພຄາງປ່າທໍາໄໝປຸກຂ້າວອູ່ເບຕວັງຕັດ ແລະເບຕອື່ນໆ ຂອງເມື່ອງສານໄ໒ ແຂວງອັດຕະປູອ ອົກຈຳນານໜັ້ນເຄີ່ອນຍ້າຍໄປຕັ້ງກຸມລຳນາອູ່ເບຕກວາງນາມ-ຄານັ້ງ ປະເທດເວີດນາມ ປັຈຈຸບັນຜັນເພົ່າແຍະຕັ້ງກຸມລຳນາອູ່ເບຕເມື່ອດາກຈຶງ ແຂວງເຊກອງ ແລະເມື່ອງສານໄ໒ ແຂວງອັດຕະປູອ ນອກຈາກນີ້ຢັ້ງພບອູ່ທີ່ເບຕກວາງນາມ-ຄານັ້ງປະເທດເວີດນາມ ຜົ່ງມີພຄມເມື່ອນັກກວ່າທີ່ ສປປ.ລາວ ຜັນເພົ່າແຍະ ຍື້ດອາຊີ່ພຄາງປ່າທໍາໄໝປຸກຂ້າວເໜີວເປັນຫລັກ ປຸກພື້ນຍົດຕ່າງ ၇ ມາປາ ຕາມທະຮນ່າຕີ ເກີນເທົ່າ ຜັກປ່າ ມາຫຼຸດໄໝ ແລະອື່ນໆ ຄວບຄຸ້ກັບການເລື່ອງສັຕິ ເຊັ່ນ ວົວ ຄວາຍ ມູນ ແລະ ສັຕິວັກ ເພື່ອໃຊ້ທຳພິທີກຣມທາງສີຕອກ ແລະເປັນອາຫາປະຈຳວັນ ຜູ້ຫຼຸງມີຄວາມໝໍານາຜູ້ງານທອີ່ ສານເສື່ອງຸ່ນອນ ສ່ວນຜູ້ໜ້າມີຄວາມໝໍານາຜູ້ງານທັດຄອຮມຈັກສານ ຕີ່ເຫັນ ແລະອື່ນໆ ຜັນເພົ່າແຍະໄມ່ມີ ຕົວໜັນສື່ອເຂີຍນ ກາຍາພູດຈັດອູ່ໃນໝາວດກາຍາມອຸ່-ຂະແມ ແລະຢັ້ງມີຄວາມສາມາດພູດກາຍາຫັນເພົ່າ ເຕີ່ຍັງ ສາຮັກ ກະຕຸ ລາວແລະເວີດນາມໄດ້ ນິຍົມກິນຂ້າວເໜີຍວ ອາຫາທີ່ມີສ່າຕິໄມ່ເຜີດໄມ່ເຄີ່ມ ແລະດື່ນ ເຫັດໄຫ ຜັນເພົ່າແຍະຕັ້ງເຮືອນເປັນວົກລົມລ້ອມຮອບທອກວນ ມີຫລັກເສາສໍາຫັນຜູ້ກວາຍທີ່ຈະໜ່າໃນເວລາທໍາ ພິທີກຣມສີຕອກ ໃນອົດຕື່ຜູ້ໜ້ານຸ່ງກະເຕີ່ວາ ແຈະໜູ້ ແກ້າພມ ຕັດຟັນ ຜູ້ຫຼຸງນຸ່ງຜ້າຄູງນັດເຄີຍນີ້ທີ່ໜ້າອົກ ແກ່ເສື່ອເໜື່ອນກັນຜັນເພົ່າເຕີ່ຍັງ ອາກອາກສ່ານວັກທີ່ໜ້າແພຣເພີ່ມ ປັຈຈຸບັນຫັນມາໃໝ່ເຄື່ອງນຸ່ງໜ່າທີ່ໄດ້ມາຈາກການແລກປ່າລື່ອນເຊື້ອຍາຕາມທ້ອງຕາດ ສ່ວນເຄື່ອງນຸ່ງໜ່າປະຈຳຂອງຜັນເພົ່ານັ້ນຈະເກີນໃນເວລາ ມີງານນຸ່ມປະເພດ ແລະພິທີກຣມຕ່າງ ၇ ຜັນເພົ່າແຍະມີສີຕອກປະເພດ ຄວາມເຂົ້ອດື້ອ ແລະວັດນະຮນ່າ ແນ່ນອົນກັນຜັນເພົ່າເຕີ່ຍັງ ຄື່ອ ນັບດື້ອ ເຊັ່ນ ພົກເຮືອນ ພົກພ່ອແມ່ ພົບຮຽນນຸ່ມຢູ່ ພົປ່າ ພົຕັນໄໝ ພົນ້າ ແລະພື້ອນໆ ၇ ແຕື່ພື້ນທີ່ສັກດີສິຫຼືຂອງຜັນເພົ່າແຍະຄື່ອ ຜົກນກວາຍ ໃນຮອບປີ້ຫັນໆ ၇ ຜັນເພົ່າແຍະມີງານນຸ່ມປະເພດ ແລະ

พิธีกรรมหลายครั้งด้วยกันเช่น พิธีบวงสรวงบรรพบุรุษพ่อแม่ที่เสียชีวิตไป ซึ่งจัดขึ้นในเดือน 3 ขณะทำพิธีห้ามทำงาน นอกจากนี้ยังมีพิธีเลี้ยงผีในการณ์เจ็บป่วยและเกิดภัยพิบัติกับการเกษตร

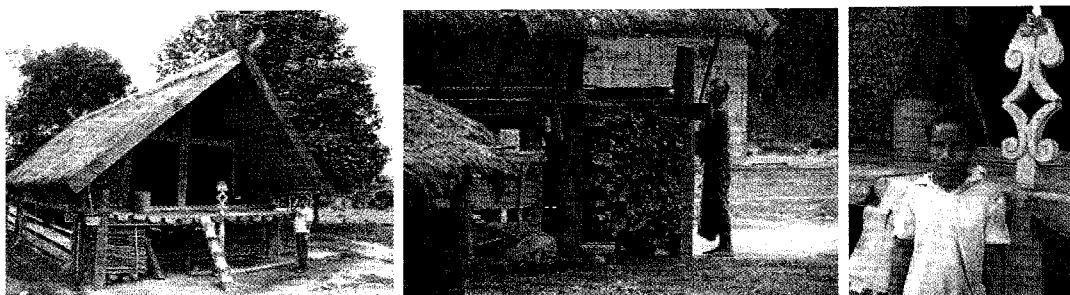
ภาพที่ 26 ชนเผ่าแซะ บ้านคากช่วง เมืองละมาน แขวงเซกອง

ชนเผ่าแซะมีลักษณะครอบครัวขยาย มีการแบ่งเชื้อสายตระกูล ซึ่งแต่ละตระกูลมีข้อห้าม (俗諱) โดยทั่วไปถูกขยายต่อตระกูลทางพ่อ และลูกสาวถือตระกูลทางแม่ ส่วนลูกคนสุดท้อง มีหน้าที่เลี้ยงดูพ่อแม่ ตามประเพณีดั้งเดิม เมื่อผู้ชายอายุ 10 ปี ก็เริ่มไปนอนที่ห้องนอน อายุ 13-15 ปี เรียนรู้การขัดพิธีกรรมทางชีตcolon ต่างๆ หลังจากนั้นอีก 3 ปี ก็สามารถสร้างครอบครัวได้ โดยเจ้าสาวเป็นธุระจัดงานแต่งงาน การเลือกคู่ชีวิตของลูกสาวต้องฟังคำสั่งสอนของพ่อแม่ ก่อนจะแต่งงานเป็นสามีภรรยา เจ้าบ่าวต้องมีความชำนาญในงานหัตถกรรมจักสาน ต้องเรียนรู้คุณประโยชน์ทางชีตcolon ต่าง ๆ ส่วนผู้เป็นเจ้าสาวต้องมีความชำนาญในการงานเดื่องปูน ทอผ้า ต้องเตรียมฟืนท่อนงานเพื่อจะอบให้เจ้าบ่าวในวันแต่งงาน ภายหลังแต่งงานคู่สามีภรรยาต้องอยู่เรือนของพ่อแม่แต่ละฝ่าย โดยอยู่เรือนของพ่อแม่ฝ่ายพญิ่ง 3-4 ปี แล้วเข้ายังไปอยู่เรือนพ่อแม่ของฝ่ายชาย 3-4 ปี จนกว่าพ่อแม่ทั้ง 2 ฝ่ายจะสามารถดูแลตนเองได้จึงออกไปตั้งเรือนเอง เมื่อภาระตั้งครรภ์ใกล้คลอด สามีต้องไปสร้างกระท่องอยู่ในปาริมหัวย เพื่อให้ภาระคาดถือลูกคนเดียว ครบ 1-2 เดือน หรือเมื่อแข็งแรงดีแล้ว ภาระจะเดินกลับบ้านเอง ปัจจุบันประเพณีดังกล่าวได้เปลี่ยนแปลงไปมากแล้ว หากมีคนเสียชีวิตในบ้านผู้แพ้ผู้แก่ในบ้านจะให้ช่างถากไม้ทำโลงเป็นรูปเหมือนหัวใจ จัดพิธีที่ป่าช้าด้วยการฝัง

2.3.15 ชนเผ่าละวี (Lavi/Lavy)

ชนเผ่านี้เรียกตนเองว่า “ละวี” ชนเผ่าอื่นเรียกพวกเขาว่า “ละวี” ชื่อที่เรียกทางการคือ “ละวี” มี 2 ความหมาย คือ ความหมายที่ 1 มาจากชื่อของหัวยที่ชนเผ่านี้มาตั้งถิ่นฐานบ้านช่องอยู่ ส่วนความหมายที่ 2 มาจากคำว่า ลักวี ที่มีเรื่องเล่าสืบท่อกันมาว่า ในสมัยศักดินาสยามเข้ามากรุงรานประเทศลาว ชนเผ่าละวีตั้งหลักปักฐานอยู่เมืองคาดกึงร่วมกับชนเผ่าเตรียง มีความเป็นมาเช่นเดียวกับชนเผ่าเตรียง ภายหลังกองทัพทหารศักดินาสยามได้กดดันพากษาไปอยู่ประเทศไทยในระยะหนึ่ง

จึงได้คืนกลับมาตั้งหลักปักฐานอยู่ในประเทศลาว อาศัยอยู่ริมห้วยละวี เมืองหลวง แขวงเซกອง เป็นระยะเวลานานน่าแล้ว ระยะนี้ผู้คนในห้องถินได้เที่ยวไปเที่ยวมาก่อนแลยกิจกรรมที่ตั้งภูมิลำเนาเลียนตามริมห้วยนี้ว่า พากละวี ในที่สุดพากเขา ก็ขานนามตัวเองว่า ละวีงานลึงทุกวันนี้ แต่มีบางข้อมูล เล่าว่า ในสมัยทหารศักดินาสยามความลัง侃เตรียงที่อยู่เมืองคาดกั่งไปอยู่สยาม ถูกนำอนหมายให้เฝ้ารักษาและรับใช้เจ้าชีวิตแห่งสยามในสมัยนั้น เกิดเหตุ วี (พัด) ของเจ้าชีวิตแห่งสยามได้หายไป จึงถูกใส่ร้ายว่า พากชาวเตรียงเป็นผู้ขโมยวี (พัด) ไป ส่งให้เสนาอำมาตย์ทุบดีทรมานพากเขาอย่างสาหัส จนทนไม่ได้ จึงพา กันหลบหนีมาตั้งภูมิลำเนาเลียนตามริมห้วยละวี เมืองหลวง แขวงเซกອง ตราชันถึงทุกวันนี้ อาชีพหลักของชนเผ่าละวีคือ การต่างป่าทำไร่ปลูกข้าวจ้าว ปลูกพืชผักต่าง ๆ เสริม มีความชำนาญงานหัตกรรมจักสาน ตีเหล็ก ล่าเนื้อสัตว์ป่า เก็บเห็ด หาปลาตามธรรมชาติ และเลี้ยงสัตว์ประเภทต่าง ๆ เพื่อใช้ทำเชื้อเพลิง และเป็นอาหาร ชนเผ่าละวีไม่มีตัวหนังสือเปียน ภาษาพูดจัดอยู่ ในหมวดภาษาอญ-จะแม่ รับอิทธิพลทางวัฒนธรรมจากชนเผ่าเตรียงและชาวกะ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การสร้างเรือนมีหลักผูกความที่จะม่าในเวลาทำเชื้อเพลิง แต่ไม่มีห้องนอนหมื่นกับบ้านชนเผ่าเตรียง

เรือน (ชานາມ) ของนางพิง และนายเด็ด มะนีชา อายุ 15 ปี (หกานชา)

ภาพที่ 27 ลักษณะเรือนชนเผ่าละวี บ้านละวีฝั่งแดง เมืองหลวง แขวงเซกອง

ในปีหนึ่ง ๆ ชนเผ่าละวีจะทำเชื้อเพลิงในกระทงกระเบียด โดยการนำควายให้ฟีหัวยคลองหนองบึงมากินก่อนส่วนญาติพี่น้องเพื่อนมิตรมากินทีหลัง ความสัมพันธ์หันมุสาวของชนเผ่านี้ คือ การได้ nonlinear ด้วยกันแต่ไม่ได้ร่วมประเวณีกัน เนื่องจากผีจะรู้เห็น หากมีการล่วงละเมิดและทำให้ชาวบ้านมีการล้มป่วย พากเขาจะถูกปรับใหม่ เมื่อตั้งครรภ์ก็ทำมาหากินตามปกติ พอกถึงระยะใกล้คลอดสามีต้องไปสร้างกระท่อมให้กรรยาเพื่อคลอดลูกอยู่ป่าดงนอกบ้าน ในระหว่างคลอดลูกนั้นญาติผู้หญิงฝ่ายสามีเป็นผู้ดูแล ส่วนสามีจะไม่ให้เข้าใกล้เนื่องจากคลอด แม่คนในบ้านเจ็บป่วย รักษาแบบพื้นบ้านตามคำแนะนำของหมอๆ หนอพี หรือรักษาด้วยการกินยาพื้นเมือง หากผู้นั้นเสียชีวิต เอาผ้าห่อศพแล้วใส่โลหง คงจัง 1-2 คืน นานไปฝังที่ป่าช้ารวมของบ้าน สิ่งของเครื่องใช้ที่จะให้คนตายก็เอาไปฝังกับคนตายนั้นเลย ชนเผ่าละวีไม่ได้ทำบุญลະปีบ (ทำบุญทานหากนตาย) เพียงแต่เรียกบวัญผู้ที่ล่วงลับไปนั้นให้มากินมาดื่ม เพื่อทำให้ผู้ที่มีชีวิตอยู่ดีมีสุข

2.3.16 ชนเผ่าส่วย (Xuay)

ชนเผ่านี้เรียกตนเองว่า “ส่วย” ชนเผ่าอื่นเรียกพวกเขาว่า “ส่วย” ชื่อที่เรียกทางการคือ “ส่วย” มีความหมายว่า ช่วยเหลือซึ้งกันและกัน อยู่ประเทศกัมพูชา เรียกว่า “ແປນ” หมายถึง พวกรอยู่ใกล้แม่น้ำ และอยู่ประเทศไทย เรียกว่า กุย หมายถึง คน ชนเผ่าส่วยตั้งถิ่นฐานอยู่ สปป.ลาว มหาลายร้อยปีแล้ว อาศัยอยู่บ้างเมืองของแขวงสะหวันนะเขต แต่เนื่องจากสภาพทางธรรมชาติ ไม่อำนวย จึงอพยพเคลื่อนย้ายจากแขวงสะหวันนะเขต มาตั้งถิ่นฐานอยู่บ้างเมืองของแขวงเชกong และแขวงจำปาสัก อีกส่วนหนึ่งเคลื่อนย้ายไปประเทศกัมพูชาด้วย เช่น กัมพูชา และไทย ปัจจุบัน ชนเผ่าส่วย ตั้งถิ่นฐานอยู่แขวงคำม่วน แขวงสะหวันนะเขต แขวงສากะวัน แขวงจำปาสัก และแขวงเชกong จากการลงพื้นที่ศึกษาข้อมูลชนเผ่าส่วย จำนวน 9 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านนาเตี่ยน้อย นาเตี่ยนใหญ่ บ้านนานง บ้านดอนคู่ บ้านม่วนแท้ บ้านบ่อเงิน เมืองเล่างาม แขวงສากะวัน บ้านกอกໄຊ บ้านกาเพ บ้านท่าแดง ได้ เมืองท่าแดง แขวงเชกong สัมภาษณ์พ่อแม่เจ้าจารย์เก่าว ไชยวงศ์ นางนาง และนางเพ็ด พบว่า ชนเผ่าส่วยยังคงใช้พิธีกรรมตามป้า ทำไร่ปลูกข้าวเหนียว ปลูกไม้ผล ปลูกพืชผักชนิดต่าง ๆ เสริมภัยหลังอพยพเคลื่อนย้ายลงมาอยู่พื้นที่ร้าง เป็นภัยจากการถางป่าทำไร่ปลูกข้าว มาทำสวนพริก สวนกาแฟ เป็นสินค้า และเดี๋ยงสัตว์ประเทศต่าง ๆ เช่น วัว ควาย หมู และสัตว์ปีก เพื่อใช้ทำธุรกิจ ชนเผ่าส่วย ไม่มีตัวหนังสือเขียน ภาษาพูดจัดอยู่ในหมวดภาษาอุยกุล-จะแม่ และยังสามารถพูดภาษาอังกฤษได้ตามที่ต้องการ ตระโอษ และภาษาลาวได้ดี เนื่องจากมีการขยายดินแดนไปอาศัยอยู่ปะปนกับชนเผ่าผู้ไทย และชาวลุ่ม จึงสร้างเรือนแห่งมีอนกับชนเผ่าชาวลุ่ม ผู้หลุบงูเผ่าส่วยความชำนาญการทำฟัน ใบดัด ผู้ชายนุ่งกระเตี่ยว เจาะหูใส่ตุ้มหูที่ทำด้วยเงินหรือตะกั่ว เกล้าม ตัดฟัน ใส่ปลอกแขน ตัวผู้สาวนุ่งกระเตี่ยว เจาะหูใส่ตุ้มหูที่ทำด้วยเงินหรือตะกั่ว ปัจจุบันนิยมสวมใส่เสื้อผ้าเหมือนกับชนเผ่าผู้ไทยและชาวลุ่ม

คญ. นาง (ส่วย) อายุ 13 ปี บ้านท่าแดง
บ้านท่าแดงได้ เมืองท่าแดง แขวงเชกong

นางส่อง (ส่วย) อายุ 19 ปี เปี้ยກะพา
บ้านม่วนแท้ เมืองเล่างาม แขวงສากะวัน

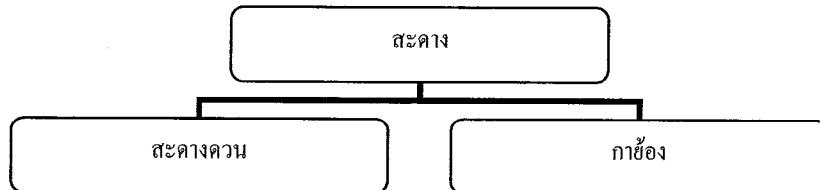

ดช. น้ำสอน (ส่วย) อายุ 13 ปี กับไข่อីន
บ้านดอนคู่ เมืองเล้างาม แขวงສากะวัน

ในสมัยก่อนชนเผ่าส่วนบันถือพิ โดยเฉพาะพี่พ่อแม่ ปู่ย่า ตายาย พี่เรือน พี่บ้าน พี่ภู ผู้หอ涓น ผู้หัวยหนองคลองบึง และอื่นๆ ในปีหนึ่ง ๆ จะทำบุญจ้าง และบุญละปีบ ปัจจุบันนับถือทั้งพิและศาสนาพุทธ หลายหมู่บ้านของชนเผ่าส่วนมีวัดวาอารามเหมือนกับชนเผ่าลาว สำหรับประเพณีการแต่งงาน การเกิด การตาย ในสมัยก่อนเหมือนกับชนเผ่ากະຕາງ ນະກອງ ຕີ ແຕ່ປ້າຈຸບັນ เหมือนกับชนเผ่าผู้ไทยและลาวลุ่ม

2.3.17 ชนเผ่าสะดาง (Sadang)

ชนเผ่านี้เรียกตนเองว่า “สะดาง” ชนเผ่าอื่นเรียกพวกเขาว่า “สะดาง” ชื่อที่เรียกทางการคือ “สะดาง” เป็นชนเผ่าหนึ่งที่ตั้งถิ่นฐานภูมิลำเนาอยู่ใน สปป.ลาว นานานแล้ว ความเป็นมาของชนเผ่านี้ไม่ปรากฏหลักฐานชัดเจน แต่ที่ darmงชีวิตอยู่ใน สปป.ลาว เคลื่อนย้ายมาจากแขวงภาคกลางของประเทศไทยเดิม เมื่อประมาณ 100 กว่าปีมาแล้ว ระยะแรกตั้งภูมิลำเนาเดิมตามชายแดนลาว เวียดนาม เขตภาคซุ้ง ภายใต้การบังคับบัญชาของต้าแสงเพียงดวงและต้าแสงยะญູ້ ปัจจุบันชนเผ่าสะดาง ตั้งภูมิลำเนาอยู่บ้านห้วยสิน ภูยาง บ้านดากตຸດ เดิมตามชายแดนลาว-เวียดนาม ขึ้นกับเมืองพูวง แขวงอัตตะปູ และแขวงสะหวันนะเขต นอกจากนี้ยังพบที่ประเทศไทยเดิมอีกด้วย สะดาง-กาห้อง มีคำเชิงพาร่างป่าทำไร่ปลูกข้าวจ้างเป็นหลัก ทำสวนไม้ผลและปลูกพืชผักนานาชนิดเสริม มีความสนใจด้านหัตถกรรมจักสาน ตีเหล็ก ต่อเรือ ทำเครื่องใช้ชีวायุการเดิมสัตว์ทุกชนิด มีเครื่องดนตรีพื้นเมืองหลายชนิด เช่น ฆ้องคลื่น ฆ้องจุ่ม มีกลองขับคำ และอื่น ๆ

ภาพที่ 29 เผ่าย่อง (แซง) ของชนเผ่าสะดาง

ชนเผ่าสะดางไม่มีตัวหนังสือเขียน ภาษาพูดจัดอยู่ในหมวดภาษาอูญ-ชาแม ซึ่งมีความแตกต่างกันในแต่ละเผ่าย่อง (แซง) ตามแต่ละท้องถิ่น ตั้งบ้านเป็นรูปวงกลม มีหอ涓นอยู่ตรงกลาง ทำรั้วรอบบ้านมีประตูเข้าชุดเดียวและปากประตูโงเข้าเรือน ปลูกห่วงไว้ เป็นเรือนยกพื้น หลังคามุงด้วยหญ้าคา ภายในเรือนโล่ง อยู่ร่วมกันตั้งแต่ 5-7 ครอบครัว มีเตียงเฉพาะแต่ละครอบครัว โดยใช้เตาไฟกัน การทำอาหารและค่าใช้จ่ายต่าง ๆ เป็นของแต่ละครอบครัว ผู้ชายสะดางนุ่งกระเตี่ยว ใส่เสื้อคลายเสื้อ ห่มผ้ากะวู๊ เกล้าพม ตัดฟัน ใส่ปลอกแขน ส่วนผู้ชายกาห้องนุ่งกระเตี่ยว ใส่เสื้อแขนสั้น ไม่ตัดฟัน ไม่เจาะหู ไม่เกล้าพม ใส่ปลอกแขน ปลอกคอ ลูกปัด มีแพรแดงเคียนหัว ผู้หญิงสะดางนุ่งผ้าถุงไม่เขิน

สวัมเสื้อแซะ เกล้าพม ใส่ถูกปั๊ด เจาะหูใส่ตุ้มหู แต่ผู้หญิงกาข้องนุ่งผ้าถุงสีดำ ใส่เสื้อแขนยาวสีดำ เกล้าพม ไม่ตัดฟัน เจาะหูใส่ตุ้มหูเล็ก ถูกปั๊ด ใส่ปลอกแขน สะdag เคราพญชาพีพ่อแม่ที่ล่วงลับไป นอกจากนั้นยังมีป้าคง แม่น้ำลำเช หัวใจคล่องหนอนบึง มีบรรดา ฯ เช่น บรรมน บรรชุย บรรบูรณ บรรพักกาด และอื่น ๆ บรรที่อันตรายที่สุดคือ บรรบรินเนิม สมัยก่อน ชนเผ่าสะdagกาข้องได้ทำ บรรบรินเนิมด้วยการม่าความ 7 ตัว ฝ่าคน 1 คน ที่หลักเสาน้ำหอกวน หากครอบครัวใดเป็นเจ้าก กเข้าเหล่าและรำรวย นอกจำกัดรวมทั้งบ้านแล้ว ยังทำเดลกระอบครัวอีก สะdag และกาข้องมีการ แต่งงานแตกต่างกันคือ สะdag มีอายุ 15 ปีขึ้นไป คู่หนุ่มสาวมีความสัมพันธ์อย่างเสรีอยู่หอกวน ผู้หญิงมีสิทธิ์เลือก หากชอบหนุ่มคนใดก็ไปนอนกับหนุ่มคนนั้น เมื่อหญิงสาวคนใดมาอนด้วย อย่างสม่ำเสมอแล้วถูกใจชายหนุ่มก็จะให้ผู้ใหญ่ไปทางทาม ตั้งแต่วันที่ตกลงกันคู่น้ำสาวจะเที่ยวไป นอนด้วยกันอยู่หอกวน หากนอนที่เรือนจะผิดผีเรือนต้องแบงผีเรือนด้วยเหล้าไห ไก่ตัว หากผิดผีบ้าน หรือหนุ่มสาวร่วมประเวณีกันทำให้ชาวบ้านเจ็บป่วยต้องแบงผีบ้านด้วยเหล้าไห 7 กก ฝ่าคน 1 คน ความ 1 ตัว หมู 5 ตัว ไก่ 15 ตัว เมื่อแต่งงานแล้วสามีไปคืนข้าวอยู่หอกวนจนกว่าบรรยายมีลูก หากบรรยาย ไม่มีลูกจนอายุมากแล้วจึงกลับมากินข้าวที่เรือนของตน การแต่งงานของชนเผ่าสะdag ไม่มีค่าสินสด กรณีหย่าร้างกันจะถูกปรับใหม่ด้วยมื้องจุ่ม 2 คู่ ที่มีราคาเท่ากับความ 1 ตัว

ภาพที่ 30 ชนเผ่าสะdag ชาดเด่นนาเกลือ แขวงอัตตะปือ ต่อชาดเด่นเวียดนาม

2.3.18 ชนเผ่าฮารัก (Harak)

ชนเผ่านี้เรียกคนเองว่า “ฮารัก” ชนเผ่าอื่นเรียกพากเพกษาว่า “ฮารัก” ชื่อที่เรียก ทางการ คือ “ฮารัก” มาจาก หาลัก พากหาลัก และมีอีกชื่อหนึ่งว่า “กะเสง” หมายถึง น้ำเสบ น้ำเสง จากการลงพื้นที่ศึกษาข้อมูลชนเผ่าฮารัก จำนวน 4 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านปงเหนือ บ้านกอกไช เมืองท่าแตง แขวงเชกง บ้านปะอ บ้านมีไซ เมืองสานไช แขวงอัตตะปือ สัมภาษณ์นายบ้าน บ้านมีไซ เมืองสานไช แขวงอัตตะปือ นางเมียว นายน่วน และศึกษาข้อมูลเอกสาร พบร่วม ชนเผ่าฮารักเคลื่อนย้ายมาตั้งถิ่นฐาน อยู่ในเขตเมืองละมาน แขวงเชกง และเมืองสานไช แขวงอัตตะปือ มหาลายร้อยปีแล้ว ยังคงดำเนิน

ทำไร่ปลูกข้าวจ้าวเป็นหลัก ปลูกพืชผักชนิดต่าง ๆ ภายหลังการปฏิรูปมีจำนวนหนึ่งเคลื่อนย้ายไปอยู่เมืองเด่นตาม แขวงสามัคคี เมืองนาเจียงจะเลินสุก แขวงจำปาสัก และหันเหเปลี่ยนอาชีพจากเดิมที่เคยดำเนินการทำไร่ปลูกข้าวเหนียว มาทำสวนปลูกกาแฟ ผู้ชายมีความอดทนในการล่าเนื้อสัตว์ป่า หาปลาตามธรรมชาติ มีความชำนาญงานหัตถกรรมจักสาน ตีเหล็ก ถากไม้ และอื่น ๆ ส่วนผู้หญิงมีความชำนาญในการทอดผ้า สารเสื่อ หาภูถึง ปลา ตามหัวหนองและเลียนตามลำน้ำเซอกอง เลี้ยงสัตว์ประเภทต่าง ๆ ไว้ใช้ทำอีตและขายเป็นสินค้าหรือใช้เป็นค่าสินสอดสำหรับลูกชายในเวลาแต่งงาน ชนเผ่าสารักไม่มีตัวหนังสือเขียน ภาษาพูดจัดอยู่ในหมวดภาษาอมญ-อะแม และสามารถพูดภาษาเตรียง ละวี ยะ กะตู ตรีว เจง ลาวได้ดี มีการกระทำภัยในเรือนก่อลาวคือ ก่อนปี พ.ศ. 1975 นอนกางมุ้งในห้องไม้ได้เด็ดขาด ในอดีตผู้ชายนุ่งกระเตี๋ยว เจาะหูใส่ต่างหูที่ทำด้วยทองและตะกั่ว ไว้ผมยาว เกล้าผมเหมือนผู้หญิง ตัดฟันแต้มไม่สักลาย สำหรับผู้หญิงใส่ผ้าถุง สวมเสื้อลายเขี้ย เจาะหูใส่ต่างหูที่ทำด้วยตะกั่วและทอง เกล้าผมและตัดฟัน

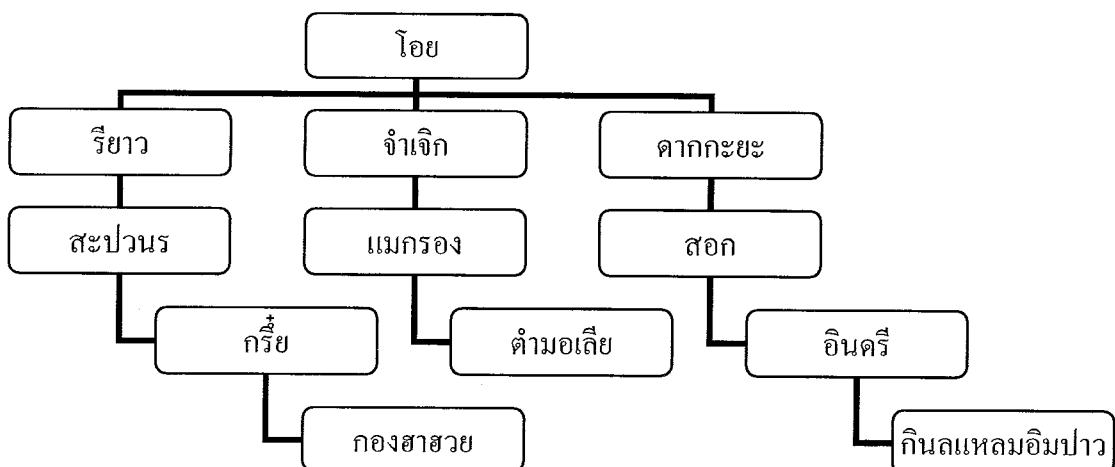
ภาพที่ 31 ประเพณีเกี้ยวกับการตายของชนเผ่าชารัก บ้านมีไซ เมืองสานไช แขวงอัตตะปือ

ชนเผ่าสารัก มีความเชื่อในเรื่องผี เช่น ผีบ้าน ผีเรือน พวกราหูผีปิ่ย์ติดกับเตาไฟ
นอกจากนี้ยังทำธีตคงของกะปียา (ชื่อ) ด้วยการนำความภัยในแต่ละครอบครัวปีเละครั้ง แล้วทำรวมบ้าน
ปีเละครั้ง ปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงโดยจะทำ 2-3 ปีต่อครั้ง หนุ่มสาวมีอิสระในการรัก เมื่อรักใคร
ชอบพอกันแล้วฝ่ายชายจะขอให้พ่อแม่ของตนไปสู่ขอเจ้าสาว หลังจากแต่งงานแล้วภรรยาต้องไปอยู่
บ้านสามี ชนเผ่าสารักคลอดลูกในป่าคนเดียวในกระท่องติดกับหัวหน้า รอสามีเอาอาหารไปส่ง 1 ครั้ง
ครบ 1-2 เดือน ภรรยาจึงหอบลูกเดินกลับบ้านเอง หากมีคนเข้าจะรักษาด้วยยาพื้นเมือง จากนั้นรักษา
ด้วยเวทมนตร์คากา ว่านยา ตามการแนะนำของหมอดู หากคนนั้นเสียชีวิต เอาผ้าห่มห่อศพใส่โลหะ ตั้งไว้
ที่เรือน คนจัน 1-2 คืน แล้วจึงนำศพไปฝังป่าข้ารรวมของบ้าน

2.3.19 ชันผ่าโดย (Oy)

ชันผ่านนีเรียกตนเองว่า “ໂອຍ” ชันผ่านอื่นเรียกพากเขาว่า “ໂອຍ” ชื่อที่เรียกทางการคือ “ໂອຍ” หมายถึง คนร้องเสียงครวญจากการเจ็บป่วยหรือเสียงร้องจากความปี้เกียจสันหลังยาวจากการลงพื้นศึกษาชันผ่านໂອຍ จำนวน 2 หมู่บ้าน ได้แก่ ที่บ้านละยะได เมืองสามัคคีไซ แขวงอัตตะปือ

โดยสัมภาษณ์นายสิงแก้ว สิงสะหงวน ตำแหน่ง เลขา-นายบ้าน นายบุนลิด ลาดช่วง ตำแหน่ง รองเลขา-นายบ้าน นายคำสะหวัน แก้วเพ็งจิດ ตำแหน่ง วัฒนธรรมประจำผู้นำ นายคำมุน ชิดช่วง และบ้านคัง เมืองสะหวันไช แขวงอัตตะปือ พบว่า ชนเผ่าโอยอาศัยอยู่ตามดินแดนลาว ตีนภูตะนาก บริเวณพื้นที่ร่วม (ทุ่งเพียง) ตั้งถิ่นฐานต่อเมืองไซเด็ดดา เมืองสามัคคีไช เมืองสะหวันไช แขวงอัตตะปือ และเมืองปากช่อง แขวงจำปาสัก นอกจากนี้พบที่แขวงกะแจ๊ะเชียงแตง ประเทศกัมพูชา และภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ชนเผ่าโอยไม่มีตัวหนังสือเขียน มีภาษาพูด ชื่อกองประเพลณ ยึดอาชีพทำนาหัวน้ำปลูกข้าวจ้าว และมีประเพลณเลี้ยงผีเพื่อการทำนาอย่างเคร่งครัด มีความชำนาญ งานหัตกรรมจักสานและเล็บงสัตว์ประเภทต่าง ๆ ร่อนทองคำ นิยมปลูกเรือนยกพื้นบูดและล้อมด้วยเป็น มุงด้วยหญ้าคา ขนาดเรือนใหญ่ที่สุดมี 5 ห้อง เล็กที่สุดมี 2 ห้อง เอาผ้าเรือน และผ้าม่องลายไว้ในห้อง เรือนแต่ละหลังล้วนมีรั้วล้อม มีประตูเข้า 2 ทาง ก่อนเข้าบริเวณบ้านต้องสังเกตที่ประตูทางเข้า หากมี ฟดไม่ดิน แสดงว่า เข้าบ้านไม่ได้

ภาพที่ 32 เผ่าย้อย (แซง) ของชนเผ่าโอย

ในอดีตผู้ชายโอยนุ่งกระเตี๋ยวถือกุบ (หมวดหมู่แมลง) ปีกแคบที่สุดตอนเป็นหนุ่น เมื่อแต่งงานแล้วถือกุบปีกกว้าง ดีมเหล้าให เป้าตรวน ซึ่งเป็นเครื่องดนตรีชนิดหนึ่งที่เป็นอัตลักษณ์ ประจำเผ่าโอย หรือที่เผ่าลาวเรียกว่า แคนหวานหรือแคนน้ำเต้า ในเวลาทำพะเบึง พะกะยอม จะนุ่งกระเตี๋ยวมากปีด ใช้ผ้าแพรสีแดงพันรอบศรีษะ (เคียนหัว) แพรสีแดงและแพรสีขาว ไขว้กันตั้งแต่น่า ลงหาอ่าว เกล้า้ม ใจหูใส่ต่างหูที่ทำด้วยตะกั่ว สำหรับผู้หญิงสวมผ้าลุ้งยาวจนถึงปลายขา หากเป็น คนแก่ใส่ยาวถึงคันขา สวมเสื้อแทรกลายเอี้ย เกล้า้ม ใจหูใส่ต่างหู ใส่เครื่องแօตีมเบริด ชาบตีมเบริด ปัจจุบันนิยมสวมใส่เสื้อผ้าที่ซื้อจากตลาดแทน สำหรับชุดแต่งกายประจำเผ่าจะสวมใส่ในเวลาเมืองน บุญและพิธีกรรมต่าง ๆ

เรือนน้ำดิน
บ้านละยาได้ เมืองสามัคคีไช แขวงอัตตะปือ

ร่อนหาทองคำ
บ้านคัง เมืองสะหนามไช แขวงอัตตะปือ

ภาพที่ 33 ลักษณะเรือน และวิถีชีวิตชนเผ่าโอย

ก่อนปี ก.ศ. 1975 ชนเผ่าโอยนับถือพิทักษ์หมวด ปัจจุบันชนเผ่าโอยนับถือพิธีและศาสนาพุทธ บางบ้านของชนเผ่าโอยมีวัด เช่น บ้านสะปวนร การแต่งงานของชนเผ่าโอย มี 2 กรณี คือ พ่อแม่หาให้ และหนุ่ม-สาวรักใจร่วมพอกันเอง เจ้าภาพในการสู่ขอนั้นขึ้นอยู่ว่าฝ่ายใดรักชอบมากกว่ากัน การตั้งชื่อลูก สืบทอดแม่หรือพ่อ ก็ได้ ชนเผ่าโอยปฏิบัติตามระบบสามีภรรยาเดียว กรณีมีภรรยาหลายคน สามีต้องเสียความให้ภรรยาหลวง 6 ตัว ภรรยาน้อยเสียให้ภรรยาหลวง ควาย 3 ตัว ไม่มีค่าสินสอด หากหย่ากันต้องเสียควาย 6 ตัว ชนเผ่าโอยคลอดลูกอยู่บ้านเรือนระหว่างเตาไฟ และเล้าไก่ การอัญไฟ (อยู่กรรม) ใช้เวลา 3 เดือน กรณีคนคลอดลูกเสียชีวิตภายใน 90 วัน หรือ 3 เดือน ต้องรื้อบ้านทิ้ง และไปสร้างกระท่อมอยู่ในที่แห่งใหม่ ห้ามใช้ไม้ของเรือนดังกล่าวอีก ชนเผ่าโอยทำพิธีปานกิจชพ (ส่งสกานต์) ไม่เหมือนกันเช่น นางเขตภัยหลังฟังแล้ว 7 ปี ทำพะจັກจะดูด ทำเจก ทำทานผ่าควาย หรือวัว คงจัน 7 วัน 7 คืน แต่บางเขตไม่ได้ฟัง เพียงแต่เรียงก้อนหินสูงเท่าหัวเข่า วางเศษคนตายใส่ลงที่นั่นแล้วเอาก้อนหินวางให้เต็ม หลังจากนั้น 4 เดือน ทำพะจັກจะดูด เอากะโหลก เข้าไป แล้วนำไปฟังที่ป่าช้า แต่บางเขตก็ฟัง พอครุณเดือน 4 ของปีต่อมา ก็ทำพะจັກจะดูด

ผลจากการศึกษาวิถีชีวิตชนเผ่าลาวเทิงในเขตพื้นที่ 5 แขวง ทางตอนใต้ของ สปป.ลาว ได้แก่ แขวงจำปาสัก แขวงสะหวันนะเขต แขวงສາລະວັນ แขวงเซกอง แขวงแขวงอัตตะปือ ทั้ง 19 ชนเผ่า ซึ่งได้จากการลงพื้นที่ศึกษาข้อมูลโดยการสัมภาษณ์บุคคลภายนอกในชนเผ่าต่าง ๆ จำนวน 80 หมู่บ้าน สัมภาษณ์บุคคลจากหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ที่เกี่ยวข้องทั้งในส่วนกลาง (เวียงจันทน์) และแขวงต่าง ๆ รวมถึงการค้นคว้าข้อมูลจากเอกสาร สามารถสรุปได้ว่า ลักษณะโดยรวมของชนเผ่าลาวเทิง คือ เป็นชนเผ่าที่อาศัยอยู่ตามพื้นที่ราบสูงและเขตพุดอย มีการดำเนินชีวิตแบบเกษตรกรรมที่

พิ่งพิงธรรมชาติ มีภัยจากชั่งจัดอยู่ในหมวดภายนอก-ขะแม ที่มีสำเนียงการพูดเฉพาะของแต่ละชนเผ่า มีความเชื่อและนับถือพิธี เช่น พิพ่อ-แม่ พิบารพบุรุษ มีงานบุญประเพณีกินธีด (บุญกินควาย) ที่ปฏิบัติสืบทอดกันมาตามอีต Kong ประเพณี ความเชื่อถือ มีข้อห้าม (การกระทำ) มีวัฒนธรรมการแต่งกาย การสวมใส่เครื่องประดับที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของชนเผ่าตนเอง มีความช้านาญในงานหัตถกรรม เช่น งานห่อผ้า งานตีเหล็ก/หล่อโลหะ งานแกะสลักไม้ และงานจักสานที่มีความละเอียดประณีต นอกจากนี้พบว่า ในชนเผ่าลาวเทิงยังมีหลายเผ่าอยู่ แต่ทุกเผ่าก็มีลักษณะร่วมทางวัฒนธรรมคือ การนับถือพิธี สูบกอก ดื่มเหล้าไทย สะพายเครื่องจักสานติดแผ่นหลัง ห่อผ้าโดยใช้ก้มือที่ผูกติดกับลำตัว (กี่เอว) และใช้ภาษาตระกูลมอญ-ขะแม เหมือนกัน

เผ่าจะ คำขาว บ้านขุนคำ แขวงอัคตะปือ และเผ่ากะดู บ้านหุนได้ แขวงสาละวัน

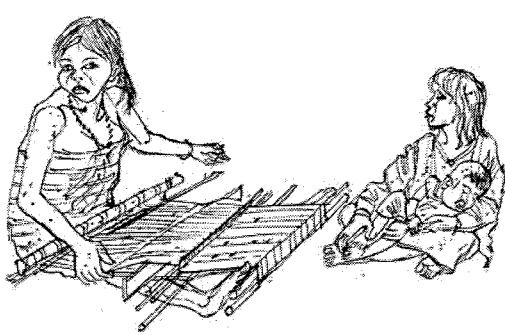
เผ่าจะ คำขาว แขวงอัคตะปือ

เผ่ากะดู สูบกอก บ้านกอกพุงได้ แขวงสาละวัน

เผ่าจะ คำขาว บ้านจะกำให้ แขวงเชกคง

เผ่ากะดู ห่อผ้ากี่เอว บ้านหุนได้ แขวงสาละวัน

ภาพที่ 34 ลักษณะร่วมทางวัฒนธรรมของชนเผ่าลาวเทิง (วิโรฒ ศรีสุโกร, 2550)

2.4 ภูมิปัญญาทางด้านหัตถกรรมของชนเผ่าลาวเทิง

จากการศึกษาสำรวจพื้นที่จริงโดยสอบถามข้อมูลจากนายบ้าน ผู้เฒ่าผู้แก่ ประชาชนของชนเผ่าภายในหมู่บ้านต่างๆ การค้นคว้าและสัมภาษณ์ข้อมูลจากผู้เกี่ยวข้องในหน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องในส่วนกลาง (เวียงจันทน์) และแขวงต่างๆ ทั้ง 5 แขวงทางตอนใต้ของสปป.ลาว พบร่วมกับภูมิปัญญาทางด้านหัตถกรรมของชนเผ่าลาวเทิง สามารถจำแนกได้ 4 ประเภท ดังนี้

2.4.1 หัวใจกรรมทอผ้า

ชันผ่าລາວເຖິງໂດຍສ່ວນໃໝ່ມີຄວາມຈຳນາມູງຈານທັດກຣມກຣມທອິພ້າ ໙ີ້ອງຈາກຜ້າ
ຄື້ອໄວ້ວ່າ ເປັນສ່ວນໜຶ່ງທີ່ສໍາຄັນໃນກາරດຳຮັງຊື່ວິຕອງໜັນຜ່າລາວເຖິງຕັ້ງແຕ່ເກີດຈົນຕາຍ ປະຊາຊົນໃນແຕ່ລະ
ໜັນຜ່າຈະນີມທອິພ້າເກີນໄວ້ໃຫ້ເອງ ໂດຍເລີ່ມພະຜູ້ໜູງຈະໄດ້ຮັບການດໍາຍທອດແລະຝຶກໃຫ້ຮັບການທອິພ້າມາຕັ້ງແຕ່
ຍັງເປັນເດັກແລະຈະທອິພ້າມາກັນນີ້ມີອົງວ່າສາວເພື່ອຕັ້ງຢືນໄວ້ສ່ວນໄສ່ໃນພິທີແຕ່ງງານ ທີ່ໜັງອາກາກະທອເປັນ
ຫຼຸດເຈົ້າສາວໃຫ້ກັບຕົນເອງແລ້ວ ຍັງຕ້ອງທອໃຫ້ແກ່ພ່ອແມ່ກ່າວຝ່າຍຫຍົກດ້ວຍ ນອກຈາກນີ້ຍັງມີບັງຈນຜ່າທີ່ມີ
ກຣມທອິພ້າຕັ້ງຢືນໄວ້ສໍາຫັບຫ່ວຍສົມພອງຕົນເອງມີສິ້ນຊື່ວິຕ ໃນອດີຕົນຜ່າລາວເຖິງໂດຍຮຽມຈະທອິພ້າດ້ວຍ
ກີ່ເວວທີ່ຜູກຕິດກັບລຳດ້ວຍ ຈາກການລົງພື້ນທີ່ແລະສັນກາຍຜົນງວໄລວັນ ພິມນະສອນ ເລກທີ່ກຣມສາມາຄນ
ທັດກຣມລາວແລະເຈົ້າຂອງກິຈການທັດກຣມຝູ້ອັນດຳ ເວີຍຈັນທີ່ ພບວ່າ ປັຈບັນຈນຜ່າລາວເຖິງມີ
ກຣມວິທີກຣມທອິພ້າ 2 ວິທີ ຄື້ອ

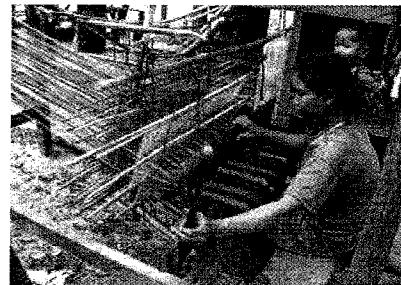
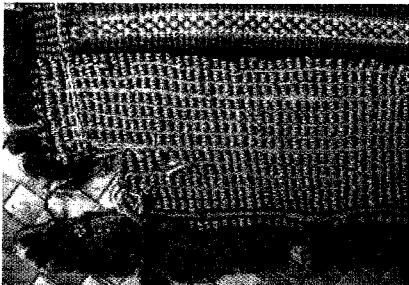
(2) การทดสอบวิเคราะห์แบบชนผ่าลากลุ่ม พบรหีนในชนผ่าตรี ชนผ่ามะกง

นอกจากร่วมวิธีการทอผ้าแล้ว ยังพบว่า เส้นใยที่ใช้ในการทอมีด้ายกันหลายชนิด เช่น เส้นไหม เส้นฝ้าย ซึ่งได้จากการปักหม่อนเลี้ยงไหม การปักฝ้ายเอง และซื้อเส้นไหมโรงงานจากตลาด สีที่ใช้ข้อม มีทั้งสีธรรมชาติที่ได้จากเปลือกของไม้ชนิดต่าง ๆ และสีสังเคราะห์ที่ซื้อมาจากตลาด ปัจจุบันพบว่า ชนเผ่าลາวเทิงส่วนใหญ่นิยมน้ำเส้นไหมโรงงานมาใช้ในการทอผ้า เนื่องจากเห็นว่ามี ความสะอาดกว่าเดิม เส้นด้ายเรียบเสมอ กัน ที่สำคัญคือ ส่วนใหญ่ไม่นิยมเลี้ยงไหม หรือปักฝ้ายเองแล้ว สำหรับสีที่ใช้ข้อมนิยมใช้สีสังเคราะห์ เนื่องจากเห็นว่าให้สีที่สอดเสมอ กันมากกว่าการข้อมด้วยสีธรรมชาติ นอกจากเส้นไหม เส้นฝ้ายแล้ว ยังมีปีกด นำพาทบปืนเส้น มีลักษณะเส้นใยเงางาม เช่นเชือกไหม ไนลอน ฯลฯ

นำมาทำเป็นถุงสะพาย เรียกว่า ถุงปีด พบมากทางภาคเหนือของ สปป.ลาว นอกจากนี้ยังมี ป้อแก้ว ป้อสา ป้อกล้วย หมายความว่า เปลือกไม้ต่าง ๆ เรียกร่วมกันว่า ป้อ

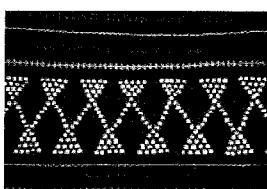
ชนเผ่าเตี้ยงทอถุงป้อ-ตะกั่วลงในผ้า ด้วยกีเอوا

ชนเผ่ามະกอง ทอผ้าด้วยกีเบบลาวลุ่ม

ภาพที่ 35 กรรมวิธีการทอผ้าของชนเผ่าลาวเทิง

หากพิจารณาเกี่ยวกับกรรมวิธีการทอผ้า และลวดลายบนผืนผ้าของชนเผ่าลาวเทิง พบร่วมกับการนำถุงป้อ-ตะกั่วมาทอผสมกับผ้าทำให้เกิดเป็นลวดลายที่แสดงถึงความประณีตในการทอที่เป็นเอกลักษณ์ของชนเผ่าลาวเทิง โดยที่ลวดลายของผ้ามีแนวคิดมาจากสิ่งต่าง ๆ ที่พบเห็นอยู่ รอบตัว ดังนี้ 1) ลวดลายที่เกิดขึ้นจากธรรมชาติ ได้แก่ ลายดอกไม้ รูปสัตว์ต่าง ๆ และ 2) ลวดลายที่เกิดขึ้นจากสภาพทางสังคม สิ่งแวดล้อม หรือ จิตนาการของผู้ทอเอง เช่น รูปเครื่องบินจากภาระทางการค้า รูปกาบทเครื่องหมายกาชาด รูปตัวหนังสือต่าง ๆ ตามที่พบเห็น

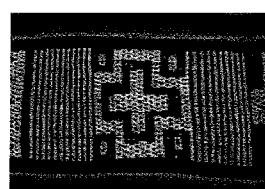
ผ้าชนเผ่ากะดู

ผ้าชนเผ่าละเว

ผ้าชนเผ่ามະกอง

ผ้าชนเผ่าเตี้ยง

ภาพที่ 36 ตัวอย่างลวดลายบนผืนผ้าชนเผ่าลาวเทิง

2.4.2 หัตถกรรมไม้แกะสลัก

ชนเผ่าลาวเทิงมีความเชื่อถือฝี งานหัตถกรรมแกะสลัก ด้วยไม้มากต้องเป็นรูปคน สัตว์ สิ่งของต่าง ๆ ของชนเผ่าจะโดยทั่วไปนวนองบึง เมืองປะหมุนพون แขวงจำปาลัก ด้วยมีความเชื่อว่า ใช้แทนตัวตนที่เสียชีวิต โดยนำໄไปไว้นเชิงตะกอนในพิชิมาปันกิจศพ เนื่องจากในสมัยก่อนไม่มี กล่องถ่ายรูป จึงใช้วิธีการแกะสลักไม้แทนตัวตน ในการแกะสลักจะแกะเครื่องมือทำนาหานเจ้าป่า เข้าดงໄສให้ด้วย เช่น กะพา กะเหลี่ນ เป็นต้น เพื่อให้ผู้ตายได้นำติดตัวไปใช้ต่อ ๆ ไป จนกระทั่งปัจจุบัน

เส้นทางการคมนาคมมีความสะดวกมากขึ้น ชนผ่าตະ ໄວ້ຍື່ນມີການຕິດຕໍ່ໄປມາຫາສູ່ແລະມີການແລກປັບປຸງ
ຂໍ້ອ້າຍລືນຄ້າກັບໜັນເພົ່າອື່ນໆ ຈຶ່ງມີການພລິຕິງານຫັດກຽມໄນ້ແກະສລັກເປັນສິນຄ້າອຳກຳຈານ່າຍ
ຕາມທົ່ວໂລກຕາດ ພລິຕິກົມທີ່ພລິຕິຂຶ້ນມານັ້ນຍັງຍູ່ໃນຮູບແບບດັ່ງເດີມທີ່ສ່ອດິນວິວິທີແລະຄວາມເຊື່ອຂອງ
ໜັນເພົ່າຕະ ໄວ້ຍື່ນທີ່ນິຍົມຂອງຕາດ ໂດຍເຄີຍພະນັກທ່ອງເຖິງວິວາຕ່າງໝາດ

ຕູກຕາໄຟ້ຫວະກະໄດ້ນັນ

ຕູກຕາທີ່ໃຫ້ແທນດ້ວຍຜູ້ທີ່ເສຍວິວິທີ

ໂລ່ (ເກນ) ທີ່ໃຫ້ໃນການຕ່ອງສູ້

ໜັກາກທີ່ໃຫ້ໃນການແສດງ

ກາພທີ 37 ຈານຫັດກຽມໄນ້ແກະສລັກ ຜົນເພົ່າຕະ ໄວ້ຍື່ນ ບ້ານໜອນນິ້ງ ເມືອງປະທຸມພອນ ແຂວງຈຳປາສັກ

2.4.3 ຫັດກຽມໂລທະ

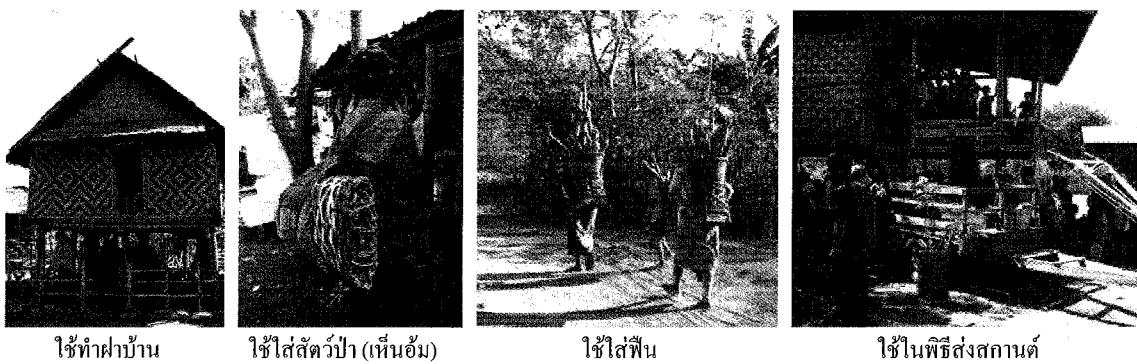
ຜັນເພົ່າລາວທີ່ໃຫ້ກຸມປັບປຸງໃນການຕິດຂຶ້ນຮູບໂລທະດ້ວຍກຽມວິວິທີການແບບດັ່ງເດີມ ໂດຍການນຳ
ເສັນ ໂລທະຊົ່ງເປັນພລມາຈາກກວະສົງຄຣາມທີ່ເສາະຫາໄດ້ຕາມປ່າດງ ເຊັ່ນ ເສຍໜາກ ໂລທະເກົ່າງນິນ
ເສຍປລອກວັດຄຸຮະເບີດ ເປັນຕົ້ນ ນາແປຮູບເປັນພລິຕິກົມທີ່ໃຫ້ໃນການດຳຮັບຮົມວິວິທີປະຈຳວັນ ຈານໂລທະທີ່
ພບເທັນສ່ວນໃໝ່ເປັນເກົ່າງນິນມີກຳນົດກຳນົດໃຫ້ໃນການເກຍຕຽກກຽມ ເຊັ່ນ ມີດ ພຣ້າ ຈອນ ເສີຍນ ອາວຸຫຼາດໍາຮັບລໍາສັດວ
ເກົ່າງນິນມີກຳນົດກຳນົດໃຫ້ໃນຄວາມເຮົາເວັນ ເຊັ່ນ ມີວ ພຣ້າ ເກົ່າງປະດັບຕ່າງໆ ຊົ່ງທຳຈາກໂລທະຫລາຍໜິດ
ເຊັ່ນ ກຳໄລທີ່ທຳຈາກທອງເຫັນເລື່ອງ ເນີນ ຕະກໍ່ ແລະເກົ່າງນິນໃຫ້ໃນພິທີກຽມ ເຊັ່ນ ມັອງ ຊົ່ງຄືວ່າເປັນຂອງສຳຄັນ
ແລະມີຄ່າທີ່ໃຫ້ໃນການທຳພິທີທາງໜີຕອກປະເພດນິຕ່າງໆ ເຊັ່ນ ຈານກິນສືບ ກິນລະປິບ ຈານນຸ່ງກິນຈະ ແລະ
ອື່ນໆ ໃຫ້ເປັນຄ່າສິນສອດໃຫ້ກັບລູກໜາຍໃນເວລາແຕ່ງງານຫຼືໃຫ້ເປັນສິ່ງໜົດໜ່ຍ (ປັນໄໝນ) ໃນເວລາມີການທຳ
ພິທີຕອກປະເພດ ນອກແໜ້ນອຳການໃຫ້ຄວາຍ ວ້ວ ຢ້ອ່ອນຸ

ໜັນເພົ່າມະກອງ ບ້ານວົງສີແກ້ວ
ເມືອງພິນ ແຂວງສະຫວັນນະເຂດໜັນເພົ່າເຈັງ ບ້ານແກ້ງໄຫ່
ເມືອງສານໄຊ ແຂວງອັດຕະປູອໜັນເພົ່າຊູ ບ້ານຫາດທຽບຍຳ
ເມືອງສານໄຊ ແຂວງອັດຕະປູອໜັນເພົ່າສ່າຍ ບ້ານນ່ວນແຫ້
ເມືອງເຄົາງນາມ ແຂວງສາລະວັນ

ກາພທີ 38 ການຕິມີດຫລ່ອໂລທະຂອງໜັນເພົ່າລາວທີ່ເກຳຕ່າງໆ

2.4.4 หัตกรรมจักสาน

งานหัตกรรมจักสานเป็นเครื่องมือเครื่องใช้ที่อยู่ในวิถีชีวิตชนเผ่าลาวเทิง สามารถพับเห็นได้ทั่วไปในชีวิตประจำวันของทุก ๆ ชนเผ่า โดยเฉพาะอย่างยิ่งเครื่องจักสานที่มีลักษณะการใช้งานแบบสะพายติดแผ่นหลังขณะออกทำงาน เป็นสิ่งที่ขาดไม่ได้ไม่ว่าจะอยู่ที่แห่งใดก็บ่งบอกได้ว่าเป็นชนเผ่าลาวเทิง แสดงถึงความมีอัตลักษณ์อย่างหนึ่งของงานหัตกรรมจักสาน สร้างขึ้นมาด้วยชุดมุ่งหมายเพื่อประโยชน์ใช้สอยในชีวิตประจำวัน อาทิ ทำฟารีอนที่อยู่อาศัย เครื่องมือเครื่องใช้ทางการเกษตร เครื่องใช้ในครัวเรือน เครื่องมือดักจับหรือขังสัตว์ หรือใช้ในพิธีกรรมตามฮีต Kong ความเชื่อต่าง ๆ เช่น กะพา ใช้ขนข้าวเปลือก ข้าวสาร ใส่ทุกสิ่งทุกอย่าง กะเจ้า ใช้รุดข้าว สักข้าว กะชางใช้ใส่ฟืน กะนวน กะล้อม ใช้ใส่ผ้าแพรสิ่งของมีค่า ฯลฯ

ภาพที่ 39 ตัวอย่างการใช้เครื่องจักสานของชนเผ่าลาวเทิงในลักษณะต่าง ๆ

บทที่ 3

การศึกษาและวิเคราะห์งานหัตถกรรมจักสานชนเผ่าลาวเทิง

3.1 คุณค่าของงานหัตถกรรมจักสานในวิถีชนเผ่าลาวเทิง

วิถีชีวิตของชนเผ่าลาวเทิงประกอบอาชีพเกษตรกรรมยึดการทำไร่ ปลูกพืชผัก เลี้ยงสัตว์ชนิดต่าง ๆ เพื่อใช้ในการเกษตร ประกอบพิธีกรรมตามเชื่อต้อง และใช้เป็นอาหาร ด้วยวิถีชีวิตแบบพึ่งพิงธรรมชาติเป็นส่วนใหญ่ ส่งผลให้ชนเผ่าลาวเทิงมีความสามารถในงานหัตถกรรม อันแสดงถึงภูมิปัญญาดั้งเดิมของบรรพบุรุษที่สืบทอดเป็นมรดกทางวัฒนธรรม มีอัตลักษณ์ของตนเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งความชำนาญด้านงานหัตถกรรมจักสาน อาศัยวัสดุที่มีในท้องถิ่น เสาระแสวงหาได้ง่าย เช่น หัววย ไม้ไผ่ หรือ คล้า นำมาผลิตเป็นเครื่องมือเครื่องใช้ในครัวเรือน มีกรรมวิธีการผลิตไม่ซับซ้อน แต่ละชนเผ่าสามารถผลิตขึ้นได้ในทุกครัวเรือน สืบทอดต่อกันมาตั้งแต่อีดีจนกระทั่งปัจจุบัน งานหัตถกรรมจักสาน จึงถือได้ว่าเป็นงานหัตถกรรมที่มีบทบาทสำคัญยิ่งต่อการดำรงชีวิตประจำวันของแต่ละชนเผ่า เป็นสิ่งที่ขาดไม่ได้ในกระบวนการการทำไร่ ทำนา ทำสวน ช่วยอื้ออำนวยให้การดำรงชีวิตดำเนินไปได้ด้วยดีตามควรแก่สภาพท้องถิ่น ลักษณะการสร้างสรรค์งานเกิดจากภูมิปัญญาที่ถ่ายทอดสืบท่อ กันมา จากรุ่นสู่รุ่นโดยการบอกเล่า เพื่อสนองความต้องการประ祐ชนให้สอยในการดำรงชีวิตประจำวัน คุณค่าของเครื่องจักสานสะท้อนถึงความตั้งใจของช่างสานที่บรรจงเหลาเส้นตลอดแต่ละเส้น แล้วนำมาขัด ถัก หรือสานรวมกัน ก่อให้เกิดเป็นลวดลายต่าง ๆ มีรูปทรงที่หลากหลาย และแตกต่างกันไปตามหน้าที่ใช้สอย สามารถเลือกผลิตหรือปรับขนาดให้มีความเหมาะสมกับการใช้งาน และเหมาะสมกับทุกเพศทุกวัยตั้งแต่เด็กจนถึงผู้ใหญ่ ผู้หญิงหรือผู้ชาย มีความงามตามอัตลักษณ์เฉพาะแต่ละชนเผ่า มีลวดลายการสานที่ละเอียดประณีต สีสันสวยงามตามธรรมชาติ และอยู่คู่กับวิถีชีวิตชนเผ่าลาวเทิงมาตั้งแต่古以來 มาก้านาน ดังนั้นเครื่องจักสานจึงเป็นเครื่องใช้ที่เป็นวัฒนธรรม มีความแตกต่างไปจากเครื่องใช้สมัยใหม่ที่ผลิตจากโรงงาน คุณค่าของเครื่องจักสานไม่เพียงแต่สะท้อนให้เห็นถึงความสามารถของช่างแต่ละคน แต่ละท้องถิ่นเท่านั้น แต่ยังสะท้อนให้เห็นถึงสภาพภูมิประเทศ วัฒนธรรม สังคม ค่านิยม ตลอดจนปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อการผลิตเครื่องจักสาน ซึ่งนับวันจะสูญหายไป การผลิตเครื่องจักสานเพื่อตอบสนองปัจจัยพื้นฐานทางด้านการดำรงชีวิตประจำวันของชนเผ่าลาวเทิง จึงถือได้ว่า เครื่องจักสานเป็นงานหัตถกรรมที่ทรงคุณค่าทางด้านประ祐ชนให้สอย ด้านความงาม และ ด้านความเชื่อถือ

3.1.1 คุณค่าทางด้านประโยชน์ใช้สอย

จากการศึกษาคุณค่าของเครื่องจักรسانทางด้านประโยชน์ใช้สอยของชนผ่าลามเทิง พบว่า เครื่องจักรسانชนิดต่าง ๆ ล้วนแต่มีความเกี่ยวข้องกับความเป็นอยู่ในชีวิตประจำวัน และ เกี่ยวข้องกับลักษณะภูมิประเทศ เช่น ภูมิประเทศ เนื้อที่ สร้างขึ้นเพื่อใช้ประโยชน์ในการทำไร่ ทำฟาร์ม มีเชือก สำหรับผูกติดกับเอว เพื่อความสะดวกในเวลาสักข้าว หรือรุดข้าว ภูมิประเทศ สร้างขึ้นเพื่อเป็นเครื่องใช้ ในการขนย้ายข้าวเปลือกจำนวนมาก ไปเก็บไว้ในเล้าข้าว ใช้ไส้สิ่งของหรืออาหาร ได้จำนวนมาก และมีสายสำหรับสอดแนนสายยกไส้หลัง เป็นไประดับทุกที่ สะดวกสบายในเวลาใช้งาน กระดัง เป็น อุปกรณ์ที่มีรูปทรงแบบเรียบหรือสามเหลี่ยม ด้านกว้างหักโค้งเข้าหากัน มีปลายแหลมมนสอนเข้า เล็กน้อย เมื่อฝัดข้าวจะทำให้ข้าวสารไปรวมกันอยู่ที่ด้านกว้าง ส่วนแฉลบหรือข้าวลินไปรวมอยู่ที่ ด้านแหลมมน ทำให้สามารถแยกเปลือกข้าวออกจากข้าวสารได้ง่าย ส่วนขอบกระดังจะมีความหนา เป็นพิเศษ เพื่อจับสนับสนุนมือในเวลาฝัดข้าว เป็นต้น

3.1.2 คุณค่าทางด้านความงาม

ด้วยเหตุที่เครื่องจักร-san จัดอยู่ในกลุ่มงานศิลปะพื้นบ้าน มุ่งเน้นในการสร้างสรรค์ งานหัตถกรรมจักร-san จึงไม่เป็นแต่เพียงประโยชน์ใช้สอยเพียงด้านเดียว แต่เป็นมุมมองในด้านความงาม ความประณีต รูปทรง รวมทั้งความพิถีพิถันในการใช้วัสดุอย่างลงตัว เครื่องจักร-san ของชนผ่าลามเทิง จึงเป็นงานหัตถกรรมที่ครอบคลุมทุกด้าน สามารถวิเคราะห์ความงามที่เกิดจากผลิตภัณฑ์ ได้ใน 4 ลักษณะ ดังนี้

1) ความงามที่เกิดจากวัสดุ ภูมิปัญญาในการเลือกวัสดุมาใช้ในการจักร-san ของช่าง ก่อให้เกิดความสวยงาม เครื่องจักร-san เกือบทุกประเภทใช้วัสดุพื้นบ้านที่มีอยู่ในท้องถิ่น วัสดุหลักคือ ไม้ไผ่ หวาย ดันคด้า ซึ่งเป็นวัสดุที่มีความธรรมชาติและมีความงามในตัวเอง เช่น ไม้บง ไม้ทก ผิวนี้ ลักษณะเงางามและมีสีของเนื้อไม้ที่แตกต่างกันในแต่ละชนิด หากช่างนำมาสารรวมกันให้เป็น เครื่องใช้ก็จะเห็นความงามที่เกิดจากคุณสมบัติเฉพาะของเนื้อไม้นั้นๆ ซึ่งเป็นวัสดุที่ใช้ในการ san นอกจากนี้ยังพบว่า การผูก การพัน ช่างส่วนใหญ่มักจะเลือกใช้วัสดุประเภทหวาย เนื่องจากหวายมี ความเหนียว เมื่อนำมาผูกหรือพันจะไม่ขาดหรือหักง่าย ช่วยเสริมความแข็งแรง ก่อให้เกิดความ สวยงามได้อีกทางหนึ่งด้วย

2) ความงามที่เกิดจากลวดลายในการ san แม้ว่าจะเป็นลาย san ชนิดเดียวกัน อาจเรียก ชื่อลายแตกต่างกันออกไปตามภาษาท้องถิ่นนั้น ๆ การผลิตเครื่องจักร-san เป็นการนำวัสดุซึ่งก็คือ เส้นตอก มา san หรือขัดรวมกันให้ได้ตามแม่แบบการขัดหรือ san ก่อให้เกิดเป็นลวดลายขึ้น การ san ลาย แต่ละส่วนนั้นน่าจะมีประสมค่าหลักก็คือ เพื่อประกอบขึ้นให้เป็นรูปทรง มีความแข็งแรง สวยงาม เป็นเครื่องใช้สำหรับใส่ เก็บ หรือเคลื่อนย้ายสิ่งของต่าง ๆ ภูมิปัญญาของช่าง ทำให้เครื่องจักร-san

เกิดความงามที่ได้จากความถดถ卜ในการสาน ซึ่งถือได้ว่าเป็นศิลปะอย่างหนึ่ง ส่งผลให้เกิดการแตกด้ายสานออกไปอย่างอิสระ แสดงให้เห็นถึงความเชี่ยวชาญในเชิงช่าง รูปแบบการสานก่อให้เกิดการประسانสัมพันธ์กันของเส้นตอกที่สำคัญ 2 รูปแบบคือ การใช้ความแตกต่าง (Contrast) และการใช้ความกลมกลืน (Harmony) ดังนี้ การสานแบบลวดลายเดียว และการสานแบบลับลวดลาย ต่างมีจุดเด่นเฉพาะที่ก่อให้เกิดความงามที่แตกต่างกัน มีทั้งการสานด้วยเส้นตอกธรรมชาติ และการสานด้วยเส้นตอกละเอียด รวมถึงความประณีตและการใช้เส้นตอกที่มีขนาดเท่ากันหรือแตกต่างกัน จะก่อให้เกิดลวดลายการสานสวยงามแตกต่างกันได้ด้วย

3) ความงามที่เกิดจากรูปทรง การกำหนดรูปทรงของเครื่องจักสานมักจะมาจากการพยายามในการนำไปใช้สอย การกำหนดขนาดที่พอดีกับการใช้งาน และสามารถใช้งานได้กับบุคคลทั่วไป แต่รูปทรงของเครื่องจักสานชนเผ่าลาวเทิงมีมากน้อย เพราะเนื้อความแข็งแรงคงทนในการใช้งาน ขนาดของเครื่องจักสานมักเปลี่ยนไปตามลักษณะของผู้นำไปใช้งาน ยิ่งเครื่องจักสานชนิดใดสามารถสร้างรูปทรงให้ใช้งานได้หลายอย่าง ยิ่งมีความตั้งใจในการผลิตให้มีความแข็งแรงคงทนและละเอียดมากขึ้น ดังนี้เมื่อพิจารณาถึงปัจจัยพิเศษของชนเผ่าลาวเทิง จึงไม่น่าแปลกใจว่า เครื่องจักสานชนเผ่าลาวเทิง เป็นการตกผลึกความคิดทางค้านรูปทรงและวัสดุ มีการเสริมเพื่อสร้างความแข็งแรงและความงามในจุดต่างๆ ได้อย่างลงตัว เครื่องจักสานชนเผ่าลาวเทิงแต่ละชิ้นจึงเปรียบได้กับเสื้อผ้าของแต่ละคนที่ต้องกำหนดรูปร่าง รูปทรงให้เหมาะสมกับผู้ที่จะนำไปใช้งาน ความงามของรูปทรงเครื่องจักสานที่พอหมายพอดี จึงเป็นสิ่งที่หันดึงลักษณะของผู้นำไปใช้งาน

4) ความงามที่เกิดจากความใส่ใจในการสาน โดยทั่วไปแล้วผู้ใช้เครื่องจักสานส่วนใหญ่จะเป็นผู้หญิงหรือลูกสาว ซึ่งจะนำเครื่องจักสานสะพายติดคัวไปทุกหนทุกแห่ง สำหรับผู้ชายหรือผู้เป็นพ่อจะเป็นเพียงผู้สานให้ ดังนั้นความงามของเครื่องจักสานนอกจากการเลือกใช้วัสดุและลวดลายในการสานแล้ว ยังขึ้นอยู่กับความตั้งใจและความใส่ใจของช่างสานว่าจะสานให้ใครใช้ เช่น หากสานให้ลูกสาวใช้ก็จะตั้งใจและใส่ใจในความละเอียดประณีตเป็นพิเศษ เพื่อแสดงให้เห็นถึงความสามารถในการเชิงช่างของผู้เป็นพ่อ ผู้เป็นลูกสาวจะได้ไม่เกิดความอับอายเมื่อนำเครื่องจักสานไปใช้งาน ซึ่งแตกต่างจากการสานเพื่อใช้งานทั่วไป หรือสานเพื่อการจำหน่าย ซึ่งเน้นที่ปริมาณและเวลา

3.1.3 คุณค่าทางค้านความเชื่อถือ

เครื่องจักสานที่ทำขึ้นตามความเชื่อของชนเผ่าลาวเทิง เช่น บิงโน ใช้แทนขวัญของผู้เจ็บป่วย กระเหล็บ ใช้สำหรับใส่สิ่งของเดินทางและพิธีแต่งงาน กระพารีกระชาง ที่มอบให้แก่ผู้เสียชีวิตในพิธีบำบัดกิจศพ (ส่งสถานศพ) ด้วยเช่นว่า ผู้เสียชีวิตจะนำติดคัวไปใช้ เกลวปิกนนมือยาเพื่อป้องกันสิ่งที่จะทำให้ยาเสื่อม ปักในที่ต่างๆ เพื่อป้องกันสิ่งชั่วร้ายเข้าไปในบริเวณนั้น หรือแวนบนหลักศีลน้ำคาย ในพิธีกรรมทำศีลตามความเชื่อ เป็นต้น

3.2 การจัดแบ่งประเภทงานหัตถกรรมจักสานชนเผ่าลาวเทิง

เครื่องจักสาน เป็นงานหัตถกรรมที่อยู่คู่กับวิถีชีวิตชนเผ่าลาวเทิงเผ่าต่าง ๆ มาช้านาน มีใช้ทุกครอบครัวตั้งแต่อดีตจนกระทั่งปัจจุบัน เพื่อตอบสนองประโยชน์ใช้สอยในชีวิตประจำวัน โดยเฉพาะการทำมาหากินในด้านต่าง ๆ เช่น เข้าป่าล่าสัตว์ เก็บของป่าของคง ใช้ในการก่อสร้าง เผ่น การทำไร่ ทำสวน หรือเลี้ยงสัตว์ ใช้ภายในครัวเรือน หรือใช้ในพิธีกรรมต่าง ๆ ทั้งนี้เนื่องจาก การผลิตเครื่องจักสานนั้นสามารถปรับขนาดรูปทรงให้เหมาะสมได้ตามหน้าที่ใช้สอย มีกรรมวิธี การผลิตที่สามารถทำได้ง่าย ไม่ซับซ้อน ประกอบกับการหาวัสดุในท้องถิ่นก็สามารถเสาะหาได้ง่าย อีกทั้งยังสามารถเลือกผลิตให้มีขนาดที่เหมาะสมกับทุกเพศทุกวัยได้ ตั้งแต่วัยเด็ก ผู้ใหญ่ ผู้หญิง หรือ ผู้ชาย จากการสัมภาษณ์ผู้ชรา ผู้เก่ารู้经验 และลงพื้นที่รวบรวมข้อมูลเครื่องจักสานชนเผ่าลาวเทิงในเขต พื้นที่ 5 แขวงทางตอนใต้ของ สปป.ลาว พบว่า การใช้ประโยชน์จากเครื่องจักสานของชนเผ่าลาวเทิง แต่ละเผ่าล้วนให้ส่วนใหญ่ใช้ประโยชน์คล้ายคลึงกัน แต่การเรียกชื่อของเครื่องจักสานนั้น แม้ว่าจะเป็น สิ่งของเครื่องใช้ชนิดเดียวกัน มีหน้าที่ใช้สอยเหมือนกัน ก็อาจเรียกชื่อแตกต่างกันไปบ้างตามภาษา ท้องถิ่น นอกเหนือเครื่องจักสานชนเผ่าลาวเทิงที่เคยใช้ในอดีตมีหลายอย่างเริ่มเปลี่ยนแปลงไป และ หลายอย่างกำลังจะสูญหายไปเหลือเพียงคำนำอกเล่า ทั้งนี้อาจมีสาเหตุมาจากภาระนำไปสู่การนำไปขายหรือใช้ แลกเปลี่ยนสิ่งของ การกรวานชื้อสั่งไปขายตามร้านขายของเก่า เป็นสิ่งของสะสมส่วนตัว หรือมี เครื่องใช้ชนิดอื่นเข้ามาทดแทน ปัจจุบันจะสามารถพบเห็นเครื่องจักสานชนเผ่าลาวเทิงได้ตามร้าน ขายของเก่า ตามงานบุญประเพณีที่แต่ละชนเผ่าได้ถือปฏิบัติตามอีกด้วยของตน นอกเหนือสำหรับ พบเห็นได้ตามงานจัดแสดงต่าง ๆ ที่ทางราชการจัดขึ้น เช่น งานบุญปราสาทวัดภู งานบุญพระธาตุหลวง งานแสดงฟิล์มหัตถกรรมลาว เป็นต้น จากข้อมูลดังกล่าว สามารถจำแนกเครื่องจักสานชนเผ่าลาวเทิง แบ่งตามหน้าที่ใช้สอย โดยพิจารณาจากวิถีการดำเนินชีวิต ออกเป็น 5 กลุ่ม ดังนี้

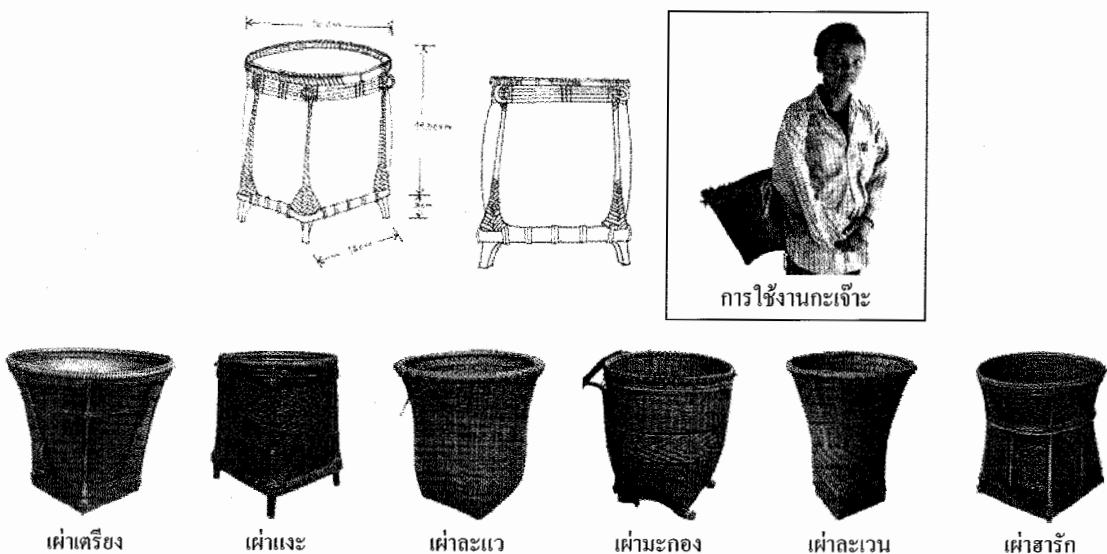
- (1) เครื่องใช้ในงานประมง
- (2) เครื่องใช้ในครัวเรือน
- (3) เครื่องมือดัก จับ หรือจับสัตว์
- (4) เครื่องใช้ตามความเชื่อและในพิธีกรรม
- (5) เครื่องใช้อื่น ๆ

เครื่องจักสานชนเผ่าลาวเทิงที่ผู้วิจัยได้จำแนกออกเป็น 5 กลุ่มข้างต้น สามารถนำไปใช้ ในการจำแนกเครื่องจักสานได้ในทุกชนเผ่า แต่ด้วยเหตุที่เครื่องจักสานเดียวกัน มีชื่อเรียกแตกต่าง กันไปบ้าง ในกรณีผู้วิจัยจึงจำเป็นต้องอิงชื่อที่เรียกแตกต่างกันต่อท้ายในแต่ละรายผลิตภัณฑ์ เพื่อป้องกัน ความสับสนในการตรวจสอบข้อมูล ซึ่งจำแนกรายละเอียดได้ดังนี้

3.2.1 เครื่องใช้เนกประสงค์

เครื่องจักสานชนเผ่าลาวทิ่มที่ใช้แบบอนenkประสงค์ ได้แก่ กะเจ้าะ กะพา กะชาง/ชาง/กะพาห่าง กะเหล็บ/ตะเหล็ด/กะพา 3 ช่อง และฉาง เป็นต้น

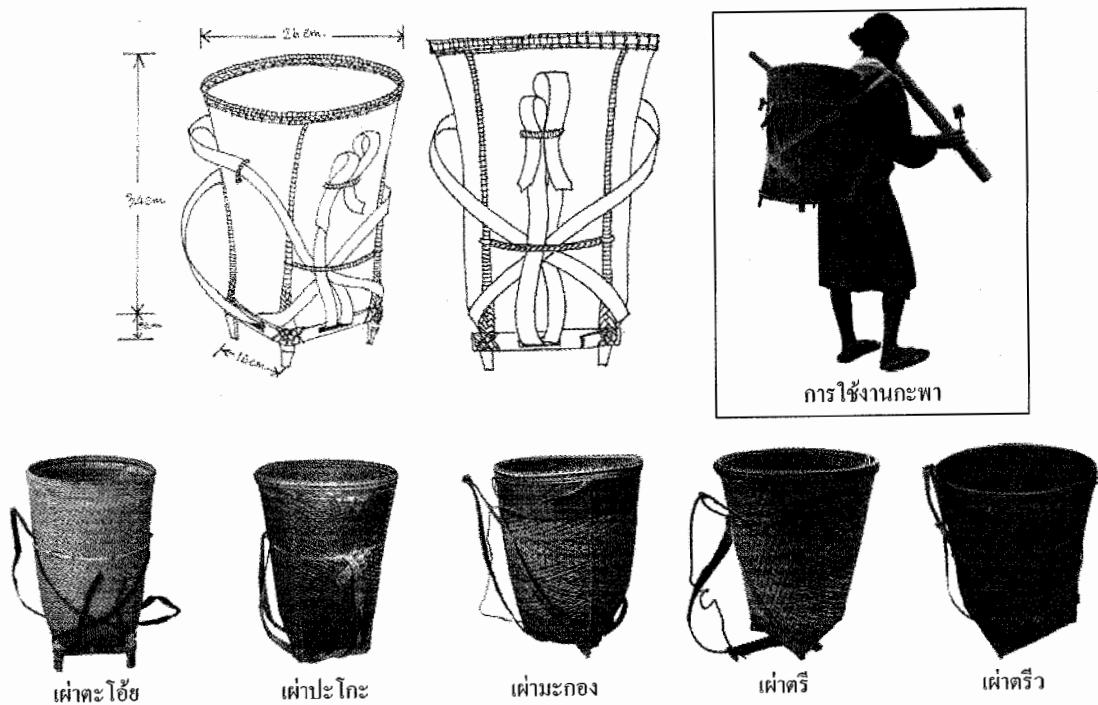
1) กะเจ้าะ (ลาวลุ่ม) กะยัง/อาယัง (ตรี ตะโอี้ ส่วย) เก้าะ (ໂອຍ) กะเรีย (มะกอง) กะอ້າງ (เกรียง/ແເງ) ครัวຍ (ບູຮ/ລະເວນ) ترو (ຕେରີຢັງ) ເປີດຈານອຍ (ລະວິ) ຍ່ອງ (ຫາກ) ອາເຕຣີດ (ກະຫຼຸ) ມີລັກນະຄດ້າຍຄຶງກັບຕະກົາ ກົ້ນກະເຈົາເປັນຮູບທຽບສື່ເຫັ້ມ ປາກກລມ ຄວາມສູງປະມານ 18.00-34.00 ເຫັນຕີມີມ ເສັ້ນຜ່າສູນຍົກລາງປາກປະມານ 16.00-22.00 ເຫັນຕີມີມ ດ້ານລ່າງຂອງກະເຈົາຈະມີໄຟ້
ຂັດໄວ້ກັນເພື່ອປຶ້ອງກັນກັນທະລຸ ດ້ານໜ້າງມີໄມ້ສີ່ດ້ານເສຣິນໃຫ້ເໝັ້ງແຮງ ສ່ວນສອງໜ້າງຂອງກະເຈົາຈະມັດ
ດ້ວຍເຊືອກສອດຜ່ານກັນເພື່ອມັດໄສ່ເວົາໃນເວລາໃຊ້ຈານ ເມື່ອທ່ານໃຫ້ໃສ່ເນັດໜັກປາກປີລືອກໃນເວລາສັກໜ້າ
ຫີ່ອຮູດໜ້າງ (ເປັນວິທີກາເກີນເກີ່ຍມີລັດໜ້າງປີລືອກດ້ວຍການໃຫ້ມື້ອຳກຳຮວງໜ້າງແລ້ວຮູດເມີດໜ້າງໄສ່
ກະເຈົາ) ໃຫ້ໃສ່ພຣິກ ກາແພ ພລໄມ້ ຫີ່ອພື້ພັດຕ່າງ ຈ ໃຫ້ໃສ່ປລາເມື່ອເວລາໄປຫາປລາ ໄສ່ຫອຍ ເທິດ ປູ້ກຸ້ງ
ເກົ່າງເກົ່າງປ່ອງດົງ ແລະ ອື່ນ ຈ ໃຫ້ໃສ່ປລາໄປທຳມາຫາກີນ ໂດຍການມັດໄສ່ເວົາ ອາຈເອາໄວ້ດ້ານໜ້າງຫີ່ອ
ດ້ານໜ້າກີໄດ້ ເພື່ອຄວາມສະດວກໃນການໃຊ້ຈານຫີ່ອສະພາຍໄຫລ໌ໄສ່ນ່າງໃນເວລາໄປໄວ່ໃສ່ສິ່ງອົງທີ່ຕ້ອງການ
ເມື່ອອູ້ເຮືອນໃຫ້ໃສ່ໜ້າງປີລືອກ ໜ້າງສາຣ ຮ້າ ນຸ່ນ ໄສ່ຖຸກອ່າງທີ່ຕ້ອງການ

ກາພທີ 40 ຕັວອໝ່າງກະເຈົາ ແລະ ການໃຊ້ຈານ

2) ກະພາ (ลาວลุ่ມ) ກົ້າວ (ເກົ່າງ/ກະເຮີຢັງ/ແເງ) ອາເຈຣະ (ກະຫຼຸ ຕຣີວ) ອາຈ້ອຍ (ຕຣີ ປະໂໂກ) ປຣິນ (ເບຣາ/ລະເວນ) ອາເປ່າ (ມະກອງ) ຮ້າຍຫີ່ອຫະຮະ (ຫາກ) ກະชาງເຕາະ/ປະອຸ/ດ້ອຍ (ສ່ວຍ) ປະນອງ (ບູຮ/ລະເວນ) ມີລັກນະຄດ້າຍຄຶງກັບກະເຈົາ ແຕ່ກະພາມີ່ນາດໃຫຍ່ກ່າວ່າ ຮູບທຽບກວຍ ກລມ ສ່ວນກັນເປັນຮູບ
ສື່ເຫັ້ມ ຄວາມສູງປະມານ 30.00-65.00 ເຫັນຕີມີມ ເສັ້ນຜ່າສູນຍົກລາງປາກປະມານ 26.00-60.00 ເຫັນຕີມີມ

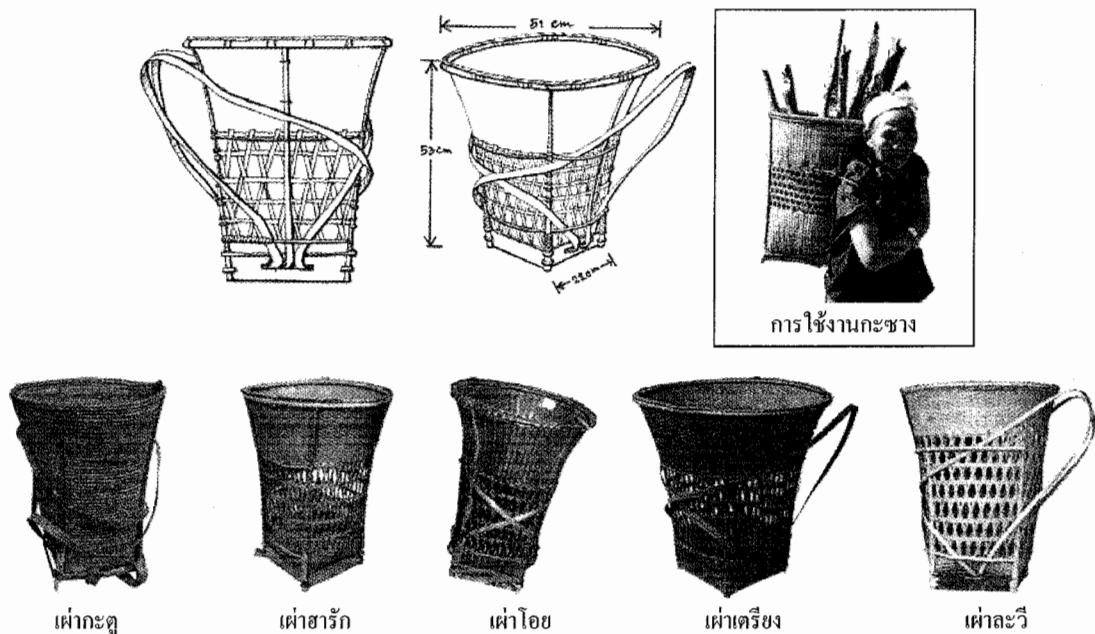
ด้านล่างของกะพานมีม้าขี่ว่ากันเพื่อป้องกันก้นทะลุ เสริมตื้นสูงประมาณ 5.00-6.00 เซนติเมตร มีไม้สักด้านเสริมความแข็งแรงให้กับด้านข้าง มีเชือกสองเส้น ด้านหนึ่งมัดใส่ด้านบนไกล์กับปาก ส่วนอีกด้านหนึ่งมัดใส่ก้นกะพา สำหรับสอดแผลสะพายติดแผ่นหลังในเวลาใช้งาน เมื่ออญี่ริ่งใช้ใส่ข้าวเปลือก (หลังจากรุดข้าวเปลือกเต็มกระเจ้า นำมาเทใส่กะพา จากนั้นจึงนำไปเก็บในเด็กข้าว หนึ่งกะพาสามารถบรรจุได้ประมาณ 40-50 กิโลกรัม) เป็นเครื่องใช้ที่สะดวกในการขนข้ายาข้าวเปลือกจำนวนมาก ใช้ใส่สิ่งของ อาหารการกินที่จำเป็นได้จำนวนมาก และสะดวกที่สุด หรือใช้ในการเก็บพืชผลทางการเกษตร เช่น เพือก มัน ข้าวโพด กากแฟ ใบชา พริก ใส่พืชผักชนิดต่าง ๆ ใส่สิ่งของได้ทุกอย่างขณะเดินทางไปไร่ หรือห้องป่า ใช้ใส่ฟืน ใส่สมุนไพร ใส่อุปกรณ์ ดักสัตว์ ใส่เครื่องป้าของคงต่าง ๆ ใส่สัตว์ที่ยิง/ดักได้ เมื่ออญี่รี่อน ใช้เก็บเครื่องผุ่งห่ม ใส่ข้าวสาร อาหารแห้ง น้ำ และอื่น ๆ ใส่สิ่งของสำคัญในเวลาเดินทาง ไกล์ผู้ใช้งานส่วนใหญ่จะเป็นผู้หญิง การใช้งานเพียงแต่ใช้สองแผลสอดใส่สายสะพาย ก้มตัวลงเล็กน้อย จากนั้นยกใส่หลัง เป็นไปได้ทุกที่สะดวกสบาย (สะพายติดแผ่นหลัง) นอกจากนั้นกะพายยังมีใช้ในพิธีกรรมต่าง ๆ ด้วย

ภาพที่ 41 ตัวอย่างกะพา และการใช้งาน

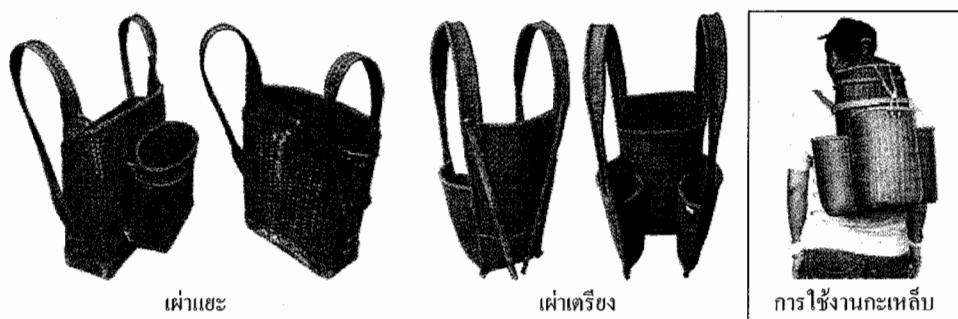
3) กะซาง/กะพาห่าง/กะಥອ (ລາວລຸ່ມ) ຫ້າງ (ຕະໂອື້ຍ) ຕຽບອູຍ/ຫາງອອງແທຶກ (ຕົງ) ຫາງ หรือຫາງອາຮປອ່ຍ (ຕົງຢັງ) ເຫັຍ (ລະວິ) ເຈົ້າຍ (ຫາວັກ) ມີຄັກຍະນະຄໍ້າຍຄົງກັບກະພາ ບາດໄກລືເຄີຍກັນ ຄວາມສູງປະມາມ 34.00-62.00 ເเซນຕີເມຕຣ ເສັ້ນຜ່າສູນຢໍາລາງປາກປະມາມ 25.50-44.00 ເເຊນຕີເມຕຣ

ก้นมีขนาดประมาณ 14.00-30.00 เซนติเมตร มีไม้ขัดไขว้กันเพื่อป้องกันไม่ให้ก้นทะลุและเสียรูปทรง มีหูไว้เพื่อสอดสายสำหรับสะพายติดแผ่นหลัง เป็นอุปกรณ์หลักที่ใช้ใส่ฟืนนำมาก่อไฟปรงอาหาร ใส่น้ำเตาบนน้ำขึ้นมาใช้ในเรือน ใส่พืชผลทางการเกษตร เช่น กาแฟ ข้าวโพด ใบชา พริก พืชผัก ชนิดต่าง ๆ ใส่สิ่งของทุกอย่างไปได้ เมื่อเข้าป่าใช้ใส่สมุนไพร ใส่อุปกรณ์ดักสัตว์ ใส่เครื่องป้าของคง ต่าง ๆ ใส่สัตว์ที่ยิง/ดักได้ ใส่เศษเหล็กในเวลาเข้าป่าสารท่าเศษเหล็ก ใส่สิ่งของทุกอย่างในเวลาเดินทาง โดยการสะพายติดแผ่นหลัง นอกจากนั้นยังมีใช้ในพิธีกรรม และอื่น ๆ

ภาพที่ 42 ตัวอย่างกะชาบ/ชาบ/กะพาห่าง และการใช้งาน

4) กะเหล็บ/ตะเหล็ด (ลาวลุ่ม) กะพา 3 ถุง (ແກະ) ใช้ใส่สิ่งของเครื่องใช้ ข้าวสาร อาหารแห้ง และอื่น ๆ ในเวลาเดินทางไกล หรือเข้าป่าเพื่อหาของป้าของคง โดยการสะพายติดแผ่นหลัง นอกจากนั้นยังมีใช้ในพิธีกรรม

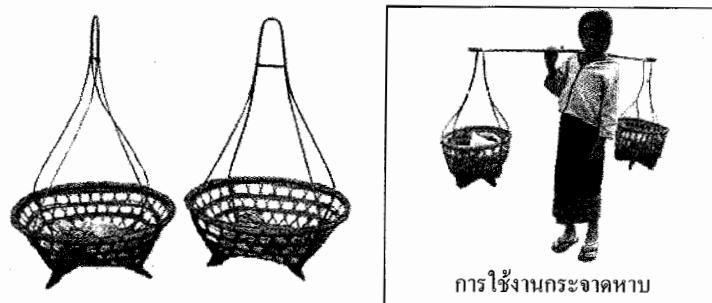

ภาพที่ 43 ตัวอย่างกะเหล็บ/ตะเหล็ด/กะพา 3 ถุง และการใช้งาน

3.2.2 เครื่องใช้ในครัวเรือน

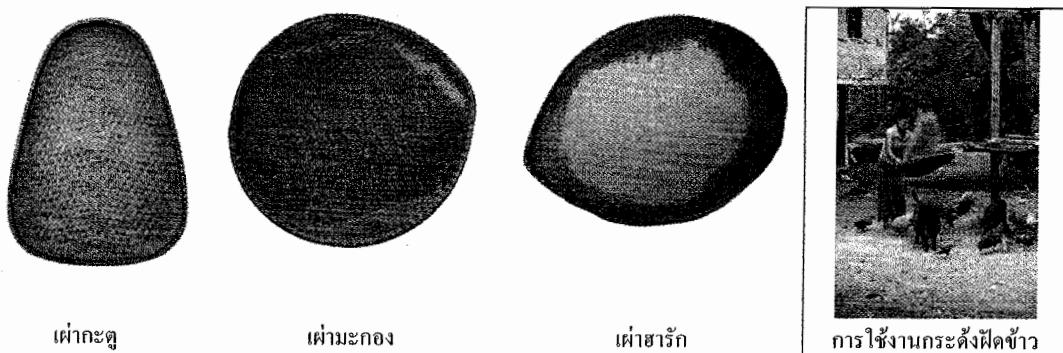
เครื่องจักสานชนเพ่าລາວເທິງທີ່ໃຊ້ໃນຄວາມເຮືອນ ໄດ້ແກ່ ກະຈາດຫານ ກະດັງ ກະຕົບ/ກ່ອງຂ້າວ/ແອບ ກະບຸງ ກະລອມ/ກະນວມ/ະຈະຮັງ ກະເບິງ ກະເຈົ້າ ກະຕ່າ ກະຕໍາ ກະໂຕກ ກະພາ ຜວນ
ຄາດຂ້າວ ເສື່ອ (ສາດ) ມາດ ເປັນດີນ

1) ກະຈາດຫານ (ລາວຄຸ່ມ) ກະຕົອງ (ສ່ວຍ ເຕັມ) ໃຫ້ໄສສິ່ງຂອງພື້ນຜັກນິດຕ່າງໆ ເຊັ່ນ
ຜັກ ພຣິກ ພລ ໄມ້ ໄສ່ຖຸກອຍ່າງ ເພື່ອຫານມາຫຍາຍ

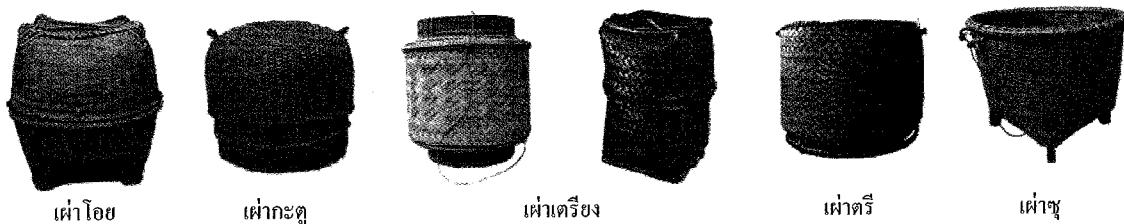
ກາພທີ 44 ຕ້ວອຍ່າງກະຈາດຫານ ແລະ ການໃຊ້ຈານ ບ້ານຫ້ວຍທຽມ ເມືອງທ່າແຕງ ແຂວງເຊກອນ

2) ກະດັງ (ລາວຄຸ່ມ) ດື່ງວູ້ (ຫາຮັກ) ຕະວີງ (ນະກອງ) ຕະວີວາ (ຍະເຫີນ) ອາຕິງ (ກະຕູ) ມີ
2 ລັກຍພະຄື້ອ ຮູປ່ທຽງຄລົມຄລ້າຍຮູປ່ໄປມີດ້ານໜຶ່ງສອນເຮົາ ສ່ວນທີ່ກວ້າງສຸດຫຼືເສັ້ນຜ່າສູນຢັກລາງອູ່ໃນ
ຮະຫວ່າງ 53.00-71.00 ເຊັ່ນຕິເມຕຣ ແລະ ຮູປ່ທຽງສາມແລດໍຍມຍາວນ ປລາຍສອນ ມີຄວາມຍາວປະມາມ
70.00-75.00 ເຊັ່ນຕິເມຕຣ ໃຫ້ເຫັນຂ້າວ (ເມື່ອຮູດຂ້າວເຕີມກະເຈົ້າແລ້ວ ຈາກນັ້ນນຳຂ້າວມາເທີ່ກະດັງເພື່ອ¹
ເຫັນບຸກໄປມາໃຫ້ເມີດຂ້າວຫຼຸດອອກຈາກໜ່າງ) ໃຫ້ຝັດຂ້າວ (ຝັດເພື່ອເອາຫ່າງ່າຂ້າວອອກໃຫ້ເລືອແຕ່ເມີດຂ້າວ
ແລະ ຝັດເພື່ອເອາກຂອງຂ້າວປັບປຸງ ແກລບ ຢ້ອຂ້າວລົບອອກ ພາຍຫລັງຈາກຕໍາຂ້າວເສົ່ງແລ້ວ ໂດຍການເທົ່າຂ້າວ
ທີ່ໄດ້ຈາກການຕໍາໄສກະດັງ ຍກຂຶ້ນຮະດັບເອວແລ້ວຝັດຂ້າວຂຶ້ນລົງ) ຢ້ອຕາກຂ້າວປັບປຸງ ຕາກເນື້ອ ຕາກປາ
ແລະ ອື່ນ ທ່າ

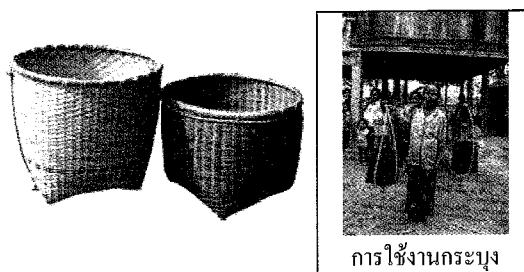
ກາພທີ 45 ຕ້ວອຍ່າງກະດັງ ແລະ ການໃຊ້ຈານ

3) กระติบข้าว/ก่องข้าว/แอบข้าว (ลาวลุ่ม) ป্রอช (ชู) กາເຕີບ (ໂອຍ) เป็นเครื่องจักسانชนิดหนึ่งที่ใช้ในการดำรงชีวิตประจำวันใช้ใส่ข้าวเหนียวเนื้อสุก ช่วยชะลอและเก็บรักษาความร้อนของข้าวเหนียวให้มีความอ่อนนุ่ม ไม่แห้งง่าย ทำให้ข้าวไม่ซึ้น และสามารถพกพาไปได้ทุกที่ มีรูปทรงที่แตกต่างกันออกไปตามวัสดุที่มีในห้องถินและภูมิปัญญาของช่างisan ได้หลากหลาย มีรูปทรงที่แตกต่างกันออกไปตามวัสดุที่มีในห้องถินและภูมิปัญญาของช่างisan

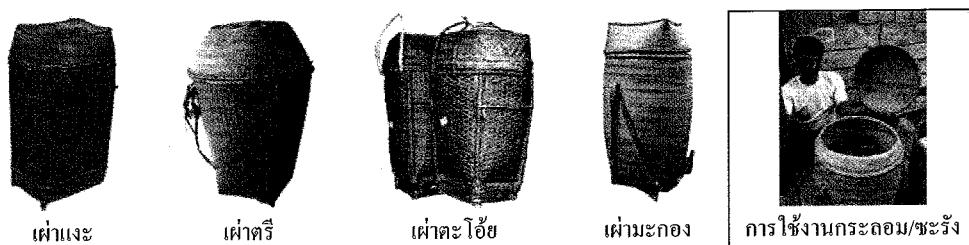
ภาพที่ 46 ตัวอย่างกระติบข้าว/ก่องข้าว

4) กระบุง/บุง (ลาวลุ่ม) ຈຸງກະນັ້ວຕ (ກະຕູ) ປະກອງ ແລະ ມະເຮິງ (ເງິນ) ມື້ອື່ງ/ປີ້ອກອງ ແລະ ມື້ອື່ງໃຫຍ່/ມານຶ່ງ (ໂອຍ) ໃຊ້ໃສ່ຮໍາ ข້າວເປີລືກ ຂ້າວສາຣ ປລາຮ້າ ອີ່ອສິ່ງຂອງເບັດເຕີດ ໃຊ້ຮ່ວມກັບເຊັກເພື່ອຫານສິ່ງຂອງໄປໄຫນມາໄຫນ ອີ່ອຫານສິ່ງຂອງໄປຫາຍ

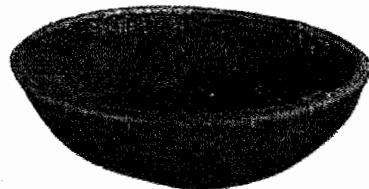
ภาพที่ 47 ตัวอย่างกระบุง/บุง ເພົ່າໂອຍ ແລະ ການໃຫ້ຈານ ບ້ານລະຍາໄດ້ ເມື່ອສາມັກຄືໄສ ແຂວງອັຕະປົອ

5) กระлом/กระນວມ/ະຮັງ (ลาวลุ่ม) ດະຮັງ (ຕົ້ນ ມະກອງ) ໂປ່ງ (ໂອຍ) ໃຊ້ໃສ່ສິ່ງຂອງສຳຄັງຢາຍໃນເຮືອນ (ໃຊ້ຍ່າງທີບໃສ່ສິ່ງຂອງ) ເຊັ່ນ ໄສ່ເຄື່ອງນຸ່ງໜ່າມ ຜ້າແພຣ ຜ້າຄຸງ ເລື່ອ ຂອງຮັກຂອງມີຄ່າຕ່າງໆ ໂດຍວາງເກີບໄວ້ໃນຫ້ອນອນ ອີ່ອສະພາຍໄທດ່ລະນະເດີນທາງ

ภาพที่ 48 ตัวอย่างกระлом/กระນວມ/ະຮັງ ແລະ ການໃຫ້ຈານ

6) กະເຈີງ (ລາວຄຸ່ມ) ແຫ້ນ (ລະແວ) ໃຊ້ໃສ່ຫົວດາກອາຫາຣ ສິ່ງຂອງຕ່າງ ຈ ເຊັ່ນ ພຣິກ
ປລາແໜ້ງ ໙ີ້ ມອນ ກຮເທີຍມ ແລະ ອື່ນ ຈ ໂດຍກາຣແຂວນຫົວດາກອາຫາຣ

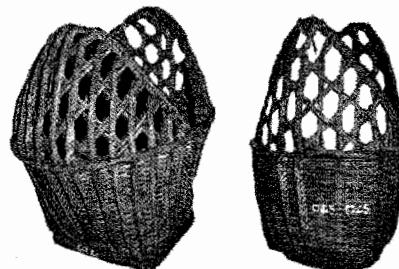
ກາພທີ 49 ຕັວອຢ່າງກະເຈີງເພົ່າລະແວ ບ້ານວົງສຳພັນ ເມືອງພູວັງ ແຂວງອັຕຕະປູອ

7) ຕະກຳ້າຫົວດາກຕ່າ (ລາວຄຸ່ມ) ຊະເຮາ (ນະກອງ) ໃຊ້ໃສ່ຫລອດດ້າຍຕໍ່ຫຼຸກ ໂດຍກາຣວັງ
ຫົວດາກຕ່າ ໄວ້າຂອງຫຼຸກ

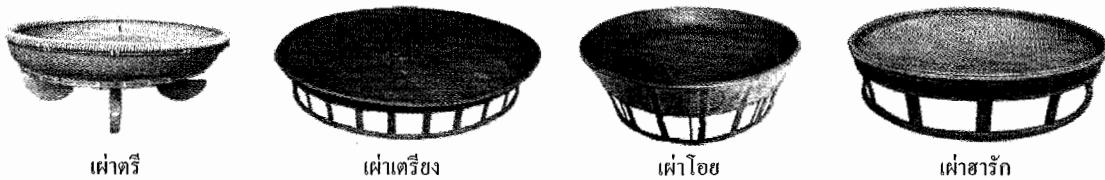
ກາພທີ 50 ຕັວອຢ່າງກະຕ່າເພົ່ານະກອງ ແລະ ກາຣໃຊ້ຈານ ບ້ານໂພນໄຊ ເມືອງພິນ ແຂວງສະຫວັນນະເບຕ

8) ກະຕໍາ (ລາວຄຸ່ມ) ໃຊ້ໃສ່ໜ່ອໄມ້

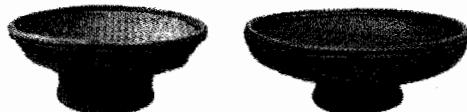
ກາພທີ 51 ຕັວອຢ່າງກະຕໍາ ອຸຖານບາງເຈິຍຈະເລີນສຸກ ຕາດຜາສ່ວນ ແຂວງຈຳປາສັກ

9) กະ ໂຕກ (ລາວຄຸ່ນ) ອາຕູບ (ກະຕູ) ຈະມາງ (ເຕຣີຍ) ກາມັງ (ຢູ່ຮະວັນ) ໃຊ້ຮະບາຍໄອຮັນ
ອອກຈາກຂ້າວແໜ້ຍວ ໂດຍການເຫັນຂ້າວແໜ້ຍວທີ່ນຶ່ງສຸກໃໝ່ໆ ລົບນະໂຕກ ແລ້ວໃຫ້ໄມ້ພາຍເກີ່ຍຂ້າວແໜ້ຍວ
ທີ່ຮູ້ໃຊ້ສໍາຫັນວາງອາຫານເພື່ອຮັບປະກາດ

ກາພທີ່ 52 ຕ້ວອຍ່າງກະໂຕກ

10) ຄາດຂ້າວ (ລາວຄຸ່ນ) ໃຊ້ໄສ່ຂ້າວ ໄສ່ອາຫານ ສໍາຫັນຮັບປະກາດ

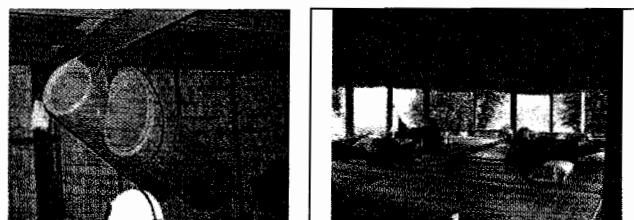
ກາພທີ່ 53 ຕ້ວອຍ່າງຄາດຂ້າວເຜົາເຕຣີຍ ບ້ານດາກປອກ ເມືອງດາກຈຶ່ງ ແຂວງເຊກອງ

11) ຊວນ (ປະໂໂກ) ໃຊ້ໄສ່ເຄື່ອງປະດັບຫຼືສິ່ງຂອງມີຄ່າ ເຊັ່ນ ສ້ວຍລຸກປັດ ເກັນໄວ້
ຂ້າງທຶນອນ

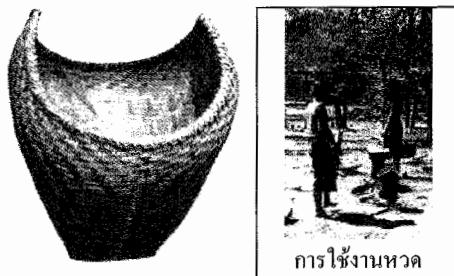
ກາພທີ່ 54 ຕ້ວອຍ່າງຊວນເຜົາປະໂໂກ ບ້ານສົມຄະວອນ ເມືອງພິນ ແຂວງສະຫວັນນະເບດ

12) ເສື່ອຫຼືອສາດ (ລາວຄຸ່ນ) ໃຊ້ປູ່ພື້ນຮອງນັ້ນ/ນອນ

ກາພທີ່ 55 ຕ້ວອຍ່າງເສື່ອ (ສາດ) ເຜົາລະວີ ບ້ານລະວິນ້ອຍ ເມືອງລະນາມ ແຂວງເຊກອງ

13) หวด (ລາວຄຸ່ມ) ໃຊ້ນີ້ຂ້າວເໜີຍຫວີ້ອນິ່ງອາຫາຣີ່ນິ້ງ ຖໍໂດຍວາງບນໍ້ອນິ້ນິ້ງ

ກາພີ່ 56 ຕ້ວອຍ່າງຫວດ ແລະ ກາຮໃຈ້ງານ

3.2.3 ເຄື່ອງນື້ອດກັບຫວີ້ອນິ່ງສັດຕົວ

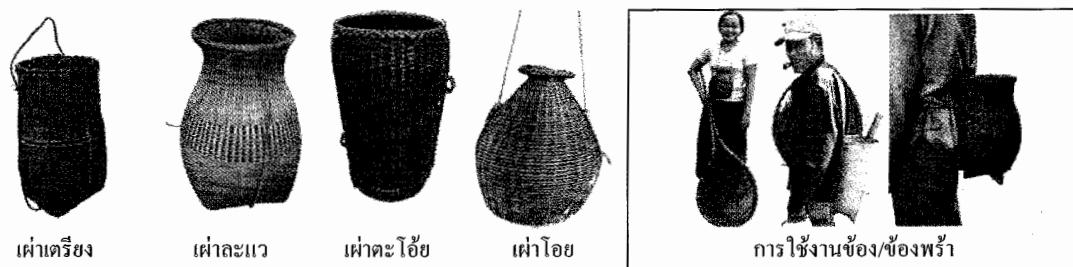
ເຄື່ອງຈັກສານໜີເພົ່າລາວທີ່ໃຊ້ດັກຈັບຫວີ້ອນິ່ງສັດຕົວ ໄດ້ແກ່ ກະບັ້ນ໌ ຂຶ້ອງ ຈັ້ນ ໄຊ ຄຸ່ມ ຜົກນີ້ດີ/ຝົກພຣ້າ ຍາງ ລານ ສ່ອນ ສຸ່ມ ເປັນຕົ້ນ

1) ກະບັ້ນ໌ (ລາວຄຸ່ມ) ໃຊ້ໄສ່ລູກຄອກ

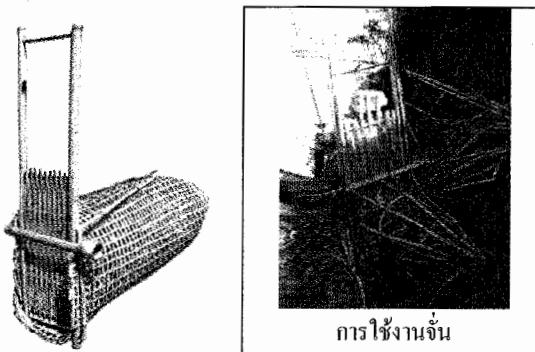
ກາພີ່ 57 ຕ້ວອຍ່າງກະບັ້ນ໌ເພົ່າເຕີ່ຍັງ ບ້ານດາກະະນອ ເມືອງດາກຈຶ່ງ ແຂວງອັດຕະປູອ

2) ຂຶ້ອງ/ກະຂຶ້ອງ/ຂຶ້ອງພຣ້າ (ລາວຄຸ່ມ) ບົງໂບະ (ຫາຮັກ) ອາດຮື່ອ (ກະຕູ ຕຣີ) ຊອງ (ເກຣີຍງ/ ກະເຮີຍງ/ແແງ) ອາຮມ (ມະກອງ) ໂມື່ຂວີ້ອໜອງ (ເຕີ່ຍັງ) ຂຶ້ອງບາຮ ປະແດຮ (ສ່ວຍ) ເປັນອຸປະກລົດທີ່ໃຊ້ຫາປາລາ ຮູ່ປ່າງລັກຢາມະແດກຕ່າງກັນໃນແຕ່ລະຫນເພົ່າ ໃຊ້ໄສ່ປາລາ ກນ ເບີດ ອອຍ ກຸ່ງ ປູ້ພຣ້າ ພັກ ມຳໄໝ້ ໄສ່ທຸກຍ່າງ ໄວ້່າ່ວຽກຮາວໝະອອກໄປໆທຳມາຫາກີນ ສ່ວນໃຫຍ່ຈະມີເຕັ້ງຫຼົງໃໝ່ ແກ້ວຜູ້ຫາຍໃໝ່ມັກຈະໃໝ່ໄສ່ພຣ້າ ມິດ ມັດໄສ່ເວາ ໄວ້່າ່ວິດ້ານຫັ້ງ ສະພາຍໄກລ່ອກລື້ອງຄອ

ກາພີ່ 58 ຕ້ວອຍ່າງຂຶ້ອງ/ຂຶ້ອງພຣ້າ ແລະ ກາຮໃຈ້ງານ

3) จั่น (ลาวคุ่ม) ใช้วางในน้ำเพื่อตักปลาขนาดใหญ่ เช่น ปลาเคิง โดยวิธีการวางบริเวณตลึงที่มีการไหลของน้ำตลอดเวลา เมื่อปลาเข้าไปติดข้างในจั่นจะชนเส้นเชือกที่เป็นกลไกทำให้ประตูจั่นเลื่อนลงมาปิดอย่างรวดเร็ว

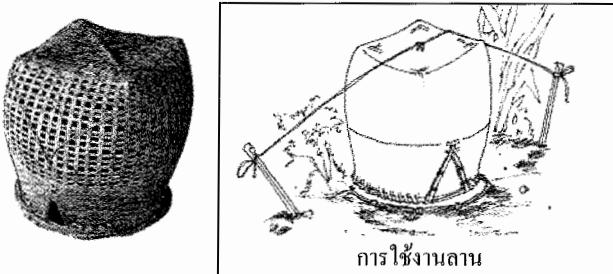
ภาพที่ 59 ตัวอย่างจั่นแผ่นตี และการใช้งาน บ้านชุมมี เมืองเซปุน แขวงสะหวันนะเขต

4) ไซ (ลาวคุ่ม) ปาม (เบรา/ละแว ໂອຍ ເງ ຕະໂອັ້ນ) າຮູ (ຕິບ) ອາຮີຍ (ນະກອງ) ຈຮັກ (ສ່ວຍ) ຮຳນ (ເກຣີຍ/ແຮ) เป็นอุปกรณ์หาปลา ใช้ดักปลา มีลักษณะแตกต่างกันในแต่ละชนเผ่า วางในช่องน้ำไหลในฤดูฝน โดยสูดเป็นร่องเพื่อกันให้น้ำไหลตามร่องแล้วกันส่วนอื่นไว้ด้วยดิน เมื่อปลาลอยตามน้ำมาเข้าในร่องน้ำก็ไม่สามารถลอยไปที่อื่นได้

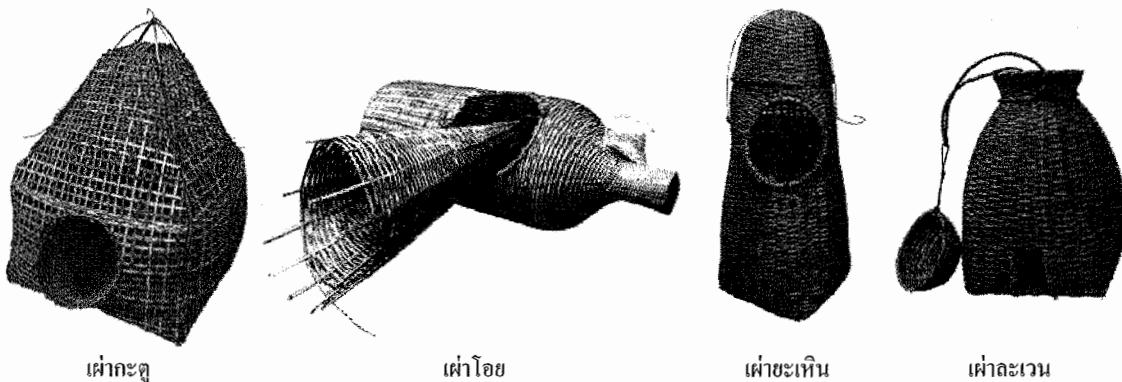
ภาพที่ 60 ตัวอย่างไซ

5) ลาน (ลาวคุ่ม) วางปักลงในน้ำ ใช้ดักปลา

ภาพที่ 61 ตัวอย่างลานแผ่ละแว บ้านวงศิໄໄທ ເມືອງພູວັນ ແຂງອັຕະປູ ແລະ การใช้งาน

6) ตุ้ม/ตุ้มก่อง (ลาวลຸ່ມ) ອາຮົານ (ກະຫຼຸ) ດຣິວ (ຍະເທີນ) ປຣີດ (ເຈັງ) ຕຸ້ນກອງ (ໂອຍ) ເປັນເຄື່ອງນີ້ສໍາຫັນດັບປາ ມີລັກພະແຕກຕ່າງກັນໃນແຕ່ລະຫັນເພົ່າ ກາຍໃນຕຸ້ນທີ່ສ່ວນລ່າງໄກລັກນຈະໄສ່ເຫັນໄວ້ສໍາຫັນລ່ອປາ ໃຊ້ວາງໃນນໍາດັກປາຕາມຫ້ວຍ

ກາພທີ່ 62 ຕ້າວອຢ່າງຕຸ້ນ/ຕຸ້ນກອງ

7) ຜົກມຶດ/ຜົກພ້າ (ลาວລຸ່ມ) ແຂວນເອວໃສ່ມີດຫຼືພ້າ ນິຍມພລິດດ້ວຍຫວາຍຫຼືໄນ້ໄຟບາງຫຼນເພົ່າໃໝ່ສຸດຫລາຍໜົບຄຸລິຕ່ວ່າງກັນ ເຊັ່ນ ໄນໄຟ້ໄຟ້ ຫວາຍ ຕັ້ນຄລ້າ ຢີ້ອໜັງສັຕິວ ມີປະໂຍ້ນໃໝ່ປົ້ງກັນອັນຕຽາຈາກມຶດ ຄມພ້າ ແລະ ທຳໄໝເກີດຄວາມສະດວກພົກພາໃນການເດີນທາງ

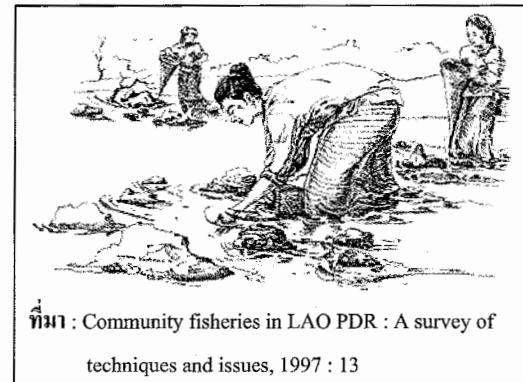
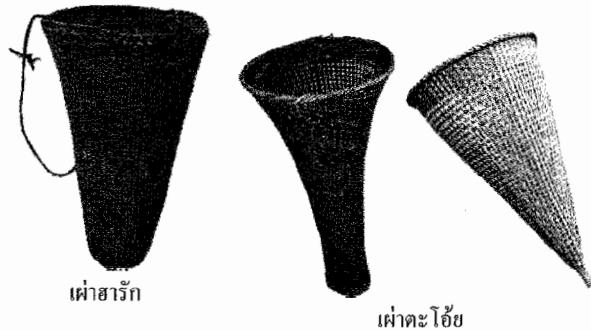
ກາພທີ່ 63 ຕ້າວອຢ່າງຜົກມຶດ/ຜົກພ້າ

8) ຍາງອື່ນ (ลาວລຸ່ມ) ອະຫຼູ (ນະກອງ) ໃຊ້ໄສ່ເຫັນອື່ນ ໄສ່ສັຕິວປ່ານາຫາຍ ຍາງໄກ່/ກະຍາງ (ลาວລຸ່ມ) ກະນື້ນີ້ (ຊູ) ນື່ງເອີຍຮ (ເຕີຮີງ) ກະນື້ນີ້ (ຊູ) ໃຊ້ໄສ່ໄກ່ຫຼືເຄີ່ອນຍ້າຍໄກ່

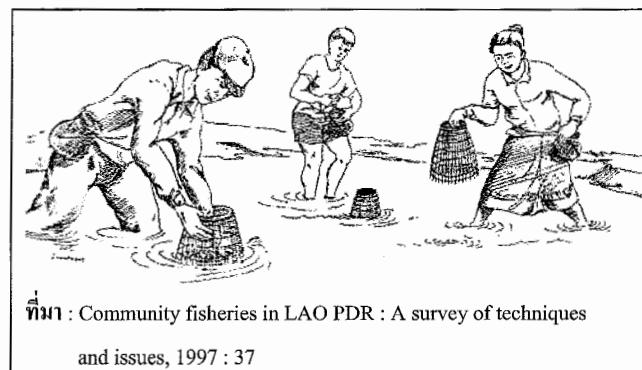
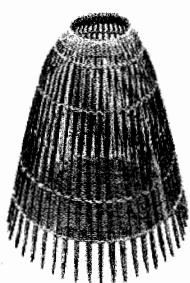
ກາພທີ່ 64 ຕ້າວອຢ່າງຍາງອື່ນ ຍາງໄກ່ ແລະ ການໃຊ້ງານ

9) ส่อน (ลาวสุ่ม) จะเลือกหรืออนุก (สารัก) นูก (ส่วน ตะ ໂອີ້ຍ) เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการหาปลา ลักษณะเป็นรูปกรวย เรียว ปากเป็นรูปทรงกลมหรือสามเหลี่ยม ส่วนก้นจะมนและคงกิ่ง ก่อนจะถึงก้นส่อน ความยาวทั้งหมดประมาณ 45-60.00 เซนติเมตร เส้นผ่าศูนย์กลางปากประมาณ 20.00-25.00 เซนติเมตร ใช้หาปลา ซึ่งสามารถทำได้ 2 วิธีคือ 1) วางไว้ที่หัวย โดยก้นน้ำไว้ด้วยไม้ไผ่ หรือก้อนหินให้เหลือช่องน้ำไหลเท่ากับปากส่อน เมื่อปลาลอดตามน้ำมา ก็จะเข้าส่อนไม่สามารถออกได้ 2) เป็นเครื่องมือหาปลาที่ใช้เฉพาะผู้หญิง โดยจับปากส่อนจุ่มลงในน้ำบริเวณที่มีก้อนหินจากนั้นยกก้อนหินที่อยู่ในน้ำขึ้นแล้วงี้ให้เคลื่อนไหวไปมาปลาที่หลบอยู่ตามซอกหินก็จะว่ายออกมาเข้าส่อน

ກາພທີ 65 ຕ້ວອຢ່າງສ່ອນ ແລະ ການໃຊ້ຈານ

10) สุ່ມ (ลาวสุ่ม) เป็นเครื่องมือสำหรับจับปลาโดยตรง ไม่ต้องเสียเวลาอุดอย และไม่ต้องใช้เหี้ยวล่อ ใช้วิธีเดินครอบตามพื้นน้ำหรือก่อหญ้าที่คาดว่าจะมีปลาซ่อนอยู่เพื่อตักปลา มักใช้ในบริเวณที่มีน้ำดำเนิน

ກາພທີ 66 ຕ້ວອຢ່າງສຸ່ມເຜົາລະເວນ ບ້ານໜອນພະໜາວນ ເມື່ອປາກຊ່ອງ ແຂວງຈຳປາສັກ ແລະ ການໃຊ້ຈານ

3.2.4 เครื่องใช้ตามความเชื่อและในพิธีกรรม

เครื่องจัดสถานที่ผ่านมาที่ใช้ตามความเชื่อและพิธีกรรม ได้แก่ กระлом กะชา กะพา กะเหล็บ/ตะเหล็ด ถุง เคลว/ตาเหลว บิงโน เสื่อนม่อง เป็นต้น

1) กระлом ชนเผ่ามະกองงวง ไว้บนหิ้ง ตามความเชื่อที่ว่า เป็นของรักษาประจำบ้าน (ภายในบรรจุว่านคงกะพัน ยิง พันไม่เข้า) เข้าไกดีหรือแตะต้องไม่ได้ ถือว่าเป็นการกระทำที่ไม่ถูก ไม่ควรตามความเชื่อถือ (俗信) ถึงขั้นต้องม่าความแบงชิต หากจะทำอะไรหรือเมื่อมีการเจ็บป่วย ต้องบอกกล่าว (ถอนหรือถ้า) ผีก่อนทุกครั้ง ยกตัวอย่าง เช่น จะถ่ายรูปก็ต้องทำพิธีถอน (ถ้า) ผีก่อน ส่วนกระломของชนเผ่าปะโภค วางไว้หัวนอนใส่สิ่งของสำคัญที่ใช้ในพิธีกรรมการแบงชิต เปิดดูไม่ได้ 俗信

ผ่ามະกอง บ้านเก้ง ไซ เมืองเชียงใหม่ แขวงสะหวันนะเขต   ผ่าปะโภค บ้านสมสะอาด เมืองพิษณุโลก แขวงสะหวันนะเขต

ภาพที่ 67 ตัวอย่างกระлом

2) กะトイ ชนเผ่าครีใช้ในพิธีผูกแขนรับขวัญ ผ่าสารักใช้ในพิธีสถาปนกิจศพที่มีอบให้แก่ผู้เสียชีวิตนำติดตัวไปใช้ตามประเพณีความเชื่อ

ภาพที่ 68 ตัวอย่างกะトイผ่าสารัก ที่ใช้ในพิธีสถาปนกิจศพ บ้านมีไซ เมืองสาลี แขวงอัตตะปือ

3) กะชาง กะพา หรือกะเหล็บ ใช้ในพิธีบ้านกิจ (ส่งสถานศักดิ์)

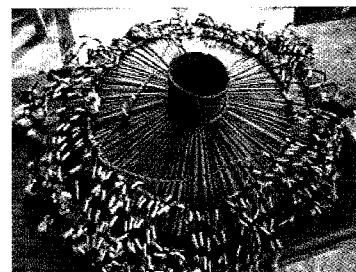
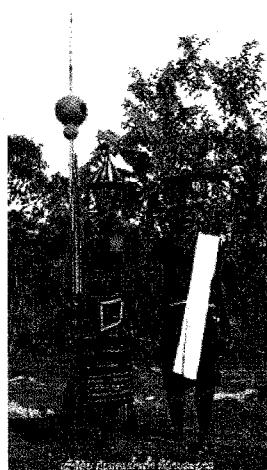
กะพา : ป้าช้าผ่าษายืน
บ้านหัวข้อด เมืองปากช่อง แขวงจำปาสัก

กะชาง : พิธีบ้านกิจ (ส่งสถานศักดิ์) เท่าารักษ
บ้านมีไซ เมืองสารคิจ แขวงอัตตะปือ

ภาพที่ 69 ตัวอย่างกะพา กะชาง ที่มอบให้แก่ผู้เสียชีวิต

4) กุบ (ลาวถุ่น) กรือแօ (ໂອຍ) จะหารົບ (ຫາຮັກ) ชนแผ่นໄໂຍໃຊ້ກຸບສົມຄີຣະໃນພິທີ
ทำພະເບິ່ງ ພະລັງ ແລະພະອື່ນ ๆ ເວລາແປ່ງອື້ດ

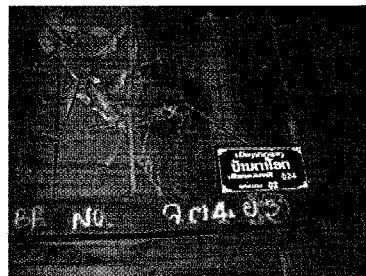
กุบຜູ້ໜູງ (กรือແອງຍາດຕີຍ)

กุบຜູ້ໜາຍ (กรือແອຕຮີວັດຍາກືອດອ)

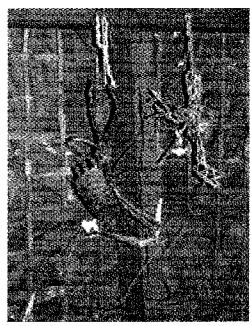
ภาพที่ 70 ตัวอย่างกุบแผ่นໄໂຍ บ้านละยาได เมืองสามัคคีໄზ แขวงอัตຕະປູ

5) ເຄລວ/ຕາແຫລວ เป็นເຄື່ອງຈັກສານທີ່ສານດ້ວຍລາຍເຄລວ/ຕາແຫລວ ມີຄວາມເຂົ້ວວ່າ
ທາກຕິດຮູ້ອື່ນແບວນໄວ້ຈະຂ່າຍປຶ້ອງກັນປັດເປົາສິ່ງໄມ້ດີໄໝໃຫ້ເຂົ້າມາກາຍໃນບ້ານ ກ່ອໃຫ້ເກີດຄວາມເປັນສີ
ນັກຄລແລະປລອດກັຍຂອງຜູ້ອາສີຍ ສ້າງຄວາມອຸດົມສົມບູຮົນໃຫ້ກັບພື້ນຖານທີ່ປຸລູກໄວ້ ຈະເຝັ້ນເລຳລາວເທິງຈຶ່ງນຳ
ຕາແຫລວໄປຕິດໄວ້ຕາມທີ່ຕ່າງໆ ເຊັ່ນ ປະຕູເຫົ້າເຮືອນ ທາງເຂົ້າບ້ານ ເລົ້າຂ້າວ ຮ້ອອັກໄວ້ທີ່ໄຮ່ເມື່ອເຮັ້ນສັກຂ້າວ
ເພື່ອປຶ້ອງກັນສັດວົງທີ່ເປັນສັດຮູ້ພື້ນຈຳພວກ ນກ ຫນຼຸ ແລະ ແລ້ວ ເພີ້ມຕ່າງໆ ລວມຄົ່ງສິ່ງທີ່ມີອັນດາການ
ຂ້າວກຳລົ້າໃຫ້ເກີດຄວາມເສີ່ຍຫາຍໄດ້ພຸລືດີໄມ້ສົມບູຮົນ

ภาพที่ 71 ตัวอย่างผลลัพธ์ตามหลักวิธีหน้าเรือนผ่าละเวน บ้านตาโอด เมืองปากช่อง แขวงจำปาสัก

6) บึงโน ชนเผ่ามังกง มีความเชื่อถือผี จะแbewนบิงโนไว้ข้างฝาเรือนตามความเชื่อว่า ขวัญอยู่กับพ่อแม่ เมื่อมีการเจ็บป่วยเชื่อว่าผีพำฟ้า พีเคนจะเอาไปอยู่ด้วย จึงทำบิงโนให้พำฟ้า พีเคน เอาไป เพื่อเป็นตัวแทนขวัญของคนเจ็บป่วย (บึงโน ทำเป็นรูปคนสะพาย (ออง) กะพา) จับต้องไม่ได้

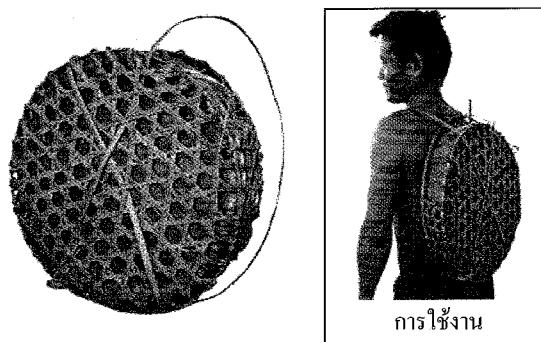
บึงโนผ่ามังกง บ้านแก้งไช
เมืองเชียงใหม่ แขวงสะหวันนะเขต

บึงโนผ่ากะตุ บ้านกันดอนใหม่
เมืองท่าแดง แขวงเชกง

ภาพที่ 72 ตัวอย่างบึงโน

7) เรือนผ่อง (ลาวคุ่ม) จิงผ่อง (ละวาง) ใช้เก็บผ่องชุม ผ่องคลา เป็นชุด สามารถใส่ได้ 7 อัน ใช้สะพายติดแผ่นหลัง

ภาพที่ 73 ตัวอย่างเรือนผ่องผ่าละเวน บ้านหาดซัน เมืองไชเด็คดา แขวงอัตตะปือ

3.2.5 เครื่องใช้อันๆ เช่น กระเป้า หรือ กะเต็บเงิน (ลาวลุ่ม) กุบ

1) กระเป้า หรือ กะเต็บเงิน (ลาวลุ่ม) เป็นเครื่องจักสานที่มีรูปทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้า แบบแบน เปิด-ปิดเหมือนแอบข้าว เป็นงานسانที่มีความละเอียด ประณีต เสริมความแข็งแรงให้เหมาะสมกับการใช้งาน ใช้สีพายไหหลังสีงของสำคัญ

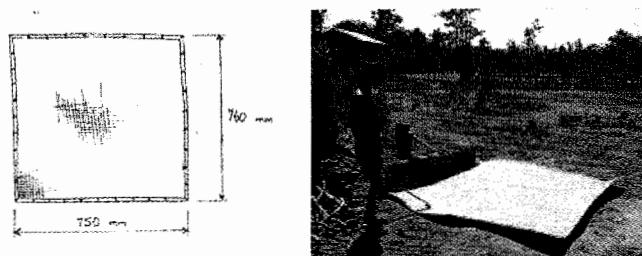
ภาพที่ 74 ตัวอย่างกะเต็บเงิน ผ่ากະຕุ บ้านดา咯ຈາງ เมืองดาກຈິງ ແຂວງເຊກອນ

2) กุบ (ลาวลุ่ม) กรีอแอก (ໂອຍ) ຈະຫັບ (ຫາຮັກ) ใช้สวมศีรษะเพื่อป้องกันแสงแดด ฝน ในเวลาไปทำไร่ เช่น ไปถางป่า ดายหญ้า สักข้าว คำนา รุดข้าว เป็นต้น ลักษณะคล้ายรูปกรวย มีเชือกยึดติดไว้ด้านใน เพื่อใช้ผูกใต้คางให้แน่นไม่ปลิว มีเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 35.00 เซนติเมตร ความสูง ตั้งแต่ขอบจนถึงปลายแหลมประมาณ 23.50 เซนติเมตร

ภาพที่ 75 ตัวอย่างกุบผ่าໂອຍ บ้านລະຍາວໄດ້ ເມືອງສາມັກຄີໄຊ ແຂວງອັຕະປູອ

3) สาดกะลา (ลาวลุ่ม) ตรัน (ແນ) ມีลักษณะเป็นสี่เหลี่ยมจัตุรัส سانดวยไม้ไ�ขนาดกว้างประมาณ 75.00 เซนติเมตร ยาวประมาณ 75.00 เซนติเมตร ใช้รองเพื่อเหยียบข้าวให้เม็ดข้าวหลุด จากนั้นใช้กระดงฟักเอาเก็บข้าวออก หรือใช้สาดกะลาตากข้าวในเวลาฝนตก ไม่มีแคด ตากพริกกาแฟ ข้าวโพด และอื่น ๆ เมื่อเลิกใช้มักเก็บสาดกะลาไว้บนทึ่งเหนือเตาไฟ

ภาพที่ 76 ตัวอย่างสาดกะลา

3.3 การผลิตงานหัตถกรรมจักสานชนเผ่าลาวเทิง

งานหัตถกรรมจักสานชนเผ่าลาวเทิงถือได้ว่า ส่วนใหญ่เป็นงานช่างของผู้ชาย หรือเป็นหน้าที่หลักของผู้ชาย ผู้ที่ย่างเข้าสู่วัยหนุ่มจำเป็นต้องศึกษาด้วยตนเอง เครื่องมือวิธีการผลิต และรูปทรงที่สอดคล้องกับความจำเป็นต่อการดำรงชีพ และฝึกหัดให้เกิดความชำนาญ จนสามารถผลิตใช้สอยในชีวิตประจำวันได้ จึงจะได้รับการยอมรับว่าเป็นผู้ที่มีความสามารถทางเลี้ยง ครอบครัวและพร้อมที่จะมีครอบครัวได้ จากการสัมภาษณ์ช่างสานตามหมู่บ้านต่าง ๆ ในพื้นที่ที่ลงศึกษาเกี่ยวกับแหล่งที่มาของวัสดุที่นำมาใช้ในการผลิตเครื่องจักสานพบว่า วัสดุที่นำมาใช้ส่วนใหญ่ เป็นวัสดุที่สามารถเสาะหาได้ในท้องถินอยู่ใกล้บ้าน อาทิ ปลูกไวน้ำบ้าน ห้วยหมู่บ้าน ริมน้ำ หรือตามภูเขาป่าดง เช่น หวาย ไม้ไผ่ ต้นคล้า เศษโลหะที่ได้จากชาบที่ร่องบินตก เศษระเบิด หนังสัตว์ หรือวัสดุที่ได้จากการซื้อขายแลกเปลี่ยนสิ่งของที่ตลาด เช่น ไนล่อน พลาสติกต่าง ๆ การเลือกวัสดุ ที่มีในท้องถินมาใช้จะช่วยเสริมให้เครื่องจักสานมีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น ที่แสดงให้เห็นถึงภูมิปัญญา ภูมิศาสตร์ ได้เป็นอย่างดี ซึ่งจะนำไปสู่การกำหนดรูปทรง โครงสร้าง ลวดลาย และความเชื่อของแต่ละ ท้องถิน ช่างสานพื้นบ้านจะมีความชำนาญ และมีความตั้งใจในการใช้วัสดุท้องถินที่สืบทอดมาจากการบรรพนิรุษมากกว่าการนำวัสดุจากต่างถิ่นมาใช้

3.3.1 วัสดุ

วัสดุที่ใช้ในการทำเครื่องจักสาน มักเป็นวัสดุที่สามารถหาได้ง่ายและอยู่ใกล้ บริเวณชุมชนหมู่บ้าน ริมน้ำ ในป่าดงหรือภูเขา อาจจำแนกวัสดุออกเป็น 2 กลุ่มคือ

1) วัสดุหลัก ได้แก่ ไม้ไผ่ ต้นคล้า และหวาย ใช้สานตัวเครื่องจักสาน ส่วนใหญ่จะ เป็นวัสดุจำพวกไม้ไผ่ ซึ่งพบมากตามภูเขาป่าธรรมชาติและตามหมู่บ้าน หวาย พบนากตามภูเขาและ ป่าธรรมชาติ และต้นคล้า พบนากในบริเวณพื้นที่ที่อยู่ริมน้ำลำธารและตามหมู่บ้าน วัสดุดังกล่าวมี อยู่หลายสายพันธุ์และมีคุณสมบัติของเนื้อไม้ที่แตกต่างกัน ช่างจักสานจะเป็นผู้เลือกประเภทของไม้ไผ่ แต่ละชนิดเพื่อความเหมาะสมของเครื่องจักสานนั้นๆ โดยคำนึงถึงความทนทานในการใช้งาน ความยาก ง่ายของรูปทรง และลวดลายในการสาน ไม้ไผ่บางชนิดมีลักษณะเหมือนกัน แต่การเรียกชื่ออาจ แตกต่างกันไปตามภาษาท้องถิ่น โดยอาศัยการเรียกชื่อสืบต่อกันมา จึงไม่ใช่เรื่องแปลกที่ไม้ไผ่ชนิดเดียวกันอาจมีหลายชื่อเรียก อย่างไรก็ตามจากการลงพื้นที่ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับไม้ไผ่ที่ชนเผ่าลาวเทิง นำมาใช้ทำเครื่องจักสานพบว่า ส่วนใหญ่ทำจากไม้ไผ่บ้าน ไม้ไผ่ซ้างໄพ (เซียงໄพ) ไม้ไผ่ซ้างผา ไม้ไผ่ป่า ไม้ไผ่ ไม้ซาง ไม้ทก ไม้บัง ไม้พุง ไม้พาง ไม้ซอด ไม้ปิก ไม้ປะ ไม้ປะօ (ไม้อียะ) ไม้แอ้ และอื่น ๆ ตัวอย่างเช่น

(1) ไม้บง มี 2 ชนิดคือ ไม้บงหนาม เป็นไม้ที่มีลำต้นและกอใหญ่ มีแขนงและหนามมาก ลำต้นตรงจักตอกง่าย เนื่องจากเนื้อไม้เหนียวเหมาสำหรับงานเครื่องจักรงานทุกชนิด และไม้บงธรรมชาติ ก็จะอยู่ทุกพื้นที่ จำจะเล็กกว่าไม้บงหนาม เนื่องจากเนื้อไม้เหนียวจักตอกง่าย และมีความทนทานดี

(2) ไม้ทก เป็นไม้ที่มีลำต้นและปล้องใหญ่ ประมาณ 10-15 เซนติเมตร ความยาวของปล้องประมาณ 80-100 เซนติเมตร มีผิวเรียบและเงางาม ลำต้นตรง เหล่า่ง่าย เนื่องจากเนื้อไม้เหนียวจักตอกง่าย เมื่อนำมาจักเป็นเส้นตอกแล้วจะมีความเงางามเส้นตอกขาวไม่ขาดและไม่แตก นิยมนำมาสานกะฟ้า กระเจ้า กระดึง และงานสานอื่น ๆ ที่มีความละเอียด นอกจากนั้นยังนิยมนำมาทำกะบังน้ำเนื่องจากปล้องมีขนาดใหญ่และยาว

(3) ไม้ເສີຍະ เป็นไม້ໄຟ່ໜິດທີ່ມີລັກຜະປລ້ອງຍາວກວ່າໄຟ່ໜິດອື່ນ ເນື້ອໄຟ່ເສີຍະຈະບາງແລະອ່ອນ ສາມາດປັບຕົວໄດ້ຕາມຮູບແບບຂອງເຄື່ອງຈັກສານ ນິຍມນຳມາສານກ່ອງຫຼັງກຸນ ກະດັງຫຼືອຳເຮັນ

(4) ໄຟ່ໄປ່ປາເປັນໄຟ່ໄຟ່ໜິດທີ່ບັນດາມຮຽມຫາດໃນປ້າທີບໜາດຕົ້ນອ່ອນມີສີເຈົ້າຕົ້ນແກ່ຈະມີສີເຈົ້າເຫຼືອງ ເປັນໄຟ່ໜັດໃຫຍ່ ມີລັກຜະກອໃຫຍ່ ລຳຕົ້ນໃຫຍ່ ປລ້ອງສັ້ນມີໜານແຫລມຄມເສັ້ນຜ່າສູນຍົກລາງປລ້ອງປະມາມ 10-18 ເเซນຕິເມຕຣ ລຳຕົ້ນໃຫ້ທຳນັ້ງຮ້ານສຳຫັບງານກ່ອສ້າງ ແລະທຳເຄື່ອງຈັກສານ ບໍ່ອ້ອນປະກາດໄດ້

(5) ໄຟ່ສຸກ ທີ່ໄຟ່ບ້ານ ເປັນໄຟ່ປລ້ອງຍາວ ຂຶ້ນເປັນກອໃຫຍ່ ສູງປະມາມ 20-25 ເມຕຣ ກິ່ງແລະແບນມີໜານແຫລມຄມ ເນື້ອຫາແລະເຫັນຍາ ຖນທານດີມາກ ໂຄນຕົ້ນຫານປະມາມ 1.5 ເເຊີນຕິເມຕຣ ລຳຕົ້ນສີເຈົ້າສົດ ພົມເປັນມັນ ເສັ້ນຜ່າສູນຍົກລາງປລ້ອງປະມາມ 7-10 ເເຊີນຕິເມຕຣ ບຣິເວັນຂໍ້ມີກິ່ງຄລ້າຍຫານການຫຼຸ້ມລຳສີເຫຼືອງ ບໍ່ອ້ອນມີໜັດໃຫຍ່

(6) ໄຟ່ເລື້ອງ ທີ່ໄຟ່ເຊີ່ງໄພຣ ລຳຕົ້ນສີເຈົ້າສົດມີໜານລະເອີຍສີຂາວນວລ ຈະແຕກກິ່ງບຣິເວັນຍອດຂອງດຳ ປລ້ອງມີເສັ້ນຜ່າສູນຍົກລາງປະມາມ 2-3 ເເຊີນຕິເມຕຣ ແລະຍາວປະມາມ 20-25 ເເຊີນຕິເມຕຣ ໄຟ່ມີໜານ ລຳຕົ້ນແຈ້ງແຮງພົມມີເນື້ອໄຟ່ເກີບດັນ ບໍ່ອ້ອນປະກາດໄດ້ແຕ່ໄຟ່ໄຟ່ໜິດ ເນື້ອຈາກທາກປລ້ອຍໄຫ້ເປັນລຳຈະສາມາດນຳໄປໃຫ້ປະໂຍໝນໄດ້ມາກວ່າ

(7) ໄຟ່ໜັງ ທີ່ໄຟ່ໜັງ ພບໃນປ້າດີບຫົ່ນທ້ວ່ໄປ ລັກຜະເດັ່ນຄື່ອ ທີ່ລຳຕົ້ນມີພົມນວລ ຄລ້າຍເປັນຕົວຢູ່ເກີບດັນທີ່ລຳຕົ້ນ ມີປລ້ອງຍາວເປັນພິເສດປະມາມ 1-1.5 ເມຕຣ ແຕ່ລ້າລຳຕົ້ນແກ່ພົມສີຂາວ ອາຈຫຼຸດ ເປັນໄຟ່ທີ່ມີລຳຕົ້ນໜັດກາງລົງໃຫຍ່ ຂຶ້ນອູ້ກັບກຸນປະເທດແລະຄວາມຊຸ່ມຫົ່ນ ໃຊ້ຈັກສານໃນລັກຜະຈານທີ່ຕ້ອງການຄວາມຍື້ດໝ່ວນອ່ອນຕົວສູງ ອາຍຸໄຟ່ທີ່ໃຊ້ຈັກສານປະມາມ 8-12 ເດືອນ

(8) ໄຟ່ໄຣ ພບນາກບຣິເວັນທີ່ມີຄວາມຫົ່ນສູງ ໂດຍເຄີຍບຣິເວັນຫຼຸບເຫຼົາທີ່ມີລຳຫ້ວຍໄຫລຜ່ານໃນປ້າຮຽມຫາດທ້ວ່ໄປ ເປັນໄຟ່ໜັດເຕັກ ສູງປະມາມ 1-2 ເມຕຣ ມີເນື້ອດັນ ລຳຕົ້ນມີສີເຈົ້າແກມທາ ພົມສາກມີໜັນປົກລຸ່ມທ້ວ່ລຳຕົ້ນ ແນວດຂອງລຳຕົ້ນໂຕທີ່ສຸດມີເສັ້ນຜ່າສູນຍົກລາງ 1.5-4 ເເຊີນຕິເມຕຣ ສູງປະມາມ 3-4 ເມຕຣ

ไฟไว้จะออกออกกระจายเต็มกอเกือนทุกปี เมล็ดมีลักษณะแหลมยาว ลักษณะของการเมื่อยังอ่อนจะมีขนสีน้ำตาลคลุกอยู่ด้านนอก

ไม่ไฟที่กล่าวมานั้นสามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภทใหญ่คือ ไม่ไฟที่มีเนื้อเหนียว (นำมาทำเครื่องจักสานได้) และไม่ไฟที่มีเนื้อแข็ง (นำมาทำเครื่องจักสานไม่ได้)

(1) ไม่ไฟที่มีเนื้อเหนียว เป็นไม้ไฟที่มีลำต้นตรง เนื้อไม้จะเหนียวแน่นทันทัน เมื่อนำมาจักเป็นเส้นตอกแล้วจะมีความเจางาม เส้นตอกยาวตรงเสมอ ก้านไม้ขาดและไม่แตกง่าย เช่น ไม้ทกไม้บง ไม้อีียะ ก่อนลงมือตัด ไม่ไฟต้องดูคำไฟก่อนว่าในลำไฟนั้นต้องไม่มีแมลงเจาะ ไม่ไฟที่ใช้งานได้ต้องมีอายุไม่เกินสองปี

(2) ไม่ไฟที่มีเนื้อแข็ง ไม่นิยมนำมาใช้ทำเครื่องจักสานเนื่องจากนำมาราหรือจักเป็นเส้นตอกไม่ได้ หากนำมาสานจะได้เครื่องจักสานที่มีรูปทรงไม่สวยงาม การเก็บขอบปากจะทำให้เส้นตอกแตกและหักง่าย ส่วนใหญ่นิยมนำไปใช้ทำเรือน เช่น บ้านน้ำดี รั้ว และส่วนอื่น ๆ

การเลือกไม้ไฟเพื่อนำมาจักสานนั้นชนผ่าลากเทิงใช้วิธีสังเกตโดยอาศัยประสบการณ์ในการเลือกไม้ไฟที่มีเนื้อไม้เกลี้ยง ปล้องยาว มีอายุที่เหมาะสม กล่าวคือ ไม่เลือกเอาไม้ไฟที่มีอายุอ่อนมาก ๆ หรือแก่มาก ๆ อายุไม้ไฟที่เหมาะสมจะประมาณ 2-3 ปีขึ้นไป หากเลือกเอาไม้ไฟที่มีอายุอ่อนมากเมื่อจักตอกเนื้อไม้จะเหี่ยวใช้งานได้ไม่ทนทาน มักจะมีปัญหารื่องมอด ทำให้เครื่องจักสานผุพังได้ง่าย หากเลือกเอาไม้ไฟที่แก่มากเมื่อจักตอกเนื้อไม้จะแข็งไม่เหนียว นำไปใช้สานครึ่งใช้ต่าง ๆ ก็มักจะหักเร็ว และต้องเลือกไม้ที่ไม่มีแมลงเจาะ ปลายไฟไม่หักด่วนหรือบิดงอมาใช้ในการสานเนื่องจากน้ำไปจักเป็นเส้นตอกลำบากและสานไม่สวยงาม อีกทั้งชนผ่าลากเทิงถือว่าเป็นการคลำทำอะไรก็ไม่เจริญของงาน

นอกจากไม้ไฟนานาชนิดที่ชนผ่าลากเทิงนิยมนำมาใช้เป็นวัสดุหลักแล้ว ยังนิยมนำหัววยและคล้า มาใช้เป็นวัสดุในการผลิตเครื่องจักสาน หรือบางครั้งก็นำมาใช้เป็นวัสดุเสริมร่วมกับไม้ไฟซึ่งหัววยและคล้ามีคุณสมบัติ ดังนี้

หัววย เป็นพืชที่พับมากบริเวณคูเขาและแอบชายฝั่งแม่น้ำ เช่น หัวหยางหนู หัวหยางหัวดิน หัวหยัน เป็นหัววยมีความยาวและเหนียว สามารถนำมาราหรือจักเป็นเส้นเล็ก ๆ ได้ จึงนิยมนำมาใช้ทำเครื่องจักสาน หรือบางครั้งใช้เป็นวัสดุเสริม หมายสำหรับการผูก ถัก พัน หรือมัด เพื่อยึดขอบ นุ่ม ก่อให้เกิดความแข็งแรงคงทนและสวยงามของเครื่องจักสาน

คล้า เป็นพืชที่พับมากบริเวณแอบชายฝั่งแม่น้ำ มีลักษณะคล้ายดันจากไฟประกอบอาหาร แต่มีลำต้นที่ใหญ่กว่า ความสูงประมาณ 2-3 เมตร นิยมใช้เปลือกมาจักเป็นเส้นตอก มีความคงทนแข็งแรง มอดแมลงไม่กัดแทะ เครื่องจักสานจะมีความเรียบมันเพียงด้านเดียว ส่วนอีกด้านจะหยาบ เพราะเป็นผิวด้านในของคล้า

2) วัสดุเสริม ได้แก่ หวย ปอ เถาวลย์ ไม้ และหนังสัตว์ ซึ่งเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในท้องถิ่นสามารถนำมาใช้เป็นวัสดุร่วมกับงานไม้ໄไฟได้ดี ออาท ปอ (เปลือกไม้ต่างๆ เรียกร่วมกันว่า ปอ) หรือเถาวลย์ นิยมน้ำมาใช้ทำสายสะพาย ตินใช้ไม้ช้อหรือไม้ข่อย นอกจากนี้ยังพบว่าชนเผ่าลาวทิ้งบางเผ่ามีการนำวัสดุสังเคราะห์อื่นๆ ซึ่งหาได้ตามท้องตลาดมาประยุกต์ใช้ร่วมในงานจักสานด้วย เช่น ในล่อง พลาสติก สายยางหรืออื่นมาใช้แทนหวย ด้วยเห็นว่าเป็นของใหม่ มีสีสันสดใสสวยงามและแน่นหนึ่นวทนทานดี แต่สูญเสียสูนทริยภาพทางด้านความงามไป นอกจากนี้ยังพบว่า มีการใช้เหล็กซึ่ง世家หาได้จากเศษชากเครื่องบิน ชากระเบิดในสมัยสงคราม ทำเป็นตีนข้องะเหล็บ และมีการใช้หนังสัตว์เสริมในการตกแต่งเพื่อความสวยงาม

ไม้ปีกที่ผ่าโดยนำมาทำเครื่องจักสาน
ได้มาจากถุงหลวงที่อยู่ด้านหลังหมู่บ้าน
บ้านละขาวให้เมืองสามวังกีไซ อัตตะปือ

ไม้ไผ่ร้าน
เผ่าชุมนำมาใช้สานกระดิบ
บ้านหากทรายคำ เมืองสะหวันนะเขต จังหวัดปะตู

ไม้ช่อข
เผ่าชาวรัก ใช้ทำตีน ปลูกไว้หลังบ้าน
บ้านกอกไช เมืองท่าแดง เชกง

ภาพที่ 77 แหล่งที่มาของวัสดุในการทำเครื่องจักสาน

3.3.2 เครื่องมืออุปกรณ์

การผลิตเครื่องจักสานของชนเผ่าลาวทิ้ง มีเครื่องมืออุปกรณ์ที่เป็นพื้นฐานหลักโดยทั่วไปมีอยู่เพียง 3 ชนิดคือ พร้า มีดเหลาตอก เหล็กซี ซึ่งเป็นเครื่องมือที่มีใช้มาตั้งแต่อดีต โดยส่วนใหญ่แล้วจะผลิตขึ้นเองตามความเหมาะสมในการใช้งาน

1) พร้า เป็นเครื่องมืออุปกรณ์หลักในการผลิตเครื่องจักสาน พร้าที่ชนเผ่าลาวทิ้งเผ่าต่างๆ ทำขึ้นเพื่อใช้งานมาตั้งแต่บรรพบุรุษ สืบทอดต่อ กันมาจนถึงทุกวันนี้ มีหลายชนิด มีชื่อเรียกแตกต่างกันไปแต่ละชนเผ่า การใช้พร้าขึ้นอยู่กับวัสดุประสงค์ในการใช้งานและความชำนาญของผู้ใช้ เช่น ตัดไม้ไผ่จากกอ ต้องใช้พร้าเล่มใหญ่ เมื่อจักตอกก็ใช้พร้าเล่มเล็ก แต่บางคนก็ใช้พร้าเล่มเล็กทึ้งผ้าไม้ จักตอก และเหลาตอก สามารถนำไปทำเครื่องจักสานได้ เช่น กัน นอกจากนี้ยังใช้ในการถางไร่ ตัดฟืน/กิ่งไม้ ตัดไม้ล้อมรั้ว จนถึงใช้ป้องกันตัวจากสัตว์ป่า ใช้ในการประกอบอาหาร เช่น หันผัก หันเนื้อ และอื่นๆ อีกว่าใช้ได้開啟ประสบการณ์สารพัดประโยชน์

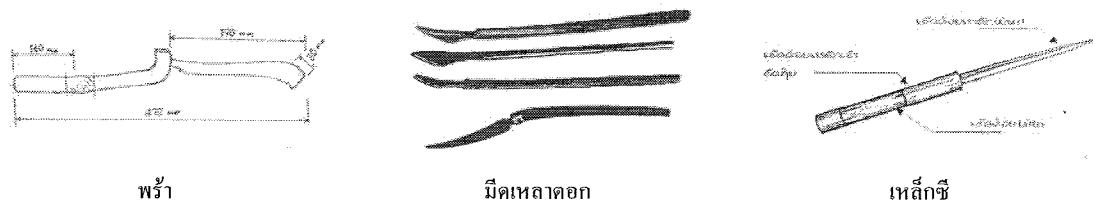
2) มีดเหลาตอก ใช้สำหรับการเหลาและจักตอก มีลักษณะเล็ก เรียว ปลายแหลม ค่อนข้างมีน้ำหนักเบา สันเป็นเหล็กตรงมีปลายอนขึ้นเล็กน้อย บางเฉียบอาจมีสันโก้ง ล่างคมมีดันนั้น จะโค้งงอขึ้นเสมอ เพื่อให้เหมาะสมกับการเหลาตอกได้ละเอียดและกลม ด้านมีดค่อนข้างยาวเมื่อเทียบ กับด้ามมีดขึ้นอยู่กับขนาดช่วงแขนของแต่ละคน เนื่องจากเวลาใช้งานช่างจะใช้แขนแนบกับด้ามพร้า เพื่อการควบคุมการเหลาหรือจักตอกได้ง่าย ช่วยบังคับคมมีดให้ได้ตามต้องการ

3) เหล็กซี มี 2 ลักษณะ ซึ่งใช้งานแตกต่างกัน คือ

(1) เหล็กซีปลายกลม ใช้เจาะ (ซี) เพื่อสอดเส้น hairyที่มีลักษณะกลม

(2) เหล็กซีปลายแบน ใช้เจาะ (ซี) ส่วนที่จะسانด้วยเส้นตอกแบบ

ช่างที่ผลิตเครื่องจักสานอาจจะมีเครื่องมือ และอุปกรณ์ที่สามารถซื้อหรือประดิษฐ์ ขึ้นเองเพื่อช่วยในการทำเครื่องจักสานและอาจจะใช้เครื่องมือที่แตกต่างกันไป ขึ้นอยู่กับลักษณะของงานว่าจำเป็นต้องใช้เครื่องมือชนิดใด เช่น ก้อน ไม้หนีบ เลื่อย และอื่น ๆ เพิ่มเติม

ภาพที่ 78 เครื่องมืออุปกรณ์ที่ใช้ในการทำเครื่องจักสาน

3.3.3 ขั้นตอนการผลิตเครื่องจักสาน

การผลิตเครื่องจักสานของชนเผ่าลาวเทิงในปัจจุบันยังคงใช้วิธีการสานแบบดั้งเดิม ได้รับการถ่ายทอดภูมิปัญญาจากบรรพบุรุษแบบบอกเล่าสืบต่อกันมาจากรุ่นสู่รุ่น มีขั้นตอนการผลิต ที่ไม่ซับซ้อนสามารถทำได้ง่าย ประกอบกับวัสดุสามารถหาได้ง่ายในแต่ละห้องถัง มีใช้ทุกครัวเรือน มาตั้งแต่ตัดจนกระทั่งปัจจุบัน ภูมิปัญญาในเชิงช่างส่งผลให้เครื่องจักสานชนเผ่าลาวเทิงมีความ เชี่ยวชาญและสวยงาม มีขั้นตอนการผลิตที่สำคัญ 3 ประการคือ

1) การจัก อือได้ว่าเป็นขั้นตอนแรกที่มีความสำคัญมาก ความประณีตและลักษณะ ของเส้นตอกที่สัมพันธ์กับ漉คลายและรูปทรงของเครื่องจักสานนั้น ๆ มีผลต่อความคงทน และ ความประณีตสวยงามของเครื่องจักสานด้วย การจักตอกไม่ໄโดยทั่วไปจะแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะคือ การจักตามแนวไม้ໄโดยมีผิวไม้เป็นส่วนแบบ เรียกว่า ตอกพื้น ส่วนอีกลักษณะหนึ่งเรียกว่า ตอกตะแคง ตอกชนิดนี้จะจักโดยมีผิวไม้เป็นส่วนสันตอก นอกเหนือจากตอกไม้ໄโดยทั่ว 2 ลักษณะ อาจจะมีตอกที่จัก หรือเหลาเป็นสันกลม ๆ ในลักษณะอื่น ๆ ตามความต้องการ ไปใช้ เช่น การสานส่วนก้นของภาชนะ

โดยทั่วไปมักจะต้องใช้ตอกพื้นแบบๆ เพื่อให้เกิดลายstanที่เป็นแผ่นตามแนวราบที่คงทน วางบนพื้นราบได้ดี และสะดวกในการสร้างรูปทรง ส่วนที่อยู่ดัดจากส่วนกันนี้ไปหรือเส้นตอกสำหรับการstan ส่วนที่เป็นกอ ส่วนที่คอดของภาชนะ จำเป็นจะต้องใช้ตอกที่มีความละเอียดเส้นเล็กๆ เพื่อสะดวกในการstanให้ได้รูปทรงตามต้องการ เป็นต้น

2) การstan เป็นกระบวนการทางความคิดสร้างสรรค์ในเชิงช่าง วิธีการstan บางอย่างอาจคงรูปทรงและลวดลายเดิมไว้ บางอย่างอาจเปลี่ยนรูปทรงและลวดลายไปบ้าง แต่ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นนี้มักเปลี่ยนไปอย่างช้าๆ ค่อยเป็นค่อยไป มีลวดลายและรูปแบบต่างกันไปตามความนิยมของท้องถิ่นที่สืบทอดกันมากกว่าอย่างอื่น ทั้งลักษณะของรูปแบบลายstanและวัสดุที่ใช้ในการstan ลวดลายที่ใช้stanนั้น ส่วนใหญ่จะstanลายโดยขึ้นอยู่กับความเหมาะสมในการใช้งาน เช่น อาจใช้ลายขั้ดธรรมชาติเพื่อให้เกิดความแข็งแรงทนทาน หรือหากต้องการstanเครื่องจักรstanที่มีลักษณะโปรดัง มีตาห่างๆ ก็ใช้ลายเฉลวในการstan เป็นต้น แต่โดยหลักใหญ่ๆ แล้ว จะเห็นได้ว่า การstanลวดลายทึ่งหลายนั้นต้องใช้การขัดกัน เพื่อให้วัสดุที่ใช้stanนั้นยึดตัวขัดกันคงรูปอยู่ได้เป็นหลัก ไม่ว่าการstanนั้นจะเป็นลายขั้ดธรรมชาติ ลายสอง ลายสาม หรือลายอื่นๆ ก็ตาม

3) การถัก ช่วยให้งานจักรstanสมบูรณ์ เสริมความแข็งแรงและเพิ่มความสวยงาม นิยมใช้วัสดุที่เป็นเส้นอ่อนและมีความยาวพอสมควร อาทิ หวาย ในล่อน ใช้ถักยึดโครงสร้าง ภายนอกให้ติดกับผนังของเครื่องจักรstan เช่น ขอบปากขา กันหู หรือการถักโครงต่างๆ ของเครื่องจักรstan เป็นต้น การถักนี้บางครั้งอาจเรียกว่า การผูก ก็ได้ ลักษณะของการถัก หรือการผูก โดยทั่วไปจะมีวิธีที่เป็นลักษณะเฉพาะของการถักแบบต่างๆ เช่น ลายจูงนาง ลายหัวแมลงวัน ลายหางสิง ลายหางແلن สันปลาช่อน เป็นต้น

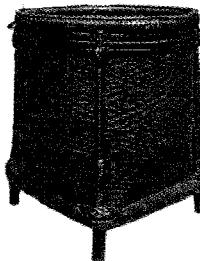
ตัวอย่างการผลิตเครื่องจักรstan อาทิ

กะเจ้า เป็นเครื่องจักรstanที่ต้องการความละเอียด ส่วนใหญ่ใช้ไม้มีเยียะ บางชนเผ่า เช่น เผ่าเตรียง เรียกว่า ไม้ปะօ อในการจักรstan เนื่องจากมีความเหนียวและสามารถเหลาเส้นตอกให้เล็กได้ มีขั้นตอนการผลิต ดังนี้

(1) เริ่มจากการก่อกันstanด้วยลายstanคีร่วม (บีล่ม) ให้ได้ขนาดที่ต้องการ ใส่ไม้ขัดไขว้กัน เพื่อป้องกันกันทะลุ งานนั้นstanตัวกะเจ้าจึงนำไปโดยเริ่มจากstanลายstanคีร่วมให้ได้ระยะหนึ่งแล้วเปลี่ยนลายด้วยการstanลายสอง (แบบหน่วย) จึงนำไปเรื่อยๆ ให้ได้ขนาดที่เหมาะสมจนถึงปาก ขอบปากด้วยการถักหัวย้ายลายหางແلن

(2) ใส่ไม้มอบ 3 เส้น ทั้งค้านนอกและค้านใน โดยใช้หวายหางหนูมาสอดมัดถักให้แน่น เพื่อเสริมความทนทาน

(3) ใช้ไม้ซอเหลาให้เกลี้ยงทำเป็นตีนแหนบใส่ทั้งสี่มุมของกะเจ้า ถักด้วยหัวย่างสิงคายสอง ใช้ไม้ดัดครอบตีนกะเจ้าที่ 4 มุม เพื่อยืดดืน ขอบด้วยหัวย่างลายหัวแมงวัน จากนั้นถักสายด้วยหัวยหรือเขือกปอ

ก่อกัน ⇔ สาบตัวกะเจ้า ⇔ ขอบปอก ⇔ ใส่ไม้มอบ ⇔ ใส่ตีน ⇔ ใส่สายสำหรับผูกติดเอา

ภาพที่ 79 กะเจ้าผ่าແງ บ้านจะกำใหญ่ เมืองท่าแตง ແຂວງເຊກອນ

กะชาງ ส่วนใหญ่สาบตัวหัวย คล้ำ หรือไม่ช่างໄພ มีขั้นตอนการผลิต ดังนี้

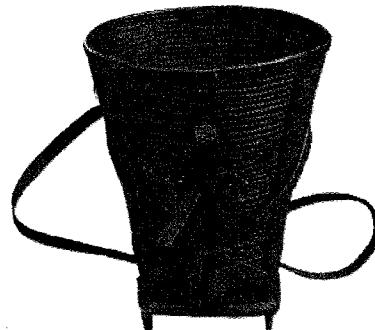
- (1) เริ่มจากการก่อกันสาบตัวหัวยเส้นตอกคลุ่ยลายขัดห่าง ให้ได้ขนาดที่ต้องการ ใส่ไม้ขัดໄว์กันมัดด้วยหัวยทั้ง 4 มุมให้แน่น เพื่อป้องกันกันทะลุ
- (2) สาบตัวกะชาງ โดยแยกเส้นตอกกฎให้เป็นเส้นตอกเดี่ยวสาบตัวหัวยลายขัด
- (3) ใช้ไม้เหลากลมสอดเพื่อพันเส้นตอกยืนลงแล้วกีบซ่อนปลาย และใช้หัวยเส้นเด็ก สอดໄว์กันทุกช่องของไม้กลม

(4) เหลาหัวยเป็นเส้นแบบน้ำมาสาบลายเน dara (ตาແຫດວ) แบบໄຂວ້ 2 ครັງ แล้วใช้หัวยเส้นเด็กสอดเพื่อต่อ กันกับช่วงแรก สาบขึ้นໄປເຮືອຍ ๆ

(5) จากนั้นเพิ่มเส้นตอกตึง (เส้นเด็ก) สาบลายเน dara (ตาແຫດວ) แบบໄຂວ້ 2 ครັງເດືອນ
สาบต่อໄປຈົນຄື່ງປາກ

- (6) ใช้หัวยผ่าຄົງຄົງປາກ ขอบปอกด้วยหัวยกลมอีก 1 เส้น แล้วเคียงนัดด้วยหัวย (ເຄີນບນ 2 ครັງ สอดลงล่าง กอดตรงกลาง ເຄີນບນ 2 ครັງ สอดลงล่าง กอดตรงกลาง ໄປເຮືອຍ ๆ ຈນຮອບ)
- (7) ใช้ไม้เหลากลมทำเป็นตีนแหนบใส่ทั้งสี่มุมของกะชาງ ถักติดด้วยหัวยลายขัด แล้วพัน (ເຄີນ) ขึ้นໄປຈົນຄື່ງປາກ

(8) ด้านหน้าทำสายสำหรับสอดสายสะพาย 2 เส้น โดยเส้นบนถักแบบຫຼູກຮະນຸງ ขຶດຕິດກັບตัวกะชาງ เส้นล่างถักหางສິງลายขัดຢືດຕິດກັບໄມ້ຕື່ນ จากนั้นถักสายสะพายด้วยลายสองแบบ

ก่อกัน ⇒ سانต้ากะชาง ⇒ ขอบปาก ⇒ ใส่ดิน ⇒ ทำสายเพื่อสอดสายสะพาย ⇒ สารสายสะพายสำหรับเป้าไส้หลัง

ภาพที่ 80 กะชางผ่ากะตุ บ้านดา哥โอก เมืองสาร ใช้ แขวงอัตตะปือ

กะพา ส่วนใหญ่ทำด้วยหวาย คล้ำ ไม้พุง ไม้เปลา ไม้บง มีขั้นตอนการผลิต ดังนี้

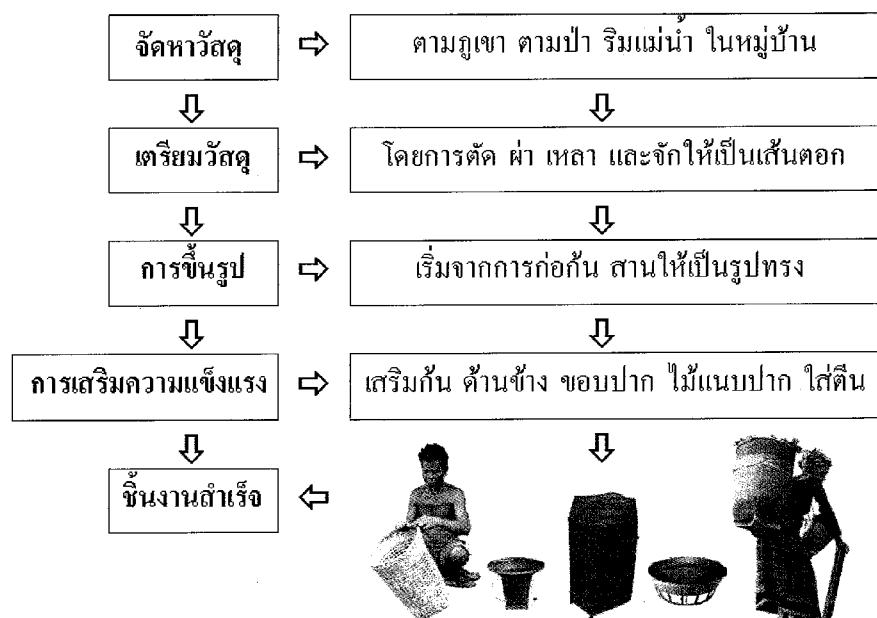
- (1) เริ่มจากการก่อกัน สารด้วยลายสองเส้นคู่ให้ได้ขนาดที่ต้องการ ใส่ไม้ขัดไขว้กัน มัดด้วยหวายทั้ง 4 มุมให้แน่น เพื่อป้องกันกันทะลุ
- (2) สารตัวกะพาด้วยลายสองบีแบง แล้วสารต่อด้วยลายขัดขึ้นไปเรื่อย ๆ ให้ได้ขนาดที่เหมาะสมจนถึงปาก
- (3) เก็บขอบปากด้วยการถักหวายลายทางແلن
- (4) ใส่ไม้มอบปาก และช่วงกลางของกะพาจุดละ 3 เส้น ทั้งด้านนอกและด้านใน โดยใช้หวายสอดมัดถักให้แน่นเสริมความแข็งแรงและสวยงาม
- (5) ใช้ไม้เหลาให้เกลี้ยงทำเป็นตีนแหนบใส่ทั้งสี่มุมของกะพาจนถึงปาก ถักด้วยหวายทางสิงต่อค่วยการพัน (เคียน) ขึ้นไปจนสุด
- (6) แนบดูกงยืดติดกับกะพาทั้ง 3 ด้าน ด้วยการถักหวายทางสิง เสริมความแข็งแรง และใช้สอดสายสะพาย

ก่อกัน ⇒ สารตัวกะพา ⇒ ขอบปาก ⇒ ใส่ดิน ⇒ แนบดูกง ⇒ ใส่สายสะพายสำหรับเป้าไส้หลัง

ภาพที่ 81 กะพาผ่ากะตุ บ้านหนองบง เมืองละนาน แขวงเชกอิง

จากตัวอย่างการผลิตเครื่องจักรسانดังกล่าวข้างต้น สามารถสรุปเป็นแผนผังขั้นตอนการผลิตเครื่องจักรسانได้ดังนี้

ภาพที่ 82 ขั้นตอนการผลิตเครื่องจักสาน

3.4 การวิเคราะห์งานหัวใจกรรมจักษณ์งานผ่าตัดทั่วไป

เครื่องจักรงานผ่าล้ำเทิงแต่ละผ่าส่วนใหญ่คัดแปลงมาจากธรรมชาติ ทำให้เกิดเป็นเครื่องใช้ในรูปแบบต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับการใช้งาน มีลักษณะหลายอย่างที่ใกล้เคียงกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งจุดประสงค์ในการผลิตส่วนใหญ่เพื่อตอบสนองประโยชน์ใช้สอยในชีวิตประจำวันเป็นหลัก แม้เครื่องจักรงานของแต่ละชนผ่าจะมีหน้าที่ใช้สอยอย่างเดียวกัน ซ่างผู้ผลิตเครื่องจักรงานล้วนมีความต้องการที่จะให้เครื่องจักรงานนั้น ๆ สามารถตอบสนองประโยชน์ใช้สอยได้สมบูรณ์ที่สุดที่เท่าจะทำได้ แต่เครื่องจักรงานที่เกิดขึ้นจากความต้องการด้านประโยชน์ใช้สอยนั้น ยังต้องมีองค์ประกอบอื่น ๆ เช่นมาเกี่ยวข้องด้วย เช่น สภาพทางภูมิศาสตร์แต่ละท้องถิ่น ความเชื้อ ชีตคงประพณ์ และวัฒนธรรมของแต่ละชนผ่า สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ ล้วนเป็นสิ่งที่กำหนดให้เครื่องจักรงานมีคุณค่าแตกต่างกันไป การศึกษาและวิเคราะห์งานหัตถกรรมจักรงานผ่าล้ำเทิง อาจจำแนกออกเป็น 2 ประเด็นคือ ในแง่ของการอนุรักษ์ และในแง่ของการพัฒนาสู่การประยุกต์ใช้เพื่อประโยชน์อื่นนอกเหนือจากหน้าที่ใช้สอยโดยตรง ความต้องการแห่งประโยชน์ใช้สอย (Function) นำไปสู่การเลือกใช้วัสดุ (Materials) โครงสร้าง (Structure) รูปทรง (Form) ลวดลาย (Pattern) ซึ่งยังต้องคำนึงถึงคุณค่าในด้านความงามที่แสดงถึงอัตลักษณ์เฉพาะแต่ละชนผ่าของเครื่องจักรงาน

3.4.1 หน้าที่ใช้สอย (Function)

การกำหนดหน้าที่ใช้สอยของเครื่องจักรงาน จะส่งผลถึงการกำหนดองค์ประกอบอื่นๆ ของเครื่องจักรงานด้วย โดยทั่วไปวัตถุประสงค์สำคัญในการผลิตคือ ทำขึ้นเพื่อประโยชน์ใช้สอย ในชีวิตประจำวัน ซึ่งส่วนมากเป็นการใช้ในลักษณะย่าง ๆ ไม่ซับซ้อน การกำหนดหน้าที่ใช้สอยว่า เครื่องจักรงานที่ผลิตขึ้นมาจะทำขึ้นเพื่อใช้ประโยชน์อะไรบ้าง ใช้ประโยชน์เฉพาะอย่าง หรือ ใช้ประโยชน์หลายอย่าง ซึ่งเป็นการกำหนดอย่างกว้าง ๆ

3.4.2 วัสดุ (Materials)

ธรรมชาติได้สร้างวัสดุให้มนุษย์สามารถนำมาใช้งานໄວ่มากมาย มนุษย์ได้เรียนรู้ การประยุกต์ใช้วัสดุในท้องถิ่นาอย่างยาวนาน การเลือกใช้วัสดุจึงขึ้นอยู่กับแต่ละท้องถิ่นว่ามีวัสดุชนิดใดมาก ความนิยมในการใช้วัสดุแต่ละชนิดมาผลิตเป็นเครื่องจักรงานเพื่อใช้งาน จึงกลายเป็นสิ่งบ่งบอกถึงอัตลักษณ์เฉพาะถิ่น เช่น ชนเผ่าโอย บ้านละลายใต้เมืองสามัคคีไซ แขวงอัคตะปือ นิยมใช้ไม้ปัก ไม้ไผ่ป่า และหวาย มาทำเครื่องจักรงาน เนื่องจากอยู่ใกล้ภูหลวง ในขณะที่ชนเผ่าครีนิยมนำต้นคล้ามาใช้ในการทำเครื่องจักรงาน เนื่องจากอยู่ใกล้แม่น้ำลำเซ เป็นต้น ความงามของเครื่องจักรงานอันเกิดจากความสอดคล้องของวัสดุ ลวดลายและรูปทรง จึงเป็นเสน่ห์ของช่างงาน ซึ่งเกิดจากทักษะในการเลือกวัสดุที่เหมาะสมและถูกต้องกับการนำไปใช้งาน

3.4.3 โครงสร้าง (Structure)

รูปทรงของเครื่องจักรงาน และการนำไปใช้ประโยชน์ เป็นสิ่งกำหนดโครงสร้าง ของเครื่องจักรงาน ทั้งการกำหนดเส้นตอกยื่น เส้นตอกนอน และเส้นตอกที่ใช้ในการเสริมความแข็งแรง ตลอดจนความงามที่เกิดขึ้นทั้งหมดจะเป็นส่วนช่วยให้เครื่องจักรงานมีความแข็งแรงทนทาน คงรูปทรงไว้ได้เป็นอย่างดี คุ้มค่ากับการใช้สอย ดังนี้จึงต้องพิจารณาว่า การนำเครื่องจักรงานไปใช้ประโยชน์อยู่ในลักษณะงานที่รับน้ำหนักมากหรือน้อย ว่างโครงสร้างในการงานอย่างไรจึงจะมีความเหมาะสม โครงสร้างในงานงานอาจจำแนกออกเป็น 2 ลักษณะคือ

1) โครงสร้างโดยวัสดุที่ใช้สำนในตัว เป็นการใช้วัสดุที่สำนเครื่องจักรงานในตัว ทั้งหมด มักจะเป็นเครื่องจักรงานขนาดเล็ก เช่น หวด กะเบง กระติบข้าว ก่องข้าว ฯลฯ โดยทั่วไปมักใช้การเข้าขอบริมในตัว ดังนั้นวัสดุที่ใช้ในการงานจึงมักเป็นวัสดุอ่อนหรือเส้นตอกอ่อน เช่น เส้นตอกไม้ไผ่บาง ๆ มักเป็นงานที่ใช้สอยชั่วคราว หรืองานที่รับน้ำหนักไม่มากนัก

2) โครงสร้างที่ต้องใช้วัสดุอื่นเสริม มักเป็นเครื่องจักรงานที่มีขนาดใหญ่ เช่น กะพา กะชาง เป็นงานที่ใช้การขอบไม้ประกอบกัน เป็นงานที่ต้องการความคงทนแข็งแรง เพื่อใช้งานที่มีโอกาสโดนกระทบบ่อย ๆ หรือรองรับน้ำหนักมาก จากการศึกษาขั้นตอนการผลิตเครื่องจักรงานพบว่า ส่วนที่จำเป็นต้องใช้โครงสร้างเสริมได้แก่ ส่วนของด้านข้างเพื่อให้เครื่องจักรงานคงรูปทรง

ส่วนของกันเพื่อการรองรับน้ำหนักและป้องกันไม่ให้กันทะลุและส่วนของปากเพื่อให้ปากคงรูปทรงเพิ่มความแข็งแรงทนทานในการใช้งานมากขึ้น ทั้งนี้อาจพิจารณาลักษณะการเสริมโครงสร้างตามส่วนประกอบต่าง ๆ 4 ส่วน ดังนี้

(1) ส่วนกัน ใช้ไม้ไผ่วัดกัน มัดติดด้วยหัวways เพื่อการรองรับน้ำหนักและป้องกันไม่ให้กันทะลุ

(2) ส่วนปาก ใช้ไม้แนบขอบปากทั้งด้านนอก และด้านใน ถักด้วยหัวwaysเพื่อให้ปากคงรูปทรง ต่อจากปากลงมาเรียกว่า ไม้มอน ส่วนใหญ่ใช้หัวwaysประมาณ 3-5 เส้น ใส่ทั้งด้านนอกและด้านใน ถักหรือมัดด้วยหัวwaysติดกับตัว เสริมความแข็งแรง ป้องกันไม่ให้ปากขาดเร็ว

(3) ส่วนด้านข้าง ภายหลังจากที่سانตัวเครื่องจักสานให้ได้ความยาวตามที่ต้องการแล้ว ต้องใส่ไม้แนบด้านข้าง ซึ่งจะมีลักษณะเรียบแนบไปตามรูปทรงของตัวเครื่องจักสานโดยใช้หัวwaysมัดพันและسانติดกับตัว เพื่อเสริมความแข็งแรง

(4) ส่วนตีน ใช้ไม้ตัดให้ได้ตามขนาดกัน มัดยึดติดกับตัวเครื่องจักสานด้วยหัวways เพื่อให้สามารถตั้งตัวได้ หรือเจาะรูตรงกลางเพื่อใช้สำหรับสอดสายสะพาย

3.4.4 รูปทรง (Form)

วิธีการผลิตเครื่องจักสานของชนเผ่าลาวเทิง คำนึงถึงประโยชน์ใช้สอยและผู้ใช้เป็นสำคัญ ดังนี้จึงสามารถปรับขนาดและรูปทรงของเครื่องจักสานให้มีความเหมาะสมได้ตามหน้าที่ใช้สอย เช่น รูปทรงกรวย รูปทรงกลม รูปทรงเหลี่ยม หรือปรับขนาดให้ใหญ่หรือเล็กลงตามผู้ใช้งาน เช่น ผู้ใช้เป็นเด็กจะสานให้เล็กลง หรือผู้ใช้เป็นผู้ชายจะสานให้ใหญ่ขึ้น การสร้างรูปทรงของเครื่องจักสานชนเผ่าลาวเทิงแต่ละเผ่าส่วนใหญ่ได้รับการสืบทอดมาจากบรรพบุรุษ ซึ่งได้รับการออกแบบและพัฒnarูปทรงให้อีกต่อไปประโยชน์ใช้สอยให้มากที่สุด มีความงามตามความนิยมของแต่ละชนเผ่า ดังนั้นการวิเคราะห์รูปทรงเครื่องจักสานที่มีหน้าที่ใช้สอยเป็นองค์ประกอบในการกำหนดรูปทรง ต้องอาศัยเกณฑ์ของการรวมน้ำหนัก การเลือยน้ำหนัก และการตั้งที่มั่นคงของเครื่องจักสาน อาจจำแนกรูปทรงของเครื่องจักสานออกเป็น 2 แบบคือ รูปทรงที่มีโครงสร้างเสริม มักเป็นเครื่องจักสานที่มีขนาดใหญ่ต้องการความแข็งแรง และรูปทรงที่ไม่มีโครงสร้างเสริม มักเป็นเครื่องจักสานที่มีขนาดเล็ก ซึ่งขนาดของเครื่องจักสานจะมีความสูงเท่าไหร่ ขึ้นอยู่กับขนาดของปล่องไม้ไฟที่นำมาทำเป็นสันตอก การกำหนดขนาดของกันจะขึ้นอยู่กับจำนวนและขนาดความลึกให้ใหญ่ของสันตอก ตัวอย่าง เช่น กะพา เมื่อสานกะพาเสร็จ จะเห็นว่า ช่วงระหว่างกลางจะมีลักษณะเรียวสอบเข้าไป เพื่อให้แนบกับลำตัวขณะเปลี่ยนห้อง ดังนั้นในการผลิต จะนำสันตอกยืนมาเหลาให้เล็กเรียวลงกว่าส่วนปลาย เพื่อให้ได้แนบกับส่วนหลังของกัน ส่วนสันตอกสานนั้นเหลาให้เสมอเท่ากันตามเดิม กระดัง สารให้มีรูปทรงมนเรียวคล้ายรูปไข่ วัตถุประสงค์เพื่อใช้ในการคัดแยกเมล็ดข้าวออกจากแกลบหรือข้าวลีบ โดยใช้

สองมือจับขอบกระดังค้านที่กว้างซึ่งอยู่ติดกับผู้ฝึกข้าว ส่วนด้านที่เรียกว่าหันออกด้านนอก แล้วฝึกขึ้นลงเพื่อให้กากและเมล็ดข้าวลีบปลิวออก ข้าวหักข้าวลีบจะอยู่ด้านหน้า เหลือแต่เมล็ดข้าวที่ต้องการไปรวมตัวกันที่ส่วนกว้างของกระดัง ง่ายต่อการแยกเมล็ดข้าวออก นอกจากนั้นกระดังยังสามารถใช้ในการตากข้าว ตากเนื้อ พริก และอื่น ๆ

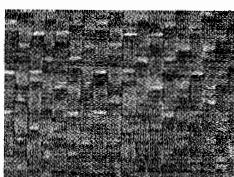
3.4.5 ลวดลาย (Pattern)

ลวดลายที่ปรากฏบนเครื่องจักสาน เป็นสิ่งกำหนดรูปทรงและประโยชน์ใช้สอย เช่น ลายเฉพาะ หมายสำหรับการสานภาชนะที่มีตาห่าง ๆ ให้เห็นสิ่งของที่อยู่ภายใน ลายขัด เน้นความแข็งแรงทนทาน นอกจากนี้ลวดลายทำให้เครื่องจักสานชนเผ่าลาวเทิงแต่ละเผ่าไม่เหมือนกัน เช่น กะพاخองชนเผ่าเกรียงหรือแขะ ส่วย ละวี ປะโภะ และสารัก นิยมสานด้วยลายเดียวกัน ทั้งหมดแล้วใช้วิธีการถักหวยตกแต่งเล็กน้อย ซึ่งแตกต่างไปจากกะพاخองชนเผ่ามีกอง เ特เรียง และ กะตุ ที่นิยมสานแบบสลับลายแล้วใช้วิธีการถักหวยตกแต่งส่วนต่าง ๆ เสริมความแข็งแรงสวยงาม อันแสดงถึงความชำนาญและภูมิความรู้ในเชิงช่างของแต่ละชนเผ่า

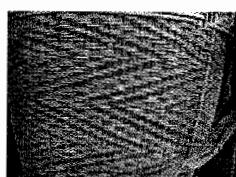
1) ชื่อเรียกลวดลายในการสานหรือถัก ชนเผ่าลาวเทิงมีวิธีการเรียกชื่อลวดลายในการสานเครื่องจักสาน โดยใช้การบอกเล่าสืบท่อกันมา อาจแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะคือ

(1) จากสิ่งแวดล้อมรอบตัว เช่น จากพืช ลายใบกอย (คล้ายใบต้นกอย) จากสัตว์ ลายหางสิง (คล้ายหางสิง) ลายหัวแมงวัน (คล้ายส่วนหัวของแมลงวัน) ลายหางແلن (คล้ายหางตัวແلن/ตะขบ) จากสิ่งของที่ใช้ประจำ เช่น ลายกระดังฝัดข้าว (ลายพืช)

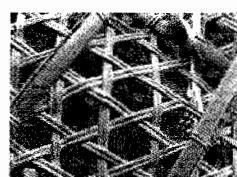
(2) จากวิธีการสาน เช่น ลายขัด ลายขัดห่าง ลายสอง ลายสองบี ลายสาม ลายขัดสาม ลายไฟล ลายเฉพาะ เป็นต้น

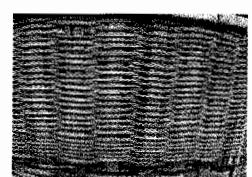
ลายกระดังฝัดข้าว

ลายสาม ข้า-ขوا

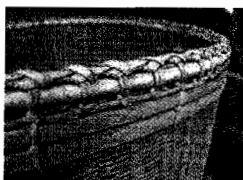

ลายเฉพาะ (ตามเหลา)

ลายไฟล

ภาพที่ 83 ตัวอย่างลวดลายการสาน

ลายหัวแมงวัน

ลายหางสิง

ลายหางແلن

ลายชูงนวง

ภาพที่ 84 ตัวอย่างการผูก หรือถัก

2) การแตก漉คล้ายในการสาน ก่อให้เกิดความหลอกหลอน漉คล้าย ซึ่งมีความสวยงามที่แตกต่างกัน แสดงให้เห็นถึงภูมิความรู้ ความสามารถและความชำนาญในเชิงช่างที่สืบทอดต่อกันมาจากการพนธุรุข นับได้ว่าเป็นศิลปะอย่างหนึ่งที่นำมาใช้ในการตกแต่งเครื่องจักสาน เพื่อให้เกิดความคงทนแข็งแรง และสวยงาม จากการศึกษา漉คล้ายการสานของเครื่องจักสานชนเผ่าลาวเทิงพบว่า ชนเผ่าลาวเทิงมีความเชี่ยวชาญในการปรับเปลี่ยนเทคนิคิวธีการสานเพื่อแตก漉คล้ายการสาน ได้อย่างมากมายหลายวิธี โดยการผสมผสาน漉คล้ายที่หลากหลายบนเครื่องจักสานเดียวกัน อาทิ

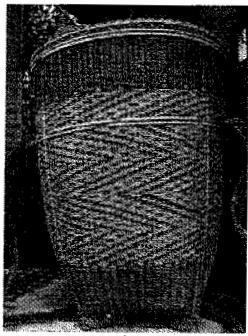
(1) สานด้วยลายเดียวกัน แต่เปลี่ยนขนาดเส้นตอก กล่าวคือ เส้นตอกใหญ่หรือเล็ก ซึ่งมีขนาดไม่เท่ากันจะก่อให้เกิด漉คล้ายในการสานที่แตกต่างกัน ตัวอย่างเช่น เส้นตอกยืนเป็นเส้นใหญ่ เส้นตอกสานเป็นเส้นเล็ก

(2) สานด้วยลายเดียวกัน แต่เปลี่ยนจำนวนเส้นตอก ตัวอย่างเช่น สานด้วยลายขัดเส้นตอกคู่ (เส้นตอก 2 เส้น) แล้วเปลี่ยนเป็นลายขัดเส้นตอกเดี่ยว หรือสานด้วยลายขัดเส้นแบบ 1 เส้น แล้วเปลี่ยนเป็นลายขัดเส้นตอกเดี่ยวโดยการฉีกแบ่งเส้นตอกแบบออกเป็น 2 เส้น หรือสานด้วยลายเฉลว (ตาเหลว) แบบไขว้ 2 ครั้งต่อช่อง เปลี่ยนเป็นแบบไขว้ 1 ครั้งต่อช่องโดยการเพิ่มเส้นตอกยืน

(3) สานด้วยลายเดียวกัน แต่เปลี่ยนทิศทางการสาน ตัวอย่างเช่น สานด้วยลายสามไปทางด้านซ้ายแล้วเปลี่ยนเป็นทางด้านขวาสลับกัน ก่อให้เกิดความสวยงาม ได้อีกแบบหนึ่ง

(4) สานด้วยการเปลี่ยนลายสาน และเปลี่ยนขนาดเส้นตอก ตัวอย่างเช่น สานด้วยลายขัดเส้นตอกใหญ่ (แบบ) เปลี่ยนลายสานโดยการฉีกเส้นตอกแบ่งออกเป็น 2 เส้น แล้วสานด้วยลายตาเหลว จากนั้นเปลี่ยนลายเป็นสานด้วยลายขัดเส้นตอกเล็ก

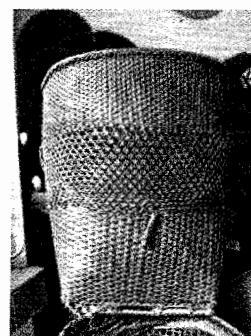
(5) สานด้วยการเปลี่ยนลายสาน และเปลี่ยนทิศทางการสาน ตัวอย่างเช่น สานด้วยลายขัดเส้นตอกใหญ่ (แบบ) เปลี่ยนเป็นสานลายสองซ้ายขวา แล้วสานด้วยไฟลกava จากนั้นเปลี่ยนลายเป็นสานด้วยลายขัดเส้นตอกเล็ก

เปลี่ยนลายสาน เปลี่ยนทิศทางการสาน

เปลี่ยนลายสาน เปลี่ยนจำนวนเส้นตอก

เปลี่ยนลายสาน เปลี่ยนขนาดเส้นตอก

ภาพที่ 85 ตัวอย่างการแตก漉คล้ายในการสานที่ชนเผ่าลาวเทิงใช้สานเครื่องจักสาน

3.4.6 การให้สี (Color)

ลักษณะของเครื่องจักรงานช่างที่มีสีสันน่าตาดื่มดู น้ำตาลเข้ม จนถึงสีดำ เกิดจากการเปลี่ยนแปลงของสีวัสดุที่ใช้ในงานตามอายุการใช้งาน และเกิดจากการร่มควัน ซึ่งอยู่ในวิธีชีวิตประจำวันของช่างที่ใช้ทุกชนิด เช่นจากพื้นที่ภายในเรือน โล่ง มีการจัดวางเตาไฟไว้ภายในเรือนเพื่อการประกอบอาหาร และป้องกันความหนาวเย็นจากสภาพภูมิอากาศ หน้าเตาไฟมีการจัดทำห้องเพื่อใช้วางหรือเก็บเครื่องจักรงานที่สานเสร็จใหม่ ซึ่งทำให้สะดวกในการหยับใช้งานและที่สำคัญคือ เป็นภูมิปัญญาในการป้องกันมอดและแมลงให้กับเครื่องจักรงาน

3.4.7 อัตลักษณ์ (Identity)

อัตลักษณ์ของเครื่องจักรงานช่างที่พอบเห็นมากที่สุด สามารถสรุปได้ดังนี้

1) เครื่องจักรงานส่วนใหญ่มักจะมีสายสำหรับสอดแนนเพื่อสะพายติดแผ่นหลัง (เป็นไส้หลัง) หรือมีสายสำหรับผูกติดเข้ากับตัว เพื่อความสะดวกในการใช้งาน

2) ลวดลายในการสานมีความหลากหลายเป็นอัตลักษณ์เฉพาะของช่างงาน โดยวิธีการแตกลวดลายในการสานอย่างอิสระเพื่อแสดงให้เห็นถึงภูมิความรู้ ความชำนาญในเชิงช่างของแต่ละช่าง เช่น ไม้ทั้ง一根 ลวดลายเดียว และการสานแบบลักษณะเดียวกัน นอกเหนือไปนี้ยังมีการตกแต่งส่วนต่าง ๆ ด้วยวิธีการถัก หรือมัค เพื่อเสริมความแข็งแรงทนทานและความสวยงาม

3) มีสีที่เกิดจากการร่มควันซึ่งอยู่ในวิธีชีวิต

4) รูปทรงของเครื่องจักรงานแต่ละชนิดมีความหลากหลายและมีอัตลักษณ์เฉพาะ

5) สามารถปรับขนาดให้มีความเหมาะสมสมกับการใช้งาน และเหมาะสมกับทุกเพศทุกวัย ดังเดิมที่เด็กจนถึงผู้ใหญ่ ผู้หญิงหรือผู้ชาย

การศึกษาและวิเคราะห์งานหัตกรรมจักรงานช่างที่มีความเชี่ยวชาญงานหัตกรรมจักรงาน มีภูมิปัญญาในการหาและเลือกใช้วัสดุที่มีในท้องถิ่น เครื่องจักรงานที่ผลิตขึ้นมา มีประโยชน์ใช้สอยที่สอดคล้องกับวิธีชีวิต มีความประณีตสวยงามที่เกิดจากความหลากหลายทางด้านลวดลายในการสาน มีอัตลักษณ์ทางด้านรูปทรงที่เป็นรูปแบบเฉพาะของแต่ละช่าง เช่น ลวดลายชนิดที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในสังคมปัจจุบัน

หน้า 4

การพัฒนาผลิตภัณฑ์จัดสานร่วมสมัย

4.1 การพัฒนาระบวนการผลิตงานหัดอกรรมจักสาน

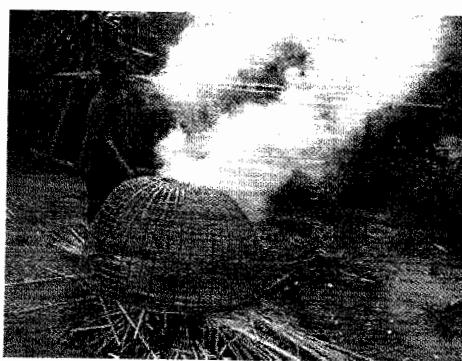
จากการศึกษาข้อมูลผลิตภัณฑ์จัดงานโดยทั่วไปพบว่า ผู้บริโภคโดยส่วนใหญ่นิยมใช้ผลิตภัณฑ์จัดงานที่มีลักษณะเป็นธรรมชาติทั้งการใช้วัสดุและการให้สีในการผลิต นอกจากนี้ยังพบว่า ผลิตภัณฑ์จัดงานประสมปัญหาเกี่ยวกับมอดแมลงและรา ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับกรรมวิธีการป้องกันกำจัดมอดแมลงและรา รวมถึงกรรมวิธีการให้สีผลิตภัณฑ์จัดงานจากผู้ผลิตงานไม่ໄไฟและงานจัดงานในประเทศไทย จำนวน 14 ราย พบว่า การป้องกันมอดแมลงและรา เป็นองค์ผู้ผลิตใช้วิธีการคัดอายุไม่ໄไฟ โดยเลือกใช้ไม่ໄไฟที่มีอายุประมาณ 2-3 ปี เพราะหากใช้ไม่ໄไฟอ่อนเกินไปจะถูกมอดแมลงกัดกินได้ง่ายกว่าไม่ໄไฟที่แก่ซึ่งมีความด้านทานมากกว่า แต่หากไม่ไไฟน้ำแก่เกินไปเนื้อไม่ไไฟจะแข็งและเปราะหักง่าย ไม่เหมาะสมที่จะนำมาใช้ในการจัดงาน นอกจากใช้วิธีคัดอายุไม่ໄไฟแล้ว พบว่า มีผู้ผลิต จำนวน 3 ราย ใช้วิธีการต้มโดยใช้สารเคมีเป็นส่วนผสม เช่น กำมะถันโซดาไฟ หรือน้ำยา Victor Insect and Mold ผู้ผลิต จำนวน 2 ราย ใช้วิธีการแช่น้ำ ใน 2 ลักษณะคือ การแช่น้ำโดยใช้สารเคมีเป็นส่วนผสม เช่น น้ำยา กันมอด และการแช่น้ำโดยใช้พืชบางชนิดที่มีคุณสมบัติในการป้องกันมอดแมลง เช่น ในสะเดา ผู้ผลิต จำนวน 2 ราย ใช้วิธีการชุบสารเคมี เช่น สารผ้าแมลง น้ำมันเบนซิน หรือเชลไทร์ฟ โดยให้เหตุผลว่า การต้มหรือแช่น้ำ ทำให้ประสบปัญหารื่องการอกราแดง ผู้ผลิต จำนวน 7 ราย ใช้วิธีการรมควัน ใน 2 ลักษณะคือ การรมควันโดยใช้สารเคมีเป็นส่วนผสม เช่น กำมะถัน และการรมควันโดยใช้ไฟอ่อน ๆ ประมาณ 4-5 วัน นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาจากวิธีชีวิตและผู้ผลิตงานจัดงานซึ่งเป็นประชาชนผู้ลาภเทิงในเขตพื้นที่ 5 แขวงทางตอนใต้ของ สปป.ลาว จำนวน 19 ชนเผ่า พบว่า ชนเผ่าลาภเทิงทุกเผ่าใช้วิธีการรมควันโดยการวางหรือเก็บเครื่องจัดงานไว้หนึ่งกองไฟที่ใช้ประกอบอาหาร และป้องกันความหนาวเย็นจากสภาพภูมิอากาศซึ่งอยู่ในวิถีชีวิตประจำวัน ใช้เวลานานประมาณ 3-4 เดือน จากข้อมูลที่ศึกษา ผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตว่า การต้มหรือแช่น้ำโดยใช้สารเคมีเป็นส่วนผสม ต้องคำนึงถึงผลกระทบที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพทั้งของผู้ผลิตและผู้บริโภค ไม่สามารถส่งจำหน่ายยังต่างประเทศได้ เนื่องจากบางประเทศมีข้อห้ามในการนำเข้า การแช่น้ำโดยใช้พืชบางชนิดที่มีคุณสมบัติในการป้องกันมอดแมลงนั้น ไม่สามารถแก้ไขปัญหาในรื่องของราได้ การรมควันโดยใช้กำมะถันเป็นส่วนผสมมักมีกลิ่นเหม็นฉุนและเป็นอันตรายต่อสุขภาพ การรมควันโดยใช้ไฟอ่อน ๆ สามารถป้องกันกำจัดมอดแมลงและราได้

ค่อนข้างดี ให้สีสันเป็นธรรมชาติ แต่ใช้ระยะเวลาค่อนข้างนาน และอาจทำให้ผลิตภัณฑ์จักstan ใหม่ เสียหาย หากไม่สามารถควบคุมระบบการเผาใหม่ได้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับกรรมวิธี การให้สีผลิตภัณฑ์จักstan พบว่า ผู้ผลิตส่วนใหญ่นิยมใช้วัสดุสังเคราะห์ เช่น สีข้อมผ้า สีข้อมกอก สีผุนข้อมไม้ หมึกพิมพ์ วนิชพสมแวร์กซ์ และหมึกเจน เนื่องจากหาซื้อได้ง่าย สะดวกในการใช้ แต่มี ข้อเสียคือ อาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพได้ เพราะผลิตภัณฑ์จักstanบางชนิดใช้กับอาหาร ดังนั้นเพื่อลดการปนเปื้อนของสารเคมีซึ่งส่งผลกระทบต่อสุขภาพ และสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์จักstan ผู้วิจัยจึงพัฒนากระบวนการผลิตงานหัตถกรรมจักstan ในด้านการนำวัสดุธรรมชาตินามาใช้ในการป้องกันกำจัดมอดแมลงและรา รวมถึงการให้สีผลิตภัณฑ์จักstan

4.1.1 การศึกษาวัสดุธรรมชาติเพื่อใช้ป้องกันกำจัดมอดแมลงและรา และการให้สีผลิตภัณฑ์จักstan

ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับวัสดุธรรมชาติเพื่อใช้ป้องกันกำจัดมอดแมลงและรา แมลงและรา และการให้สีผลิตภัณฑ์จักstan ดังนี้

1) ศึกษาระบบที่ใช้ในการป้องกันกำจัดมอดแมลงและรา จากภูมิปัญญาดั้งเดิมที่สืบทอดมาแต่บรรพบุรุษของชาวบ้าน ซึ่งใช้วัสดุธรรมชาติในการป้องกันกำจัดมอดแมลงและรา จากการสัมภาษณ์ผู้ผลิต จำนวน 11 ราย เกี่ยวกับกรรมวิธีการป้องกันกำจัดมอดแมลงและรา พบว่า มี 3 ลักษณะคือ การแห่น้ำ การต้ม และการรมควัน การแห่น้ำและการต้มโดยใช้พืชที่มีคุณสมบัติในการป้องกันมอดแมลง เช่น ใบสะเดา ใบบี๊เหล็ก ใบสัก ไม่สามารถแก้ไขปัญหาในเรื่องการเกิดราได้ เนื่องจากเส้นตอกมีความซึ้งที่เกิดจากการแห่น้ำหรือการต้ม สำหรับการรมควัน พบว่า สามารถป้องกันกำจัดมอดแมลงและราได้ค่อนข้างดี ให้สีสันเป็นธรรมชาติ แต่กรรมวันนี้ขอจำกัดซึ่งเป็นปัญหาสำคัญของผู้ผลิตคือ เครื่องจักstanมีโอกาสได้รับความเสียหายจากการลูกใหม่อย่างรวดเร็วของเชื้อเพลิงหากไม่สามารถควบคุมได้

การรมควันสุ่ม

บ้านครีโภ ต. เมืองครีโภ อ. วารินชำราบ จ. อุบลราชธานี

การรมควันกระดิบเข้าว

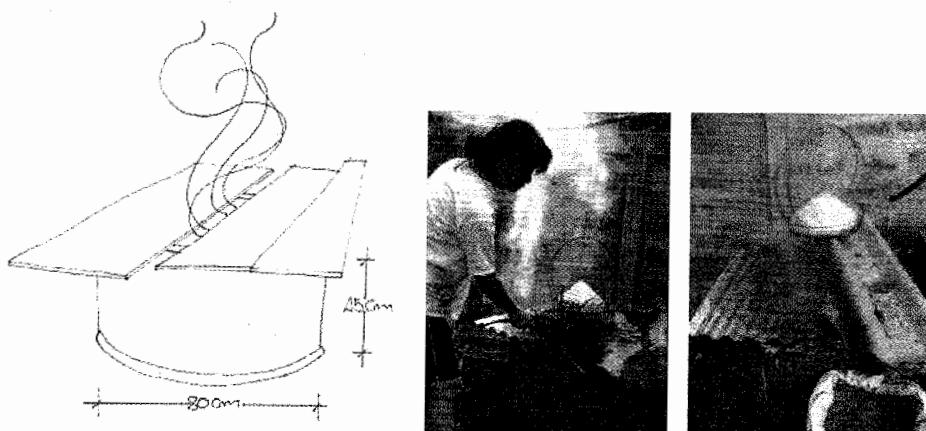
บ้านคงทาง ต. คงทาง อ. เมือง จ. นครพนม

ผู้วิจัยจึงได้ทำการทดลองออกแบบเตารมควัน โดยคำนึงถึงการประหยัดเชื้อเพลิง ประหยัดงบประมาณ ไม่ยุ่งยากซับซ้อน ช่วยลดเวลาที่ใช้ในการรมควันให้สั้นลง สามารถควบคุม การเผาไหม้ที่ไม่ก่อให้เกิดความเสียหายกับเครื่องจักสาน และชาวบ้านสามารถผลิตใช้ได้เอง นำสู่ แนวคิดในการออกแบบเตารมควัน จำนวน 4 แบบ ดังภาพการทดลองรرمควันเครื่องจักสานโดยใช้ เตารมควันแบบต่าง ๆ

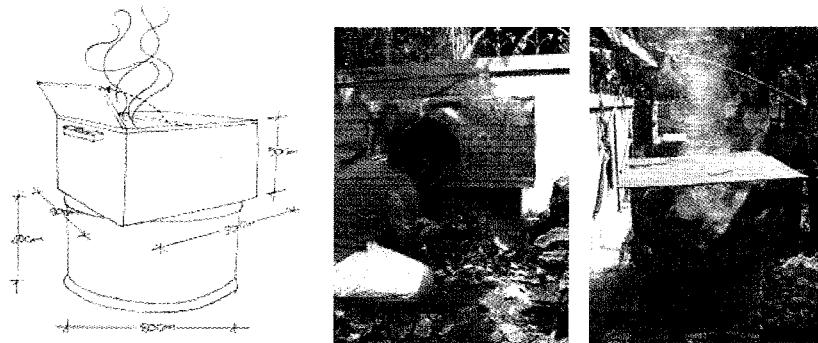
ภาพที่ 87 เตารมควัน แบบที่ 1

ผลการทดลองใช้เตารมควันแบบที่ 1 เหนำะสำหรับรرمควันมวยนึ่งข้าว ก่องข้าว และเครื่องจักสานที่มีขนาดเล็กถึงปานกลาง แต่มีข้อเสียคือ รرمได้ครั้งละ 1 ชิ้น ทำให้เสียเวลามาก ต้องระมัดระวังการลุกไฟมีของเชื้อเพลิงที่ไม่สามารถควบคุมได้

ภาพที่ 88 เตารมควัน แบบที่ 2

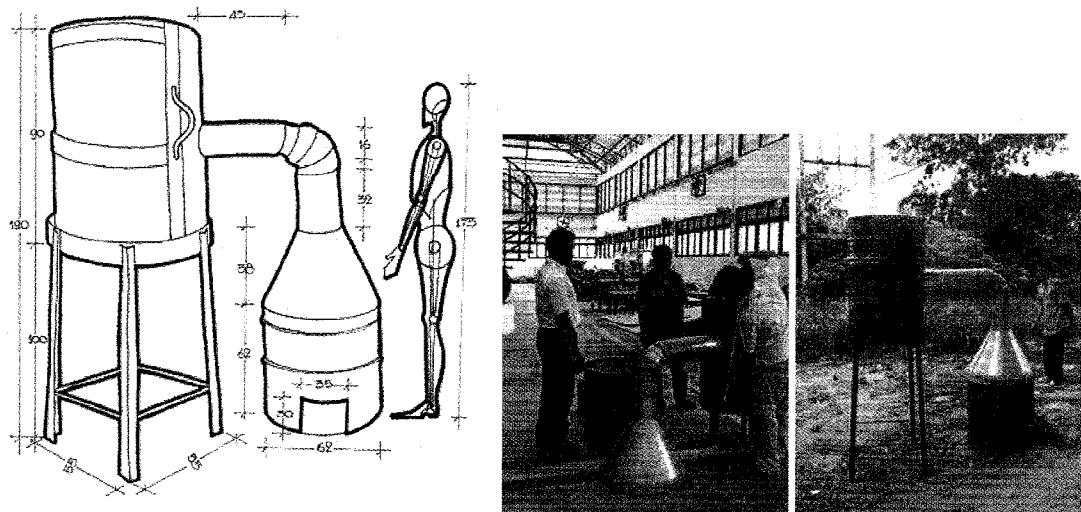
ผลการทดลองใช้เตารมควันแบบที่ 2 สรุปได้ว่า ไม่นิความเหมาะสมที่จะนำมาใช้ ในการรرمควันเครื่องจักสาน เนื่องจากไม่สามารถควบคุมควันได้ ควันฟุ้งกระจาย เครื่องจักสาน ส่วนใหญ่ได้รับความเสียหายจากการลุกไฟมีของเชื้อเพลิงอย่างรวดเร็ว ไม่สามารถควบคุมได้

ภาพที่ 89 เตาرمควัน แบบที่ 3

ผลการทดลองใช้เตารมควันแบบที่ 3 สรุปได้ว่า สามารถควบคุมควันได้ดี แต่เมื่อเสียคือ ไม่สามารถแก้ปัญหาเครื่องจักสานที่นำมาرمควัน ใหม่เสียหายจากการเผาใหม่ขึ้นของเชื้อเพลิงได้

เตารมควันทั้ง 3 แบบ พบร่วมกับ ไม่สามารถแก้ปัญหาเครื่องจักสานที่นำมาرمควัน ใหม่เสียหายจากการเผาใหม่ขึ้นของเชื้อเพลิง ซึ่งไม่สามารถควบคุมได้ทันท่วงที เกิดจากกระบวนการเผาใหม่ในแนวตั้ง ดังนั้นผู้วิจัยจึงทำการออกแบบเตารมควัน แบบที่ 4 โดยยึดหลักการหักเหทิศทางในการเผาใหม่ ที่สามารถควบคุมการเผาใหม่ขึ้นของเชื้อเพลิงและควันได้ ดังภาพที่ 99

ภาพที่ 90 เตาرمควัน แบบที่ 4

ผลการทดลองใช้เตารมควันแบบที่ 4 สรุปได้ว่า สามารถควบคุมการเผาใหม่ของเชื้อเพลิงและควันได้ดีไม่สูญเสียปริมาณควัน สามารถป้องกันความเสียหายของเครื่องจักสานจากการرمควัน ได้ดี

2) ศึกษาคุณสมบัติการให้สีของวัสดุธรรมชาติ และกรรมวิธีการให้สีผลิตภัณฑ์จัดงาน จากภูมิปัญญาดั้งเดิมของชาวบ้าน จากการสัมภาษณ์ผู้ผลิต จำนวน 20 ราย พบร่วม กรรมวิธี การให้สีผลิตภัณฑ์จัดงานสามารถทำได้ 2 ลักษณะคือ

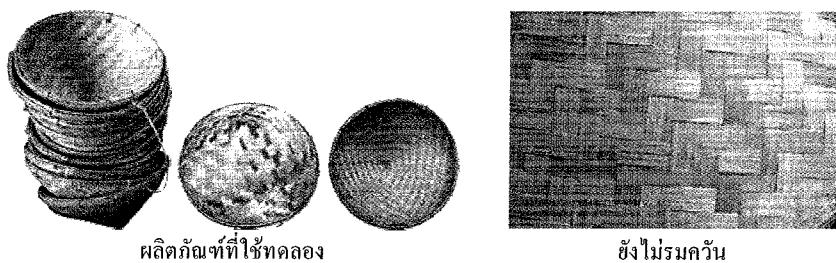
(1) การเตรียมสีเด็นตอกก่อนแล้วจึงสถานเป็นผลิตภัณฑ์

(2) การให้สีผลิตภัณฑ์ภายหลังจากการสถานเสร็จเรียบร้อยแล้ว

นอกจากนี้ยังพบว่า การให้สีของวัสดุธรรมชาติสามารถทำได้ 3 วิธีคือ การรرمควัน การแช่หรือต้มเปลือกไม้ และการทำด้วยยางไม้หรือถั่วในไม้ ผู้วัยได้ทำการศึกษาทดลองทั้ง 3 วิธีการ ปรากฏผลดังนี้

การให้สีผลิตภัณฑ์จัดงานโดยวิธีการรرمควัน

ผู้วัยทำการศึกษาวัสดุธรรมชาติที่ใช้ในการรرمควัน ซึ่งผู้ผลิตแต่ละแห่งจะนิยมใช้วัสดุที่หาได้ง่ายในท้องถิน เช่น กากหรือกระลาภพาร์ว่า เปลือกข้าวโพด ฟางข้าว เศษไม้ไผ่ แกลบ น้ำเลื่อย และอื่น ๆ มาใช้ในการรرمควัน ตัวอย่างเช่น กลุ่มหัตถกรรมไม้ไผ่ บ้านคำสร้างบ่อ ตำบลน้ำปลา อำเภอเมือง จังหวัดอํานาจเจริญ นิยมใช้ฟางข้าวในการรرمควัน กลุ่มจัดงานกระติบข้าว ตำบลคงขวาง อำเภอเมือง จังหวัดคุนคพน นิยมใช้ฟางข้าว เศษไม้ไผ่ และมูลควายในการรرمควัน กลุ่มจัดงานกระติบข้าว บ้านทุ่งนาโอก ตำบลทุ่งนาโอก อำเภอเมือง จังหวัดสิงคโปร์ ผลิตภัณฑ์จัดงานบ้านศรีไก ตำบลเมืองศรีไก อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี และกลุ่มจัดงานวัดเกยมสำราญ ตำบล เกยม อำเภอตระการพีชพ จังหวัดอุบลราชธานี นิยมใช้เศษไม้ไผ่ที่ได้จากการจักตกในการรرمควัน ผลิตภัณฑ์จัดงานจากด่านชาญแคนช่องเม็ก ตำบลช่องเม็ก อำเภอสิรินธร จังหวัดอุบลราชธานี นิยมใช้แกลบหรือบีเลื่อยในการรرمควัน ผลิตภัณฑ์จัดงานจากสูนเยอกลักษณ์ลาว นครหลวงวຽງจันทน์ สปป.ลาว นิยมใช้กากหรือกระลาภพาร์วในการรرمควัน ผลิตภัณฑ์จัดงานชนเผ่าลาวเทิงทุกชนเผ่า นิยมใช้ไม้ที่นำมาทำเป็นฟืนก่อกองไฟประกอบอาหารในการรرمควัน ผู้วัยตั้งข้อสังเกตว่า การรرمควัน ด้วยวิธีการให้ควันโดยตรงเกิดผลดีในเรื่องเกี่ยวกับปริมาณความหนาแน่นของควัน ช่วยให้สามารถรرمควัน ได้เร็ว แต่มีอัตราความเสี่ยงจากการลูกไฟมากของหีบเพลิงสูง ซึ่งบางครั้งไม่สามารถควบคุมได้ทันท่วงที ตั้งผลให้เครื่องจักงานไหม้เสียหายเป็นจำนวนมากได้ เครื่องจักงานกว่าจะสถานเสร็จได้ต้องใช้เวลา และความตั้งใจ หากเกิดการไหม้เสียหายก็เป็นที่น่าเสียใจและเสียดายของผู้ผลิต นอกจากนี้ผู้วัยเห็นว่า การใช้วัสดุธรรมชาติในการรرمควันที่แตกต่างกันของผู้ผลิตแต่ละท้องถินน่าจะมีผลต่อการให้สี และระยะเวลาในการรرمควันที่แตกต่างกัน สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการควบคุมการให้สีผลิตภัณฑ์จัดงานได้ ผู้วัยยังคงดำเนินการรวบรวมวัสดุธรรมชาติที่ผู้ผลิตนิยมนิยมนำมาใช้ในการรرمควัน จำนวน 7 ชนิด ได้แก่ กากหรือกระลาภพาร์ว แกลบ น้ำเลื่อย เปลือกข้าวโพด ฟางข้าว มูลควาย และเศษไม้ไผ่ มาใช้ทดลอง การให้สีผลิตภัณฑ์ และระยะเวลาที่ใช้ในการรرمควัน ผลการทดลองดังแสดงไว้ในตารางที่ 2

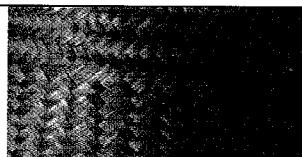

ภาพที่ 91 ผลิตภัณฑ์ที่ใช้ในการรرمควัน

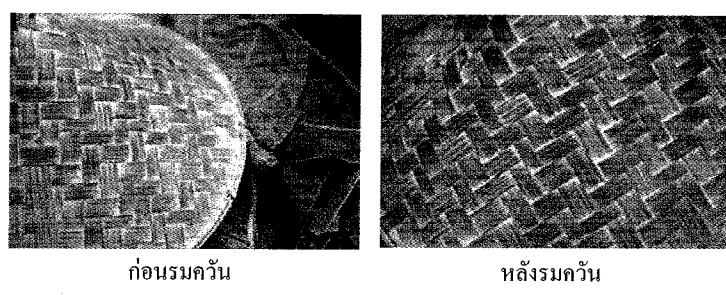
ตารางที่ 2 ผลการทดลองรرمควันผลิตภัณฑ์จักษาน โดยใช้วัสดุธรรมชาติชนิดต่าง ๆ

ที่	วัสดุ	การให้สี	การเผาไหม้
1.	กาบหรือกระดาษพืช กาบหรือกระดาษพืช		ให้ควันมาก ติดไฟง่าย ไม่มีเร็ว ไม่ควรปล่อยทิ้งไว้ ต้องระวังเรื่องการเผาไหม้
2.	แมกนีเซียม แกลบ		ให้ควันมาก ค่อนข้างไหม้ ปล่อยทิ้งไว้ได้เลย ไม่ต้องระวังเรื่องการเผาไหม้
3.	หินดิน (หินดินเผา) หินลีอิย		ให้ควันมาก ค่อนข้างไหม้ ปล่อยทิ้งไว้ได้เลย ไม่ต้องระวังเรื่องการเผาไหม้
4.	เปลือกข้าวโพด		ให้ควันมาก ติดไฟง่าย ไม่มีเร็ว ไม่ควรปล่อยทิ้งไว้ ต้องระวังเรื่องการเผาไหม้
5.	ฟางข้าว		ให้ควันมาก ติดไฟง่าย ไหม้เร็ว ไม่ควรปล่อยทิ้งไว้ ต้องระวังเรื่องการเผาไหม้

ตารางที่ 2 ผลการทดลองรرمค้วนผลิตภัณฑ์จักสาน โดยใช้วัสดุธรรมชาติชนิดต่าง ๆ (ต่อ)

ที่	วัสดุ	การให้สี	การเผาไหม้
6.	 มูลควาย		ให้ค้วนมาก ให้สีสม่ำเสมอ อยู่ ๆ ไหม้ ปล่อยทิ้งไว้ได้เลย ไม่ต้องระวังเรื่องการเผาไหม้
7.	 เต็ยไม้ไผ่		ให้ค้วนมาก ติดไฟง่าย ไหม้เร็ว ไม่ควรปล่อยทิ้งไว้ ต้องระวังเรื่องการเผาไหม้

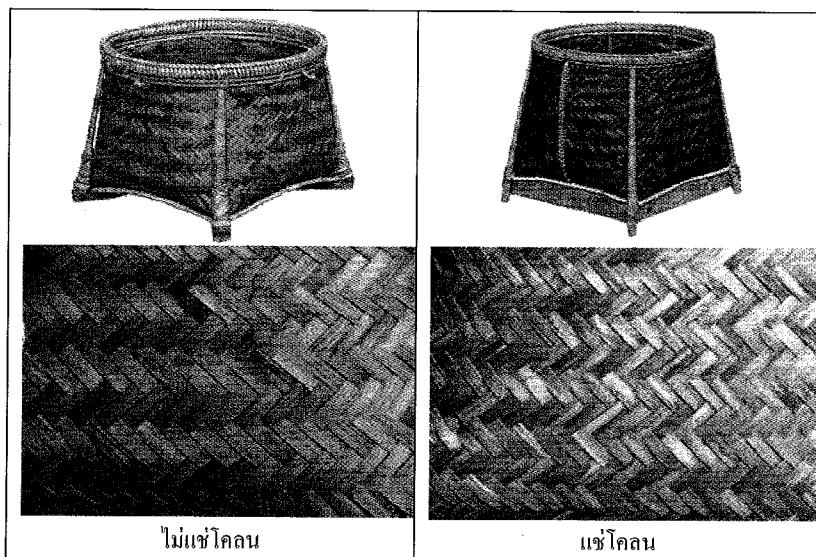
จากตารางที่ 2 สรุปได้ว่า วัสดุธรรมชาติต่างชนิดกัน ให้สีในการรرمค้วนแตกต่างกัน เรียงความเข้มของสีจากน้อยไปมาก ได้แก่ เศษไม้ไผ่ เปลือกข้าวโพด แกลบ ฟางข้าว ขี้เกลือย มูลควาย และกระ吝ะพร้าว ตามลำดับ ทึ้งนี้ขึ้นอยู่กับปริมาณความหนาแน่นของค้วนและเวลาที่ใช้รرمค้วน นอกจากวิธีการรرمค้วนโดยทั่วไปแล้ว ผู้วิจัยพบว่า การให้สีผลิตภัณฑ์จักสานโดยวิธีการถูด้วยใบสัก ก่อนนำไปรرمค้วน จะสามารถเพิ่มความเข้มของสีบนผลิตภัณฑ์จักสานให้มีสีน้ำตาลเข้ม ได้เร็วขึ้น ช่วยลดระยะเวลาในการรرمค้วนได้ ดังภาพที่ 92

ภาพที่ 92 การให้สีผลิตภัณฑ์จักสานโดยวิธีการถูด้วยใบสักก่อนนำไปรرمค้วน

การให้สีผลิตภัณฑ์จักสานโดยวิธีการแซ่หรือต้มเปลือกไม้

ผู้วิจัยได้ศึกษาและทดลองกรรมวิธีการให้สีผลิตภัณฑ์จักสาน จากภูมิปัญญา ชาวบ้านที่ใช้ย้อมแท้ โดยวิธีการแซ่หรือต้มด้วยเปลือกไม้ชนิดต่างๆ เช่น เปลือกต้นกระโคน เปลือกต้นเม็ก เปลือกต้นเคียง แล้วนำไปแซ่ไว้ในดินโคลน ซึ่งผู้วิจัยพบว่า การแซ่หรือต้มด้วยเปลือกไม้ดังกล่าว สามารถใช้ย้อมสีผลิตภัณฑ์จักสานหรือย้อมสีเส้นตอกได้เช่นเดียวกัน ดังภาพที่ 93

ภาพที่ 93 การให้สีผลิตภัณฑ์จักสานโดยวิธีการ เชื่อหรือต้มเปลือกไม้

การให้สีผลิตภัณฑ์จักสานโดยวิธีการทาด้วยยางไม้

นอกจากวิธีการ เชื่อหรือต้มเปลือกไม้แล้วผู้จัดข้อมูลฯ ว่า การให้สีสีงของครื่องใช้ของชาวบ้านในอดีตที่สืบทอดกันแต่โบราณได้ใช้วิธีการทาด้วยยางไม้ เช่น ยางต้นน้ำเกลี้ยง ยางต้นประดู่บนเรียนหมาก ฝกมีด หน้าไม้ และอื่นๆ เพื่อสร้างความสวยงามให้กับเนื้อไม้ สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการให้สีผลิตภัณฑ์จักสานได้ เช่นเดียวกัน แต่น้ำยางของต้นน้ำเกลี้ยงมีอันตรายต่อผิวหนังผู้ใช้ จึงยังไม่เหมาะสมกับการนำมาใช้งาน

ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาระบบที่การป้องกันกำจัดมอดแมลงและรา และกรรมวิธีการให้สีผลิตภัณฑ์จักสาน จากภูมิปัญญาดั้งเดิมของชาวบ้านทั้ง 3 วิธีการ สามารถสรุปได้ว่า หากนำวิธีการป้องกันกำจัดมอดแมลงและราด้วยการรมควัน และวิธีการให้สีผลิตภัณฑ์ด้วยการ เชื่อหรือต้มเปลือกไม้มาประยุกต์ใช้ร่วมกัน จะสามารถลดระยะเวลาในกระบวนการผลิตงานหัตถกรรมจักสานร่วมสมัย ที่มีกลิ่นไอตามอัตลักษณ์ของชนเผ่าลาวเทิงได้ โดยมีหลักเกณฑ์การพิจารณาคัดเลือกวัสดุ ธรรมชาติที่ใช้ในการป้องกันกำจัดมอดแมลงและรา และการให้สีผลิตภัณฑ์จักสาน ดังนี้

- (1) ต้องไม่มีพิษภัยต่อผู้ผลิต และผู้ใช้
- (2) เป็นวัสดุที่สามารถหาได้ง่าย หรือมีปริมาณมากในท้องถิ่น
- (3) มีคุณสมบัติพิเศษสามารถป้องกันมอดแมลง และราได้
- (4) มีความเด่นชัดในการให้สี
- (5) ให้ควันได้ดี ลดปริมาณการใช้วัสดุ หรือลดเวลาในการรมควันได้

4.1.2 การนำวัสดุชนิดอื่นมาใช้ร่วมในกระบวนการผลิตงานหัตกรรมจักสาน

วัสดุหลักในงานหัตกรรมจักสานชนเผ่าลาวเทิงส่วนใหญ่ได้แก่ หวาย คล้า และไม้ไผ่ชนิดต่าง ๆ ซึ่งเป็นวัสดุที่หาได้ง่ายและมีในห้องถิน จากการศึกษาพบว่า ชนเผ่าลาวเทิงมีการนำวัสดุจำพวกโลหะ เช่น เศษเหล็ก ทองเหลือง หนังสัตว์ ผ้า ไม้ ในล่อน พลาสติก และอื่น ๆ มาใช้เป็นวัสดุเสริมในกระบวนการผลิตงานหัตกรรมจักสาน เพื่อช่วยสร้างรูปทรง ได้หลากหลายยิ่งขึ้น ช่วยแก้ไขข้อจำกัดของวัสดุหลักในจุดที่เป็นปัญหาต่อการนำผลิตภัณฑ์ไปใช้งาน เช่น ส่วนที่ต้องการความนิ่มในการจับถือ หรือส่วนที่ต้องการความคงทนแข็งแรง ทำให้การผลิตง่าย และรวดเร็วยิ่งขึ้น และช่วยทำให้เกิดความสวยงามบนความหลากหลายของวัสดุ

4.2 การวิเคราะห์ผลิตภัณฑ์จักสานร่วมสมัย

การดำเนินชีวิตของมนุษย์ถูกแยกด้วยสภาพความเป็นอยู่ที่แตกต่างกัน เกิดเป็นสังคมชนบท ที่ยังคงมีรูปแบบการดำเนินชีวิตแบบดั้งเดิมพึงพิงธรรมชาติ และสังคมเมือง ที่รูปแบบการดำเนินชีวิตภายใต้กระแสความเจริญจากโลกไร้พรมแดน ที่มีการใช้เทคโนโลยีสนับสนุนความต้องการ และอำนวยความสะดวกสบายให้กับชีวิตความเป็นอยู่มากขึ้น แม้ว่าสังคมเมืองจะให้ความสำคัญกับสิ่งของเครื่องใช้สมัยใหม่ แต่กระแสความต้องการของใช้ที่ผลิตจากวัสดุธรรมชาติก็ยังคงอยู่ การปรับใช้ระหว่างสิ่งของเครื่องใช้จากวัสดุธรรมชาติกับสิ่งของสมัยใหม่จึงเกิดขึ้น เพื่อให้ผู้ใช้ได้รับดีก็ถึงหากแห่งความเป็นมาของผลิตภัณฑ์ เป็นความร่วมสมัยระหว่างสิ่งเก่ากับสิ่งใหม่ เป็นการนำสิ่งที่เป็นภูมิปัญญาในอดีต ทั้งด้านรูปแบบ รูปทรง ลวดลาย และลีสัน มาประยุกต์ใช้งาน เพื่อให้เกิดเป็นผลิตภัณฑ์ที่เหมาะสมสำหรับการใช้สอยในวิถีสังคมปัจจุบัน

4.2.1 ความต้องการทางการตลาด

การลงพื้นที่ศึกษาข้อมูลทางการตลาดพบว่า ในสปป.ลาว มีร้านจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก ร้านจำหน่ายผลิตภัณฑ์ผลิตภัณฑ์จักสาน ร้านจำหน่ายผลิตภัณฑ์พื้นเมืองชนเผ่า ทั้งที่ดำเนินการโดยภาครัฐ ผู้ผลิต และชาวบ้าน ซึ่งขายสินค้าให้กลุ่มลูกค้าที่มีกำลังซื้อระดับปานกลางถึงระดับสูง และกลุ่มลูกค้าทั่วไป ที่เมืองหลวงพระบาง นครหลวงเวียงจันทน์ และแขวงต่าง ๆ เช่น แขวงจำปาศักดิ์ แขวงສາລະວັນ แขวงอัດຕະປູ แขวงเชกອອງ ฯລາ ຈากສົດທິນັກທ່ອງທ່ຽວຮ່ວງປີ ค.ศ. 1998-2004 สามารถจัดอันดับนักท่องเที่ยวที่เข้าไปใน สปป.ลาว มากที่สุด ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 การจัดอันดับนักท่องเที่ยวที่เข้าไปใน สปป.ลาว (LAOS 2004 Statistical Report on Tourism in Laos)

อันดับ	ประเทศ	จำนวนนักท่องเที่ยว ระหว่างปี ค.ศ. 1998-2004 (คน)	เฉลี่ยต่อปี	ปี ค.ศ. 2003-2004
				เพิ่มขึ้น(%)
1	ไทย	2,732,642	390,378	30
2	เวียดนาม	544,557	77,794	21.5
3	อเมริกา	205,762	29,395	23
4	จีน	180,905	25,843	56
5	ฝรั่งเศส	144,567	20,652	16
6	อังกฤษ	123,818	17,688	22
7	ญี่ปุ่น	108,542	15,506	14
8	ออสเตรเลีย	79,500	11,357	30

และการรายงานสถิตินักท่องเที่ยวใน สปป.ลาว ซึ่งจัดทำขึ้น โดยองค์การท่องเที่ยวแห่งชาติระบุว่า นับตั้งแต่ปี ค.ศ. 2004-2007 มีนักท่องเที่ยวไทยใช้จ่ายใน สปป.ลาว สูงที่สุด โดยมีสัดส่วนเกินร้อยละ 50 เมื่อเทียบกับการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวชาติอื่น ๆ ดังแสดงในตาราง 4

ตารางที่ 4 การจัดลำดับ 10 ประเทศ ที่มีการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวใน สปป.ลาว สูงสุด ในระหว่างปี ค.ศ. 2004-2007 (องค์การท่องเที่ยวแห่งชาติ. 2007 : 14)

ประเทศ	ปี ค.ศ. 2004			ปี ค.ศ. 2005			ปี ค.ศ. 2006			ปี ค.ศ. 2007		
	R	จำนวน	%
ไทย	1	489,677	55	1	603,189	55	1	675,845	56	1	949,452	58
อเมริกา	3	37,181	4	3	47,427	4	9	16,829	4	4	45,691	3
ฝรั่งเศส	5	27,806	3	5	35,371	3	4	32,453	3	5	34,584	2
อังกฤษ	6	27,402	3	6	29,977	3	5	31,684	3	6	31,352	2
ญี่ปุ่น	7	20,319	2	7	22,601	2	6	23,147	2	7	29,770	2
เวียดนาม	2	130,816	15	2	165,151	15	2	190,442	16	2	290,584	16
เยอรมนี	9	14,009	2	8	20,323	2	7	22,021	2	8	24,492	2

ตารางที่ 4 การจัดลำดับ 10 ประเทศ ที่มีการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวใน สปป.ลาว สูงสุด ในระหว่างปี ค.ศ. 2004-2007 (องค์การท่องเที่ยวแห่งชาติ. 2007 : 14) (ต่อ)

ประเทศ	ปีค.ศ. 2004			ปีค.ศ. 2005			ปีค.ศ. 2006			ปีค.ศ. 2007		
	R	จำนวน	%	R	จำนวน	%	R	จำนวน	%	R	จำนวน	%
ออสเตรเลีย	8	15,149	2	9	16,752	2	8	18,004	1	9	19,299	1
แคนนาดา	10	9,048	1	10	11,447	1	10	12,419	1	10	13,050	1
จีน	4	33,019	4	4	39,210	4	3	50,317	4	3	54,920	3
อินเดีย		90,380	10		103,867	9		111,945	9		130,749	6

- (1) มีอัตลักษณ์และทราบที่มาของผลิตภัณฑ์
  - (2) มีความละเอียดประณีตในการสาน
  - (3) ขนาดไม่ใหญ่โต อาจปรับขนาดให้เล็กลงเพื่อเป็นของที่ระลึก มีน้ำหนักไม่มากสามารถเก็บรักษาง่าย หอบหัวได้สะดวกในการเดินทาง
  - (4) ราคาไม่สูงมากเกินไป

(5) นำไปประยุกต์ใช้งานในวิถีสังคมปัจจุบันได้

(6) พิจารณาถึงวัตถุดินในการทำผลิตภัณฑ์ที่ห้ามนำเข้าในบางประเทศ ตัวอย่าง ผลิตภัณฑ์ที่ทำจากสัตว์ต่าง ๆ เช่น หอย กระดูกสัตว์ เข้าสัตว์ หนังสัตว์ และขนสัตว์

(7) นิยมผลิตภัณฑ์จากสารที่ใช้วัสดุธรรมชาติในการป้องกันกำจัดอัดเมลง และรวมถึงการใช้สีผลิตภัณฑ์ ซึ่งมีหลายประเทศที่ห้ามไม่ให้นำผลิตภัณฑ์ที่ใช้สารเคมี หรือยังไม่มีการป้องกันมอดและแมลงเข้าประเทศโดยเด็ดขาด

ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลของ Linda S. McIntosh, Steven Schipani (LNTA-ADB) ที่ระบุไว้ในเอกสารการผลิตและขายเครื่องหัตถกรรมให้แก่นักท่องเที่ยวในระดับหมู่บ้าน

4.2.2 ผลิตภัณฑ์จัดงานร่วมสมัยที่นิยมใช้ในวิถีสังคมปัจจุบัน

จากการสำรวจข้อมูลทางการตลาด การศึกษาข้อมูลจากหนังสือนิพิตรสารที่เกี่ยวกับการออกแบบตกแต่งพบว่า ผู้คนในวิถีสังคมปัจจุบันนิยมใช้ผลิตภัณฑ์จัดงานร่วมสมัยเพื่อประโยชน์ใช้สอยและตกแต่งให้เกิดความสวยงาม แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

1) กลุ่มเครื่องใช้และของตกแต่ง บริเวณสถานที่ต่าง ๆ ภายในอาคาร เช่น ห้องนอน ห้องพักผ่อน ห้องทำงาน ห้องครัว ห้องรับแขก ห้องน้ำ และอื่น ๆ ผลิตภัณฑ์จัดงานที่นิยมนำมาใช้ได้แก่ เฟอร์นิเจอร์ ผู้ถือ อาร์มแชร์ ฉากกัน โคมไฟ กรอบรูป กรอบนาฬิกา กรอบกระจก กระจ่างแจ้ง งานประดิษฐกรรม ส่วนตกแต่งผนัง เช่น ตะกร้า ถังขยะ กระจาดไส่ของจุกจิก กระจาดไส่ผลไม้ กระจาดไส่เครื่องครัว ที่แขวนผ้าเช็ดมือ กล่องทิชชู กล่องใส่ของจุกจิก ฝาชี ฯลฯ ซึ่งมุ่งเน้นความสำคัญในเรื่องของประโยชน์ใช้สอย และความสวยงาม เป็นหลัก

2) กลุ่มของที่ระลึก ได้แก่ งานเยื่อส่วนผลิตภัณฑ์เดิม และงานศิลปะประดิษฐ์ทั่วไป ซึ่งมุ่งเน้นความสำคัญในเรื่องของอัตลักษณ์และที่มาของผลิตภัณฑ์เป็นหลัก

4.2.3 แนวคิดเพื่อนำสู่การออกแบบผลิตภัณฑ์จัดงานร่วมสมัย

จากการศึกษาวิถีชีวิตและงานหัตถกรรมจัดงานชนเผ่าลาวเทิง การวิเคราะห์ข้อมูล ด้านกระบวนการผลิตงานหัตถกรรมจัดงาน และการวิเคราะห์ผลิตภัณฑ์จัดงานร่วมสมัย เป็นการสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นในเชิงพัฒนา เพื่อให้ได้ผลิตภัณฑ์ใหม่บนความหลากหลายด้านวัตถุดิน ซึ่งควรคำนึงถึงแนวคิดในการออกแบบ 3 ด้าน ดังนี้

1) ด้านคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม ประกอบด้วย

(1) อัตลักษณ์เฉพาะถิ่น เป็นลักษณะการแสดงความเป็นตัวตนเฉพาะของผลิตภัณฑ์ สามารถแสดงให้เห็นได้ในลักษณะต่าง ๆ เช่น รูปทรง วัสดุ ลวดลาย สี และอื่น ๆ ดังนี้ผู้ออกแบบ ผลิตภัณฑ์จัดงานร่วมสมัยต้องคำนึงเสมอว่า ผลิตภัณฑ์ที่ออกแบบนั้น ได้แสดงอัตลักษณ์อย่างหนึ่ง

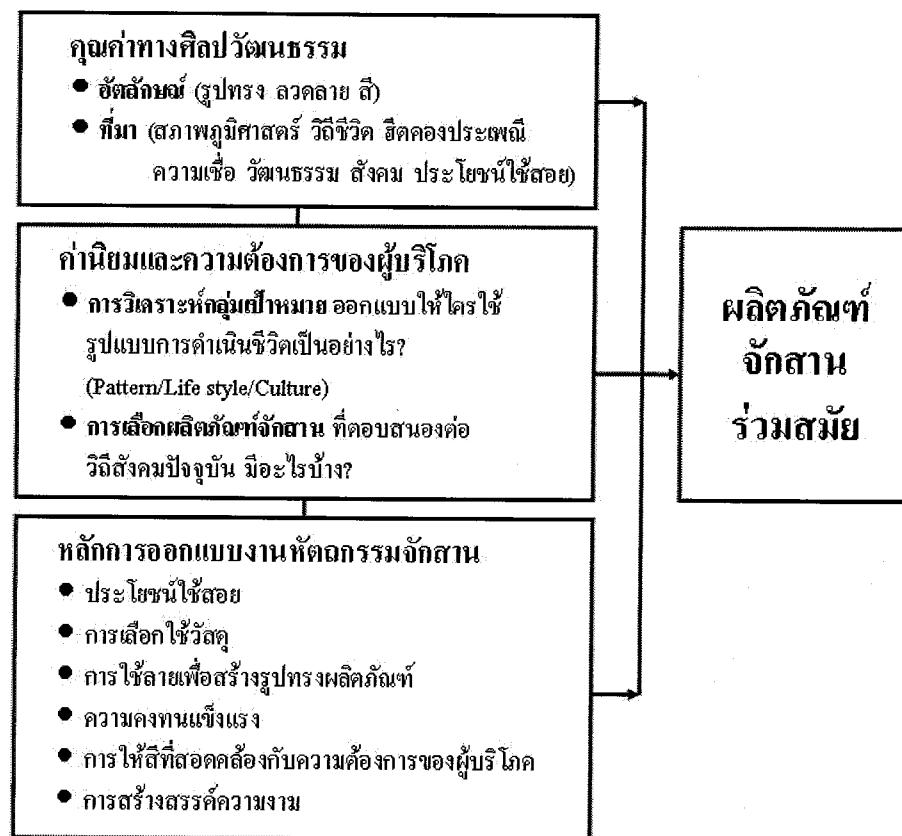
อย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งไม่จำเป็นต้องทั้งหมด เป็นเพียงอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือส่วนใดส่วนหนึ่งก็ได้ ที่เห็นแล้วเข้าใจได้ทันที

(2) การนออกเล่าเรื่องราว แหล่งที่มาของห้องถินหรือผลิตภัณฑ์ จะช่วยเสริมให้ ผลิตภัณฑ์มีคุณค่ามากยิ่งขึ้น ถือได้ว่าเป็นจุดขายให้กับผลิตภัณฑ์

2) ด้านค่านิยมและความต้องการของผู้บริโภค ผู้ออกแบบต้องคำนึงเสมอว่า จะสร้าง ผลิตภัณฑ์อะไรขึ้นมาต้องทราบว่า ตลาดมีอะไรบ้าง? จะขายให้ใคร? รูปแบบการดำเนินชีวิตเป็นอย่างไร? ตรงกับความต้องการของเขาหรือไม่? ไม่ควรเอาความรู้สึกของตนเองเป็นตัวตัดสิน

3) ด้านหลักการออกแบบงานหัตถกรรมจักOKEN ประกอบด้วย ประโยชน์ใช้สอย การเลือกใช้วัสดุ การใช้อายเพื่อสร้างรูปทรงผลิตภัณฑ์ ความคงทนแข็งแรง การให้สีผลิตภัณฑ์ที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภค และการสร้างสรรค์ความงาม

ดังนั้นผู้ออกแบบจำเป็นต้องเสาะแสวงหาความคิดใหม่ๆ เสมอ บนพื้นฐาน ภูมิปัญญาท้องถินและอัตลักษณ์ของชนเผ่าลาวเทิง สามารถสรุปเป็นแนวคิดเพื่อนำสู่การออกแบบ ผลิตภัณฑ์จักOKENร่วมสมัยได้ ดังภาพที่ 94

ภาพที่ 94 แนวคิดเพื่อนำสู่การออกแบบผลิตภัณฑ์จักOKENร่วมสมัย

4.2.4 ทฤษฎีที่ใช้ในการออกแบบ

การออกแบบงานหัตถกรรมจักรานชนผ่าลาวเทิง เพื่อประยุกต์ใช้ในการออกแบบ และพัฒนาผลิตภัณฑ์ร่วมสมัย โดยอาศัยภูมิปัญญาท้องถิ่นและอัตลักษณ์ของชนผ่าลาวเทิง มีข้อคิด ที่ควรคำนึงในการออกแบบ 6 ประการ ดังนี้

1) **ประโยชน์ใช้สอย** เป็นข้อพิจารณาที่สำคัญซึ่งควรคำนึงถึงการนำไปใช้ประโยชน์ และความสะดวกในการใช้งาน เช่น การหยิน จับ เคลื่อนย้าย พกพา สามารถนำมาเป็นแนวทางในการประยุกต์ใช้งานได้

2) **การเลือกใช้วัสดุ** ผลิตภัณฑ์จักรานที่สวยงามประณีตต้องมีพื้นฐานมาจากการคัดเลือกวัสดุที่เหมาะสม การออกแบบจึงจำเป็นต้องพิจารณาถึงการเลือกใช้วัสดุ ซึ่งมีคุณสมบัติเหมาะสมกับการใช้งานในลักษณะที่ต่างกัน เช่น ส่วนที่ต้องการความแข็งแรง ควรเลือกใช้ส่วนตัวของไม้ไผ่ ส่วนต้องการความแข็งเป็นพิเศษ ควรใช้ไม้ไผ่เป็นเด็นยืน ส่วนที่ต้องการผิวมันเรียบ ต้องการความคงทน หรือ การโกร่ง ควรใช้หวย หรือคล้า เป็นต้น

3) **การใช้ลายเพื่อสร้างรูปทรงผลิตภัณฑ์** ลวดลายการสาน เป็นสิ่งกำหนดรูปทรง และประโยชน์ใช้สอย แสดงให้เห็นถึงภูมิความรู้ และฝีมือช่างจักราน ดังนั้นในการขึ้นรูปทรงไม่เป็นแต่เพียงการใช้งานเพื่อวัตถุประสงค์เดียว แต่หมายผลิตภัณฑ์สามารถเอื้อประโยชน์ในการใช้งานได้ หลายอย่าง รูปทรงของเครื่องจักรานชนผ่าลาวเทิงแต่ละชนิดมีความหลากหลาย และมีอัตลักษณ์เฉพาะถิ่น จากข้อมูลการศึกษาวิธีการขึ้นรูปทรงงานสานในปัจจุบันพบว่า สามารถทำได้หลายวิธี ซึ่งผู้ออกแบบควรเลือกวิธีการให้เหมาะสมกับลักษณะงานที่สาน ดังนี้

- (1) การขึ้นรูปทรงด้วยการกำหนดลายสาน
- (2) การขึ้นรูปทรงด้วยแบบพิมพ์
- (3) การขึ้นรูปทรงด้วยการเชื่อมประสานติดกัน
- (4) การขึ้นรูปทรงด้วยการจัดทำโครงสร้าง แล้วใช้งานสานห่อหุ้ม

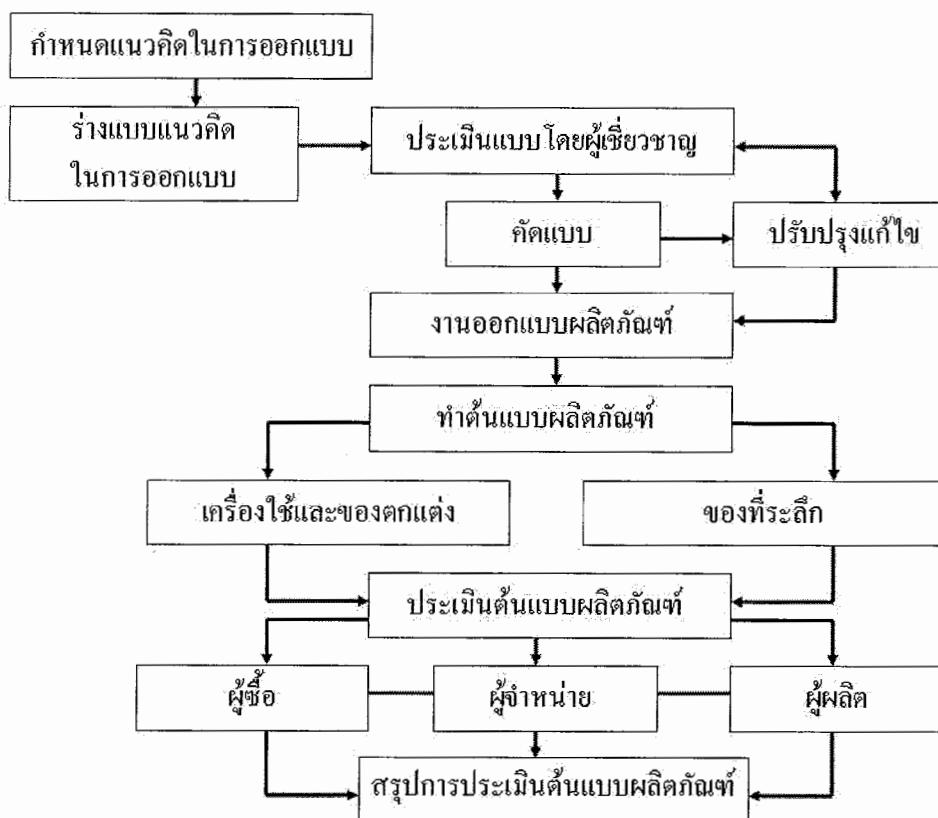
4) **ความคงทนแข็งแรง** จากลักษณะเด่นของเครื่องจักรานชนผ่าลาวเทิงที่มีการตกแต่ง ส่วนต่าง ๆ ด้วยการใช้วัสดุเสริม โดยวิธีการผูก หรือถัก เพื่อเสริมความคงทนแข็งแรงเฉพาะจุดให้ เครื่องจักราน

5) **การให้สี ผู้ออกแบบควรคำนึงถึงกรรมวิธีการให้สีผลิตภัณฑ์จักรานร่วมสมัย** ที่สอดคล้องกับงานหัตถกรรมจักรานชนผ่าลาวเทิง ซึ่งเป็นสีที่ได้จากธรรมชาติของเนื้อไม้ที่ใช้สาน เช่น สีน้ำตาลอ่อน น้ำตาลเข้ม จนถึงสีดำ เกิดจากการเปลี่ยนแปลงของสีวัสดุตามอายุการใช้งาน และ เกิดจากการร่มควัน ซึ่งอยู่ในวิถีชีวิต เป็นภูมิปัญญาในการป้องกันมอดแมลงให้กับเครื่องจักราน

๖) การสร้างสรรค์ความงาม เป็นองค์รวมของผลิตภัณฑ์จัดสวนที่ต้องมีความประณีตสวยงาม โดยการเลือกสรรค์สิ่งต่างๆ ให้ลงตัว ซึ่งประกอบด้วย การเลือกถ่ายสาร การใช้วัสดุที่เหมาะสม การกำหนดรูปทรง และการให้สี

4.3 การออกแบบผลิตภัณฑ์จัดสวนร่วมสมัย

ผู้จัดป้ายได้ดำเนินการออกแบบผลิตภัณฑ์จัดสวนร่วมสมัย ซึ่งเป็นการออกแบบผลิตภัณฑ์เพื่อสนองความต้องการของผู้คนในสังคมเมือง ในขณะที่ห่างจากสวนส่วนใหญ่มีวิธีชีวิตแบบดั้งเดิม การเปลี่ยนแปลงวิธีการทำงานของช่างจัดสวนเพื่อให้สามารถผลิตงานจัดสวนร่วมสมัยได้จึงต้องค่อย เมื่นค่อยไป ผู้ออกแบบอาจประสบปัญหาหลายประการ ตัวอย่างเช่น ความสามารถของช่างจัดสวนในการสานขึ้นรูปทรงแบบใหม่ การไม่ยอมเปลี่ยนแปลงของช่างจัดสวน เคยสานอะไรก็จะสานแต่ อย่างนั้น ไม่ยอมเปลี่ยนแปลง การลื้อสารที่เข้าใจไม่ตรงกันระหว่างผู้ออกแบบกับช่างจัดสวน ก่อให้เกิดความผิดพลาดในขั้นตอนที่ออกแบบ เป็นต้น การแก้ไขปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้อาจแก้ไขได้ หลายวิธีการ สามารถแสดงลำดับขั้นในการออกแบบผลิตภัณฑ์จัดสวนร่วมสมัย ดังภาพที่ 95

ภาพที่ 95 ลำดับขั้นในการออกแบบผลิตภัณฑ์จัดสวนร่วมสมัย

4.3.1 กำหนดแนวคิดในการออกแบบ เพื่อให้ได้ผลิตภัณฑ์ใหม่บนความหลากหลายด้านวัตถุคิบ มีตัวลักษณ์เฉพาะถิ่น บอกเล่าเรื่องราว แหล่งที่มาของห้องถ่ายรูปผลิตภัณฑ์ได้ จะสร้างผลิตภัณฑ์อะไร ขึ้นมาต้องทราบว่า ตลาดมีอะไรบ้าง? จะขายให้ใคร? รูปแบบการดำเนินชีวิตเข้าเป็นอย่างไร? ตรงกับความต้องการของเขารึไม่? โดยอาศัยหลักการ ดังนี้

1) ศึกษาคุณลักษณะเดิมของผลิตภัณฑ์จัดสานชนเพื่อลากเทิง วิเคราะห์เพื่อพัฒนา เป็นผลิตภัณฑ์ร่วมสมัย ที่ตอบสนองความต้องการใช้งานในวิถีสังคมปัจจุบัน

2) ศึกษาข้อมูลผลิตภัณฑ์ที่ต้องการออกแบบ ทั้งการตลาด ผลิตภัณฑ์คู่แข่ง ความต้องการของลูกค้า นำสู่งานออกแบบโดยอาศัยอัตลักษณ์จากผลิตภัณฑ์เดิมของชนเพื่อลากเทิง

3) ศึกษาคุณลักษณะเดิมของผลิตภัณฑ์จัดสานชนเพื่อลากเทิง ปรับปรุงเพิ่มเติมเพียงบางส่วน โดยอาศัยภูมิปัญญาดึงเดิม เพื่อนำสู่การออกแบบใหม่ที่ตอบสนองการใช้งานที่ดีกว่า

4.3.2 ร่างแบบแนวคิดในการออกแบบ ผู้วิจัยนำข้อมูลจากการศึกษาความต้องการของผู้บริโภคมาเป็นประเด็นสำคัญในการพิจารณา ร่างแบบแนวคิดในการออกแบบ ประกอบด้วย ผลิตภัณฑ์จำพวกกล่องทิชชู โคลมไฟ กล่องอนกประสงค์ กระจาด และอื่น ๆ ซึ่งจดอยู่ในประเภทเครื่องใช้และของตกแต่ง ที่ตอบสนองความต้องการของคนในวิถีสังคมปัจจุบัน โดยคำนึงถึงประโยชน์ใช้สอย ความงามตามอัตลักษณ์ของชนเพื่อลากเทิง ลวดลายการสาน รูปทรง วัสดุ ขนาด สี กรรมวิธีการผลิต และความต้องการของตลาด

4.3.3 การประเมินร่างแบบแนวคิดในการออกแบบโดยผู้เชี่ยวชาญ

ในลำดับขั้นการประเมินร่างแบบแนวคิดในการออกแบบ และประเมินผลิตภัณฑ์ ต้นแบบ ผู้วิจัยมีข้อตกลงเบื้องต้น ดังนี้

1) ลัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

X	แทน	ค่าเฉลี่ย
N	แทน	จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม
%	แทน	ค่าร้อยละ
R	แทน	อันดับ

2) การวิเคราะห์ข้อมูลและแปลความหมายของข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลและแปลความหมายของข้อมูล ใช้วิธีการหาค่าเฉลี่ย และแปลความหมายของค่าเฉลี่ย โดยใช้เกณฑ์ของยุทธ ไกยวารณ์ (2545 : 248-249) ดังนี้

(1) ความหมายของระดับความคิดเห็น

1 = เห็นด้วยน้อยที่สุด	2 = เห็นด้วยน้อย	3 = เห็นด้วยปานกลาง
4 = เห็นด้วยมาก	5 = เห็นด้วยมากที่สุด	

(2) เกณฑ์ในการประเมิน (ช่วงคะแนน/ระดับความคิดเห็น)

1.50 - 2.49 = ควรปรับปรุง

2.50 - 3.49 = ปานกลาง

3.50 – 4.49 = มาก

4.50 – 5.00 = มากที่สุด

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาความต้องการทางการตลาด ทำการวิเคราะห์เพื่อจัดกลุ่มผลิตภัณฑ์จักษานร่วมสมัยที่นักท่องเที่ยวニยมซื้อ สามารถจัดแบ่งกลุ่มผลิตภัณฑ์จักษานร่วมสมัยออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มเครื่องใช้และของตกแต่ง และกลุ่มของที่ระลึก ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดแนวคิดในการออกแบบ พร้อมร่างแบบแนวคิดในการออกแบบ โดยคำนึงถึงประโยชน์ใช้สอย ความงาม ตามอัตลักษณ์ของชนเผ่า รูปแบบ ลวดลายการสาน รูปทรง ขนาด ความต้องการของตลาด กรรมวิธี การผลิต ได้ร่างแบบแนวคิดในการออกแบบ จำนวนทั้งสิ้น 48 แบบ จากนั้นผู้วิจัยนำร่างแบบแนวคิดในการออกแบบ (ภาคผนวก ค) เสนอให้ผู้เชี่ยวชาญค้านการออกแบบงานหัตถกรรมจักษาน ซึ่งผ่านการเห็นชอบจากคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อพิจารณาประเมินร่างแบบแนวคิดในการออกแบบ ผลการพิจารณาประเมินร่างแบบแนวคิดในการออกแบบโดยผู้เชี่ยวชาญ การคัดแบบที่มีค่าคะแนนสูงสุด 10 อันดับแรก และแก้ไขปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ เพื่อให้ร่างแบบแนวคิดในการออกแบบมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น สามารถสรุปได้ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อร่างแบบแนวคิดในการออกแบบผลิตภัณฑ์

จักษานร่วมสมัย

แบบที่	ระดับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ													
	A		B		C		D		E		F		รวม (R)	
	$\bar{X}$	R	$\bar{X}$	R	$\bar{X}$	R	$\bar{X}$	R	$\bar{X}$	R	$\bar{X}$	R	$\bar{X}$	R
1.	4.33	7	4.33	3	5.00	1	4.33	5	4.00	10	4.33	4	4.38	7
2.	4.33	7	4.33	3	4.00	23	4.33	5	4.67	3	4.33	4	4.33	8
3.	3.00	33	3.00	38	3.33	44	3.00	25	3.33	15	3.33	18	3.17	34
4.	3.00	33	3.33	26	3.33	44	3.00	25	3.00	23	3.33	18	3.17	34
5.	3.00	33	3.33	26	3.67	39	3.00	25	2.33	41	3.00	32	3.05	39
6.	4.33	7	3.33	26	4.33	14	3.67	15	3.00	23	3.00	32	3.61	20

ตารางที่ 5 ผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อร่างแบบแนวคิดในการออกแบบผลิตภัณฑ์
จักษานร่วมสมัย (ต่อ)

แบบที่	ระดับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ													
	A		B		C		D		E		F		รวม (R)	
	$\bar{X}$	R	$\bar{X}$	R	$\bar{X}$	R	$\bar{X}$	R	$\bar{X}$	R	$\bar{X}$	R	$\bar{X}$	R
7.	4.33	7	4.00	13	4.33	14	3.33	19	3.33	15	3.33	18	3.78	17
8.	4.33	7	3.67	23	3.67	39	3.67	15	3.33	15	3.00	32	3.61	20
9.	4.33	7	4.00	13	4.33	14	4.00	11	3.33	15	4.00	12	4.00	14
10.	4.00	16	4.33	3	4.67	4	3.67	15	3.67	13	4.00	12	4.05	13
11.	3.67	22	4.33	3	4.33	14	4.00	11	3.33	15	3.67	15	3.89	15
12.	3.33	27	3.67	23	4.67	4	3.00	25	2.67	36	3.67	15	3.50	25
13.	4.67	2	4.33	3	4.67	4	5.00	1	4.33	6	4.33	4	4.56	4
14.	4.67	2	4.33	3	4.33	14	4.33	5	4.67	3	4.33	4	4.44	6
15.	5.00	1	4.67	2	4.67	4	5.00	1	5.00	1	5.00	1	4.89	1
16.	4.67	2	4.33	3	5.00	1	4.67	3	5.00	1	4.67	2	4.72	2
17.	3.33	27	3.00	38	4.00	23	3.00	25	2.67	36	3.33	18	3.22	30
18.	3.33	27	3.00	38	4.00	23	3.00	25	2.67	36	3.33	18	3.22	30
19.	3.00	33	3.33	26	4.00	23	3.00	25	2.33	41	3.00	32	3.11	38
20.	3.00	33	3.33	26	4.00	23	3.00	25	2.33	41	3.00	32	3.11	38
21.	3.00	33	3.33	26	4.00	23	3.00	25	2.33	41	3.00	32	3.11	38
22.	3.00	33	3.33	26	4.00	23	3.00	25	2.33	41	3.00	32	3.11	38
23.	3.67	22	3.00	38	4.67	4	3.00	25	3.00	23	3.33	18	3.45	26
24.	3.33	27	3.00	38	4.00	23	3.00	25	3.00	23	3.33	18	3.22	30
25.	3.67	22	3.00	38	4.00	23	3.33	19	3.00	23	3.33	18	3.39	28
26.	3.00	33	3.33	26	4.00	23	3.00	25	2.33	41	3.00	32	3.11	38
27.	3.33	27	3.00	38	4.00	23	3.00	25	2.67	36	3.33	18	3.22	30
28.	3.33	27	3.33	26	3.67	39	3.33	19	3.00	23	3.33	18	3.33	29
29.	3.67	22	4.00	13	4.67	4	3.00	25	2.67	36	3.33	18	3.56	22
30.	4.00	16	4.00	13	4.67	4	3.33	19	3.00	23	3.33	18	3.72	18

**ตารางที่ 5 ผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อร่างแบบแนวคิดในการออกแบบผลิตภัณฑ์
จักษานร่วมสมัย (ต่อ)**

แบบที่	ระดับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ													
	A		B		C		D		E		F		รวม (R)	
	$\bar{X}$	R	$\bar{X}$	R	$\bar{X}$	R	$\bar{X}$	R	$\bar{X}$	R	$\bar{X}$	R	$\bar{X}$	R
31.	2.00	48	3.00	38	4.33	14	3.33	19	3.00	23	3.33	18	3.17	34
32.	4.33	7	4.00	13	4.00	23	4.33	5	4.67	3	4.33	4	4.28	9
33.	4.00	16	4.00	13	4.67	4	3.00	25	3.33	15	3.00	32	3.67	19
34.	4.67	2	5.00	1	5.00	1	4.33	5	4.33	6	4.67	2	4.67	3
35.	3.00	33	3.33	26	4.00	23	3.00	25	2.33	41	3.00	32	3.11	38
36.	3.00	33	4.00	13	4.33	14	3.00	25	3.33	15	3.00	32	3.44	27
37.	3.00	33	3.00	38	3.00	46	2.33	46	3.00	23	3.00	32	2.89	40
38.	3.00	33	3.33	26	3.67	39	3.00	25	2.33	41	3.00	32	3.05	39
39.	3.00	33	3.33	26	3.67	39	3.00	25	3.00	23	3.00	32	3.17	34
40.	3.67	22	4.00	13	4.33	14	3.00	25	3.00	23	3.33	18	3.56	22
41.	3.00	33	3.00	38	3.00	46	2.33	46	3.00	23	3.00	32	2.89	40
42.	3.00	33	3.00	38	2.33	48	2.00	48	3.67	13	3.00	32	2.83	48
43.	4.00	16	3.67	23	4.00	23	3.67	15	3.00	23	3.00	32	3.56	22
44.	4.00	16	4.33	3	4.67	4	4.00	11	4.00	10	4.33	4	4.22	10
45.	4.67	2	4.33	3	4.67	4	4.67	3	4.33	6	4.33	4	4.50	5
46.	4.33	7	4.00	13	4.00	23	4.33	5	4.00	10	4.33	4	4.17	11
47.	4.33	7	4.00	13	4.33	14	3.33	19	3.33	15	3.67	15	3.83	16
48.	4.00	16	4.33	3	4.00	23	4.00	11	4.33	6	4.00	12	4.11	12
รวม	3.68	3	3.69	2	4.13	1	3.44	5	3.30	6	3.53	4	3.63	

A = มีประโยชน์ใช้สอย และเหมาะสมในการนำไปใช้งาน

B = ความงามของรูปทรง ความเหมาะสมในการเลือกใช้วัสดุ

C = สื่อถึงความเป็นชนเผ่าลาวเทิ่ง

D = ผลิตภัณฑ์มีขนาดเหมาะสม

E = มีความเป็นไปได้ในการผลิต

F = 适合市场需求

จากตารางที่ 5 ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นต่อร่างแบบแนวคิดในการออกแบบผลิตภัณฑ์ห้าก้านร่วมสมัย โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.63$) จำแนกตามแบบเรียงอันดับค่าคะแนนสูงสุด 10 อันดับแรก ได้แก่ อันดับที่ 1 คือ แบบที่ 3 กล่องทิชชู ($\bar{X}=4.89$) อันดับที่ 2 คือ แบบที่ 10 โคมไฟตั้งโต๊ะ ($\bar{X}=4.72$) อันดับที่ 3 คือ แบบที่ 11 โคมไฟตั้งโต๊ะ ($\bar{X}=4.67$) อันดับที่ 4 คือ แบบที่ 21 แจกัน ($\bar{X}=4.56$) อันดับที่ 5 คือ แบบที่ 28 กล่องอนุกประสงค์ใส่เอกสาร ($\bar{X}=4.50$) อันดับที่ 6 คือ แบบที่ 37 กระจาดอนุกประสงค์ ($\bar{X}=4.44$) อันดับที่ 7 คือ แบบที่ 29 ที่ใส่เอกสารติดผนัง ($\bar{X}=4.38$) อันดับที่ 8 คือ แบบที่ 13 โคมไฟตั้งพื้น ($\bar{X}=4.33$) อันดับที่ 9 คือ แบบที่ 20 แจกัน ($\bar{X}=4.28$) และอันดับที่ 10 คือ แบบที่ 42 ตะกร้าใส่ผ้า ($\bar{X}=4.22$)

4.3.4 ผลิตภัณฑ์ต้นแบบ

ผู้วิจัยได้นำร่างแบบแนวคิดที่ผ่านการประเมินแล้วมาพิจารณาร่วมกับผู้ผลิต หากรูปแบบผลิตภัณฑ์ใหม่มีจุดที่ผู้ผลิตเดินไม่เคยลงมือทำมาก่อน ต้องให้เวลาผู้ผลิตได้ลองศึกษางานในลักษณะใกล้เคียงกัน เพื่อนำมาเปรียบเทียบความเป็นไปได้ หรือสอบถามผู้รู้ ซึ่งจะช่วยทำให้ร่างแบบแนวคิดต่าง ๆ มีความเป็นไปได้ในการผลิต ไม่ใช่เป็นเพียงการเพ้อฝันบนแผ่นกระดาษ นอกเหนือจากการผลิตร่วมกัน โดยผู้ผลิตที่มีความสามารถและความต้องการต่างกัน ช่างห้าก้านบางคนอาจสนใจการซื้อรูปทรงต่าง ๆ บางคนอาจสนใจการทำส่วนฐานให้มีความแข็งแรง บางคนอาจสนใจการผูกหรือถัก ซึ่งแต่ละคนอาจสนใจการใช้วัสดุต่างชนิดกัน การจัดความถนัดของช่างห้าก้านหลายคน เข้าด้วยกัน จะทำให้เกิดผลิตภัณฑ์ที่มีความหลากหลายได้ และอาจได้ผลิตภัณฑ์ที่มีความงามที่ผ่านการคัดสรรจากผู้ผลิตที่มีฝีมือต่างกัน ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดทำผลิตภัณฑ์ต้นแบบ โดยขอความร่วมมือจากช่างฝีมือห้าก้านในประเทศไทย จำแนกออกเป็น 3 กลุ่ม คือ

1) กลุ่มนธุรกิจส่งออก ได้แก่ นางสาวนา ประพันธ์ ช่างฝีมือห้าก้านที่ศูนย์ส่งเสริมฝีมือห้าก้านด้วยไม้ไผ่ อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี

2) กลุ่มอาชีพห้าก้าน ได้แก่ นายบุญมี คิมาก นายไคร บุญโท นายประพันธ์ แฉ่งขัน นายสมเดช คงจันทร์ และนายสุวรรณ บุศดานันท์ ช่างฝีมือห้าก้านกลุ่มนี้ต้องอบรมห้าก้านบ้านเกยม ตำบลเกยม อำเภอตระการพีชพลด จังหวัดอุบลราชธานี

3) ชาวบ้านผู้มีความเชี่ยวชาญงานห้าก้าน ได้แก่ นายแสงว พิมพนา ช่างฝีมือห้าก้านบ้านโนนน้อย ตำบลบึงห่วย อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี นางสว่าง สวัสดิ บ้านกุดชุม ตำบลหนองกินแพ อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี นายเม บุญคำ นายพัน ปักโพธานัง นายปืน ปักกอง ช่างฝีมือห้าก้านบ้านโนนสมบูรณ์ ตำบลโนนสมบูรณ์ อำเภอเสิงสาร จังหวัดนราธิวาส

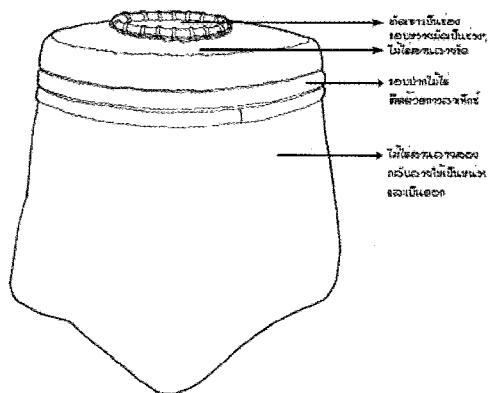
ทั้ง 3 กลุ่ม ดำเนินการจัดทำต้นแบบผลิตภัณฑ์ จนได้เป็นผลิตภัณฑ์ต้นแบบ ดังนี้

การศึกษาเรื่องหัวข้อรวมจักษุในมนุษย์และการพัฒนาเพื่อประโยชน์ทางการแพทย์

เพื่อประยุกต์ใช้ในการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ความงามและสุขภาพ

ພົມຄກົມທີ່ : ກລອງທີ່ຂຽນ (ເຈາະໄຟ)

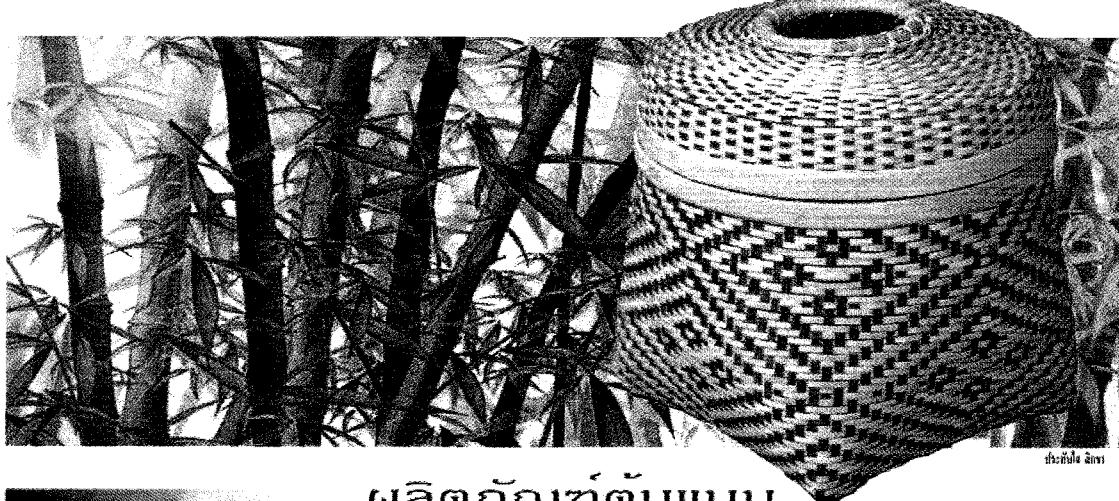
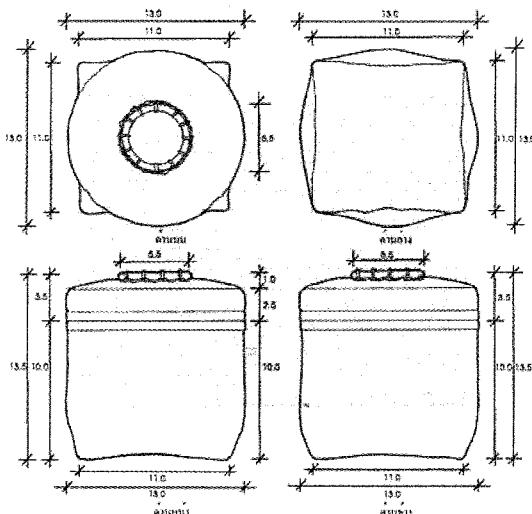

การร่างผลิตภัณฑ์ลิ้นแบบ

ຜົນດັບກົມພາໄຕເມືອນ

รูปด้าน
ขนาดสัดส่วน : เท่ากัน
Scale 1:2

ผลิตภัณฑ์ต้นแบบ

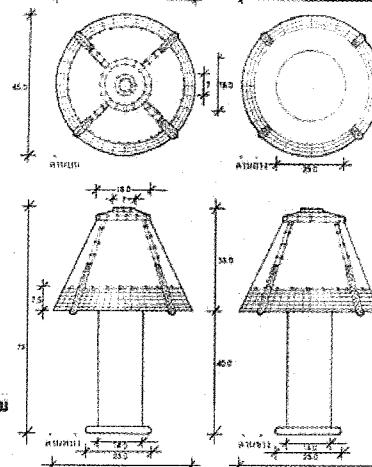
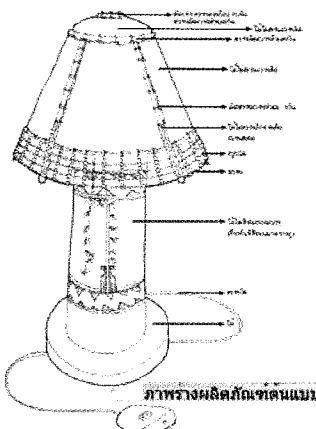
การศึกษางานห้องกรรมจังหวัดเชียงใหม่เพื่อพัฒนา เพื่อประยุกต์ใช้ในการออกแบบห้องที่ดีทางการค้าและบริการ

ผลิตภัณฑ์ : โคมไฟตั้งโต๊ะ (นวลดันกร)

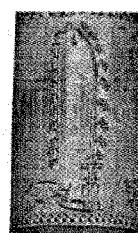
แนวคิด : วิธีความเชื่อถือภัยต่อพืชกรรมเกษตรไทย

ที่ปักนิตสีน้ำเงินบนพื้นกระเบื้องห้องน้ำรับ

น้ำท่าไปร่วมและคาดถ้าขอยกให้การถอน ภาระนั้นที่ใช้ได้ในพิธีกรรม
หรือใช้สิ่งของเชื่อถูกยกไปเรื่อง วงเดินไวน์เรื่องถอน ให้การต้องรุ่งเรือง
ของฝ่ายที่ถอน เนื่องแต่สิ่งดังกล่าวเป็นเครื่องบ่งชี้ความเป็นมงคลที่ควรไว้
ท่านเป็นรักโภคไม่ใช่ พสมหะสารกับศรีภูษาจะต้องเดินทางตามความเชื่อถือ
ศรีภูษาหากองค์ดังนั้นจึงนำบ้านที่ถอนให้ไป เมื่อเรื่องท่านคง หวานแรงด้วย
ด้วยวิธีการเรียบง่าย ท่านเป็นท่านเจ้า บ้าไปร่วมของหวานสรวง ใหม่มีประทุมให้
สำหรับที่ติดคันจนออก ให้ กรรมสมานวงจันทร์

แผนที่บริเวณที่เดิน
ขนาดส่วนตัว : เซนติเมตร
Scale 1 : 4

ชุมชน
ขนาดสัดส่วน : เซนติเมตร
Scale 1:7.5

ພສີອົດກັນທົ່ວແມ່ນ

**การศึกษางานหัตถกรรมจังหวัดกาฬสินธุ์
เพื่อประยุกต์ใช้ในการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรม**

ผลิตภัณฑ์ : โคมไฟตั้งโต๊ะ (แบบที่ 3)

แนวคิด : วิธีความเชื่อกาแฟด็ทิรกรรมอย่างอิสาน
ที่ปฏิบัติสืบทอดกันมายาวนานที่สุดในประเทศไทย

น่าจะเป็นการประดิษฐ์ของชาวกาฬสินธุ์ที่ใช้ไม้ไผ่ธรรมชาติที่มีกรอบหนาๆ ทำให้แข็งแรงและคงทน สามารถใช้เป็นเครื่องประดับตกแต่งบ้านได้ หรือเป็นของขวัญที่น่ารักๆ สำหรับคนที่ชอบสะสมของไทยๆ อย่างเช่น กระเบื้องดินเผา ฯลฯ

ผลิตภัณฑ์เต็ม
ผู้ออกแบบ : สมนึก
ขนาดลักษณะ : ตามภาพ
Scale 1 : 5
รูปด้าน
ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง : เมตร
Scale 1 : 4

ภาพประกอบผลิตภัณฑ์แบบ

การใช้งาน

ผลิตภัณฑ์ต้นแบบ

ภาพที่ 98 ผลิตภัณฑ์ต้นแบบ 3 โคมไฟตั้งโต๊ะ (แบบที่ 11)

การศึกษางานหัตถกรรมขั้นตอนที่ 4 แก่น (แบบที่ 21)

เพื่อประยุกต์ใช้ในการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์กรุงเทพฯ

ผลิตภัณฑ์ : แก่น (กรุง)

แนวคิด : อิฐก้อนป่าหงษ์สาน พسانก้อนไน่เหงวังชีวิชชานเพลากันเก็บ
ด้วยความใจดีเด่นของความสามารถการสร้างและรักษาเรือน
เครื่องใช้เบนกประสงค์ที่เคยคลานทิงทุกชนิด มีไว้ใช้ในชีวิตประจำวัน
 เช่น ใช้สำหรับล็อกด้านนอกให้อิสระในเวลาลักบานหรือดูดบาน (วิธีการเก็บดีเข้า
 ข้าด้วงการใช้มือดึงรากข้า แล้วใช้มือดูดล็อกด้านใน) ใช้สำหรับ กานทร ที่ซัก
 ด่างๆ ใช้ปลา หอย เก็ด ปู หุ้ง เครื่องบ่าของดง และอื่นๆ ขณะอุดไปที่บ้าน
 หลังนั้น หรืออุดร่อง ให้ส่วนในบัน ข้าวเปลือก ข้าวสาร ให้ทุกอย่างที่ต้องการ
 ให้การใช้ความสามารถการสร้างและปรับอุดร่องของดงให้ในสูญนั้น ใช้สี
 สีของประดับตกแต่ง หรือคลอกไม้แห้งที่มีก้านยาวให้ทุกช่องเพื่อกันแมลงตา

Scale 1:4

แบบด้านบน แบบด้านล่าง

ผลิตภัณฑ์แก่น กะเจา

ภาพร่างผลิตภัณฑ์ด้านบน

ผลิตภัณฑ์แก่น กะเจา

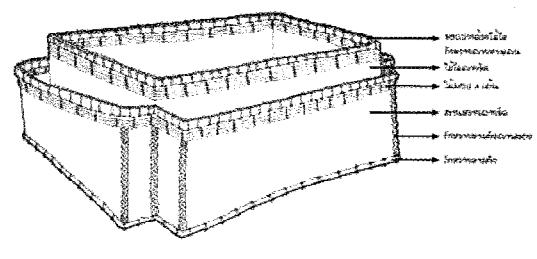
ผลิตภัณฑ์ที่ด้านบน

ภาพที่ 99 ผลิตภัณฑ์ที่ด้านบนแบบ 4 แก่น (แบบที่ 21)

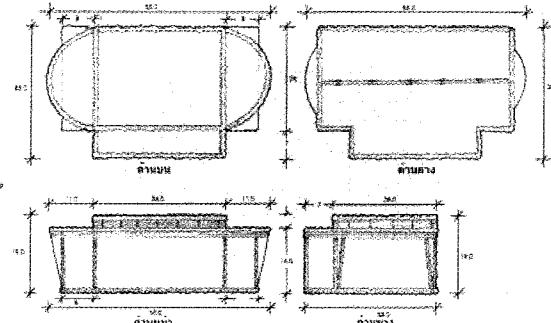

การศึกษาห้องกรรมจัดบ้านเพื่อการอนุรักษ์ เพื่อประโยชน์ใช้ในการอุดกเบนและพัฒนาเศรษฐกิจด้วยความยั่งยืน

ผลิตภัณฑ์ : ก่อต่องอเนกประสงค์ไส้ออกสาร (ไพรพฤกษ์)
แพ็คเกจ : กล่องไนล่อนไพรพฤกษ์ ขนาดความกว้างหนาที่รวมเป็นหนึ่งเดียว
 นำอัดกักน้ำของขยะเล็ก หรือขยะ 3 อย่าง ภาระน้ำที่ชั้นนอกอาจเทิง
 เท่าตัวๆ น้ำไว้สำหรับใช้สีสังขง เครื่องใช้ ข้าวสาร อาหารแห้ง และอื่นๆ
 ในราบทดินหง่าน ก่อ เรือนห้ามป่า เพื่อ涵养ชั้นป่าของดง หรือใช้ในพืชกรรม
 กำเนิดเงินประโภคใช้สอย โดยการตัดตอนรูปทรง เพื่อให้สามารถใส่เอกสาร
 หนังสือและของรุกขิจ เช่น ปากา ดินสอ ยางลบ แผ่น CD ตัดเฉพาะร่อง ได้

ภาพร่างผลิตภัณฑ์ต้นแบบ

รูปด้าน^๔
 ขนาดตัวอย่าง : เอกันติเมตร
 Scale 1 : 5

ผลิตภัณฑ์ต้นแบบ

การศึกษาหัตถกรรมเชื้อสายพม่าที่เมืองพุกาม
เพื่อประยุกต์ใช้ในการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์รองเท้า

ผลิตภัณฑ์ : กระจาดองเนกประสงค์ (ดาวกระจาย)

แนวคิด : ลิลติลปั่งหัตถศิลป์ พลางกลันน้อยแห่งวิถีชีวิตริมแม่น้ำเจ้า
คำความโดยเด่นของลักษณะการสร้างและรูปทรงจะเป็น
เครื่องใช้เบ็ดประสงค์ที่เคยพากงานในบ้านเรือนอยู่แล้ว ไม่ใช่ในชีวิตประจำวัน
 เช่น ใช้สำหรับลือข้าวเปลือกในเวลาลักข้าวนหรือดูดหัวเรียวิธีการเก็บที่ชาว
 ชาวพม่าใช้มือกำราบหัวแล้วใช้มือดูดมือลือข้าว) ใช้สำหรับ กินยา หรือสัก
 ต่างๆ ให้ปลา หอย เพศ ญี่ปุ่น เครื่องสำอาง และอื่นๆ ขณะลือข้าวไปทันที
 หากิน หรืออยู่เรือน ใช้สำรับบุ้น ข้าวเปลือก ข้าวสาร ใส่ถุงยังที่ต้องการ
 โดยการตัดห้อนและเชือกผูกรูบวงส่วนในส่วนการใส่สั่งของให้อ่อนนุ่มประสงค์

ผลิตภัณฑ์เดิม : กะเจ้า

ภาพรวมผลิตภัณฑ์แบบ

รายละเอียด
ขนาดตัวตั้ง : 32.0 cm x 30.5 cm x 32.0 cm
Scale 1:4

รายละเอียด
ขนาดตัวตั้ง : 32.0 cm x 30.5 cm x 32.0 cm
Scale 1:4

รายละเอียด
ขนาดตัวตั้ง : 32.0 cm x 30.5 cm x 32.0 cm
Scale 1:4

รายละเอียด
ขนาดตัวตั้ง : 32.0 cm x 30.5 cm x 32.0 cm
Scale 1:4

ผลิตภัณฑ์ต้นแบบ

ภาพที่ 101 ผลิตภัณฑ์ต้นแบบ 6 กระจาดองเนกประสงค์ (แบบที่ 37)

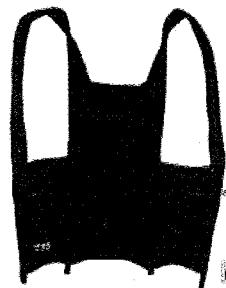
การศึกษางานหัตถกรรมจัดสร้างหมากดูดแบบพื้นเมือง เพื่อประยุกต์ใช้ในการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ความคุ้มค่า

ผลิตภัณฑ์ : ที่ใส่เอกสารแบบติดผนัง (คั่งดาว)

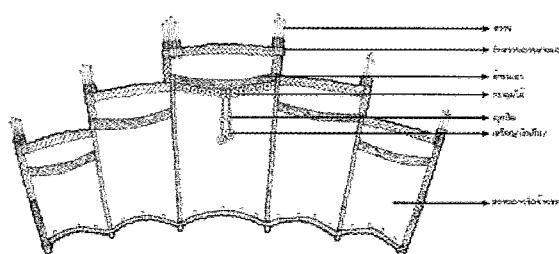
แนวคิด : กลิ่นไอแห่งวัฒนธรรม บนความหล่อหลอมที่ร่วมเป็นหนึ่งเดียว

นำอัตลักษณ์ของภาคเหนือ หรือภาคใต้ 3 อย่าง มา融合ที่ชั้นต่ำๆ ให้เป็นที่ตั้งของสถาปัตยกรรม

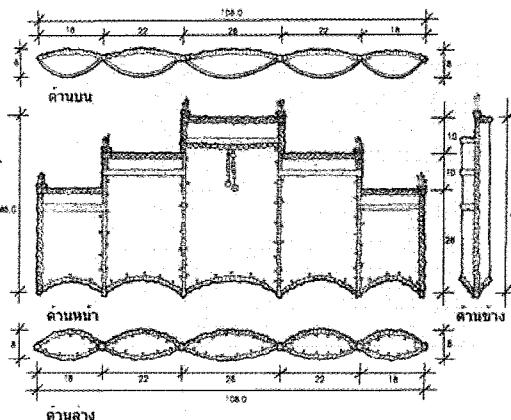
มีไว้สำหรับใช้ใส่สัมภาระ เช่น ข้าวสาร อาหารแห้ง และอื่นๆ ในเวลาเดินทางไกล หรือเช่าบ้าน
เพื่อหากำไรปั่นปันของดง หรือใช้ในพิธีกรรม ให้สามารถซ่อนได้ที่ลักษณะ ขนาด เนื้อหา สวยงาม ในบ้านพักแห่งน้ำ
ที่นี่ยังคงประ有所นึ้งของการออกแบบให้สามารถใส่เอกสารได้หลากหลาย ขนาด เช่น เอกสาร ใบปลิว แผ่นพับ
ของชาขาย และอื่นๆ

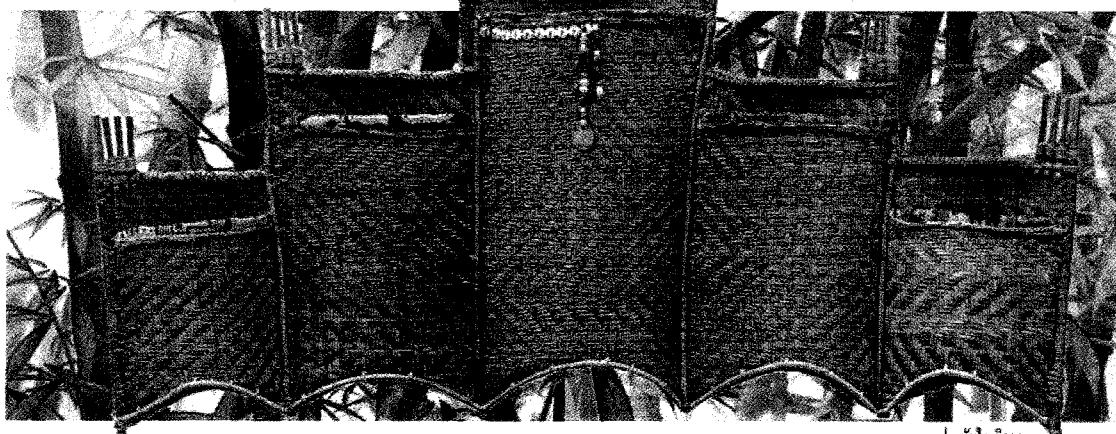
ผลิตภัณฑ์เดิม
ภาคเหนือ

ภาพรวมผลิตภัณฑ์ตามแบบ

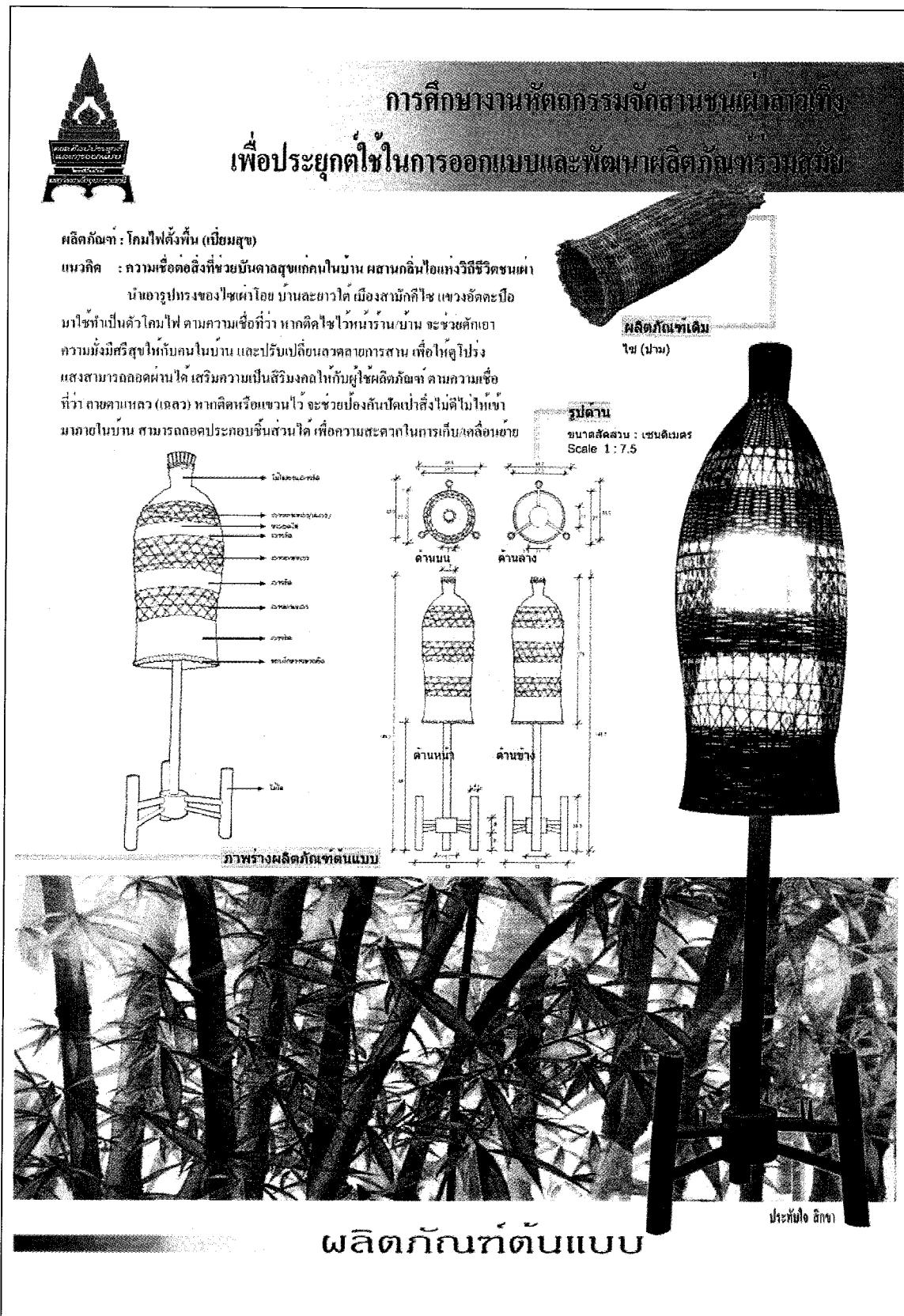
รูปด้าน¹
ขนาดสัดส่วน : เท่ากัน
Scale 1 : 7.5

ปะทบป่า ลือชา

ผลิตภัณฑ์ต้นแบบ

ภาพที่ 102 ผลิตภัณฑ์ต้นแบบ 7 ที่ใส่เอกสารติดผนัง (แบบที่ 29)

ภาพที่ 103 ผลิตภัณฑ์ต้นแบบ 8 โคมไฟตั้งพื้น (แบบที่ 13)

การศึกษางานห้ามกรองข้อความบนหน้าจอคอมพิวเตอร์เพื่อป้องกันภัยคุกคาม

ผลิตภัณฑ์ : แก้กัน (บ่อบาน)

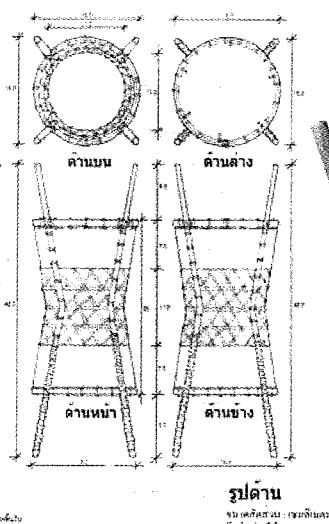
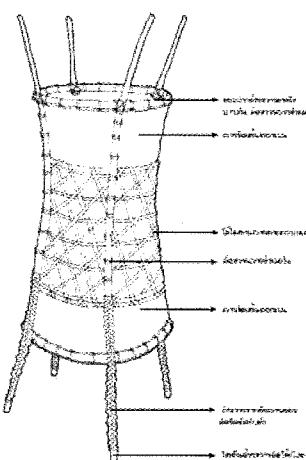
แนวคิด : ความท้อแท้ ไปรำ และน้อมนำ ผ่านกันก็น่าพากเพียรที่สุด

นับว่าอื้อเสียดสัมภ์ของจะงาน/จะทำทาง ถูกปลดลงหลังของเขามาเพลิดเพลิน
ให้ไปรับงาน เนื่องจากไม่ต้องไปปลุกงานมา ให้ความอบอุ่นภายในบ้าน ได้รับเด็กๆ ที่เข้ามายัง
บ้านเรือน ได้พิชิตผลของการเกษตร เช่น ใส่กระแทก ข้าวโพด ในนาพิธาก หรือผักผึ้งนิดเดียวๆ
ให้ตัวเองอยู่กุดอยู่ในไร่ เมื่อเท่านี้เข้าใจสัมภูนไทย ได้สูบปลารักตัดสั้นไว้ ใส่เครื่องป้องของดง
ด่างๆ ใส่สักตัวที่คัดซึ่งได้ ให้สั่งของถูกกูดอย่างในเวลาเดินทางและใช้ไข่เชือกรวน ให้การ
ตัดก้อนรูปทรง เพื่อให้มีความสวยงามของห้องห้องห้องของบ้านของบ้านของบ้าน

ມະນຸຍາ

อาการพลีค์ก์ในท่อนแบบ

รปภ.ด้าน

ພລິຕກໍສນທດັນແບບ

ภาพที่ 104 ผลิตภัณฑ์ต้นแบบ 9 แจกัน (แบบที่ 20)

การศึกษางานหัตถกรรมจักภานาขหมากกาญจน์ เพื่อประยุกต์ใช้ในการอุดแกมและพัฒนาผลิตภัณฑ์ชาวบ้าน

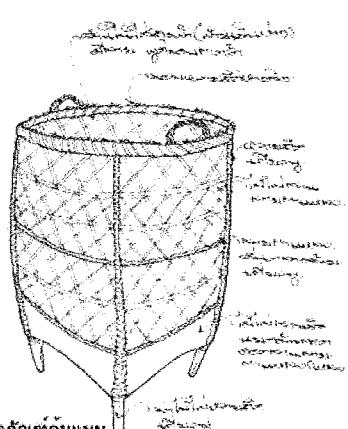
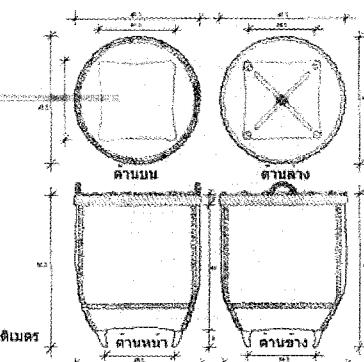
ผลิตภัณฑ์ : ตะกร้าไสผ้า

หมายคิด : ความโปรดปรานที่เสมอเรียบง่ายในสีดีดันแต่ล้ำกว้าง

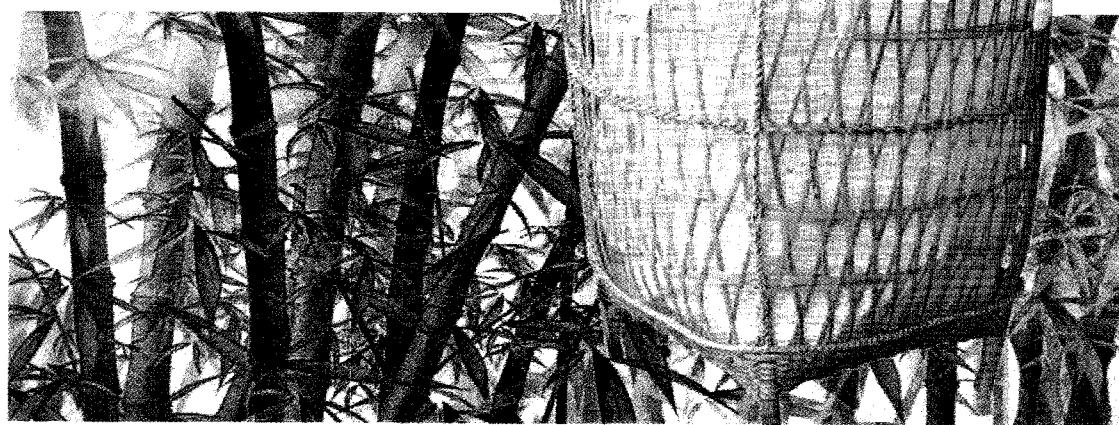
น้ำหนักลักษณะของชาชากะหนาห่าง ถูกปรับให้ถูกของชนบทได้มาก
ใช้ไสผ้าเพื่อนำมาถักใบไหงรุ่งอาหาร ให้ความอบอุ่นภายในบ้าน ใส่เม็ดถั่วเนื้อเข้มมา
ไข้ในเรือน ใช้พิเศษการเก็บคราช เช่น ใส่เตาไฟ ข้าวโพด ใบชา หรือ ที่ซักฟอกมิดค้าง
ใช้สำหรับหุงอย่างปิ่นไน เมื่อเท่านั้นใช้ไสผ้าหมูไหง ใส่ถุงผ้าลักษณะ
ใหญ่กว่าของชาชากะหนา ใช้สำหรับหุงอย่างๆ ใส่สังข์ของหุกอย่าง
ในการผลิตภัณฑ์และใช้ในพิธีกรรม โดยการตัดก้อนรูปทรง เทื่อไหง
โปรดไม่รับเทียบกับภูมิปัญญาเป็นบ่อเกิดของเชื้อรา และขยายตัวรุ่นใหญ่
สามารถดูอ่อนค่าได้ในปริมาณที่พอเหมาะสมกับการนำไปใช้

ผลิตภัณฑ์เบื้อง
กระชาง

ภาพร่างผลิตภัณฑ์ต้นแบบ

ป่าทุ่งไชยา

ผลิตภัณฑ์ต้นแบบ

ภาพที่ 105 ผลิตภัณฑ์ต้นแบบ 10 ตะกร้าไสผ้า (แบบที่ 42)

4.3.5 การประเมินผลิตภัณฑ์ต้นแบบ

ผู้วิจัยทำการประเมินผลิตภัณฑ์ต้นแบบ โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่ม อย่างง่าย ได้แก่กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ซื้อ ผู้จำหน่าย และผู้ผลิต จำนวน 208 คน รายละเอียดดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

ลำดับที่	กลุ่มตัวอย่าง	จำนวน (N)	ร้อยละ (%)
1	ผู้ซื้อ	128	61.54
2	ผู้จำหน่าย	18	8.65
3	ผู้ผลิต	62	29.81
	รวม	208	100

ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้ซื้อ ผู้จำหน่าย และผู้ผลิต ที่มีต่อผลิตภัณฑ์ต้นแบบ โดยรวมและจำแนกเป็นรายแบบ สามารถสรุปได้ดังตารางที่ 7

ตารางที่ 7 ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้ซื้อ ผู้จำหน่าย และผู้ผลิต ที่มีต่อผลิตภัณฑ์ ต้นแบบ

ต้นแบบ	ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม							
	ผู้ซื้อ		ผู้จำหน่าย		ผู้ผลิต		รวม	
	$\bar{X}$	R	$\bar{X}$	R	$\bar{X}$	R	$\bar{X}$	R
1	4.76	2	4.89	1	4.53	1	4.73	1
2	4.83	1	4.70	3	4.41	4	4.65	2
3	4.39	5	4.75	2	4.48	3	4.54	3
4	4.44	3	4.57	5	4.13	5	4.38	5
5	4.22	6	4.54	6	3.98	9	4.30	7
6	4.10	8	4.62	4	4.50	2	4.41	4
7	3.96	9	4.25	10	3.84	10	4.02	9

ตารางที่ 7 ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้ชี้อ ผู้อำนวยการ และผู้ผลิต ที่มีต่อผลิตภัณฑ์
ต้นแบบ (ต่อ)

ต้นแบบ	ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม							
	ผู้ชี้อ		ผู้อำนวยการ		ผู้ผลิต		รวม	
	$\bar{X}$	R	$\bar{X}$	R	$\bar{X}$	R	$\bar{X}$	R
8	4.42	4	4.49	7	4.11	6	4.34	6
9	4.13	7	4.46	8	4.07	7	4.22	8
10	3.94	10	4.05	9	4.02	8	4.00	10
รวม	4.32		4.53		4.21		4.36	

จากการที่ 7 ผู้ชี้อ ผู้อำนวยการ และผู้ผลิต มีความคิดเห็นต่อผลิตภัณฑ์ต้นแบบ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.36$) จำแนกตามแบบ พนวจ ว่า อันดับที่ 1 คือ ต้นแบบ 1 กล่องทิชชู ($\bar{X}=4.73$) อันดับที่ 2 คือ ต้นแบบ 2 โคมไฟตั้งโต๊ะ ($\bar{X}=4.65$) อันดับที่ 3 คือ ต้นแบบ 3 โคมไฟตั้งโต๊ะ ($\bar{X}=4.54$) อันดับที่ 4 คือ ต้นแบบ 6 กระดาษอนุรักษ์ ($\bar{X}=4.41$) อันดับที่ 5 คือ ต้นแบบ 4 แจกัน ($\bar{X}=4.38$) อันดับที่ 6 คือ ต้นแบบ 8 โคมไฟตั้งพื้น ($\bar{X}=4.34$) อันดับที่ 7 คือ ต้นแบบ 5 กล่อง อนุรักษ์ใส่เอกสาร ($\bar{X}=4.30$) อันดับที่ 8 คือ ต้นแบบ 9 แจกัน ($\bar{X}=4.22$) อันดับที่ 9 คือ ต้นแบบ 7 ที่ใส่เอกสารติดผนัง ($\bar{X}=4.02$) และอันดับที่ 10 คือ ต้นแบบ 10 ตะกร้าใส่ผ้า ($\bar{X}=4.00$)

เมื่อพิจารณาความคิดเห็นของผู้ชี้อ ที่มีต่อผลิตภัณฑ์ต้นแบบ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.32$) จำแนกตามแบบ พนวจ ว่า อันดับที่ 1 คือ ต้นแบบ 2 โคมไฟตั้งโต๊ะ ($\bar{X}=4.83$) อันดับที่ 2 คือ ต้นแบบ 1 กล่องทิชชู ($\bar{X}=4.76$) อันดับที่ 3 คือ ต้นแบบ 4 แจกัน ($\bar{X}=4.44$) อันดับที่ 4 คือ ต้นแบบ 8 โคมไฟตั้งพื้น ($\bar{X}=4.42$) อันดับที่ 5 คือ ต้นแบบ 3 โคมไฟตั้งโต๊ะ ($\bar{X}=4.22$) อันดับที่ 6 คือ ต้นแบบ 5 กล่อง อนุรักษ์ใส่เอกสาร ($\bar{X}=4.22$) อันดับที่ 7 คือ ต้นแบบ 9 แจกัน ($\bar{X}=4.13$) อันดับที่ 8 คือ ต้นแบบ 6 กระดาษอนุรักษ์ ($\bar{X}=4.10$) อันดับที่ 9 คือ ต้นแบบ 7 ที่ใส่เอกสารติดผนัง ($\bar{X}=3.96$) และอันดับที่ 10 คือ ต้นแบบ 10 ตะกร้าใส่ผ้า ($\bar{X}=3.94$)

ความคิดเห็นของผู้อำนวยการที่มีต่อผลิตภัณฑ์ต้นแบบ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.53$) จำแนกตามแบบ พนวจ ว่า อันดับที่ 1 คือ ต้นแบบ 1 กล่องทิชชู ($\bar{X}=4.89$) อันดับที่ 2 คือ ต้นแบบ 3 โคมไฟตั้งโต๊ะ ($\bar{X}=4.75$) อันดับที่ 3 คือ ต้นแบบ 2 โคมไฟตั้งโต๊ะ ($\bar{X}=4.70$) อันดับที่ 4 คือ ต้นแบบ 6 กระดาษอนุรักษ์ ($\bar{X}=4.62$) อันดับที่ 5 คือ ต้นแบบ 4 แจกัน ($\bar{X}=4.57$) อันดับที่ 6 คือ ต้นแบบ 5 กล่อง อนุรักษ์ใส่เอกสาร ($\bar{X}=4.54$) อันดับที่ 7 คือ ต้นแบบ 8 โคมไฟตั้งพื้น

($\bar{X}=4.49$) อันดับที่ 8 คือ ต้นแบบ 9 แจกน ($\bar{X}=4.46$) อันดับที่ 9 คือ ต้นแบบ 10 ตะกร้าใส่ผ้า ($\bar{X}=4.05$) และอันดับที่ 10 คือ ต้นแบบ 7 ที่ใส่เอกสารติดผนัง ($\bar{X}=4.25$)

ความคิดเห็นของผู้ผลิตที่มีต่อผลิตภัณฑ์ต้นแบบโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.21$) เมื่อจำแนกตามแบบ พบร่วมกันว่า อันดับที่ 1 คือ ต้นแบบ 1 กล่องพิชชู ($\bar{X}=4.53$) อันดับที่ 2 คือ ต้นแบบ 6 กระจาดอนเกลประสงค์ ($\bar{X}=4.50$) อันดับที่ 3 คือ ต้นแบบ 3 โคมไฟตั้งโต๊ะ ($\bar{X}=4.48$) อันดับที่ 4 คือ ต้นแบบ 2 โคมไฟตั้งโต๊ะ ($\bar{X}=4.41$) อันดับที่ 5 คือ ต้นแบบ 4 แจกน ($\bar{X}=4.13$) อันดับที่ 6 คือ ต้นแบบ 8 โคมไฟตั้งพื้น ($\bar{X}=4.11$) อันดับที่ 7 คือ ต้นแบบ 9 แจกน ($\bar{X}=4.07$) อันดับที่ 8 คือ ต้นแบบ 10 ตะกร้าใส่ผ้า ($\bar{X}=4.02$) อันดับที่ 9 คือ ต้นแบบ 5 กล่องอนเกลประสงค์ใส่เอกสาร ($\bar{X}=3.98$) และ อันดับที่ 10 คือ ต้นแบบ 7 ที่ใส่เอกสารติดผนัง ($\bar{X}=3.84$)

ตารางที่ 8 ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้ชี้ชี้ ผู้จำหน่าย ผู้ผลิตที่มีต่อผลิตภัณฑ์ต้นแบบ จำแนกตามแบบ

รายการ	ความคิดเห็น									
	ต้นแบบ 1		ต้นแบบ 2		ต้นแบบ 3		ต้นแบบ 4		ต้นแบบ 5	
	$\bar{X}$	R	$\bar{X}$	R	$\bar{X}$	R	$\bar{X}$	R	$\bar{X}$	R
1. มีประโยชน์ใช้สอย และเหมาะสมในการนำไปใช้งาน	4.87	2	4.73	2	4.71	2	4.43	2	4.65	1
2. ความงามของรูปทรง ความเหมาะสมในการเลือกใช้วัสดุ	4.91	1	4.66	3	4.69	3	4.47	1	4.43	2
3. ผลิตภัณฑ์มีขนาดเหมาะสม	4.82	3	4.58	5	4.35	5	4.35	5	4.23	5
4. มีความเป็นไปได้ในการผลิต	4.53	6	4.47	6	4.20	6	4.22	6	3.88	6
5. สอดคล้องกับความต้องการตลาด	4.64	4	4.84	1	4.86	1	4.43	2	4.36	3
6. โดยรวมมีความพึงพอใจผลิตภัณฑ์	4.60	5	4.59	4	4.42	4	4.38	4	4.27	4
รวม	4.73	1	4.65	2	4.54	3	4.38	5	4.30	7

**ตารางที่ 8 ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้ชี้อ ผู้อำนวยการ ผู้ผลิตที่มีต่อผลิตภัณฑ์ต้นแบบ
จำแนกตามแบบ (ต่อ)**

รายการ	ความคิดเห็น											
	ต้นแบบ 6		ต้นแบบ 7		ต้นแบบ 8		ต้นแบบ 9		ต้นแบบ 10		รวม	
	$\bar{X}$	R	$\bar{X}$	R	$\bar{X}$	R	$\bar{X}$	R	$\bar{X}$	R	$\bar{X}$	R
1. มีประโยชน์ใช้สอย และเหมาะสมในการนำไปใช้งาน	4.38	4	3.97	3	4.58	1	4.11	5	4.32	2	4.66	1
2. ความงามของรูปทรง ความเหมาะสมในการเลือกใช้วัสดุ	4.46	2	4.39	1	4.24	4	4.44	1	3.57	5	4.48	3
3. ผลิตภัณฑ์มีขนาดเหมาะสม	4.39	5	3.97	3	4.18	6	4.23	3	4.03	4	4.17	5
4. มีความเป็นไปได้ในการผลิต	4.27	6	3.61	6	4.35	3	4.02	6	4.39	1	4.10	6
5. สอดคล้องกับความต้องการตลาด	4.55	1	4.20	2	4.55	2	4.15	4	4.14	3	4.53	2
6. โดยรวมมีความพึงพอใจผลิตภัณฑ์	4.39	3	3.95	5	4.23	5	4.34	2	3.53	6	4.23	4
รวม	4.41	4	4.02	9	4.34	6	4.22	8	4.00	10	4.36	

จากตารางที่ 8 ความคิดเห็นของผู้ชี้อ ผู้อำนวยการ และผู้ผลิตที่มีต่อผลิตภัณฑ์ต้นแบบ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.36$) จำแนกเป็นรายข้อพบว่า อันดับที่ 1 คือ มีประโยชน์ใช้สอย และเหมาะสมในการนำไปใช้งาน ($\bar{X}=4.66$) อันดับที่ 2 คือ สอดคล้องความต้องการของตลาด ($\bar{X}=4.53$) อันดับที่ 3 คือ ความงามของรูปทรง ความเหมาะสมในการเลือกใช้วัสดุ ($\bar{X}=4.48$) และอันดับสุดท้าย คือ มีความเป็นไปได้ในการผลิต ($\bar{X}=4.10$)

เมื่อพิจารณาความคิดเห็นของผู้ชี้อ ผู้อำนวยการ และผู้ผลิตที่มีต่อผลิตภัณฑ์ต้นแบบ 1 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.73$) จำแนกเป็นรายข้อพบว่า อันดับที่ 1 คือ ความงามของรูปทรง ความเหมาะสมในการเลือกใช้วัสดุ ($\bar{X}=4.91$) อันดับที่ 2 คือ มีประโยชน์ใช้สอย และเหมาะสมใน

การนำไปใช้งาน ($\bar{X}=4.87$) อันดับที่ 3 คือ ผลิตภัณฑ์มีขนาดเหมาะสม ($\bar{X}=4.82$) และอันดับสุดท้าย คือ มีความเป็นไปได้ในการผลิต ($\bar{X}=4.53$)

ความคิดเห็นของผู้ชี้ช่องว่าง ผู้อำนวยการ และผู้ผลิตที่มีต่อผลิตภัณฑ์ต้นแบบ 2 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.65$) จำแนกเป็นรายข้อ พบว่า อันดับที่ 1 คือ สอดคล้องกับความต้องการของตลาด ($\bar{X}=4.84$) อันดับที่ 2 คือ มีประโยชน์ใช้สอย และเหมาะสมในการนำไปใช้งาน ($\bar{X}=4.73$) อันดับที่ 3 คือ ความงามของรูปทรง ความเหมาะสมในการเลือกใช้วัสดุ ($\bar{X}=4.66$) และอันดับสุดท้าย คือ มีความเป็นไปได้ในการผลิต ($\bar{X}=4.47$)

ความคิดเห็นของผู้ชี้ช่องว่าง ผู้อำนวยการ และผู้ผลิตที่มีต่อผลิตภัณฑ์ต้นแบบ 3 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.54$) จำแนกเป็นรายข้อพบว่า อันดับที่ 1 คือ สอดคล้องกับความต้องการของตลาด ($\bar{X}=4.86$) อันดับที่ 2 คือ มีประโยชน์ใช้สอย และเหมาะสมในการนำไปใช้งาน ($\bar{X}=4.71$) อันดับที่ 3 คือ ความงามของรูปทรง ความเหมาะสมในการเลือกใช้วัสดุ ($\bar{X}=4.69$) และอันดับสุดท้าย คือ มีความเป็นไปได้ในการผลิต ($\bar{X}=4.20$)

ความคิดเห็นของผู้ชี้ช่องว่าง ผู้อำนวยการ และผู้ผลิตที่มีต่อผลิตภัณฑ์ต้นแบบ 4 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.38$) จำแนกเป็นรายข้อพบว่า อันดับที่ 1 คือ ความงามของรูปทรง ความเหมาะสมในการเลือกใช้วัสดุ ($\bar{X}=4.47$) อันดับที่ 2 คือ มีประโยชน์ใช้สอย เหมาะสมในการนำไปใช้งาน และ สอดคล้องกับความต้องการของตลาด ($\bar{X}=4.43$) และอันดับสุดท้ายคือ มีความเป็นไปได้ในการผลิต ($\bar{X}=4.22$)

ความคิดเห็นของผู้ชี้ช่องว่าง ผู้อำนวยการ และผู้ผลิตที่มีต่อผลิตภัณฑ์ต้นแบบ 5 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.30$) จำแนกเป็นรายข้อพบว่า อันดับที่ 1 คือ มีประโยชน์ใช้สอย และเหมาะสมในการนำไปใช้งาน ($\bar{X}=4.65$) อันดับที่ 2 คือ ความงามของรูปทรง ความเหมาะสมในการเลือกใช้วัสดุ ($\bar{X}=4.43$) อันดับที่ 3 คือ สอดคล้องกับความต้องการของตลาด ($\bar{X}=4.36$) และอันดับสุดท้ายคือ มีความเป็นไปได้ในการผลิต ($\bar{X}=3.88$)

ความคิดเห็นของผู้ชี้ช่องว่าง ผู้อำนวยการ และผู้ผลิตที่มีต่อผลิตภัณฑ์ต้นแบบ 6 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.41$) จำแนกเป็นรายข้อพบว่า อันดับที่ 1 คือ สอดคล้องกับความต้องการของตลาด ($\bar{X}=4.55$) อันดับที่ 2 คือ ความงามของรูปทรง ความเหมาะสมในการเลือกใช้วัสดุ ($\bar{X}=4.46$) อันดับที่ 3 คือ โดยรวมท่านพึงพอใจกับผลิตภัณฑ์ ($\bar{X}=4.39$) และอันดับสุดท้ายคือ มีความเป็นไปได้ในการผลิต ($\bar{X}=4.27$)

ความคิดเห็นของผู้ชี้ช่องว่าง ผู้อำนวยการ และผู้ผลิตที่มีต่อผลิตภัณฑ์ต้นแบบ 7 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.02$) จำแนกเป็นรายข้อพบว่า อันดับที่ 1 คือ ความงามของรูปทรง ความเหมาะสมในการเลือกใช้วัสดุ ($\bar{X}=4.39$) อันดับที่ 2 คือ สอดคล้องกับความต้องการของตลาด ($\bar{X}=4.20$) อันดับ

ที่ 3 คือ มีประโยชน์ใช้สอย เหมาะสมในการนำไปใช้งาน และผลิตภัณฑ์มีขนาดเหมาะสม ($\bar{X}=3.97$) และอันดับสุดท้ายคือ มีความเป็นไปได้ในการผลิต ($\bar{X}=3.61$)

ความคิดเห็นของผู้ซื้อ ผู้จำหน่าย และผู้ผลิตที่มีต่อผลิตภัณฑ์ต้นแบบ 8 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.34$) จำแนกเป็นรายข้อพบว่า อันดับที่ 1 คือ มีประโยชน์ใช้สอย และเหมาะสมในการนำไปใช้งาน ($\bar{X}=4.58$) อันดับที่ 2 คือ สอดคล้องกับความต้องการของตลาด ($\bar{X}=4.55$) อันดับที่ 3 คือ มีความเป็นไปได้ในการผลิต ($\bar{X}=4.35$) และอันดับสุดท้ายคือ ผลิตภัณฑ์มีขนาดเหมาะสม ($\bar{X}=4.18$)

ความคิดเห็นของผู้ซื้อ ผู้จำหน่าย และผู้ผลิตที่มีต่อผลิตภัณฑ์ต้นแบบ 9 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.22$) จำแนกเป็นรายข้อพบว่า อันดับที่ 1 คือ ความงามของรูปทรง ความเหมาะสมในการเลือกใช้วัสดุ ($\bar{X}=4.44$) อันดับที่ 2 คือ โดยรวมมีความพึงพอใจกับผลิตภัณฑ์ ($\bar{X}=4.34$) อันดับที่ 3 คือ ผลิตภัณฑ์มีขนาดเหมาะสม ($\bar{X}=4.23$) และอันดับสุดท้ายคือ มีความเป็นไปได้ในการผลิต ($\bar{X}=4.02$)

ความคิดเห็นของผู้ซื้อ ผู้จำหน่าย และผู้ผลิตที่มีต่อผลิตภัณฑ์ต้นแบบ 10 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.00$) จำแนกเป็นรายข้อพบว่า อันดับที่ 1 คือ มีความเป็นไปได้ในการผลิต ($\bar{X}=4.39$) อันดับที่ 2 คือ มีประโยชน์ใช้สอย และเหมาะสมในการนำไปใช้งาน ($\bar{X}=4.32$) อันดับที่ 3 คือ สอดคล้องกับความต้องการของตลาด ($\bar{X}=4.14$) และอันดับสุดท้ายคือ โดยรวมมีความพึงพอใจกับผลิตภัณฑ์ ($\bar{X}=3.53$)

บทที่ 5

การสรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษางานหัดทดลองจัดสถานชณผ่าลาวเทิง เพื่อประยุกต์ใช้ในการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ร่วมสมัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยทั้ง 3 ด้าน คือ 1) เพื่อศึกษาความเป็นมาของชาติพันธุ์ วิถีชีวิต และรวมงานหัดทดลองจัดสถานชณผ่าลาวเทิง 2) เพื่อศึกษาระบวนการผลิต ลวดลายการสาน การให้สี ในเบื้องของการปรับปรุงพัฒนาคุณภาพสุด และระบวนการผลิต และ 3) เพื่อออกแบบและพัฒนางานหัดทดลองจัดสถานชณผ่าลาวเทิง ให้เป็นผลิตภัณฑ์ร่วมสมัย มีความเหมาะสมกับการใช้งานในสภาพสังคมปัจจุบัน สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 คือ ชนผ่าลาวเทิงที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ 5 แขวงทางตอนใต้ของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ที่ได้จากการสุ่มตัวอย่าง โดยพิจารณาจากสภาพทางภูมิศาสตร์ ความเป็นมาของชาติพันธุ์ วิถีชีวิต อีตคองประเพณี ความเชื่อถือ วัฒนธรรม-สังคม และความแตกต่างในการผลิตงานหัดทดลองจัดสถาน จำนวน 80 หมู่บ้าน รวมทั้งสิ้น 19 ชนผ่า เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสัมภาษณ์ และการสังเกต

กลุ่มที่ 2 คือ ผู้ซื้อ ผู้จำหน่าย และผู้ผลิตงานหัดทดลองจัดสถาน ซึ่งได้จากการสุ่มตัวอย่าง จำนวน 286 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเพื่อการออกแบบผลิตภัณฑ์ และแบบสอบถามเพื่อการประเมินผลิตภัณฑ์ด้านแบบ จำแนกเป็นกลุ่มย่อยได้ 2 กลุ่ม ดังนี้

(1) กลุ่มผู้ซื้อ ผู้จำหน่าย และผู้ผลิตงานหัดทดลองจัดสถานใน สปป.ลาว และในประเทศไทย เพื่อการออกแบบผลิตภัณฑ์ จำนวน 78 คน

(2) กลุ่มผู้ซื้อ ผู้จำหน่าย และผู้ผลิตงานหัดทดลองจัดสถานในประเทศไทย เพื่อประเมินผลิตภัณฑ์ด้านแบบ จำนวน 208 คน

จากการศึกษาตามขั้นตอนการวิจัย สามารถสรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ โดยลำดับ ดังนี้

5.1 การสรุปผล

จากวัตถุประสงค์การวิจัยที่กำหนดไว้ข้างต้น สามารถสรุปผลการวิจัยได้ 3 ประเด็น ดังนี้

5.1.1 การศึกษาความเป็นมาของชาติพันธุ์ วิถีชีวิต และรวมงานหัตถกรรมจักสานชนเผ่า ลาวเทิง พนว่า จากการลงพื้นที่ศึกษาข้อมูลโดยการสังเกต การสัมภาษณ์ประชาชนชนเผ่าลาวเทิง ผ่านต่างๆ และผู้เกี่ยวข้องในส่วนของภาครัฐ ภาคเอกชน ที่อยู่ในสปป.ลาว รวมถึงการศึกษาค้นคว้า ข้อมูลเอกสาร สรุปได้ว่า ชนเผ่าลาวเทิง เป็นชนเผ่าที่อาศัยอยู่ตามพื้นที่ร่นสูงและเขตภูดอย มีการดำเนินชีวิตแบบเกษตรกรรมที่พึ่งพิงธรรมชาติ มีวัฒนธรรมการแต่งกายที่เป็นอัตลักษณ์เฉพาะ และมีลักษณะร่วมทางวัฒนธรรมที่คล้ายคลึงกัน เช่น การนับถือพิ กาลูน กอง กอง ดังนี้ เครื่องใช้ในประเพณี เครื่องใช้ในครัวเรือน เครื่องมือดักจับและขังสัตว์ เครื่องใช้ตามความเชื่อและในพิธีกรรม และเครื่องใช้อื่นๆ ผลสรุปจากการสัมภาษณ์ ซึ่งผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสภาพความเป็นอยู่ของ ชนเผ่าลาวเทิงในปัจจุบัน พนว่า ชนเผ่าลาวเทิงส่วนใหญ่ได้เคลื่อนย้ายครอบครัวลงมาอาศัยอยู่ใน พื้นที่ร่นตามที่รัฐบาลจัดสรรให้ วิถีชีวิตของชนเผ่าลาวเทิงที่เคยอยู่แบบพ่ออยู่พอกินไม่ต้องคืนรน อะไรมากมาย เกิดการเปลี่ยนแปลงไป มีความจำเป็นต้องใช้เงิน เพื่อใช้ซื้อสิ่งของเครื่องใช้ที่จำเป็นคือ การดำรงชีวิตมากขึ้น มีบางชนเผ่าหันมานับถือศาสนาพุทธ คริสต์ ผสมผสานกับการนับถือพิ และยังคงปฏิบัติตามศีลของชนเผ่าตนเองดังเช่นที่เคยมีถือปฏิบัติสืบทอดต่อ กันมาแต่อดีต เช่น พ่อจะเหวน ผ่ากະຕາງ ในด้านงานหัตถกรรมจักสาน พนว่า เครื่องจักสานที่เคยอยู่ในวิถีชีวิตมาตั้งแต่อดีต มีหลายอย่างเริ่มเปลี่ยนแปลง และหลายอย่างกำลังจะสูญหายไป เหลือเพียงคำอุทานเล่า ทั้งนี้อาจมาจากสาเหตุ หลายประการ ออาทิ การใหม่เสียหายที่เกิดจากภัยสงคราม ไม่มีผู้สืบทอดภูมิปัญญา ช่างจักสานรุ่นใหม่ สาบานไม่ได้ หรือไม่สามารถงานได้เหมือนกับช่างจักสานรุ่นเก่า เช่น กระлом/ชะรัง มีการนำเครื่องจักสานของตนเองไปขายหรือใช้แลกเปลี่ยนสิ่งของ มีพ่อค้าคนกลางมาตระเวนรวมซื้อสิ่งไปขาย ตามร้านขายของเก่า ของที่ระลึก เพื่อขายให้กับนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ เป็นสิ่งของที่ผู้ชื่นชอบ นิยมสะสม ไว้เป็นสมบัติส่วนตัว หรือมีเครื่องใช้ชนิดอื่นเข้ามาทดแทน เช่น ตะกร้าพลาสติก ส่งผลให้ เครื่องจักสานชนเผ่าลาวเทิงที่มีอยู่เดิมค่อย ๆ ลดจำนวนลง ปัจจุบันชนเผ่าลาวเทิงส่วนใหญ่ยังคงเน้น การผลิตเพื่อใช้ในครัวเรือน ด้วยเหตุผลที่ชนเผ่าลาวเทิงหลาย ๆ ชนเผ่า อาจไม่รู้ช่องทางการจำหน่าย จึงไม่ทราบว่าจะขายให้ใคร เนื่องจากอาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ที่ไม่ค่อยมีนักท่องเที่ยวแวะเวียนผ่านเข้าไป แต่ก็มีบางชนเผ่าที่ผลิตเครื่องจักสานจำหน่ายเป็นรายได้ให้กับครอบครัว เช่น ผ้าโอย บ้านละหาร ได้มีองสามัคคี แขวงอัตตะปือ ผลิตทั้งหมู่บ้าน มีผู้มารับซื้อถึงหมู่บ้าน ผ่าเตรียง ผ่าสารัก บ้านมีไซ บ้านปะอ เมืองสาไช แขวงอัตตะปือ ผ่าละเว บ้านวงศ์ໄโล ได้มีองพวง แขวงอัตตะปือ ผ่ายะเหิน บ้านหลัก 21 เมืองนาเจียง แขวงจำปาสัก ส่งขายที่ช่องเม็ก ผ่าตระ บ้านวังบุน บ้านชุมนี เมืองเชป่อน

สะหวันนะเขต เป็นต้น ปัจจุบันเครื่องจักรสานชนเพ่าลาวเทิง นักท่องเที่ยวสามารถซื้อห้า หรือเยี่ยมชมงานฝีมือได้จากหลายแหล่ง เช่น ร้านขายของถ้า งานบุญประเพณีที่แต่ละชนเผ่าได้ถือปฏิบัติสืบตอกันมาตามชีตคองของตน หรือ กิจกรรมต่าง ๆ ที่ทางราชการจัดขึ้น เช่น บุญปราสาทวัดภู บุญพระราชหฤทัย งานแสดงฝีมือหัตถกรรมลาว เป็นต้น

5.1.2 การศึกษาระบวนการผลิต ลวดลายการสาน การให้สี ในเบื้องของการปรับปรุงพัฒนาคุณภาพสุด และกระบวนการผลิต ผลกระทบการศึกษาข้อมูลสรุปออกเป็น 2 ส่วน คือ ด้านวัสดุในการผลิต และด้านกระบวนการผลิต สำหรับด้านวัสดุ พบว่า การผลิตงานหัตถกรรมจักสานในปัจจุบัน ชนเผ่าลาวเทิงหลายแห่งให้ความสนใจนำพลาสติก ไนล่อน แผ่นสังกะสี เหล็ก ซึ่งเป็นวัสดุสังเคราะห์เข้ามาเสริมในการผลิตงานจักสาน เนื่องจากเห็นว่าเป็นของแปลกใหม่ มีสีสันสดใส สวยงามและมีความเหนียวแน่นคงทนมากกว่า แต่สูญเสียสูญทริยภพทางด้านความงามไป ในด้านกระบวนการผลิต พบว่า เครื่องจักรสานชนเพ่าลาวเทิงโดยส่วนใหญ่จะมีโถนสีน้ำตาลใหม่ถึงสีดำ ที่เกิดจากการรมควัน ซึ่งอยู่ในวิถีชีวิต จนถูกยกเป็นอัตลักษณ์ทางด้านสีของเครื่องจักรสานชนเพ่าลาวเทิง แม้ว่าเจตนารมณ์ในการเกิดสีมาจากการต้องการให้สีน้ำตาลมีความเหนียวแน่นกรุบتر หมายความกับการนำไปใช้งานยิ่งขึ้นและเพื่อป้องกันมอดเมลงให้กับเครื่องจักรสาน ซึ่งต้องใช้เวลาในการรرمควันภายหลังจากสานเสร็จแล้วประมาณ 3-4 เดือน สีเป็นเพียงผลพลอยได้ที่ทำให้เกิดความงาม แต่ยังไก่ตามถือได้ว่า สิ่งนี้คือ จุดเด่น ที่ทำให้เครื่องจักรสานชนเพ่าลาวเทิงมีคุณค่าความงามที่ไม่เหมือนใคร และทำให้เกิดกระแสความต้องการของผู้คนที่พูนเห็น โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวจากประเทศต่าง ๆ ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาด้านคัวการให้สีและการรرمควันของชนเผ่าลาวเทิง เพื่อการพัฒนากระบวนการผลิต ในประเด็นปัญหาเรื่องเวลาการรرمควันที่ยาวนาน ไม่เหมาะสมกับการผลิตเพื่อจำหน่าย สำหรับการทดลองพัฒนาการให้สีที่เป็นอัตลักษณ์ของชนเผ่าลาวเทิง ผู้วิจัยได้ด้านคัวทดลองใน 2 แนวทาง คือ 1) การรرمควันโดยใช้เตารมควันแบบต่าง ๆ ที่ผู้วิจัยออกแบบ เพื่อให้สอดคล้องกับวิถีชาวบ้านที่สามารถผลิตขึ้นใช้เองได้ และทดลองใช้วัสดุธรรมชาตินิดต่าง ๆ เป็นวัสดุในการเผาใหม่ให้เกิดควัน 2) การหมักโคลนและย้อมสีจากส่วนต่าง ๆ ของพืช โดยวิธีการถู แช่ หรือต้ม ผลจากการทดลองเป็นที่น่าพึงพอใจในเรื่องของการลดเวลาการผลิต ทั้งนี้สามารถใช้ร่วมกันได้ทั้ง 2 วิธี และให้สีได้ใกล้เคียงกับวิธีการรرمควันแบบธรรมชาติที่ชนเผ่าลาวเทิงใช้ โดยสามารถนำวิธีการดังกล่าวไปใช้ในการผลิตเพื่อจำหน่ายในเชิงธุรกิจได้

5.1.3 การออกแบบและพัฒนาหัตถกรรมจักสานชนเพ่าลาวเทิงให้เป็นผลิตภัณฑ์ร่วมสมัย พบว่า ผลิตภัณฑ์ที่เหมาะสมกับการผลิตและความต้องการทางการตลาด แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ 1) ประเภทเครื่องใช้และของตกแต่ง และ 2) ประเภทของที่ระลึก จากผลการศึกษาดังกล่าว สรุปได้ว่า แนวทางการประยุกต์ใช้งานหัตถกรรมจักสานชนเพ่าลาวเทิงเพื่อใช้ในการออกแบบและพัฒนา

ผลิตภัณฑ์ร่วมสมัย ควรคำนึงถึงแนวคิดในการออกแบบ 3 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม ประกอบด้วย อัตลักษณ์เฉพาะถิ่น การบอกเล่าเรื่องราวหรือแหล่งที่มา 2) ด้านค่านิยมและความต้องการของผู้บริโภค และ 3) ด้านหลักการออกแบบงานหัตถกรรมจักสาน ประกอบด้วย ประโยชน์ใช้สอย การเลือกใช้วัสดุ การใช้ลายเพื่อสร้างรูปทรงผลิตภัณฑ์ การให้สีที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภค ความคงทนแข็งแรง และการสร้างสรรค์ความงาม ดังนั้นในภาพรวมจะเห็นได้ว่า พฤติกรรมของผู้ซื้อ ผู้จำหน่าย และผู้ผลิตงานหัตถกรรมจักสาน มีผลอย่างมากต่อการออกแบบ ผลิตภัณฑ์ร่วมสมัย แนวคิดในการออกแบบทั้ง 3 ด้าน จะเป็นตัวกำหนดแนวทางการประยุกต์ใช้งานหัตถกรรมจักสานชนเผ่าลาวเทิง ตามตัวอย่างการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่นำเสนอไว้ในงานวิจัย

5.2 การอภิปรายผล

จากการศึกษางานหัตถกรรมจักสานชนเผ่าลาวเทิง เพื่อประยุกต์ใช้ในการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ร่วมสมัย แสดงให้เห็นว่า การออกแบบและพัฒนางานหัตถกรรมจักสานชนเผ่าลาวเทิง มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องศึกษาทำความเข้าใจในวิถีชีวิตของชนเผ่าลาวเทิงก่อน ทั้งเหตุผลที่ว่า คนในแต่ละท้องถิ่นย่อมมีภาษาและวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน ความแตกต่างนี้อาจมีมาตั้งแต่บรรพบุรุษ การปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมและภูมิประเทศที่เป็นอยู่ ดังจะเห็นได้จากผลการศึกษารูปแบบของเครื่องจักสานชนเผ่าลาวเทิงในเขตพื้นที่ 5 แห่งทางตอนใต้ของ สปป.ลาว ซึ่งมีความแตกต่างจากภูมิภาคอื่น ๆ ทั้งการเรียกชื่อในภาษาถิ่น รูปทรง ลวดลาย วัสดุที่ใช้ในการผลิต และการใช้งาน ที่สำคัญยิ่งกว่าสิ่งที่เห็นจากภายนอก ก็คือ ยังมีเครื่องจักสานหลายอย่างที่อยู่ในความเชื่อ ดังนี้อาจกล่าวได้ว่า การออกแบบผลิตภัณฑ์ โดยเฉพาะงานหัตถกรรมจักสานชนเผ่าลาวเทิง เป็นงานหัตถกรรมที่มีรูปแบบทางวัฒนธรรมที่เป็นอัตลักษณ์เฉพาะตัว ผู้ออกแบบควรคำนึงถึง กฎหมายที่ต่าง ๆ อย่างเคร่งครัด จึงจะทำให้ผลงานในการออกแบบเป็นที่ยอมรับได้ ปัจจัยสำคัญในการที่จะพัฒนางานหัตถกรรมจักสานชนเผ่าลาวเทิงให้เป็นผลิตภัณฑ์ร่วมสมัย อาจจำแนกได้ 3 แนวทาง คือ แนวทางที่ 1 ศึกษาคุณลักษณะเดิมของเครื่องจักสานชนเผ่าลาวเทิง วิเคราะห์เพื่อพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ร่วมสมัย ที่ตอบสนองความต้องการใช้งานในวิถีสังคมปัจจุบัน แนวทางที่ 2 ศึกษาข้อมูลผลิตภัณฑ์ที่ต้องการออกแบบทั้งการตลาด ผลิตภัณฑ์คู่แข่ง ความต้องการของลูกค้า นำสู่งานออกแบบโดยอาศัยอัตลักษณ์จากเครื่องจักสานเดิมของชนเผ่าลาวเทิง และแนวทางที่ 3 ศึกษาคุณลักษณะเดิมของเครื่องจักสานชนเผ่าลาวเทิงเฉพาะที่สามารถประยุกต์ใช้กับสังคมปัจจุบัน เพื่อนำสู่กระบวนการออกแบบใหม่ที่ตอบสนองการใช้งานที่ดีกว่า โดยอาศัยภูมิปัญญาดั้งเดิม ปรับปรุงเพิ่มเติมเพียงบางส่วน โดยทั้ง 3 แนวทาง จะช่วยให้เกิดการพัฒนางานหัตถกรรมจักสานให้เป็นผลิตภัณฑ์ร่วมสมัย ซึ่งเป็นการใช้วัสดุที่หาได้ง่ายในท้องถิ่น และไม่เป็นพิษภัยต่อมนุษย์และ

สิ่งแวดล้อม นอกจากแนวทางทั้ง 3 ประการนี้แล้ว ผู้ออกแบบควรคำนึงถึงគุลลายการสาร ถือได้ว่า เป็นจุดเด่นที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งของเครื่องจักรสารชนผ่าลາວເທິງ ມີການຕະແໜ່ງຮາຍລະເຍືດຂໍ້ວຍກາງຜູກ ດັກ ເສຣິມຄວາມເໝັ້ງແຮງແລະຄວາມສາຍາມ ທີ່ຈຶ່ງຈັກສານຮຸ່ນໃໝ່ສານໄດ້ໄໝປະົບທ່າກັບຫ່າງສານຮຸ່ນເກົ່າ ອາຈສັນເນື່ອງມາຈາກເວລາໃນການພລິຕິທີ່ຮົບຮ່າງເກີນໄປ ເພື່ອໃຫ້ໄດ້ປົມາມການພລິຕິມາກ ຈຸດ ຕາມກະຮະແສ ຄວາມຕ້ອງການຈາກກາຍນອກ ສ່າງພລິຕິໃຫ້ເກີດການພລິຕິທີ່ຕ້ອງລົດຄຸນກາພຄວາມປະົບປັດ ຈຶ່ງມີຄວາມເປັນໄປ ໄດ້ຍ່າງນາກທີ່ຈຳນວຍການທີ່ຕ້ອງໃຫ້ກະຊວງການພລິຕິບັນສູງ ມີຄວາມ ລະເຍືດປະົບປັດໃນການພລິຕິຈະຄ່ອຍ ສູງຫາຍໄປ ກອງເຫຼືອໄວ້ເພາະງານຟີມືອທີ່ທຳບັນເພື່ອກາຈໍາຫຸ່າຍ ພຶດກັບຫ່າງສານຮຸ່ນເກົ່າທີ່ພລິຕິໄວ້ໃຫ້ເອງຈຶ່ງພົດພັນໃນການພລິຕິໃຫ້ປະົບປັດສາຍາມ ຜູ້ວິຊຍີໄດ້ຫາເຫດຸຜລໃນ ການໃຫ້ລາຍສານຕ່າງ ຂອງໜານຜູ້ລາວເທິງ ເພື່ອປະຍຸດກົດການໃຫ້ງານ ທີ່ພົບວ່າ ລາຍສານຂອງໜານຜູ້ລາວເທິງ ເກີດຈາກເຫດຸຜລ 2 ປະກາດ ຄື້ອ 1) ຄວາມຄງຫນເໝັ້ງແຮງ ເພື່ອຢືນຢັນການໃຫ້ງານໃຫ້ນາທີ່ສຸດ ແລະ 2) ຄວາມ ສາຍາມ ແລະຫາກພິຈາຮາດີ່ງຮາຍລະເຍືດໃນການນໍາລາຍສານ ກາຮູກຫວີ່ອຄັດຕ່າງ ນາໃຊ້ ຍິ່ງພົບວ່າ ຖຸກຈຸດທີ່ຈະເປັນຈຸດທີ່ກ່ອນໃຫ້ເກີດການຈໍາຮຸດເສີຍຫາຍກ່ອນສ່ວນອື່ນ ກ່ອນມີການເສຣິມຄວາມເໝັ້ງແຮງດ້ວຍ ການສານ ກາຮູກຫວີ່ອຄັດເພີ່ມຂຶ້ນອື່ນເອົາຫາຍ້ນ ນັບເປັນຄຸນປັບປຸງໃນການແກ້ປັບປຸງທີ່ແທ້ຈິງ ສາມາດນຳ ຄວາມຮູ້ດັ່ງກ່າວມາປະຍຸດກົດໃຫ້ໃນການອອກແບນແລະພັດນາພລິຕິກັນທີ່ຮ່ວມສົມຍີໄດ້ເປັນຍ່າງດີ

5.3 ຂໍອເສນອແນະ

ເພື່ອໃຫ້ເກີດການວິຊຍີແລະພັດນາງານທັດກຽມຈັກສານອ່າຍ່າງຕ່ອນເນື່ອງ ຜູ້ວິຊຍີມີຂໍອເສນອແນະ ໃນ 2 ດ້ານ ດັ່ງນີ້ກ່ອນ

5.3.1 ຂໍອເສນອແນະເພື່ອການນໍາພລິຕິວິຊຍີໄປໃຫ້ປະໂຍ້ນ

ພລິຕິການວິຊຍີໃນຄວັງນີ້ໄຫ້ຄວາມຮູ້ຈາກການສຶກຍາໃນ 3 ດ້ານໄດ້ແກ່ ດ້ານທີ່ໜຶ່ງ ຄື້ອ ຄວາມຮູ້ຄວາມເຂົ້າໃຈເກື່ອງກັນຄວາມເປັນນາຂອງชาຕິພັນຖຸ ວິທີສິວິຕ ແລະການທັດກຽມຂອງໜານຜູ້ລາວເທິງທີ່ ອາສັຍອູ່ໃນເບຕີພື້ນທີ່ 5 ແຂວງ ຖາງຕອນໄຕ້ຂອງ ສປປ.ລາວ ດ້ານທີ່ສອງ ຄື້ອ ຄວາມຮູ້ຄວາມເຂົ້າໃຈເກື່ອງກັນ ກະບວນການພລິຕິງານທັດກຽມຈັກສານ ລວດລາຍການສານ ການໃຫ້ສີ ໃນແຂ່ງອກການປັບປຸງພັດນາ ຄຸນກາພວັສດຸ ແລະກະບວນການພລິຕິ ແລະດ້ານທີ່ສາມ ຄື້ອ ຄວາມຮູ້ຄວາມເຂົ້າໃຈເກື່ອງກັນການອອກແບນແລະ ພັດນາງານທັດກຽມຈັກສານຜູ້ລາວເທິງໃຫ້ເປັນພລິຕິກັນທີ່ຮ່ວມສົມຍີ ພຣົມທັ້ງຕ້ວອຍ່າງທີ່ຈຶ່ງເປັນທີ່ ພິສູງນີ້ທຸກໆທີ່ໄດ້ຈາກການສຶກຍາວິຊຍີໃນຄວັງນີ້ ຜູ້ສຶກຍາງານວິຊຍີສາມາດນຳພລິຕິວິຊຍີໃນຄວັງນີ້ໄປເປັນ ແນວທາງໃນການອອກແບນແລະພັດນາພລິຕິກັນທີ່ໄດ້ ໂດຍອາສັຍແນວຄົດເພື່ອນໍາສູ່ການອອກແບນພລິຕິກັນທີ່ ຈັກສານຮ່ວມສົມຍີໃນ 3 ດ້ານ ດັ່ງນີ້ 1) ດ້ານຄຸນຄ່າທາງສຶກປົກປັນຊະນະ ປະກອບດ້ວຍ ອັດລັກຍົດເພາະຄືນ ການອອກເລ່າເຮືອງຮາວຫົວໜ່ວຍແລ່ງທີ່ມາ 2) ດ້ານຄ່ານິຍມແລະຄວາມຕ້ອງການຂອງຜູ້ບໍລິໂຫຼດ ແລະ 3) ດ້ານຫລັກການ ອອກແບນງານທັດກຽມຈັກສານ ປະກອບດ້ວຍ ປະໂຍ້ນໃຫ້ສອຍ ການເລືອກໃຫ້ວສດຸ ການໃຫ້ລາຍເພື່ອ

สร้างรูปทรงผลิตภัณฑ์ การให้สี ความคงทนแข็งแรง และการสร้างสรรค์ความงาม ซึ่งจะทำให้ผลิตภัณฑ์ที่ออกแบบและพัฒนาได้รับการยอมรับทั้งจากผู้ซื้อ ผู้จำหน่าย และผู้ผลิตงานหัตถกรรมจักสาน ทั้งนี้ในแนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ผู้ออกแบบควรศึกษาคุณสมบัติของวัสดุให้เข้าใจด้วย เพราะวัสดุที่ใช้ในงานหัตถกรรมจักสานมีมากมาย เช่น หวาย คล้า ไม้ไผ่ วัสดุแต่ละอย่างต่างมีจุดแข็งและจุดด้อย และมีหลากหลายสายพันธุ์ แต่ละพันธุ์จะมีความเหมาะสมในการผลิตงานที่ต่างกัน การเลือกวัสดุที่เหมาะสมจึงจะได้ผลิตภัณฑ์ที่เหมาะสม

5.3.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

เนื่องจากสภาพเศรษฐกิจ สังคมที่เปลี่ยนไป การพัฒนาผลิตภัณฑ์จำเป็นต้องมีความต่อเนื่อง เพื่อให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนในสังคมปัจจุบัน งานหัตถกรรมจักสานจึงไม่ควรหยุดนิ่งจากการศึกษาผู้วิจัยพบว่า งานหัตถกรรมจักสานควรได้รับการพัฒนาทั้งด้านวัสดุ กระบวนการผลิต และรูปแบบผลิตภัณฑ์อย่างต่อเนื่อง ดังนี้

ด้านวัสดุและกระบวนการผลิต ปัจจุบันกระแสแรงค์ลดปริมาณสารเคมีที่ผู้ผลิตนิยมใช้ป้องกันกำจัด昆แมลง รวมถึงการให้สีผลิตภัณฑ์ ซึ่งมีผลกระทบต่อความปลอดภัยของผู้ผลิตและผู้บริโภคและภาวะโลกร้อนมีมากขึ้น ดังนั้นควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการย้อมสีผลิตภัณฑ์จักสานจากวัสดุธรรมชาติ เช่น ใน เปลือก หรือผล ของพืชบางชนิด ที่ไม่เป็นพิษภัยต่อผู้ผลิตและผู้บริโภค และการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเตาที่ใช้ในการรอมควันสำหรับชาวบ้าน เนื่องจากเครื่องจักสานกว่าจะstanเสร็จเรียบร้อยต้องใช้ความพึ่งและเวลาในการstan เพื่อลดปัญหาเครื่องจักสานใหม่เสียหายระหว่างการรอมควัน และใช้ในกระบวนการให้เนื้อสีผลิตภัณฑ์ รวมถึงการป้องกันมอดแมลงและรา

ด้านรูปแบบผลิตภัณฑ์ จากการศึกษาพฤติกรรมผู้บริโภคทำให้ทราบว่า ยังมีผลิตภัณฑ์อีกมากที่งานหัตถกรรมจักสานสามารถเข้ามามีบทบาทได้ โดยการใช้ร่วมกับวัสดุอื่นๆ ดังนั้นจึงควรศึกษาถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนางานหัตถกรรมจักสาน ที่ตอบสนองความต้องการของผู้คนในวิถีสังคมปัจจุบัน เพื่อประโยชน์ต่อการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

เอกสารอ้างอิง

คงเดื่อง บุนyawang และคณะ. 2005. วัฒนาธุกุณประกอบภาค. องค์การร่วมนำ้ใจกับเด็กชาว
แห่งประเทศไทยปูน เวียงจันทน์ : จำปาการพิมพ์.

มาตรฐาน. อัมรานันท์. 2543. แนวทางในการศึกษาศิลป์พื้นบ้าน. กรุงเทพฯ : วารสารสถาบันวิจัย
ศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยศรีนครินทร์โตรป. ปีที่ 1 (2) มกราคม-มิถุนายน.

ยุทธ ไกยวารณ์. 2545. พื้นฐานการวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : สุวิริยาสาสน์.

วัฒนา ภูทะวิภาต. 2545. ศิลป์พื้นบ้าน. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์สิปประจำ.

วิญญาลัย ลีสุวรรณ. 2546. พจนานุกรมหัตกรรมเครื่องมือเครื่องใช้พื้นบ้าน. กรุงเทพฯ :
เมืองโบราณ. ค่าสนับสนุนการพิมพ์.

วิญญาลัย ลีสุวรรณ. 2539. ศิลป์หัตกรรมพื้นบ้าน. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : ต้นอ้อแกรนนี่ จำกัด.

วิญญาลัย ลีสุวรรณ. 2546. ศิลป์ชาวบ้าน. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์อมรินทร์.

ศูนย์กลางแนวลาวสร้างชาติ. 2005. บรรดาชนแผ่นใน ลาว. กองทุนเคนนาดาเพื่อการพัฒนา.
กลุ่มนชนผ่า : โรงพิมพ์มันทาตุลาด.

ศุภชัย ลิงหะบุศย์ และคณะ. 2544. โครงการสารคดีลาวตอนล่าง “สะหวันนะเขต สามวัน เชกง
จำปาสัก และอัตตะปือ : ห้าแขวงลาวตอนล่าง”, สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย
กรุงเทพฯ : บริษัท ครีมแคมเชอร์ กราฟฟิก จำกัด.

สมพาวัน ไซยะวงศ์ และคณะ. 2005. เครื่องใช้ประจำวันของชนผ่าในแขวงเชกง. สถาบันค้นคว้า
วัฒนธรรม กระทรวงและอุตสาหกรรม เวียงจันทน์ : โรงพิมพ์มันทาตุลาด.

เอกวิทย์ ณ ถลาง และคณะ. 2546. ภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการจัดการ. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์
อมรินทร์.

องค์การท่องเที่ยวแห่งชาติ. 2007. สถิติการท่องเที่ยวใน ลาว. เวียงจันทน์.

Community fisheries in LAO PDR: A survey of techniques and issues, 1997: 13

LAOS 2004 Statistical Report on Tourism in Laos

Linda S. McIntosh. and Steven Schipani. Producing and Selling Handicrafts to Tourists at the
Village Level: Recommendations for village based producers in the Lao PDR.

LNTA-ADB Mekong Tourism Development Project: Jampa Publishing.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
การลงพื้นที่และผู้ให้ข้อมูล

การลงพื้นที่และผู้ให้ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำแนกออกเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 เพื่อศึกษาข้อมูลวิถีชีวิตและงานหัตถกรรมจักสานชนเผ่าลาวเทิง

สัมภาษณ์นางกะลาน (มะคง)
บ้านวังบุน เมืองเชียงใหม่ แขวงสะหวันนะเขต

สัมภาษณ์นายทองคำ (เจ้าสามระ ໂອຸຍ)
ในงานมหกรรมฝีมือหัตถกรรมลาว ณ เมืองปากเซ แขวงจำปาศักดิ์

ภาพที่ 106 การลงพื้นที่ศึกษางานหัตถกรรมจักสานชนเผ่าลาวเทิงในเขตพื้นที่ 5 แขวง ของ สปป.ลาว

ผู้วิจัยศึกษาข้อมูลจากเอกสาร และรวบรวมข้อมูลวิถีชีวิต งานหัตถกรรมจักสานชนเผ่าลาวเทิง โดยการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องในหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชนและประชาชนเผ่าลาวเทิงที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ 5 แขวงทางตอนใต้ของ สปป.ลาว รายชื่อผู้ให้ข้อมูล ดังตารางที่ 9 และ 10

ตารางที่ 9 รายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ข้อมูลเกี่ยวกับวิถีชีวิต และงานหัตถกรรมจักสานชนเผ่าลาวเทิง ในส่วนภาครัฐ

ที่	ชื่อ - anus	สถานที่ทำงาน/ที่อยู่ และช่วงเวลาในการสัมภาษณ์
1.	นายบุญเทียน ทองแก้ว	คณะชีวะ ผู้ประจำการ รักษาการแทนหัวหน้าห้องว่างการแขวงจำปาศักดิ์, 26 มกราคม 2549.
2.	นายวงศ์เดชา	หัวหน้าห้องการ แผนกกระทรวงແດลงข่าวและວັນຊຣມ แขวงจำปาศักดิ์, 27 มกราคม 2549.
3.	นายอุทัย สุวนพาสี	แผนกกระทรวงແດลงข่าวและວັນຊຣມ แขวงจำปาศักดิ์, 27 มกราคม 2549.
4.	นายสมพร สิริกุล	วิชาการสถิติแผนการ แผนกอุตสาหกรรมและหัตถกรรม แขวงจำปาศักดิ์, 27 มกราคม 2549.

ตารางที่ 9 รายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ข้อมูลเกี่ยวกับวิถีชีวิต และงานหัตถกรรมจักสานชนเผ่าลาวทิ้ง ในส่วนภาครัฐ (ต่อ)

ที่	ชื่อ - สกุล	สถานที่ทำงาน/ที่อยู่ และช่วงเวลาในการสัมภาษณ์
5.	นายเพ็ດสาร คونครีสวัสดิ์	วิชาการส่วนภาคอุตสาหกรรม แผนกอุตสาหกรรม และหัตถกรรม แขวงจำปาศักดิ์, 27 มกราคม 2549.
6.	นายสิง ไชยะบัวสี	หัวหน้าห้องการพัพันต่างประเทศ แขวงสะหวันนะเขต, 10 กุมภาพันธ์ 2549.
7.	นายคำโอ บุนสีพม	รองหัวหน้าศูนย์กลางแนวลาวสร้างชาติ แขวงสะหวันนะเขต, 10 กุมภาพันธ์ 2549.
8.	นายคำ (เผ่าตีรี)	พนักงานแนวเมืองเมืองเชียงใหม่ เมืองเชียงใหม่ แขวงสะหวันนะเขต, 10-11 กุมภาพันธ์ 2549.
9.	นายแปงดี	ประธานแนวเมืองเมืองพิษณุโลก, 12-13 กุมภาพันธ์ 2549.
10.	นายคำอ้วน ชุ่งดวงจัน	อธิบดีกรมหัตถกรรม กระทรวงอุตสาหกรรมและหัตถกรรม นครหลวงเวียงจันทน์, 13 มีนาคม 2549.
11.	ดร.บุนเทิง สุกสะหวัด	รองหัวหน้าแผนกค้นคว้าหัตถกรรมจักสาน สถาบันค้นคว้า วัฒนธรรม นครหลวงเวียงจันทน์, 14 มีนาคม 2549.
12.	นางคำพูก พนเสนา	ผู้อำนวยการ แผนกอุตสาหกรรมและหัตถกรรมแขวงเชกของ วิสาหกิจส่งเสริมฯ และเจ้าของร้านหัตถกรรมเชกของ นครหลวงเวียงจันทน์, 14 มีนาคม 2549.
13.	ดร. วีไลวัน พิมมาสสอน	เลขานุการสมาคมหัตถกรรมลาว และเข้าของกิจการ หัตถกรรมฝ้อนคำ นครหลวงเวียงจันทน์, 15 มีนาคม 2549.
14.	นายทองเพ็ດ วงศ์แก้ว (เผ่าแจะ)	หัวหน้าศูนย์ส่งเสริมหัตถกรรมสากลวัน แขวงสากลวัน, 9 มิถุนายน 2549.
15.	นางจัน วงศ์แก้ว (เผ่าแจะ)	พนักงานศูนย์ส่งเสริมหัตถกรรมสากลวันแขวงสากลวัน, 9 มิถุนายน 2549.
16.	นายสีสุก เดชจันทา	แขวงวัดเนรมประจำแขวงแขวงอัตตะปือ, 11 มิถุนายน 2549.
17.	นายປະເສີດ ແກ້ວຄຸນເມືອງ	แผนกอุตสาหกรรมและหัตถกรรม แขวงจำปาศักดิ์, 24 พฤษภาคม 2549.

**ตารางที่ 9 รายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ข้อมูลเกี่ยวกับวิถีชีวิต และงานหัตถกรรมจักสานชนเผ่าลาวเทิง
ในส่วนภาครัฐ (ต่อ)**

ที่	ชื่อ - สกุล	สถานที่ทำงาน/ที่อยู่ และช่วงเวลาในการสัมภาษณ์
18.	นายไชพะจัน สุวนนาลาด	หัวหน้าศูนย์เอกสารลักษณ์ลาว นครหลวงเวียงจันทน์, 29 ธันวาคม 2549.
19.	นายสมเด็จ จุลมะນี	เจ้าเมือง เมืองตุ่มลาน แขวงສากะวัน, 29 เมษายน 2551.
20.	นายจันสมร วันนา	หัวหน้าห้องว่างการปักกรองเมืองตุ่มลาน แขวงສากะวัน, 29 เมษายน 2551.
21.	นายกอนกัน ไฟฟิไช	หัวหน้ากลิ่นเมืองตุ่มลาน แขวงສากะวัน, 29 เมษายน 2551.

**ตารางที่ 10 รายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ข้อมูลเกี่ยวกับวิถีชีวิต และงานหัตถกรรมจักสานชนเผ่าลาวเทิง
ในส่วนภาคเอกชน/ประชาชน**

ที่	ชื่อ - สกุล	สถานที่ทำงาน/ที่อยู่
1.	นายบุนจัน คำ (เผ่ากะຕู)	บ้านหุนໄຕ เมืองท่าแตง แขวงเชกອง, 25 ธันวาคม 2548.
2.	นางบุนเม (เผ่าละเวน)	บ้านวังเปือย เมืองท่าแตง แขวงเชกອง, 26 ธันวาคม 2548.
3.	นายยุด (เผ่าชารัก)	นายบ้าน บ้านปึงเหนือ เมืองท่าแตง แขวงเชกອง, 26 ธันวาคม 2548.
4.	นายธิว (เผ่าชารัก)	บ้านปึงเหนือ เมืองท่าแตง แขวงเชกອง, 26 ธันวาคม 2548.
5.	นายตะวีอ (เผ่าແຈ)	บ้านจะกำใหญ่ เมืองท่าแตง แขวงเชกອง, 27 ธันวาคม 2548.
6.	นายจรัญ โโคตรสมบัติ	อุทยานนาเจียงฯ (ตลาดพาส้วม) แขวงจำปาสัก, 27 ธันวาคม 2548.
7.	นางน้อย (เผ่าเตรียง)	อุทยานนาเจียงฯ (ตลาดพาส้วม) แขวงจำปาสัก, 27 ธันวาคม 2548.
8.	นางปีด (เผ่าละแว)	บ้านหาดซัน เมืองไชเสดຄາ แขวงอัตตะปีอ, 28 มกราคม 2549.
9.	นายคำเลียง แสนทะนงสัก (เผ่าเตรียง)	บ้านสายสัมพัน เมืองสามมัคคีไช แขวงอัตตะปีอ, 28 มกราคม 2549.
10.	นางเนียง (เผ่าเตรียง)	บ้านทรรยคำ ตลาดเมืองท่าแตง แขวงเชกອง, 28 มกราคม 2549.
11.	นางเกี้วลา (เผ่าเตรียง)	บ้านทรรยคำ ตลาดเมืองท่าแตง แขวงเชกອง, 28 มกราคม 2549.
12.	นางนาง (เผ่าส่วย)	บ้านท่าแตงໄຕ ตลาดเมืองท่าแตง แขวงเชกອง, 28 มกราคม 2549.
13.	ประชาชนเผ่ากะຕู เผ่าชารัก	บ้านกาแฟ เมืองท่าแตง แขวงเชกອง, 28 มกราคม 2549. และเผ่าส่วย
14.	นางเพียง (เผ่าชารัก)	บ้านกอกไช เมืองท่าแตง แขวงเชกອง, 28 มกราคม 2549.

ตารางที่ 10 รายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ข้อมูลเกี่ยวกับวิถีชีวิต และงานหัตถกรรมจักสานชนเพ่ລາວເຖິງໃນສ່ວນກາກເອກະນຸມ/ປະຊາທິປະໄຕ (ຕ່ອ)

ທີ	ຊື່ - ຄູ້ຄໍາ	ສາທາລະນະລັດ ປະຊາທິປະໄຕ ປະຊາຊົນລາວ	ສາທາລະນະລັດ ປະຊາທິປະໄຕ ປະຊາຊົນລາວ	ສາທາລະນະລັດ ປະຊາທິປະໄຕ ປະຊາຊົນລາວ
15.	ນາຍພູນ ພະແສວງ (ເຜົ່າແຮງ)	ບ້ານໂນນມື້ອຍ ເມືອງລະນາມານ ແຂວງເຊກອງ, 28 ມັງກອນ 2549.		
16.	ປະຊາທິປະໄຕ	ບ້ານວຳສຳພັນ ເມືອງພູວັງ ແຂວງອັຕຕະປູ້ອ, 29 ມັງກອນ 2549.		
17.	ປະຊາທິປະໄຕ	ບ້ານວິໄລໄຕ້ ເມືອງພູວັງ ແຂວງອັຕຕະປູ້ອ, 29 ມັງກອນ 2549.		
18.	ນາຍບູນນາກ ດາວໂຫວະ (ເຜົ່າຕົ້ນ)	ບ້ານກະແລ່ງໄໝມໍ ເມືອງເຊີ້ນໄປນ ແຂວງສະຫວັນນະເບຕ, 10 ຄຸນພັນທຶນ 2549.		
19.	ນາງຂັ້ນ – ນາຍຂັ້ນ (ເຜົ່າມະກອງ)	ບ້ານອາລາກ ເມືອງເຊີ້ນໄປນ ແຂວງສະຫວັນນະເບຕ, 10 ຄຸນພັນທຶນ 2549.		
20.	ນາຍຄອຍ (ເຜົ່າມະກອງ)	ຕາດເມືອງເຊີ້ນໄປນ ແຂວງສະຫວັນນະເບຕ, 11 ຄຸນພັນທຶນ 2549.		
21.	ນາຍທອງ (ເຜົ່າຕົ້ນ)	ບ້ານວັງນຸ້ນ ເມືອງເຊີ້ນໄປນ ແຂວງສະຫວັນນະເບຕ, 11 ຄຸນພັນທຶນ 2549.		
22.	ນາງກະລານ (ເຜົ່າມະກອງ)	ບ້ານວັງນຸ້ນ ເມືອງເຊີ້ນໄປນ ແຂວງສະຫວັນນະເບຕ, 11 ຄຸນພັນທຶນ 2549.		
23.	ນາງເປົກ (ເຜົ່າຕະໂອັຍ)	ບ້ານນາລ່ມ ເມືອງເຊີ້ນໄປນ ແຂວງສະຫວັນນະເບຕ, 11 ຄຸນພັນທຶນ 2549.		
24.	ນາງຈັນ ແລະນາງຄໍາ (ເຜົ່າຕົ້ນ)	ບ້ານພະ ໂດຍ ເມືອງເຊີ້ນໄປນ ແຂວງສະຫວັນນະເບຕ, 11 ຄຸນພັນທຶນ 2549.		
25.	ນາຍຄືນ (ເຜົ່າຕົ້ນ)	ນາຍບ້ານ ບ້ານຫຼົມມື ເມືອງເຊີ້ນໄປນ ແຂວງສະຫວັນນະເບຕ, 11 ຄຸນພັນທຶນ 2549.		
26.	ນາຍຄອນ (ເຜົ່າຕົ້ນ)	ບ້ານຫຼົມມື ເມືອງເຊີ້ນໄປນ ແຂວງສະຫວັນນະເບຕ, 11 ຄຸນພັນທຶນ 2549.		
27.	ນາຍຕະລືອ (ເຜົ່າຕະໂອັຍ)	ບ້ານນາລ່ມ ເມືອງເຊີ້ນໄປນ ແຂວງສະຫວັນນະເບຕ, 11 ຄຸນພັນທຶນ 2549.		
28.	ນາງວອນ (ເຜົ່າຕົ້ນ)	ບ້ານແກ້ກົບ ເມືອງເຊີ້ນໄປນ ແຂວງສະຫວັນນະເບຕ, 11 ຄຸນພັນທຶນ 2549.		
29.	ນາຍຄຳປັນຄອນເຕັ້ນທ່າ (ເຜົ່າມະກອງ)	ບ້ານແກ້ໄໝ ໄຊ ເມືອງພິນ ແຂວງສະຫວັນນະເບຕ, 12 ຄຸນພັນທຶນ 2549.		
30.	ນາຍບູນຍອດ ພູນວິໄສ (ເຜົ່າມະກອງ)	ນາຍບ້ານ ບ້ານໂພນໄຊ ເມືອງພິນ ແຂວງສະຫວັນນະເບຕ, 12 ຄຸນພັນທຶນ 2549.		
31.	ນາຍອາຈອດ (ເຜົ່າມະກອງ)	ບ້ານໂພນໄຊ ເມືອງພິນ ແຂວງສະຫວັນນະເບຕ, 12 ຄຸນພັນທຶນ 2549.		
32.	ນາຍທອງສາ ພມຈັກ (ເຜົ່າມະກອງ)	ນາຍບ້ານ ບ້ານວິໄລໄຕ້ ເມືອງພິນ ແຂວງສະຫວັນນະເບຕ, 12 ຄຸນພັນທຶນ 2549.		
33.	ນາຍວັດ (ເຜົ່າມະກອງ)	ບ້ານວິໄລໄຕ້ ເມືອງພິນ ແຂວງສະຫວັນນະເບຕ, 12 ຄຸນພັນທຶນ 2549.		
34.	ນາງຊຸ່ງ ແລະຍອືນ (ເຜົ່າປະໂກ)	ບ້ານສົມຄວາມ ເມືອງພິນ ແຂວງສະຫວັນນະເບຕ, 13 ຄຸນພັນທຶນ 2549.		
35.	ຮ້ານຈອນ-ອາຣັດ ແກລລອວີ	ຮ້ານຈອນ-ອາຣັດ ແກລລອວີ ນະຄອນຫຼວງວຽງຈັນທີ່, 13 ມີນາມ 2549.		

**ตารางที่ 10 รายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ข้อมูลเกี่ยวกับวิถีชีวิต และงานหัตถกรรมจักสานชนเผ่าลาวเทิง
ในส่วนภาคเอกชน/ประชาชน (ต่อ)**

ที่	ชื่อ - สกุล	สถานที่ทำงาน/ที่อยู่
36.	นางแสงแก้ว	เจ้าของกิจการหัตถกรรมจอมมณี ไม้ป่อง-หวาน นครหลวงเวียงจันทน์, 16 มีนาคม 2549.
37.	นางหนิง (ร้านนางคำใบ)	บ้านวังเต่า ค่านขายแคนช่องมึก แขวงจำปาสัก, 8 มิถุนายน 2549.
38.	ร้านขายเครื่องจักสาน	บ้านวังเต่า ค่านขายแคนช่องมึก แขวงจำปาสัก, 8 มิถุนายน 2549.
39.	ร้านอาหารสามัญชน	เมืองສາລະວັນ แขวงສາລະວັນ, 9 มิถุนายน 2549.
40.	นายอุทิตนากยatem (ผ่าทะโไอย)	บ้านເດາໄຫຍ່ ເມືອງກະລົມ ແຂວງສາລະວັນ, 10 มิถุนายน 2549.
41.	นายดีดແດນຍິນຄາ (ผ่าລະວີ)	บ้านລະວີຝຶ່ງແດງ ເມືອງລະນາມານ ແຂວງເຊກອງ, 10 มิถุนายน 2549.
42.	นายสิงคำ (ผ่าແຍະ) และ นางเวียงสอน (ผ่าຕີຮີງ)	บ้านປາກໂທນ ເມືອງລະນາມານ ແຂວງເຊກອງ, 11 มิถุนายน 2549.
43.	นายสิงแก้ว สิงสะหววน (ผ่าໂອຍ)	เลขานายบ้าน บ้านລະຍາວໃຕ ເມືອງສາມັກຄີໄຊ ແຂວງອັຕຕະປູ້, 11 มิถุนายน 2549.
44.	นายบุญลิดົດ ลาດຈະວາງ (ผ่าໂອຍ)	รองเลขานุบัญชี บ้านລະຍາວໃຕ ເມືອງສາມັກຄີໄຊ ແຂວງອັຕຕະປູ້, 11 มิถุนายน 2549.
45.	นายคำສະຫວັນ ແກ້ວເພິ່ງຈົດ (ผ่าໂອຍ)	ວັດນທຣມປະຈຳຜ່ານລະຍາວໃຕ ເມືອງສາມັກຄີໄຊ ແຂວງອັຕຕະປູ້, 11 มิถุนายน 2549.
46.	ร้านสุพาวະດີหัตถกรรมลาວ	บ้านວັດຫລວງ ເມືອງປາກເຊ ແຂວງจำปาสัก, 28 มิถุนายน 2549.
47.	นายทองคำ (ผ่าຕະ ໂອຍ)	บ้านໜຳບອງກກໄໂສ ເມືອງສາລະວັນ แขวงສາລະວັນ, 24 พฤศจิกายน 2549.
48.	นายบุญเลิ่ນ คำນຸ່ມເຊື່ອງ (ผ່າຍະເກີນ)	นายບ້ານບ້ານໜ້ວຍຈອດ ເມືອງປາກຊ່ອງ ຈຳປາສັກ, 7 ຄຸນພັນນີ້ 2550.
49.	นางอ็ด (ผ่าລະເວນ)	บ້ານຫອນພະໜວນ ເມືອງປາກຊ່ອງ ແຂວງຈຳປາສັກ, 7 ຄຸນພັນນີ້ 2550.
50.	ประชาชนผ່າລະເວນ	บ້ານຕາໂອດ ເມືອງປາກຊ່ອງ ແຂວງຈຳປາສັກ, 7 ຄຸນພັນນີ້ 2550.
51.	นางເມື່ອງ (ເປົ້າຫັກ)	บ້ານມີໄຊ ເມືອງສານໄຊ ແຂວງອັຕຕະປູ້, 8 ຄຸນພັນນີ້ 2550.
52.	นายນ່ວນ (ເປົ້າຫັກ)	บ້ານມີໄຊ ເມືອງສານໄຊ ແຂວງອັຕຕະປູ້, 8 ຄຸນພັນນີ້ 2550.
53.	นายສວນ (ເປົ້າຫັກ)	นายບ້ານບ້ານມີໄຊ ເມືອງສານໄຊ ແຂວງອັຕຕະປູ້, 8 ຄຸນພັນນີ້ 2550.
54.	นายນ້ວລອຍ นางຈັນ (ເປົ້າເຈັງ)	บ້ານຄອນ ເມືອງສານໄຊ ແຂວງອັຕຕະປູ້, 8 ຄຸນພັນນີ້ 2550.

**ตารางที่ 10 รายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ข้อมูลเกี่ยวกับวิถีชีวิต และงานหัตถกรรมจักสานชนเผ่าลาวเทิง
ในส่วนภาคเอกชน/ประชาชน (ต่อ)**

ที่	ชื่อ - สกุล	สถานที่ทำงาน/ที่อยู่
55.	นายด้าน (เผ่าเจง)	บ้านอุดมไชเมืองสะหวันไช แขวงอัตตะปือ, 8 กุมภาพันธ์ 2550.
56.	ประชาชนเผ่าชา	บ้านหาดทรายคำ เมืองสะหวันไช แขวงอัตตะปือ, 8 กุมภาพันธ์ 2550.
57.	นายด่าน (เผ่าແງ)	เลขพระครและรองนายบ้าน บ้านจะกำใหม่ เมืองท่าแตง แขวงเชกคง, 18 กุมภาพันธ์ 2550.
58.	นายบุนนาນ (เผ่ากะຕู)	บ้านหนองบง เมืองละมาน แขวงเชกคง, 18 กุมภาพันธ์ 2550.
59.	นายวิพัค แสงมะนี (เผ่ากะຕู)	นายบ้าน บ้านกันคอนใหม่ เมืองท่าแตง แขวงเชกคง, 10 เมษายน 2550.
60.	นางยิ (เผ่าเตรียง)	บ้านกองตูน เมืองท่าแตง แขวงเชกคง, 10 เมษายน 2550.
61.	นายบุนยัง (เผ่าเตรียง)	บ้านเซไหลุ เมืองสามัคคีไช แขวงอัตตะปือ, 13 เมษายน 2550.
62.	นายสายเกดเดงเดง (เผ่าเตรียง)	บ้านเซไหลุ เมืองสามัคคีไช แขวงอัตตะปือ, 13 เมษายน 2550.
63.	นางปุ่น นางซอง และนางอิน (เผ่าละแวก)	บ้านวงศ์วิไลหนோ เมืองพุวง แขวงอัตตะปือ, 21 เมษายน 2550.
64.	นายจันตี ชันวีเบย (เผ่าอะโอย)	บ้านนิกิม เมืองนาเจียง แขวงจำปาสัก, 20 เมษายน 2551.
65.	นายพิมวง ช่วงมะนี (เผ่าเตรียง)	บ้านเพียงใหม่ เมืองละมาน แขวงเชกคง, 21 เมษายน 2551.
66.	นายสุก (เผ่าละแวก)	บ้านหาดชัน เมืองไชสคดา แขวงอัตตะปือ, 22 เมษายน 2551.
67.	นายลง (เผ่าโอย)	บ้านคัง เมืองสะหวันไช แขวงอัตตะปือ, 22 เมษายน 2551.
68.	นายเงม (เผ่าโอย)	บ้านคัง เมืองสะหวันไช แขวงอัตตะปือ, 22 เมษายน 2551.
69.	นายหง (เผ่าละวน)	บ้านพ่องูม เมืองเล่าจาน แขวงสาละวัน, 28 เมษายน 2551.
70.	นางอิม (เผ่าละวน)	บ้านพ่องูม เมืองเล่าจาน แขวงสาละวัน, 28 เมษายน 2551.
71.	นางกึก (เผ่าละวน)	บ้านพ่องูม เมืองเล่าจาน แขวงสาละวัน, 28 เมษายน 2551.
72.	นายคำใส (เผ่าละวน)	บ้านนาກ เมืองเล่าจาน แขวงสาละวัน, 28 เมษายน 2551.
73.	นางใจ (เผ่าละวน)	บ้านนาກ เมืองเล่าจาน แขวงสาละวัน, 28 เมษายน 2551.
74.	นายอ้อย (เผ่าละวน)	บ้านนาກ เมืองเล่าจาน แขวงสาละวัน, 28 เมษายน 2551.
75.	ประชาชนเผ่าละวน	บ้านอินแบง เมืองเล่าจาน แขวงสาละวัน, 29 เมษายน 2551.

**ตารางที่ 10 รายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ข้อมูลเกี่ยวกับวิถีชีวิต และงานหัตถกรรมจักสานชนเพื่อชาวทิ่ง
ในส่วนภาคเอกชน/ประชาชน (ต่อ)**

ที่	ชื่อ - สกุล	สถานที่ทำงาน/ที่อยู่
76.	นายเก้า ไชยะวงศ์ (ผู้ส่วย)	เจ้ากอกเจ้าเหล่า บ้านม่วงแท้ เมืองเด่น แขวงสาละวัน, 29 เมษายน 2551.
77.	นางนาง แฉะนงเพ็ค (ผู้ส่วย)	บ้านบ่อเข็ม เมืองเด่น แขวงสาละวัน, 29 เมษายน 2551.
78.	นายเชี่ยน (ผู้ตະ ໂອີຍ)	บ้านนานง เมืองเด่น แขวงสาละวัน, 29 เมษายน 2551.
79.	นางสมจิด (ผู้ส่วย)	บ้านนานง เมืองเด่น แขวงสาละวัน, 29 เมษายน 2551.
80.	นายนิด (ผู้ກະຕູ)	บ้านนานง เมืองเด่น แขวงสาละวัน, 29 เมษายน 2551.
81.	นายพืน (ผู้ແຮງ)	เจ้าชีต บ้านเคียงคาดสูง เมืองเด่น แขวงสาละวัน, 29 เมษายน 2551.
82.	ประชาชนผู้ແຮງ	บ้านเคียงคาดสูง เมืองเด่น แขวงสาละวัน, 29 เมษายน 2551.
83.	นายปอง (ผู้ແຮງ)	บ้านเคียงตั้งແດ เมืองเด่น แขวงสาละวัน, 29 เมษายน 2551.
84.	นายลิด (ผู้ตະ ໂອີຍ)	บ้านเคียงตั้งແດ เมืองเด่น แขวงสาละวัน, 29 เมษายน 2551.
85.	นายสุปัน อินดวงจัน	เมืองคุ้มลານ แขวงสาละวัน, 29 เมษายน 2551.
86.	นายทองໄສ รัตนวงศ์	เมืองคุ้มลານ แขวงสาละวัน, 29 เมษายน 2551.
87.	นายน้อย พรหมจัน	เมืองคุ้มลານ แขวงสาละวัน, 29 เมษายน 2551.
88.	นายไช คุณปากดี (ผู้ตະ ໂອີຍ)	นายบ้าน บ้านกาing เมืองคุ้มลານ แขวงสาละวัน, 30 เมษายน 2551.
89.	นายไน คุณปากดี (ผู้ตະ ໂອີຍ)	บ้านกาing เมืองคุ้มลານ แขวงสาละวัน, 30 เมษายน 2551.
90.	นายเดียว (ผู้ตະ ໂອີຍ)	บ้านกาing เมืองคุ้มลານ แขวงสาละวัน, 30 เมษายน 2551.
91.	นายทองลา (ผู้ກະຕາງ)	บ้านหัวไทร คุ้ม 2 เมืองคุ้มลານ แขวงสาละวัน, 1 พฤษภาคม 2551.
92.	นายคำเป็น (ผู้ກະຕາງ)	บ้านระปึง เมืองคุ้มลານ แขวงสาละวัน, 1 พฤษภาคม 2551.
93.	นายทอง (ผู้ກະຕາງ)	บ้านคาดແಡ ເມືອງທ່າປາງທອງ แขวงสาละวัน, 1 พฤษภาคม 2551.
94.	นายมุน สินประเสริฐ (ผู้ตະ ໂອີຍ)	นายบ้าน บ้านหนองบึง เมืองປະຖຸມພອນ ຈຳປາສັກ, 1 พฤษภาคม 2551.

กลุ่มที่ 2 เพื่อศึกษาข้อมูลการออกแบบผลิตภัณฑ์ร่วมสมัย

สัมภาษณ์นางเพ็ญพรรดา พัฒนจิตวิไล ร้าน Naree Trading Limited Partnership บ้านค่านเกวียน อ. โขคชัย จ. นครราชสีมา

สัมภาษณ์นายไชพะจัน สุวนันชาด
หัวหน้าสูนย์เอกสารกัมพูชา นครหลวงเวียงจันทน์

ภาพที่ 107 การศึกษาข้อมูลงานหัตกรรมจักสาน เพื่อการออกแบบผลิตภัณฑ์ร่วมสมัย

ผู้วิจัยศึกษาข้อมูลจากเอกสารและรวมรวมข้อมูลงานหัตกรรมจักสาน เพื่อการออกแบบผลิตภัณฑ์ร่วมสมัย โดยใช้แบบสอบถามและสัมภาษณ์ความคิดเห็นของผู้เชื้อ ผู้จำหน่าย และผู้ผลิตงานหัตกรรมจักสานใน สปป.ลาว และในประเทศไทย รายชื่อผู้ให้ข้อมูลดังตารางที่ 11

ตารางที่ 11 รายชื่อผู้ให้ข้อมูลงานหัตกรรมจักสาน เพื่อการออกแบบผลิตภัณฑ์ร่วมสมัย

ที่	ชื่อ - สกุล	สถานที่ทำงาน/ที่อยู่
1.	ศูนย์เรียนรู้ปั้นปูฯศรษฐกิจ	หมู่ 2 ต. แม่สา อ. แม่ริม จ. เชียงใหม่, 1 กุมภาพันธ์ 2550. พอยเพียงตามแนวพระราชดำริ
2.	นายวัลย์ สมธรม	78 หมู่ 4 ต. ป่าบาง อ. สารภี จ. เชียงใหม่, 2 กุมภาพันธ์ 2550.
3.	หัตกรรมไม้ไผ่	บ้านถวย อ. ทางดง จ. เชียงใหม่, 2 กุมภาพันธ์ 2550.
4.	ร้านพันชาติ	อ. เมือง จ. อุบลราชธานี, 8 เมษายน 2550.
5.	ศูนย์สินค้าเศรษฐกิจชุมชน	อ. เมือง จ. อุบลราชธานี, 8 เมษายน 2550.
6.	นางพิมพ์พา เครื่องเนตร	ค่านช่องเม็ก ต. ช่องเม็ก อ. สิรินธร จ. อุบลราชธานี, 13 เมษายน 2550.
7.	นายสุกิต วงศ์ขัน	ค่านช่องเม็ก ต. ช่องเม็ก อ. สิรินธร จ. อุบลราชธานี, 13 เมษายน 2550.

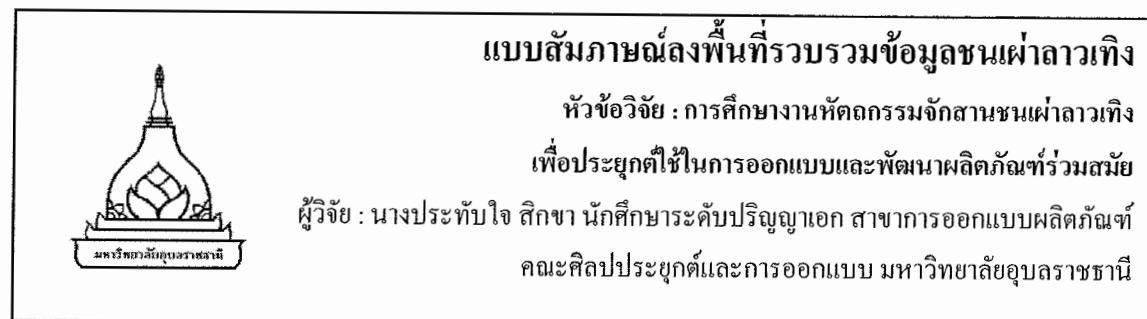
ตารางที่ 11 รายชื่อผู้ให้ข้อมูลงานหัตถกรรมจักสาน เพื่อการออกแบบผลิตภัณฑ์ร่วมสมัย (ต่อ)

ที่	ชื่อ - สกุล	สถานที่ทำงาน/ที่อยู่
8.	นายพนนคกัจดี วัลลิย์ นางโสภาพร วัลลิย์	ร้านไทย-ลาวจักสาน ค่านช่องเม็ก ต. ช่องเม็ก อ. สrinทร จ. อุบลราชธานี, 13 เมษายน 2550.
9.	นายกิตติพัฒน์ อักษรทิพย์	กรมส่งเสริมการส่งออก กรุงเทพมหานคร, 24 เมษายน 2550.
10.	ศูนย์พัฒนาผลิตภัณฑ์	ศูนย์พัฒนาผลิตภัณฑ์ กรุงเทพมหานคร, 24 เมษายน 2550.
11.	ร้านจิปะละลูกทุ่ง	สวนจตุจักร กรุงเทพมหานคร, 25 เมษายน 2550.
12.	ร้าน hairyเจ๊จอย	สวนจตุจักร กรุงเทพมหานคร, 25 เมษายน 2550.
13.	นางคนึงนิจ เมชาวันนิช	ร้าน HAND MADE like it สวนจตุจักร กรุงเทพมหานคร, 25 เมษายน 2550.
14.	นางเพ็ญพรรัตน พัฒนจิตวิไล	ร้าน Naree Trading Limited Partnership บ้านค่านเกวียน อ. โขคชัย จ. นครราชสีมา, 26 เมษายน 2550.
15.	นายเป๊ บุญคำ	บ้านโนนสมบูรณ์ อ. เสิงสาง จ. นครราชสีมา, 10 พฤษภาคม 2551.
16.	นายปืน ปีดกอ	บ้านโนนสมบูรณ์ อ. เสิงสาง จ. นครราชสีมา, 10 พฤษภาคม 2551.
17.	นายพัน ปึกโพธนัง	บ้านโนนสมบูรณ์ อ. เสิงสาง จ. นครราชสีมา, 10 พฤษภาคม 2551.
18.	นายประยงค์ เป็มณี	20/1 หมู่ 3 บ้านนางรอง ต. หินตึ้ง อ. เมือง จ. นครนายก, 5 กันยายน 2550.
19.	นายพนน หนองตระไกร	116/1 หมู่ 3 บ้านนางรอง ต. หินตึ้ง อ. เมือง จ. นครนายก, 5 กันยายน 2550.
20.	นางน้อย จันทร์ขอนแก่น	102 หมู่ 8 บ้านตัน ต. โพธิ์งาม อ. ประจันตะคาม จ. ปราจีนบุรี, 6 กันยายน 2550.
21.	นางลั่น ثم บัวขันทร์ (เจี้ยบ)	217 หมู่ 8 บ้านตัน ต. โพธิ์งาม อ. ประจันตะคาม จ. ปราจีนบุรี, 6 กันยายน 2550.
22.	นายวิษณุสกัจดี บัวลา	121 หมู่ 5 บ. คำสร้างบ่อ ต. น้ำป่าลึก อ. เมือง จ. อำนาจเจริญ, 26 ธันวาคม 2550.
23.	นายวีระพล รักษาศรี	67 หมู่ 13 ต. สร้างต่อเนื้อย อ. หัวตะพาน จ. อำนาจเจริญ, 26 ธันวาคม 2550.
24.	นายคมกุช บริบูรณ์	ศูนย์ส่งเสริมฝีมือจักสานด้วยไม้ไฟ อ. พนัสนิคม ชลบุรี, 6 กุมภาพันธ์ 2551.

ตารางที่ 11 รายชื่อผู้ให้ข้อมูลงานหัตถกรรมจักสาน เพื่อการออกแบบผลิตภัณฑ์ร่วมสมัย (ต่อ)

ที่	ชื่อ - สกุล	สถานที่ทำงาน/ที่อยู่
25.	นางสมน สมงาม	29 หมู่ 7 บ้านนาคลาง ต. ไร่หลักทอง อ. พนัสนิคม ชลบุรี, 6 กุมภาพันธ์ 2551.
26.	นางนุกฤต บริบาล	12 หมู่ 12 ต. ค้อแลน อ. บุณฑริก จ. อุบลราชธานี, 20 กุมภาพันธ์ 2551.
27.	กลุ่มหัตถกรรมจักสาน	บ้านเกยม ต.เกยม อ. ตระการพีชผล จ. อุบลราชธานี, 21 กุมภาพันธ์ 2551.
28.	นางหน่อ โโคตร โยธี	บ้านคงขาว ต. คงขาว อ. เมือง จ. นครพนม, 3 มีนาคม 2551.
29.	นางบุญรอด ปีคงา	บ้านคงขาว ต. คงขาว อ. เมือง จ. นครพนม, 3 มีนาคม 2551.
30.	นายสายสมร ลครวงศ์	31 หมู่ 5 บ้านท่าลึง ต. ห้วยไฝ อ. โขงเจียม จ.อุบลราชธานี, 2 เมษายน 2551.
31.	นางสว่าง สวัสดิ์	บ้านกุดชุม ต. หนองกินเพล อ. เมือง จ. อุบลราชธานี, 16 พฤษภาคม 2551.
32.	นายแสวง พิมพะนา	74 หมู่ 1 บ้านโนนน้อย อ. วารินชำราบ จ. อุบลราชธานี, 16 พฤษภาคม 2551.

ภาคผนวก ข
แบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัย

ประเด็นค่าธรรม

1. ข้อมูลทั่วไป

- 1.1 ชื่อผู้ให้ข้อมูล ..... อายุ ..... ปี เป็นชนเผ่า.....
1.2 ที่อยู่.....

2. ข้อมูลเกี่ยวกับชนเผ่าลาวทิeng	3. ข้อมูลเกี่ยวกับงานหัตถกรรมจักสานชนเผ่าลาวทิeng
2.1 ชื่อเรียก.....	3.1 มีงานจักสานอะ ໄຮນ້າງທີ່ໃຫຍ່ຢູ່ໃນປັຈຸບັນ.....
2.2 ความเป็นมา.....	3.2 ชื่อผลิตภัณฑ์ໃນภาษาอື່ນ/ภาษาອື່ນ ๆ .....
2.3 ວິຖີ່ชົວຕົວ.....	3.3 ປະໂຍບັນໃຫ້ສອຍ/ວິທີການໃຊ້ງານ.....
2.4 ດັກຍະບັນເຮືອນ ແລະ ອອກວານ.....	3.4 ທັຄນົດ ດໍານີ້ມີຄວາມເຂົ້ອ.....
2.5 ການນັບຄື່ອ / ຄວາມເຂົ້ອ.....	3.5 ໄກເປັນຄົນສານ.....
2.6 ພິທີກຽມທີ່ທຳກີ່ຍັກບັນຫຼືຕອງ.....	3.6 ວັດຖະ-ອຸປະກອນທີ່ໃຫ້ໃນການສານນີ້ອະໄຮນ້າງ.....
2.7 ພິທີກຽມເກີ່ຍັກການເກີດ / ການແຕ່ງງານ ແລະ ກາຣຕາຍ	3.7 ແຫວ່ງທີ່ມາຂອງວັດຖະ.....
2.8 ການແຕ່ງກາຍ (ອົດຕື່ປັຈຸບັນ).....	3.8 ວິທີການສານແລະ ລວດລາຍການສານ.....
2.9 ຄວາມໜ້ານາງຝາງงานหัตถกรรม.....	3.9 ການເກີນຮັກໝາ.....
	3.10 ການສົ່ງທອຄຄູນປັ້ງຄູາຟິມ້ອ່າງ.....
ຄໍາຕາມອື່ນ ๆ ເຊັ່ນ ການຊື້ອໝາຍເຄື່ອງຈັກສານ ສກພັບຜູ້ຫາອງເຄື່ອງຈັກສານ ຊລາ	

การบันทึกข้อมูล :

ลงชื่อ ..... ผู้บันทึกข้อมูล
..... / .....

แบบสอบถามเพื่อการออกแบบผลิตภัณฑ์ร่วมสมัย

หัวข้อวิจัย : การศึกษางานหัตถกรรมจักสานชนเผ่าลาวเทิง

เพื่อประยุกต์ใช้ในการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ร่วมสมัย

ผู้วิจัย : นางประทับ ใจ สิกษา นักศึกษาระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการออกแบบผลิตภัณฑ์
คณะศิลป์ประยุกต์และการออกแบบ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ตรงกับข้อมูลและความคิดเห็นของท่าน

เพศ	อายุ	สถานะของท่านเป็น			
☐ หญิง	☐ ชาย	..... ปี	☐ ผู้เชื้อ	☐ ผู้ชาย	☐ ผู้หญิง

ลักษณะของผลิตภัณฑ์	ความคิดเห็นเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์		
1. รูปแบบที่นิยม	☐ แบบดึงเดิมเฉพาะชนเผ่า	☐ แบบร่วมสมัย	
2. รูปทรงโดยทั่วไป	☐ สามเหลี่ยม	☐ ตีเหลี่ยมจัตุรัส	☐ ตีเหลี่ยมผืนผ้า
	☐ ทรงกลม	☐ วงรี	
	☐ ทรงเตี้ย	☐ ทรงสูง	
	☐ ผลัดประกอบได้	☐ อื่น ๆ	
3. ลวดลายที่ชอบ	☐ สวยงามเดียว	☐ สวยงามลับลาย	☐ อื่น ๆ .....
4. วัสดุที่ใช้ในการผลิต	☐ วัสดุธรรมชาติอย่างเดียว	☐ วัสดุธรรมชาติผสมผสานกับวัสดุสังเคราะห์	
5. สีของผลิตภัณฑ์	☐ สีดูดดด	☐ สีโทนอ่อน	☐ สีโทนเข้ม
	☐ สีเคนี	☐ สีธรรมชาติ	☐ อื่น ๆ .....
6. ขนาดที่ตลาดต้องการ	☐ เส้น ..... cm.	☐ กว้าง ..... cm.	☐ ใหญ่ ..... cm.
7. ราคาจำหน่าย	☐ เท่ากับเครื่องจักสานทั่วไป	☐ ชื่นอยู่กับความประณีต	
	☐ อื่น ๆ		
8. ประเภทของผลิตภัณฑ์	☐ ของใช้/ของตกแต่ง	☐ ของที่ระลึก	
	☐ อื่น ๆ		
9. สถานที่นำของใช้/ของตกแต่งไปใช้ประโยชน์	☐ ห้องนอน	☐ ห้องครัว	☐ ห้องน้ำ
	☐ ห้องรับแขก	☐ ห้องทำงาน	☐ ห้องพักผ่อน
10. ของที่ระลึก มีลักษณะอย่างไร	☐ งานย่อส่วนผลิตภัณฑ์เดิม	☐ งานประดิษฐ์ศิลป์ทั่วไป	
11. การนำไปใช้งาน	☐ ติดผนัง	☐ แขวน	☐ ตั้งพื้น
	☐ ตั้งโต๊ะ		
12. แหล่งจำหน่ายที่เหมาะสม	☐ ร้านจักสานทั่วไป	☐ ร้านขายของที่ระลึกทั่วไป	
	☐ ร้านขายศิลป์พื้นเมือง	☐ อื่น ๆ	
13. ผลิตภัณฑ์ที่นิยมซื้อ/ขายได้ 1-5	.....		
14. ข้อคิดเห็นอื่น ๆ	.....		

 แบบประเมินร่างแบบแนวคิดในการออกแบบผลิตภัณฑ์จัดสถานร่วมสมัย
หัวข้อวิจัย : การศึกษางานหัตถกรรมจักสถานชนเผ่าลาวเทิง เพื่อประยุกต์ใช้ในการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ร่วมสมัย ผู้วิจัย : นางประทับใจ สิกขา นักศึกษาระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการออกแบบผลิตภัณฑ์ คณะศิลป์ประยุกต์และการออกแบบ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

ความหมายของสัญลักษณ์

A = มีประโยชน์ใช้สอย และเหมาะสมในการนำไปใช้งาน	B = ความงามของรูปทรง ความเหมาะสมในการเลือกใช้วัสดุ
C = ถือถือง่ายเป็นขนาดพ่อลาวเทิง	D = ผลิตภัณฑ์นี้ขาดเหมาะสม
E = มีความเป็นไปได้ในการผลิต	F = สะดวกลื่นกับความต้องการของตลาด

โปรดใช้ตัวเลข 1-5 ลงในช่อง A-F เพื่อแสดงระดับความคิดเห็นของท่านในช่องที่ตรงกับข้อมูล

ระดับความคิดเห็น

1 = เห็นด้วยน้อยที่สุด

2 = เห็นด้วยน้อย

3 = เห็นด้วยปานกลาง

4 = เห็นด้วยมาก

5 = เห็นด้วยมากที่สุด

แบบที่	ระดับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ						
	A	B	C	D	E	F	รวม
1.							
2.							
3.							

ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

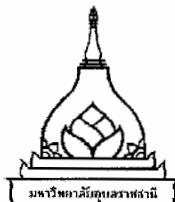

ขอบคุณอย่างยิ่งที่ท่านกรุณาให้ความคิดเห็น

มหาวิทยาลัยมหิดล	แบบประเมินผลิตภัณฑ์ต้นแบบ หัวข้อวิจัย : การศึกษางานหัตถกรรมจักสานชนเผ่าลาวเทิง เพื่อประยุกต์ใช้ในการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ร่วมสมัย ผู้วิจัย : นางประทับใจ สิกา นักศึกษาระดับปริญญาเอก สาขาวิชาออกแบบผลิตภัณฑ์ คณะศิลปประยุกต์และการออกแบบ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

ชื่อ ..... ที่อยู่ ..... โทร. ....

เพศ	อายุ	สถานะของท่านเป็น		
☐ หญิง ☐ ชาย	..... ปี	☐ ผู้ชื่อ	☐ ผู้จ้างหน่าย	☐ ผู้ผลิต

ข้อมูลทั่วไปอื่น ๆ .....

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ตรงกับข้อมูล และระดับความคิดเห็นของท่าน

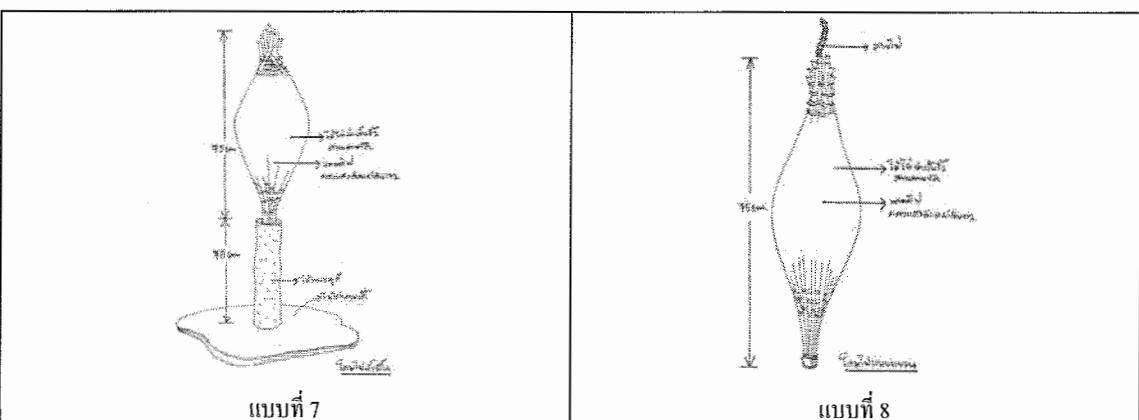
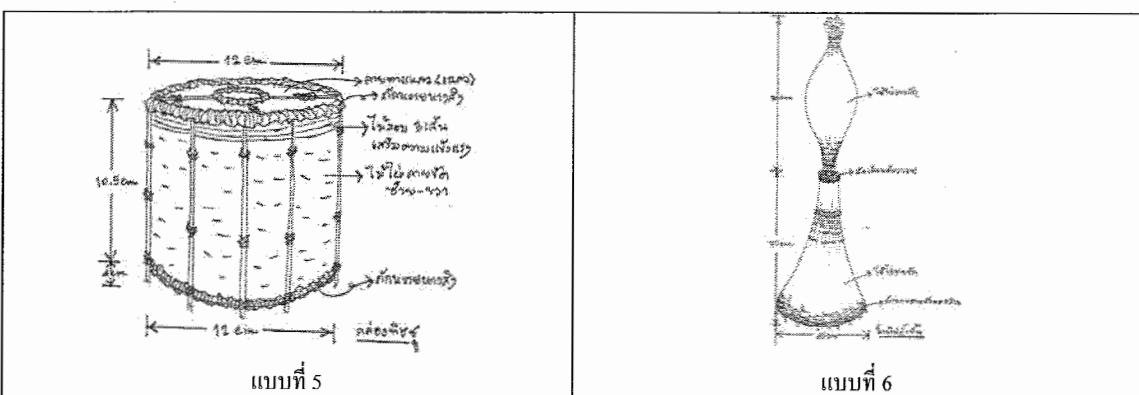
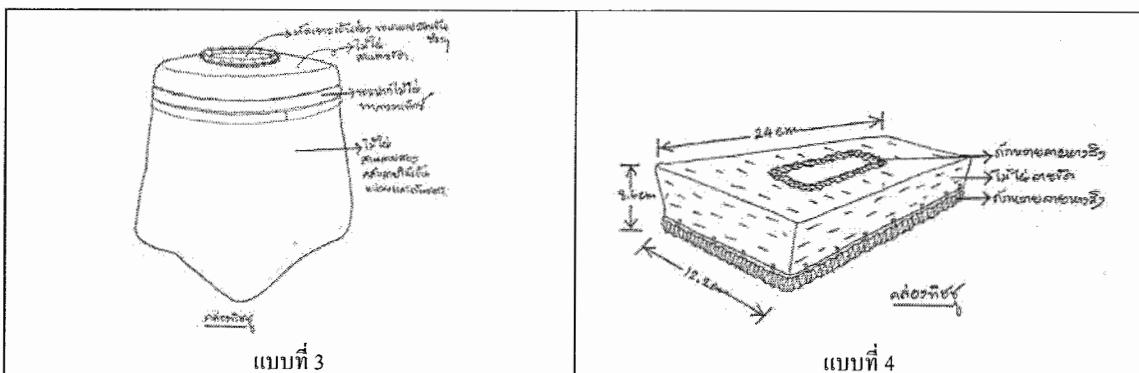
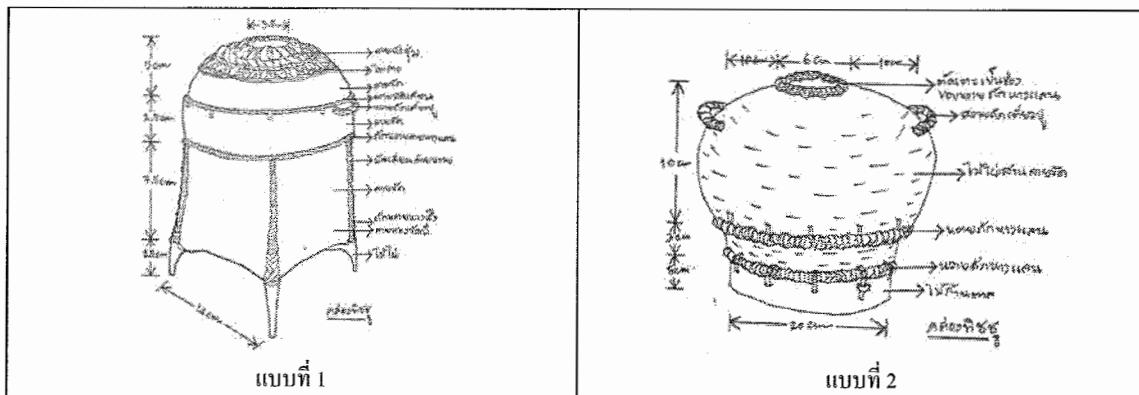
ผลิตภัณฑ์ : แจกัน (แบบที่ 13) แนวคิด : ลีลาศิลป์ช่างจักสาน ผลงานกลิ่น ไอแห่งวิถีชีวิต ชนเผ่าลาวเทิง ขนาด : สูง 52 cm. เส้นผ่าศูนย์กลางปาก 15 cm. ก้น 17X17 cm. ประโยชน์ : ใช้ได้ลึกลงของประดับตกแต่ง หรือใส่ดอกไม้แห้ง ที่มีก้านยาวให้ซูช่อแพ้กับก้านงานคาด	
ความคิดเห็น หัวข้อประเมิน	ความคิดเห็น (5) (4) (3) (2) (1)
1. มีประโยชน์ใช้สอย และเหมาะสมในการนำไปใช้งาน	☐ ☐ ☐ ☐ ☐
2. ความงามของรูปทรง ความเหมาะสมในการเลือกใช้วัสดุ	☐ ☐ ☐ ☐ ☐
3. ผลิตภัณฑ์มีขนาดเหมาะสม	☐ ☐ ☐ ☐ ☐
4. มีความเป็นไปได้ในการผลิต	☐ ☐ ☐ ☐ ☐
5. สอดคล้องความต้องการของตลาด	☐ ☐ ☐ ☐ ☐
6. โดยรวมท่านพึงพอใจกับผลิตภัณฑ์	☐ ☐ ☐ ☐ ☐

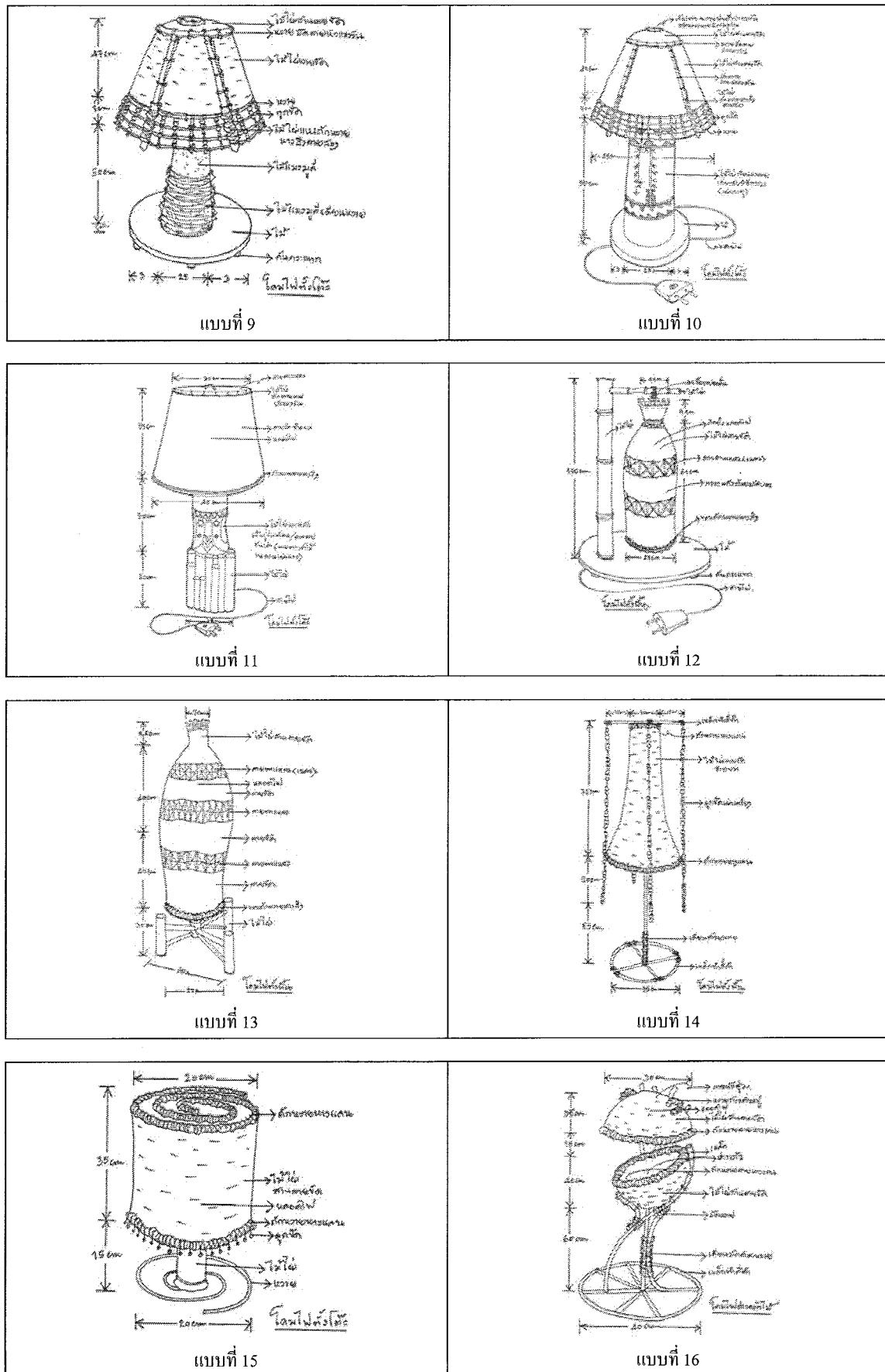
ข้อเสนอแนะอื่น ๆ .....

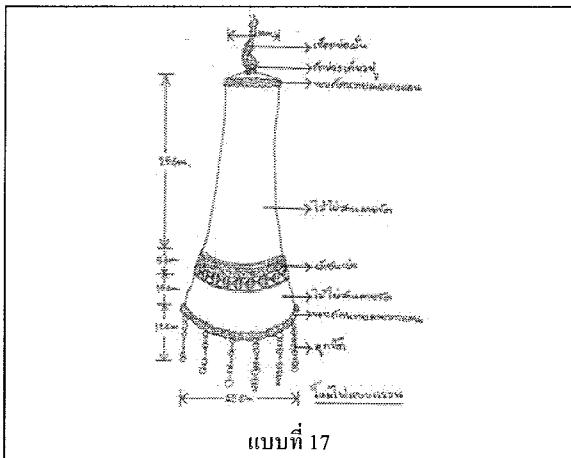
ขออนุญาตท่านที่ให้ความคิดเห็น

ภาคผนวก ค
ร่างแบบแนวคิดในการออกแบบ

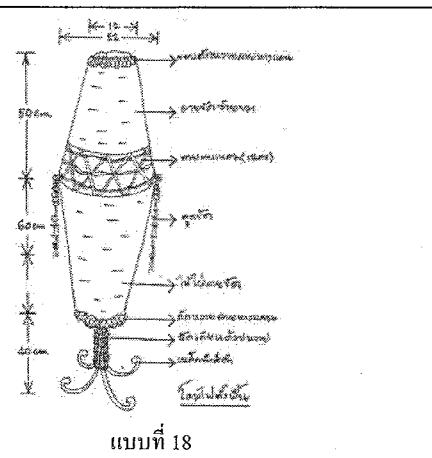
ร่างแบบแนวคิดในการออกแบบ

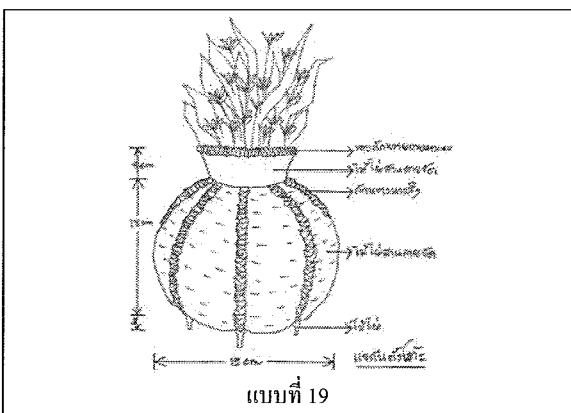

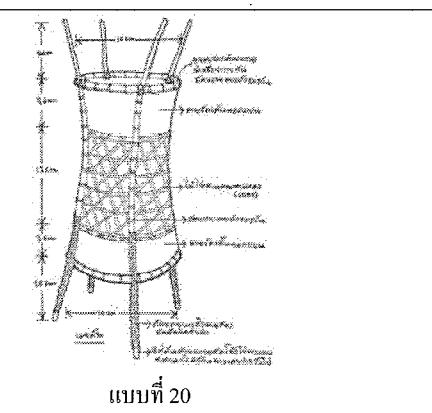
แบบที่ 17

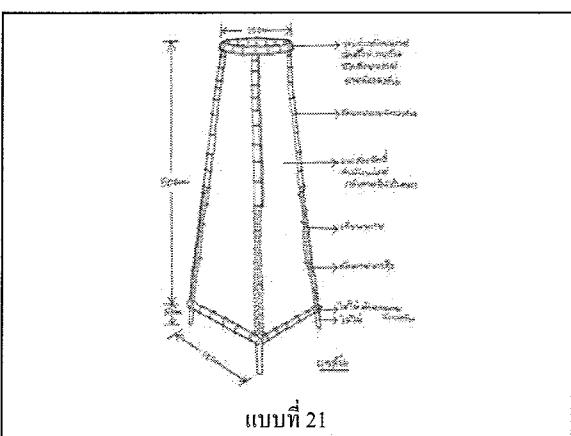
แบบที่ 18

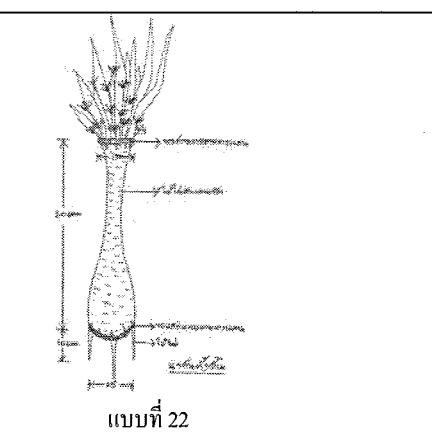
แบบที่ 19

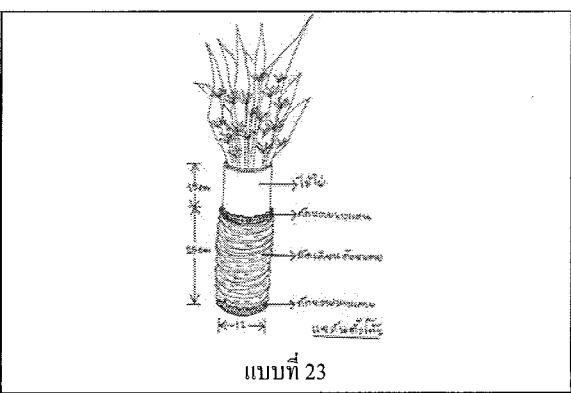
แบบที่ 20

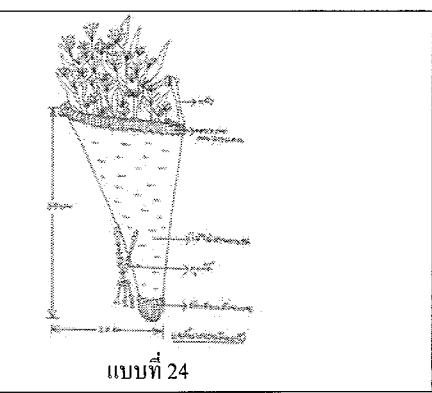
แบบที่ 21

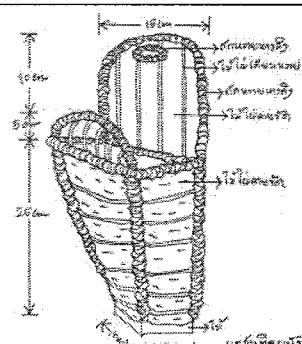
แบบที่ 22

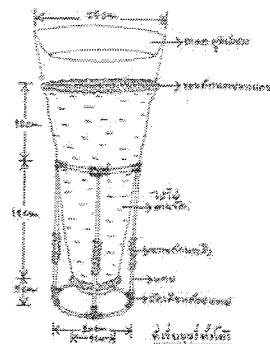
แบบที่ 23

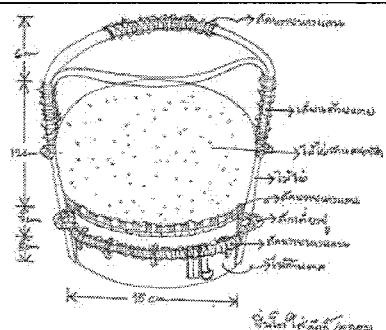
แบบที่ 24

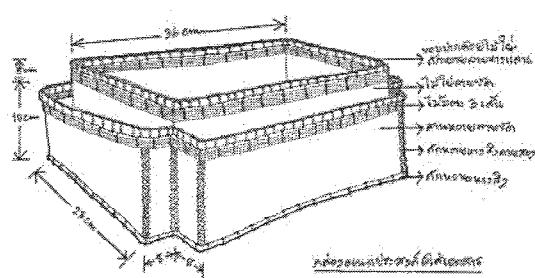
ແນບທີ 25

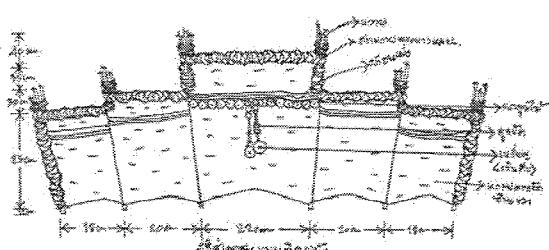
ແນບທີ 26

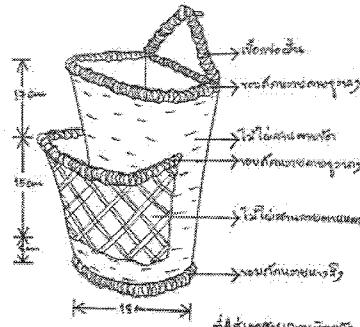
ແນບທີ 27

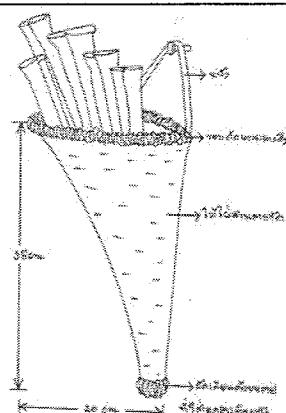
ແນບທີ 28

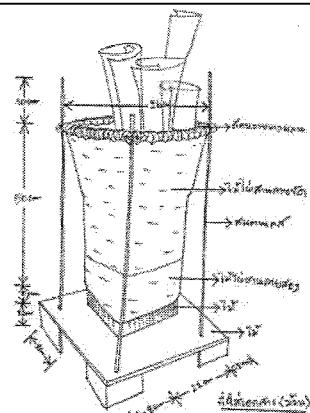
ແນບທີ 29

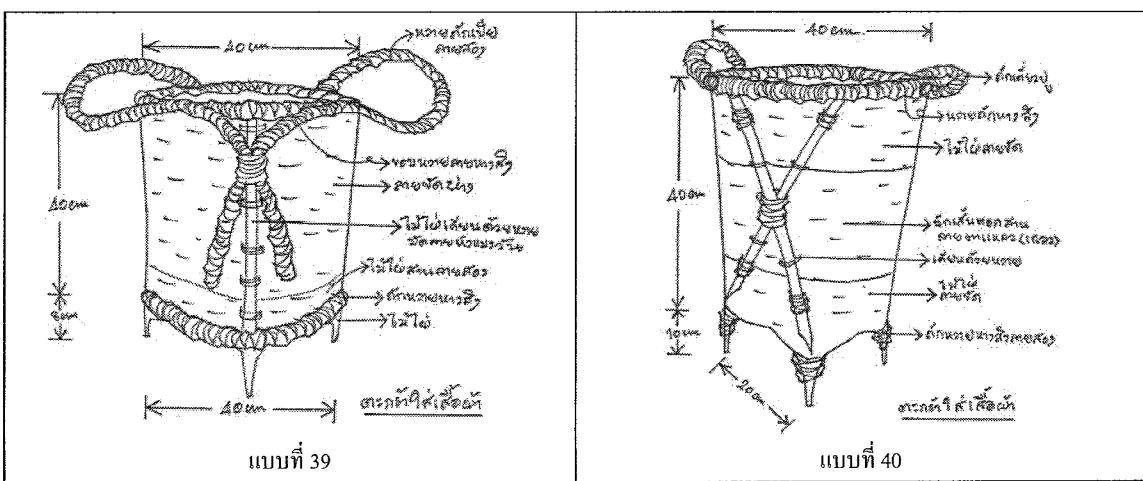
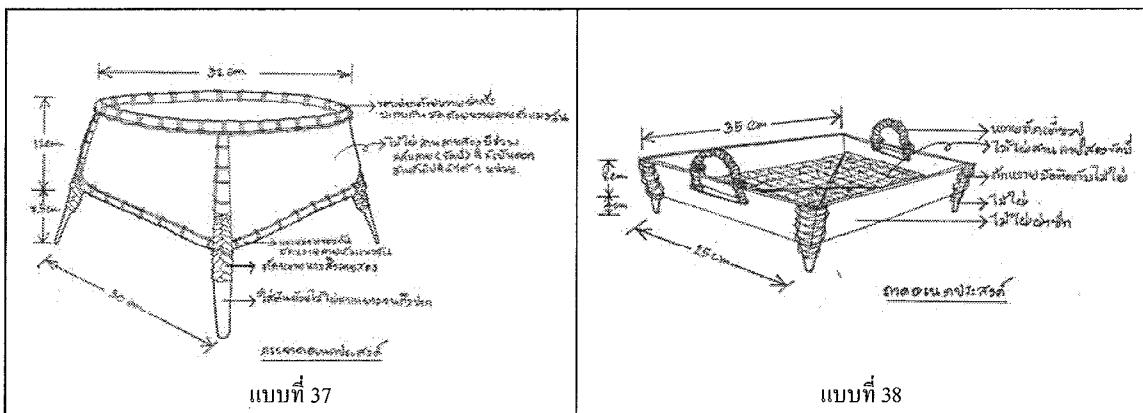
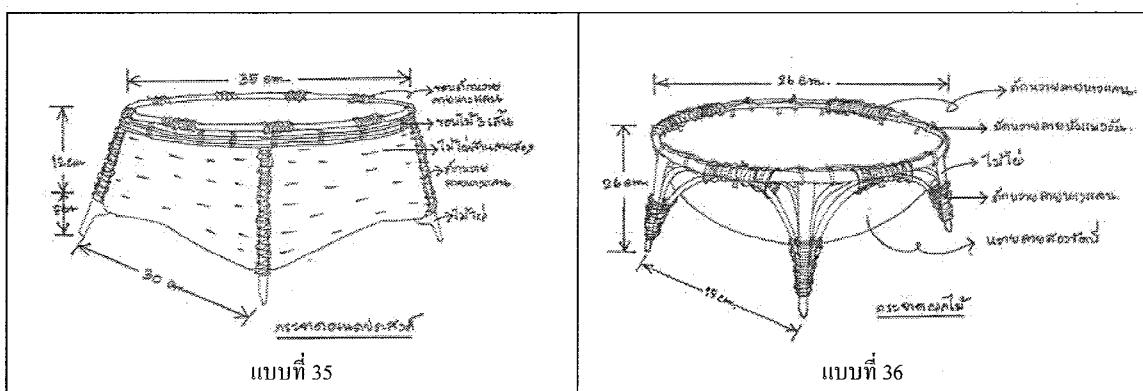
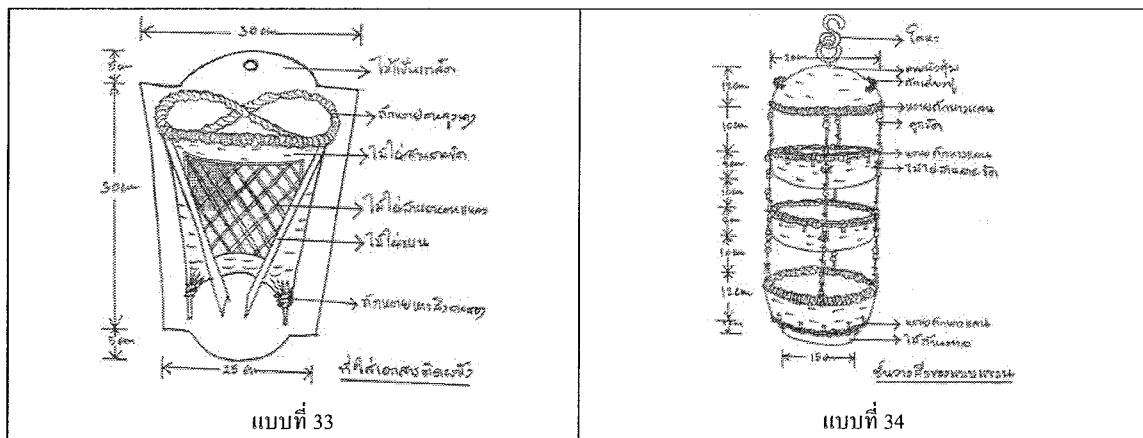
ແນບທີ 30

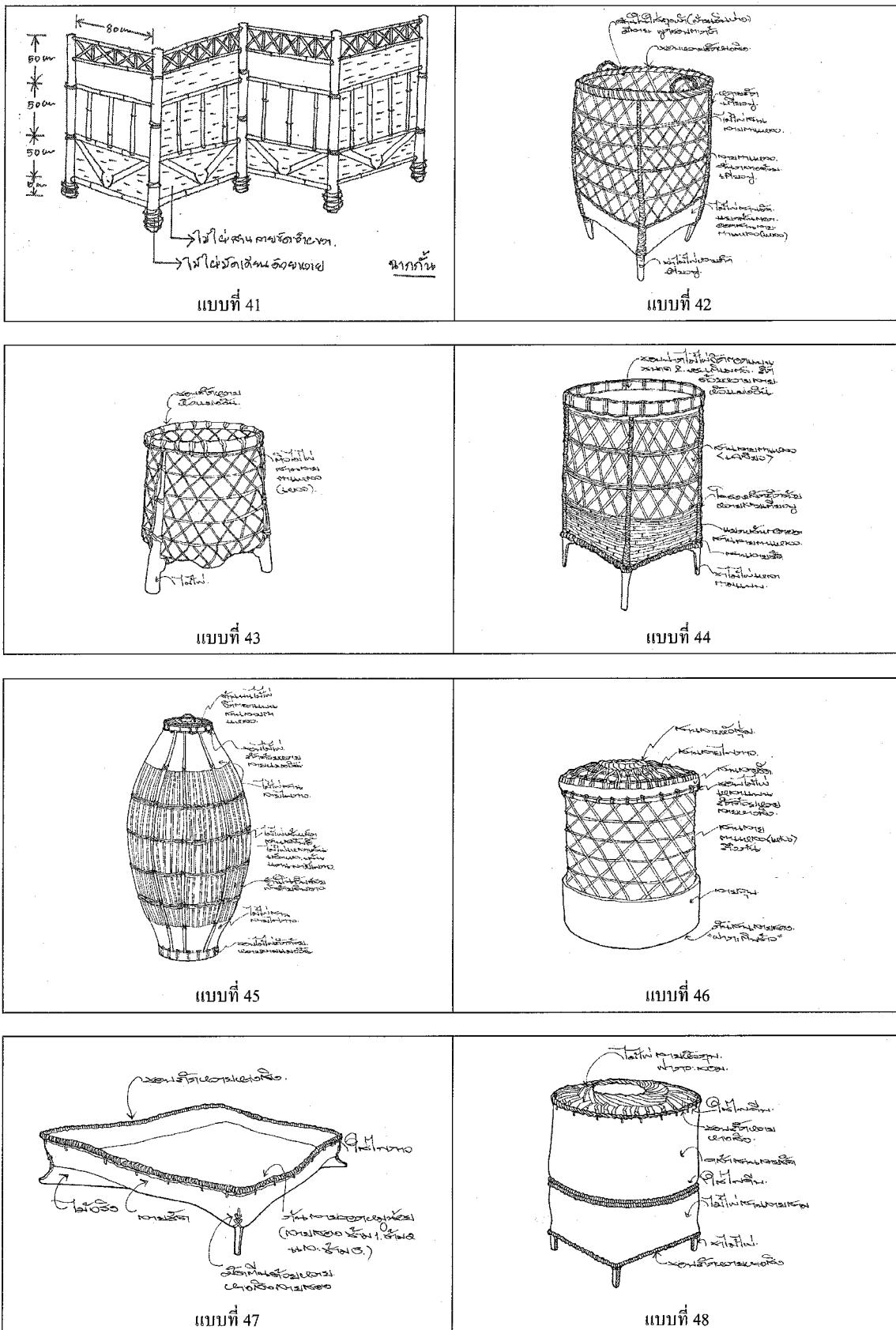

ແນບທີ 31

ແນບທີ 32

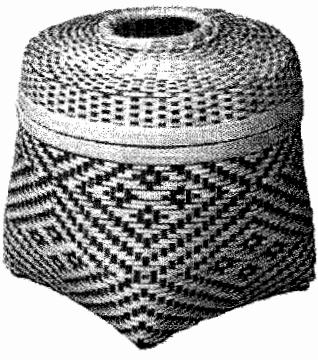

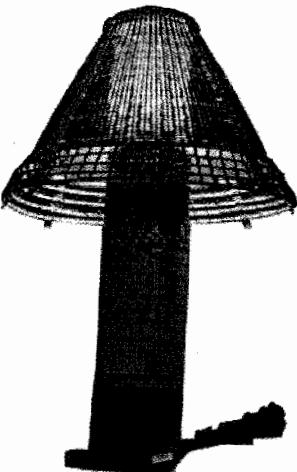

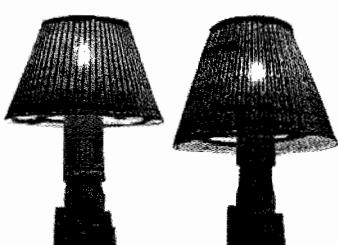
ภาพที่ 108 ร่างแบบแนวคิดในการออกแบบผลิตภัณฑ์จัดสวนร่วมสมัย

ภาคผนวก ง
การผลิตต้นแบบผลิตภัณฑ์

การผลิตต้นแบบผลิตภัณฑ์

ผลิตภัณฑ์ต้นแบบ 1 กล่องทิชชู (แบบที่ 3)	วัสดุ : ไม้ไผ่นวลด ไม้ไผ่ตง หวายหอม หวายหางหนู ลูกปิดผ้าดิบสีขาว หลอดไฟ และสายไฟฟ้า - ก่อจอมด้วยการสานลายขัดเวียน หักมุมก่อขึ้นรูปด้วยลายขัด - ขอบปากด้วยหวาย โดยผ่าครึ่งเส้นหวายแล้วประกับกัน ทั้งด้านในและด้านนอก มัดหวายลายหัวแมงวัน - ตัดเจาะจอมออกให้เป็นรู ขอบมัดหวายลายหัวแมงวัน แล้วขอบมัดหวายลายหัวแมงวันอีกชั้นหนึ่ง - ใช้ไม้ไผ่แบบแนบด้านข้างเสริมความแข็งแรง ทั้ง 4 ด้าน ถักด้วยหวายหางสิงลายสอง - ใช้หวายมัดวนรอบด้านปลายอีก 4 เส้น เพื่อมัดลูกปิดยึดติดกับหวายเป็นช่วง ๆ ตกแต่งให้สวยงาม - ขาตั้งทำด้วยไม้ไผ่ตง ใช้ปากกาความร้อนแต่งແเต็มลายเป็นรูปลายผูกติดกับหลักศีต (พิธีกรรม) - ติดตั้งหลอดไฟ ผ้ากรองแสง และสายไฟฟ้า

ผลิตภัณฑ์ต้นแบบ 2 โคมไฟตั้ง โถะ^๑ (แบบที่ 10)	วัสดุ : ไม้ไผ่นวลด ไม้ไผ่ตง หวายหอม หวายหางหนู ลูกปิดผ้าดิบสีขาว หลอดไฟ และสายไฟฟ้า - ก่อจอมด้วยการสานลายขัดเวียน หักมุมก่อขึ้นรูปด้วยลายขัด - ขอบปากด้วยหวาย โดยผ่าครึ่งเส้นหวายแล้วประกับกัน ทั้งด้านในและด้านนอก มัดหวายลายหัวแมงวัน - ตัดเจาะจอมออกให้เป็นรู ขอบมัดหวายลายหัวแมงวัน แล้วขอบมัดหวายลายหัวแมงวันอีกชั้นหนึ่ง - ใช้ไม้ไผ่แบบแนบด้านข้างเสริมความแข็งแรง ทั้ง 4 ด้าน ถักด้วยหวายหางสิงลายสอง - ใช้หวายมัดวนรอบด้านปลายอีก 4 เส้น เพื่อมัดลูกปิดยึดติดกับหวายเป็นช่วง ๆ ตกแต่งให้สวยงาม - ขาตั้งทำด้วยไม้ไผ่ตง ใช้ปากกาความร้อนแต่งແเต็มลายเป็นรูปลายผูกติดกับหลักศีต (พิธีกรรม) - ติดตั้งหลอดไฟ ผ้ากรองแสง และสายไฟฟ้า

ผลิตภัณฑ์ต้นแบบ 3
โคมไฟตั้ง โต๊ะ
(แบบที่ 11)

วัสดุ : ไม้ไผ่บ้าน ไม้ไผ่ดำเล็กๆ หวานางหนู ผ้าดิบสีขาว
หลอดไฟ และสายไฟฟ้า

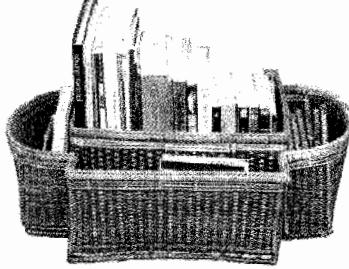
1. ก่อจอมด้วยการ stanza ลายเฉลว
2. หักมุมก่อขึ้นรูปด้วยลายขัดเวียนซ้ายขวา
3. ขอบปากด้วยไม้ไผ่ ถักหวานางสิง
4. ขาตั้งทำด้วยไม้ไผ่บ้านลำโตๆ แกะสลักเป็นรูปหน้าคน หรือ
แกะสลักลายตามด้วยสี ให้สวยงาม
5. นำไปรมควัน ป้องกันมอดแมลงและรา
6. ติดตั้งหลอดไฟ ผ้ากรองแสง และสายไฟฟ้า

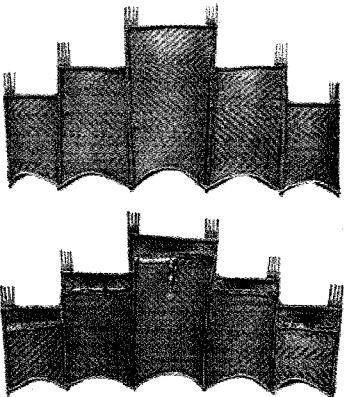
ผลิตภัณฑ์ต้นแบบ 4
แขกัน
(แบบที่ 21)

วัสดุ : ไม้ไผ่นวลด และหวานาง

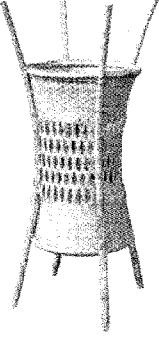
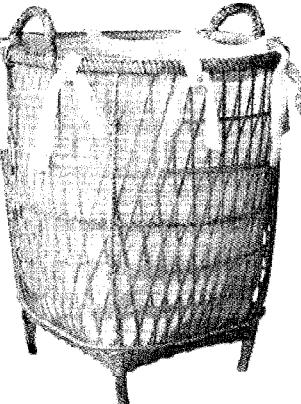
1. ก่อกันโดยใช้เส้นตอกจำนวน 28 เส้น ด้วยการ stanza ลายสองบีร่วม
(บีเส้นเดียว) stanza แบบห่าง ๆ เส้นตอกมีจำนวนเท่ากันทั้ง 4 ด้าน^{ที่} ไม่ขัดไขว้กันเพื่อบังคับไม่ให้ไขก
2. เอาเมือโอบกคลงเพื่อหักมุมก่อขึ้นรูปทรงด้วยลายสองขัดบี ทำ
เป็นหน่วย และกลับลาย (ขัดบี) ให้เป็นคอก ดังนี้ ทับ 1 , ทับ 3 ,
ทับ 2 ยก 1 ทับ 2 , ยก 3 ข้าม 2 ข้าม 2 ทั้งสองข้าง , ยก 2 ทับ 1
ยก 2 , ยก 3 , ยก 1
3. stanza ขึ้นไปจนได้ความสูงเท่าที่ต้องการ
5. ขอบปากด้วยหวานาง โดยผ่าครึ่งเส้นหวานางแล้วประกับกัน ทั้งด้าน^{ที่} ในและด้านนอก มัดหวานางลายหัวแมงวัน
6. ใส่ตีนด้วยหวานางยานถึงปาก ถักด้วยหวานางสิงลายสอง
แล้วมัดเคียน ต่อด้วยมัดหวานางลายหัวแมงวัน
7. ใช้หวานองอบขอบกัน มัดหวานางลายหัวแมงวัน
8. นำไปรมควัน ป้องกันมอดแมลงและรา

ผลิตภัณฑ์ต้นแบบ 5 กล่องอนุรักษ์ใส่เอกสาร (แบบที่ 28)	วัสดุ : ไม้ไผ่น้ำ และหัวขากหางหนู - ก่อกันลายขัดด้วยการวางเส้นตอกยืน 6 เส้น ใช้เส้นตอกเสริมสำหรับหักกลับเพื่อให้เกิดช่องว่างระหว่างเส้นตอกหลัก - หักมุมก่อตัวกล่องโดยใช้พินพ์ -san d'ay wai mai paiee lae khat - ใส่ไม้มอบ 3 เส้นทั้งด้านนอก-ใน เสริมความแข็งแรง - ขอบปากด้วยไม้ไผ่ 2 อันประกนกัน ใส่ไม้มอบด้านในเส้นเล็ก ๆ 2 เส้น เพื่อใช้สอดหัวยถกลายหางแคน - سانกกล่องด้านหน้าโดยก่อกันเหมือนกัน เหลาเส้นตอกให้แน่นให้เที่ยนถูกให้ลื่น เสียบให้ตรงกับเส้นตอกยืนของกล่องแรก - ใช้หัวยสารลายขัด เพื่อให้สามารถพับเข้ามุนคัดงอได้ง่ายเนื่องจากหัวยมีความเหนียว ไม่หักเหมือนไม้ไผ่ - ใส่ไม้มอบ และขอบปาก เมม่อนกับข้อ 3-4 ทั้ง 3 อัน - เสริมความแข็งแรงด้านข้างและกัน ด้วยหัวยถกหางสิงลายขัด และหางสิงลายสอง - นำไปร่มควัน ป้องกันมอดแมลงและรา

ผลิตภัณฑ์ต้นแบบ 6 กระจาดอนุรักษ์ประมง (แบบที่ 37)	วัสดุ : ไม้ไผ่น้ำ และหัวขากหางหนู - ก่อกันโดยใช้เส้นตอกจำนวน 55 เส้น ด้วยการسانลายสองบีร่วม (บีเส้นเดียว) ใส่ไม้ขัด ไขว้กันเพื่อบังคับไม้ไผ่ - อาจมือ โอบกคลง ใช้เส้นตอกissan han kum muun koeun jin ruup phong daew lay song bi rom jaek nnn gklaeb lai (bi khan) ihi peen dokkot deng ni thap 1, thap 3, thap 2 yik 1 thap 2, yik 3 xiam 2 xiam 2 thap song xiam, yik 2 thap 1 yik 2, yik 3, yik 1 stanja xin pi ihi dai 1 han way - ขอบปากด้วยหัวย โดยผ่าครึ่งเส้นหัวยแล้วประกนกัน ทั้งด้านในและด้านนอก มัดหัวยลายหัวแมงวัน - ใส่ตีนด้วยไม้ไผ่แบบยาวจนถึงปาก ถักด้วยหัวยหางสิงลายสองต่อด้วยมัดหัวยลายหัวแมงวัน - ใช้หัวยมอบขอบกันมัดหัวยลายหัวแมงวัน - นำไปร่มควัน ป้องกันมอดแมลงและรา

ผลิตภัณฑ์ต้นแบบ 7 ที่ใส่เอกสารติดผนัง (แบบที่ 29)	วัสดุ : หวยหางหนู และไม้ไผ่บ้าน - ก่อกันโดยการวางเส้นตอกยืน 3 เส้น ขัดเส้นตอกเป็นครู่ๆ จากนั้นсанไปด้านข้างทั้งสองข้าง ด้วยลายสามกลับลายซ้ายขวา ให้ได้ความยาวตามต้องการ ให้ด้านหลังยาวกว่าด้านหน้า 2 นิ้ว - พับเบ็บด้านข้างทั้ง 2 ข้าง โดยใช้หวยสอดมัดให้ติดกัน - เอามือกดตรงกลางส่วนกัน ซึ่งจะโถงโถงขึ้น ใช้ไม้ไผ่ขัดไขว้ กันบังคับไม่ให้โยก เพื่อให้คงรูป มีปลายแหลมทั้ง 2 ด้าน - ทำเหมือนกันทั้ง 5 อัน ขนาดลดหลั่นกันลง ไป - ใช้ไม้ไผ่เหลาคลมสอดถักหวยจุงนางลายสอง เคียนขีดติดกัน ทั้งด้านหน้าและด้านหลัง ส่วนตีนถักหวยจุงนางลายขัด - ขอบปากด้วยหวยจุงนางลายสอง - ใช้หวยเคียนประดับส่วนกัน เสริมความงามตามส่วนโถงกัน - ใส่หวยช่วงละ 4 เส้น ด้านบนมัดให้แน่นเสริมความสวยงาม - ขอบปากด้านในใช้ผ้าชนผ่าเบ็บโดยหลังด้วยหวย ติดกระดุม ร้อยลูกปัดและเรียัญเงินกีบตกแต่งส่วนกลาง - นำไปรมควัน ป้องกันมอดแมลงและรา

ผลิตภัณฑ์ต้นแบบ 8 โคมไฟตั้งพื้น (แบบที่ 13)	วัสดุ : ไม้ไผ่บ้าน และหวยหางหนู - ใช้ตัวไม้ไผ่บ้าน-sanลายขัด สลับด้วยการ-sanลายตาเหลว เป็นช่วงๆ - ขอบปากด้วยหวยลายหางสิง - ขาตั้งทำด้วยไม้ไผ่แบบยอดประกอบได้ เพื่อความสะดวกในการเคลื่อนย้าย และติดตั้ง - นำไปรมควัน ป้องกันมอดแมลงและรา - ติดตั้งหลอดไฟ ผ้ากรองแสง และสายไฟฟ้า

ผลิตภัณฑ์ต้นแบบ 9 แจกนัน (แบบที่ 20)	วัสดุ : ไม้ไผ่นวลด และหวาย 1. ก่อกันด้วยการสานลายขัด 2. เอาจีวอโอบกคลงสานหกมุมก่อขึ้นรูปทรงด้วยลายขัด 3. แยกเส้นตอกออก สานด้วยลายตาແຫດວาห่าง 4. ขอบปากด้วยหวายถักลายหางสิง 5. ถักหูด้วยเตี้ยหวปู 6. ขาไม้ไผ่ถักเตี้ยหวปู 7. ด้านในใส่ถุงผ้า (ฝ้ายเงินห่าง) ผูกขอบตะกร้า 8. นำไปรมควัน ป้องกันมอดแมลงและรา
ผลิตภัณฑ์ต้นแบบ 10 ตะกร้าใส่เตือ๊ผ้า (แบบที่ 42)	

ภาคผนวก จ
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย

ສາທາລະນະລັດ ປະຊາທິປະໄຕ ປະຊາຊົນລາວ
ສັນຕິພາບ ເອກະລາດ ປະຊາທິປະໄຕ ເອກະພາບ ວັດທະນາຖາວອນ

=====00000=====

ກະຊວງສຶກສາທິການ
ມະຫາວິທະຍາໄລແຫ່ງຊາດ
ຄະນະສະຖາປັດຍະກຳສາດ

ລັກທີ 580 /ຄສປ-05
ວັນທີ 10.OCT.2008

ໃບສະເໜີ

ຮຽນ: ຫ້າມ ທົວໜ້າຫ້ອງວ່າການແຂວງຈຳປາສັກ ຫຼື້ນບົດ

ເລື່ອງ: ການເກັບກຳຂໍ້ມູນປະກອບການຂຽນບົດວິທະຍານີ້ມີນ.

- ອີງຕາມໄຄງການຫຼັກສູດການຮຽນການສອນໃນລະດົບປະລິນຍາໄທ
- ອີງຕາມຄວາມຈຳເປັນໃນການເກັບກຳຂໍ້ມູນເພື່ອປະກອບການຂຽນວິທະຍານີ້ມີນ

ຄະນະບໍດີຄະນະສະຖາປັດຕະຍະກຳສາດ, ມະຫາວິທະຍາໄລແຫ່ງຊາດຂໍຖືເປັນກົງດຮຽນສະເໜີ
ນາຍັງທ່ານ ເພື່ອຂໍ້ມູນຢາດໃຫ້ ແລະ ອາ ມະລິນ ພິບີດ ລົງເກັບກຳຂໍ້ມູນກົງວັບຊັນຜົນຫ້າທ່ານ
ສ່ວນລາຍ ລະອຽດ ຕ່າງໆ ທາງຜູ້ກ່ຽວຂ້ອງໄດ້ສະເໜີໃຫ້ຫ້າມໄດ້ຊາບຕົ້ນອີກ:

ດັ່ງນັ້ນ, ຈຶ່ງຮຽນສະເໜີມາຍັງທ່ານເພື່ອອໍານວຍຄວາມສະດວກໃຫ້ແກ່ການລົງເກັບກຳຂໍ້ມູນ
ຂອງຜູ້ກ່ຽວດ້ວຍ

ຫົວໜ້າຫ້ອງ
ທິການ
ມະຫາວິທະຍາໄລ
ສະຖາປັດຕະຍະກຳ
ຊາດ
ວັນທີ 10 ອຸນຫາ
(ນັດວັນທີ 11/2008)

ທັງປ່າງຍິ່ງວ່າຈະໄດ້ຮັບຄວາມຮ່ວມມືຈາກທ່ານເປັນຢ່າງດີ

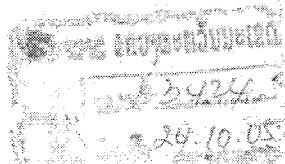

ດາສັກ ອຸທະນະທະບູນຍາ

ຄະນະສະຖາປັດຕະຍະກຳສາດ, ວິທະຍາໄລວຽກ 05, ຖະໜານເກົກ 13 ໄດ້, ໄທລະວິບ: (856 - 21) 414530 ໂສມກ: (856 - 21) 451472

ที่ สด 0529.15/ ๒๔๑๙

คณะกรรมการປະຕິບັດປະຊຸມຄົດກັບທີ່
ນາງວິທຍາລັດອຸນຫະພາບ
ອັນສອລມາຮັກ ຕໍ່ເບີສເມືອງຫຼວງໄກ
ຫ້າກະຈາວີນຂໍາຮານ
ຈັງຫວັດອຸນຫະພາບ 34190

12 ມູນາคม 2548

ເຮື່ອງ ຂອງຄວາມອຸນຫະພາບທີ່ສຶກນາຫ້ອມຸຄຄົດກັບທີ່ທີ່ນຳນັ້ນ

ເຮື່ອງ ທັກທີ່ກ່ຽວຂ້ອງການແບ່ງສະຫວັນນະເທດ

ສິ່ງທີ່ສໍາມາດວັດຍ ຮາຍຊື່ອັນສຶກນາ ແລະ ຜັກທີ່ທີ່ກ່ຽວຂ້ອງທີ່ກ່ຽວຂ້ອງ

ດ້ວຍຄວາມປິດປະຊຸມຄົດກັບທີ່ສຶກນາຫ້ອມຸຄຄົດກັບທີ່ທີ່ນຳນັ້ນ ໄດ້ຈັດການເຮື່ອງການສອນໃນ
ຮະດັບປະເທດຫຼາຍໄທ-ເຍກ ສາທາກາຮອດກັບຄົດກັບທີ່ສຶກນາພົດພັນພົດກັບທີ່ທີ່ກ່ຽວຂ້ອງການໃນທີ່ອີງດີ່ນ
ຂອງໄທ ແລະ ປະເທດເພື່ອນຳນັ້ນທີ່ດີກອງຄວາມຮ່ວມມືອທາງວິທະການ ຊໍາຮັບການຈັດການສຶກນາຄວັງນີ້ ມີນັກສຶກນາສັນອ
ຫຼວັດວັດຍທີ່ກ່ຽວຂ້ອງກັບຄົດກັບທີ່ທີ່ນຳນັ້ນໃນ ສປປ. ລາວ ຈຳນວນ 4 ຮາຍ

ຄວາມປິດປະຊຸມຄົດກັບທີ່ສຶກນາຫ້ອມຸຄຄົດກັບທີ່ທີ່ນຳນັ້ນ ໄດ້ພິຈາລາຍກ່ຽວຂ້ອງນັກສຶກນາແລ້ວເຫັນວ່າ ເປັນ
ປະໂຫຍດທີ່ກ່ຽວຂ້ອງການພົດພັນງານວິທະການດ້ານການອຸນຫະພາບຄົດກັບທີ່ສຶກນາ ແລະເຫຼືອໄທການສຶກນາວິຊຍອງນັກສຶກນາສໍາເລັດ
ຖຸລ່ວງຄາມເປົ້າໝາຍທີ່ຕັ້ງໄວ້ ງັງໄກຮ່ອງຄວາມອຸນຫະພາບທີ່ນຳນັ້ນທ່ານແລະນໍາວ່ອງຈານຂອງທ່ານໄດ້ໄປປະດໄທກ່ຽວ
ອຸນຫະພາບທີ່ສັນນັບສຸນດັນຫຼຸມຸດ ແລະ ອ້ານວຍຄວາມຮະດວກໃນການຈັດເກີນຫຼຸມຸດໃນຄວັງນີ້ທ້າວຍ

ຈຶ່ງເຮື່ອນມາເຫັນໄປປະທິຈາກໃຫ້ຄວາມອຸນຫະພາບ ແລະ ຂອບຂອນຄຸນມາ ແລະ ໂກາສນີ້

ຂອບເສດງການນັ້ນເລືອ.

ลงທີ່.....

(ຮ.ຄ.ຄ. ວິໄລພ. ກົງສູງໄງ)

ກພບຕີຜູ້ກ່ອນທີ່ກົດປິດປະຊຸມຄົດກັບທີ່ສຶກນາຫ້ອມຸຄຄົດກັບທີ່ທີ່ນຳນັ້ນ

ສ້າງມີຄວາມຄົດນິຕິ

ໂທ. 0-4535-3786 , ໄກສາ. 0-4535-3780

ສາທາລະນະລັດ ປະຊາທິປະໄຕ ປະຊາຊົນລາວ
ສັນຕິພາບ ເອກະລາດ ປະຊາທິປະໄຕ ເອກະພາບ ວັດທະນາຖາວອນ

=====00000=====

ກະຊວງສຶກສາທິການ
ມະຫາວິທະຍາໄລແຫ່ງຊາດ
ຄະນະສະຖາປັດຕະຍະກຳສາດ

ເລກທີ ..... / ອສປ-05
ວັນທີ .....

3424
24.10.05

ໃບສະເໜີ

ຮຽນ: ທ່ານ ຫົວໜ້າຫ້ອງວ່າການ ແຂວງສະຫວັນນະເຂດ ຫົມບົດ

ເລື່ອງ: ການເກັບກຳຂໍ້ມູນປະກອບການຂຽນບົດວິທະຍານີ້ມີນ.

- ອີງຕາມໂຄງການຫຼັກສູດການຮຽນການສອນໃນລະດັບປະລິນຍາໂທ
- ອີງຕາມຄວາມຈຳເປັນໃນການເກັບກຳຂໍ້ມູນເພື່ອປະກອບການຂຽນວິທະຍານີ້ມີນ

ຄະນະບໍດີຄະນະສະຖາປັດຕະຍະກຳສາດ, ມະຫາວິທະຍາໄລແຫ່ງຊາດຂໍ້ຖືເປັນກຽດຮຽນສະເໜີ
ມາຢັງທ່ານ ເພື່ອຂໍຂ່ອະນຸຍາດໃຫ້ ຜຊ. ອາ ມະລີນີ ພິມິດ ລົງເກັບກຳຂໍ້ມູນກ່ຽວກັບຊຸມເຜົ້ານຳທ່ານ
ສ່ວນລາຍ ລະອງດ ຕ່າງໆ ທາງຜູ້ກ່ຽວຈະໄດ້ສະເໜີໃຫ້ທ່ານໄດ້ຊາບຕໍ່ມອີກ.

ດັ່ງນັ້ນ, ຈຶ່ງຮຽນສະເໜີມາຢັງທ່ານເພື່ອອໍານວຍຄວາມສະດວກໃຫ້ແກ່ການລົງເກັບກຳຂໍ້ມູນ
ຂອງຜູ້ກ່ຽວດ້ວຍ

ຫວັງຢ່າງຍິ່ງວ່າຈະໄດ້ຮັບຄວາມຮ່ວມມືຈາກທ່ານເປັນຢ່າງດີ

ຄະນະບໍດີ

ສາທາລະນະລັດ ປະຊາທິປະໄຕ ປະຊາຊົນລາວ
ສັນຕິພາບ ເອກະລາດ ປະຊາທິປະໄຕ ເອກະພາບ ວັດທະນາຖາວອນ

ໃບສະແໜີ

◆◆

ແຂວງສະຫຼັບນະໂອດ
ຫ້ອງວ່າການແຂວງ

ເລກທີ ۵۷۲ /ຫວກ.ສອ.

ວັນທີ ۲۴ OCT 2005

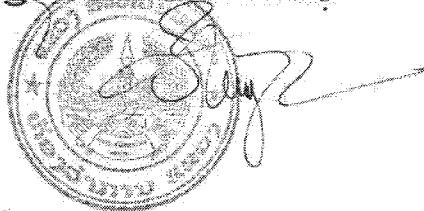
ຮຽນ/ເຖິງ : ອົງການ ຂະຊາຍ ຂອງ ສະຫຼັບນະໂອດ ແກ້ໄຂໄດ້

ຫ້ອງວ່າການແຂວງໄດ້ອະນຸຍາດໃຫ້ແກ່ຮະກາຍ ບໍລິຫານ ຫຼື ພົມວັດຍູ້
ໝາກີ່ຮັບຜິດຊອບ ເລີ່ມຫຼຸດຫຼຸດ ປະຈຳການ ດະນັດວິທະຍາໄລ ຕະຫຼາມ
ພັນດັບຍູ້ ລົມ ໂດຍມີຈຸດປະສົງ ເຊິ່ງແລ້ວ ດັບທັນກັບ ພົມວັດຍູ້

ວິຊາຄະຫຼາດ ຄູ່ຫຼັງ ລະດີ ຂາຍ

ສະບັບ ອີເກີ້ມວກທ່ານ ຈຶ່ງອໍານວຍຄວາມສະດວກໃຫ້ແກ່ຜູ້ກ່ຽວກົງຄວາມເຫັນກະສົມດັວຍ

ສະບັບ ອີເກີ້ມວກທ່ານ

ອິນເມນີເສີນ ສີດິນີມິລະດຳ

ສາທາລະນະລັດ ປະຊາທິປະໄຕ ປະຊາຊົນລາວ
ສັນຕິພາບ ເອກະລາດ ປະຊາທິປະໄຕ ເອກະພາບ ວັດທະນາຖາວອນ

ແຂວງຈຳປາສັກ
ຫ້ອງວ່າການປຶກຄອງແຂວງ

ເລກທີ 268/ກປ.ຈສ
ປາກເຊ, ວັນທີ 27 ມັງກອນ 2006

ແຈ້ງການ

ເຖິງ: - ຫ້ານ ທິວໜ້າ ພະແນກຖະແຫລງຂ່າວ ແລະ ວັດທະນະທຳແຂວງ.

- ຫ້ານ ທິວໜ້າ ພະແນກອຸດສະຫະກຳ-ຫັດຖາກຳແຂວງ.

ເລື່ອງ: ນັກສຶກສາຂອງມະຫາວິທະຍາໄລຮາດຊະພັດຊີບິນຮາດຊະຫານີ (ໄທ) ຈະມາເກັບຂຶ້ນນີ້
ຂຽນວິທະຍານີພິນ.

- ອົງຕາມ ໃບສະເໜີຂອງ ມະຫາວິທະຍາໄລແຫ່ງຊາດລາວ ສະບັບເລກທີ 580/ຄສປ, ລົງວັນທີ
10 ຕຸລາ 2005.
- ອົງຕາມ ທຶນຊັ້ນຂໍອງຂັ້ນເທິງ ຕັ້ງວັນທີ 27 ມັງກອນ 2006.

ຫ້ອງວ່າການປຶກຄອງແຂວງຈຳປາສັກ ຂໍຖືເຫັນກຸດແຈ້ງຫົດຊັ້ນຂໍອງຂັ້ນເທິງມາຍັງທ່ານຊາບວ່າ:
ວັນທີ 27/01/2006 ນັກສຶກສາຈາກມະຫາວິທະຍາໄລຮາດຊະພັດຊີບິນ ຈຳນວນ 08 ຄົນ, ຈະມາເກັບຂຶ້ນ
ມູນຂຽນວິທະຍານີພິນ ເປັນຕີ້ນ: ຂໍ້ມູນທາງເຕັມເຕືອງປະຕັບ, ເຕົອງຫັດຖາກຳ, ຕໍ່ແຜນຂອງຊົນເຕົກ,
ໃຫ້ພາກສ່ວນທີ່ກ່ຽວຂ້ອງຊັດພະນັກງານຂອງຕົນນຳພາຄະນະດັ່ງກ່າວລົງເກັບກຳຂຶ້ນນີ້ໂດຍຈຶ່ງ.

ດັ່ງນັ້ນ, ຈຶ່ງແຈ້ງມາຍັງທ່ານຮັບຊາບ ຫ້ວງວ່າຕົງໃຫ້ການຮ່ວມມື ແລະ ຈົດຕັ້ງປະຕິບັດຕາມມື້ອີນ
ແຈ້ງການສະບັບນີ້ດ້ວຍ.

ທິອນນີ້ຫ້ອງວ່າການປຶກຄອງແຂວງ.

ບໍອນມາດີ:

- ພະແນກຖະແຫລງຂ່າວ ແລະ ວັດທະນະທຳ 01 ສະບັບ
- ພະແນກອຸດສະຫະກຳ 01 ສະບັບ
- ເຕັມມູນ 01 ສະບັບ

ບຸນຫາວຸນ ພະຍາຍຸດ

ที่ ศธ 0529.15/ 0935

คณะกรรมการป่าไม้และกิจกรรมทางป่า
มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
ถนนส่องประดิษฐ์ ตำบลค้อเมืองครึ่งไว
อำเภอวารินชำราบ
จังหวัดอุบลราชธานี 34190

๓ ถุมภาพันธ์ 2549

เรื่อง ข้อความอนุญาตในการลงทะเบียนที่ศึกษาข้อมูลเกิดภัยที่พื้นที่ป่า

เรียน หัวหน้าห้องวิชาการและห้องประชุม

ตามหนังสือที่ ศธ 0529.15/2719 ลงวันที่ 12 ตุลาคม 2548 คณะกรรมการป่าไม้และกิจกรรมทางป่า
มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ได้ขอความอนุญาตให้เข้ามาสำรวจที่ดินที่ศึกษาข้อมูลเกิดภัยที่พื้นที่ป่า ให้ยก อาจารย์ และ
นักศึกษาด้วยปริญญาโท และปริญญาเอก ที่จะลงทะเบียนที่ศึกษา ประกอบการทำวิทยานิพนธ์ จำนวน 6 คน คือ

- 1) นางประทับนิจ สิกขา
- 2) นายตีกิ แสนบุญ
- 3) นางสาวชนัญญา จุลลักษณ์
- 4) นางสาวมลิตา พินิจ
- 5) นายดวัฒน์ นิยมพาณิชพัฒนา
- 6) นายสัญชัย ฤทธิ์พัฒน์มงคล

ในระหว่างวันที่ 9 - 14 ถุมภาพันธ์ 2549

ในการลงทะเบียนที่ศึกษาข้อมูลครั้งนี้ ให้รับความอนุญาตที่เข้ามาที่น้ำตก บ้านพากน และที่พัก
ให้กับนักศึกษาด้วย ทั้งนี้ได้ประสานงานในเบื้องต้นไว้แล้วกับท่านค่าโดย บุญละพูน

เชิญรับทราบเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุญาต และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

ลงชื่อ

(ดร.ดร. วิรัชัย กิตติปง)

คณบดีผู้ทรงคุณวุฒิและศักดิ์ศรี

สำนักงานคณบดี

โทร. 0-4543-3088 , โทรสาร. 0-4543-3089

ສາທາລະນະລັດ ປະຊາທິປະໄຕ ປະຊາຊົນລາວ

ສັນຕິພາບ ເອກະລາດ ປະຊາທິປະໄຕ ເອກະພາບ ວັດທະນາຖາວອນ

-----00000000-----

ກະຊວງອຸດສາກະກຳແລະຫັດຖະກຳ

ກົມຫັດຖະກຳ

ນະຄອນຫຼວງວຽງຈັນ, ວັນທີ: 13.3.06

ໃບສະເໜີ

ຮູມ/ເຖິງ: ນາທິ. ປ. ພ. ດົກທະນາຄານ ທຶນຍິ
ເລື່ອງ: ຂໍ້ເກົ້າຕ່າງໆ ຂໍ້ເງິນທິບ່າດ ຖະໜາຍ

- ອົງການ: ຊົກ ວິທະຍາ ສິນ

- ອີງຕາມ: ໂປ.ລ.ຂ.ມ.ກ.ກ.ກ. 141/ຂ.ຂ.ປ. 10.3.06

ກົມຫັດຖະກຳ ຂໍ້ເງິນກົມຫັດສະເໜີມາຢັງທ່ານ: ໄທ. ສົງ. ປ. ວິທະຍາ ສິນ

ຕະ ສັບສົນ ຕ່າງໆ ດັວກໂນໂລກ ດັວກໂນໂລກ
ນ.ວ. ດັວກໂນໂລກ ດັວກໂນໂລກ ດັວກໂນໂລກ
ດັວກໂນໂລກ

.....
.....
.....

ສະນັຟ, ຈຶ່ງໄດ້ສະເໜີມາຢັງທ່ານເພື່ອພິຈາລະນາຕາມຄວາມເໝາະສີມດ້ວຍ:

ດ້ວຍຄວາມຝັ້ງຕົກຕົວ

ສາທາລະນະລັດ ປະຊາທິປະໄຕ ປະຊາຊົນລາວ
ສັນຕິພາບ ເອກະລາດ ປະຊາທິປະໄຕ ເອກະພາບ ວິດທະນາຖາວອນ
ຂະຊາດວຸດເຈອຣ

ສະຂອງສຶກສາຊີກນ
ແນະກຳເມື່ອລາໄວຄູ່ຫຼາດ
ສະໜັບສິນຫຼາຍ້ວັດວະນາຖາວອນ

ເລກທີ 141/ກສບ
ວັນທີ ۲۰ ພຶສສ 2009

ຮັບຮັດວຽກ
ກົດສອບກຳນົດ

ໃບສະໜັບ

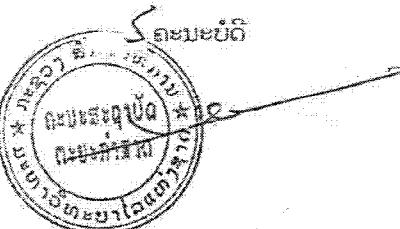
ເລກທີ ۱۴۱/ກສບ	ຮັບຮັດວຽກ ກົດສອບກຳນົດ
ທ່ານ໌ທີ່ມີໜ້າຫ້ອງການກະຊວງອຸດອາຫາກກໍາແລະຫ້ດຖາກ (ລັອງ) ການເກີຍກໍາຂໍ້ມູນປະກອບການຂຽນວິດວິທະຍານີ່ພົນ.	

- ອົງການໄໂງການຫັ້ງກູດການຮຽນການຮອນໃນລະດັບປະລິນຍາໄທ
- ອົງການຄວາມຈັດເປັນໃນການເກີຍກໍາຂໍ້ມູນເພື່ອບໍກອນການຂຽນວິທະຍານີ່ພົນ

ຄະນະບໍດີຄະນະສະຫຼຸບປະຕະຍາກກໍາລັດ, ມະຫາວິທະຍາໄລແຫ່ງຊາດຊື່ເບັນກົງດຮຽນ
ສະໜັບມີມາຢັງທ່ານ ເພື່ອຂໍ້ອໝາຍາດໃຫ້ຜຊ.ອາ ມະລີນີ້ ຫີນິດພ້ອມຕ້ວຍຄະນະ ລົງເກັນກໍາຂໍ້ມູນນຳ
ທ່ານ ສ່ວນລາຍລະອຽດຕ່າງໆ ທາງຜູ້ງວ່າຈີ່ສະໜັບປີໃຫ້ທ່ານໄດ້ຊາຍຕື່ມອີກ.

ຕັ້ງມືນ, ຊົງຮຽນລະຫັນມີມາຢັງທ່ານເພື່ອອໍານວຍຄວາມສະດວກໃຫ້ແກ່ການລົງເຕັນກໍາຂໍ້
ມູນຂອງຜູ້ງວ່າດີ

ທີ່ກໍານົດວຽກ
ກົດສອບກຳນົດ

ບຸນທະໄຫວ້ ແກ້ວປັນຍາ

ໃປສະເໜີ

ຮຽນ: ທ່ານຫິວໜ້າຫ້ອງການກະຊວງຖະແຫລງຂ້າວແລະເວັດທະນະທີ່ເລືອງ; ການເປົ້າຫ້ອງມູນປະກອບການຂຽນປົດລົງທະບຽນ.

- อิจกรรมโครงการหลักสูตรการศึกษาสอนในลักษณะลีนยาโท
  - อิจกรรมความจำที่เป็นในการเรียนรู้ข้อมูลเพื่อประกอบการตัดสินใจ

ຄະນະບໍດີຂະນະສະຖາປັດຕະຍາກໍາສາດ,ມະຫາວິທະຍາໄລແຫ່ງຊາດຂໍ້ເປັນກຽດຮຽນລະຫວົມມາຢັ້ງທ່ານ ເພື່ອຂໍຂໍ້ອ່ານຸ້າຍາດໃຫ້ຜູ້ຊີ. ຈະ ມະຫີມີ ພິມິດພ້ອມດ້ວຍຄະນະ ລົງຕັບກໍາຂໍຂໍ້ມູນມາທ່ານ ສ່ວນລາຍລະອຽດຕ່າງໆ ຫາງຜູ້ກ່າວຈະຂໍສະເໜີໃຫ້ທ່ານໄດ້ຊາບຕົ້ນອັກ.

ຫວັງປາຍີ້ຈະໄດ້ຮັບຄວາມຮ່ວມມືຈາກທ່ານເປັນຢ່າງດີ

ບຸນທະໄຫວ່ ແກ້ວປິມຍາ

ສາທາລະນະລັດ ປະຊາທິປະໄຕ ປະຊາຊົນລາວ

ສັນຕິພາບ ເອກະລາດ ປະຊາທິປະໄຕ ເອກະພາບ ວັດທະນາຖາວອນ

ຂະວາດຈຸດຈັດ

ກະຊວງສຶກສາທິການ
ມະຫາວິທະຍາໄລແຫ່ງຊາດ
ຄະນະສະຖາປັດຕະຍະກຳສາດ

ເລກທີ 144 - ລ.ສ.ປ.

ວັນທີ 15 MAR 2006

ໃບສະເໜີ

ຮຽນ: ທ່ານທີ່ມີກົມແຜນທີ່

ເລື່ອງ: ການເກັບກຳຂໍ້ມູນປະກອບການຂຽນວິທະຍານີ້ມີນ.

- * ອີງຕາມໂຄງການໜັກສູດການຮຽນການສອນໃນລະດັບປະລິນຍາໂຫ
- * ອີງຕາມຄວາມຈຳເປັນໃນການເກັບກຳຂໍ້ມູນເພື່ອປະກອນການຂຽນວິທະຍານີ້ມີນ

ຄະນະປັດຕະນະສະຖາປັດຕະຍະກຳສາດ, ມະຫາວິທະຍາໄລແຫ່ງຊາດຂໍ້ທີ່ເປັນກົງດຽນ
ສະເໜີມາຢັງທ່ານ ເພື່ອຂໍອ່ອນຍາດໃຫ້ຜູ້ອໍານວຍຄວາມສະດວກໃຫ້ແກ່ການລົງເກັບກຳຂໍ້ມູນນຳ
ທ່ານ ສ່ວນລາຍລະອຽດຕ່າງໆ ທາງຜູ້ກ່ຽວຈະຂໍສະເໜີໃຫ້ທ່ານໄດ້ຊັບຕື່ມອີກ.

ດັ່ງນັ້ນ, ຈຶ່ງຂຽນສະເໜີມາຢັງທ່ານ ເພື່ອອໍານວຍຄວາມສະດວກໃຫ້ແກ່ການລົງເກັບກຳຂໍ້
ມູນຂອງຜູ້ກ່ຽວຈະ

ທີ່ວັນຢ່າງນີ້ຈະໄດ້ຮັບຄວາມຮ່ວມມືຈາກທ່ານເປັນຢ່າງດີ

ຕະນະບັດຕະນະ
ສະຖາປັດຕະຍະກຳສາດ

พ.ร.บ 0529.15/2362

คณะกรรมการประยุกต์และการออกแบบ
มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

30 สิงหาคม 2550

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์

เรียน คุณสุวรรณ คงขุนเทียน (นายกสมาคมศูนย์ผลิต พลิตภัณฑ์เบนซ์ไฮท์)

ด้วยนางประทับใจ สิกษา นักศึกษาระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการออกแบบผลิตภัณฑ์ คณะศิลป์ประยุกต์และการออกแบบ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ได้เข้าศึกษาในปีการศึกษา 2548 ซึ่งได้รับ การพิจารณาจากคณะกรรมการการสอนค่าโครงวิทยานิพนธ์ ให้ทำการศึกษาวิจัย ในหัวข้อ การศึกษางานหัตถกรรมจัดสวนขนาดเล็กเพื่อประยุกต์ใช้ในการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ร่วมสมัย ปัจจุบัน งานวิจัยในหัวข้อดังกล่าวได้ผ่านกระบวนการที่เกี่ยวข้องทุกขั้นตอนแล้วเสร็จ อยู่ในช่วงของ การทดลองพัฒนาคุณภาพวัสดุที่ใช้ในการจัดสวน และการค้นคว้าความเหมาะสมในการพัฒนาทางค่านวัสดุ ซึ่งจะนำสู่การวิเคราะห์ต่อไป เพื่อการออกแบบเป็นผลิตภัณฑ์ร่วมสมัย ในการนี้ คณะฯ ได้ทราบว่าท่านเป็น ผู้มีประสบการณ์ตรงในการทำงาน และการให้คำแนะนำปรึกษาวิทยานิพนธ์ แก่นักศึกษาให้กับหลักสูตรบัณฑิต ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินการออกแบบผลิตภัณฑ์ของนักศึกษา ดังนั้น จึงมีความประสงค์ให้ขอ ความอนุเคราะห์จากท่าน เพื่อโปรดพิจารณาให้การสนับสนุนในการเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบใน ครั้งนี้ด้วย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุเคราะห์

*อนุเคราะห์ วิรพ.
๒๐.๘.๕๐*

ขอแสดงความนับถือ

รศ.ดร.วิโรจน์ ศรีสุโกร

สำนักงานเลขานุการ
โทรศัพท์ 045-353780
โทรสาร 045-353780

คณะกรรมการประยุกต์และการออกแบบ
มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

ที่ พร 0529.15/2362

คณะกรรมการป้องกันปราบปราม
น้ำมันดิบอุบัติเหตุและภัยธรรมชาติ
อนุสอดรมาร์ก ตำบลเมืองศรีไช
อำเภอวารินชำราบ
จังหวัดอุบลราชธานี 34190

30 สิงหาคม 2550

เรื่อง ขอความอุบัติเหตุชี้ขาดน้ำมันดิบอุบัติเหตุที่

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิรุณ พิมาย (ศูนย์ส่งเสริมฟื้นฟูอัจฉริยะ)

ด้วยนางประพันธ์ สิกษา นักศึกษาระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการอุบัติเหตุฯ
คณะกรรมการป้องกันปราบปรามน้ำมันดิบอุบัติเหตุและภัยธรรมชาติ ได้เข้าศึกษาในปีการศึกษา 2548 ซึ่งได้รับ^๑
การพิจารณาจากคณะกรรมการสหภาพศิษย์ฯ ให้ถือกำเนิดขึ้นในหัวข้อ การศึกษางาน
หัตถกรรมชั้นผ่าตัวเพื่อป้องกันการอุบัติเหตุในห้องทดลองและห้องทดลองฯ ร่วมสมัย ปัจจุบันงานนี้จัด
ให้เป็นหัวข้อต่างๆ ให้ดำเนินกระบวนการศึกษาควบรวมและวิเคราะห์อยู่แล้วของห้องห้องแล้ว อยู่ในช่วงของการ
ทดลองพัฒนาคุณภาพหัวตู้ที่ใช้ในการอัจฉริยะ แต่การศึกษาความเหมาะสมในการพัฒนาทางด้านวัสดุ
ซึ่งจะนำสู่การวิเคราะห์ผลลัพธ์ เพื่อการอุบัติเหตุที่ร่วมสมัย ในกรณี ศึกษา ได้ทราบว่าดำเนินการ
ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินการอุบัติเหตุที่ร่วมสมัย ในการนี้ ศึกษา ได้ทราบว่าดำเนินการ
ความอุบัติเหตุที่ต้องดำเนินการอุบัติเหตุที่ร่วมสมัย ดังนั้น จึงมีความประสงค์ให้รับ
คัวณอุบัติเหตุที่ต้องดำเนินการอุบัติเหตุที่ร่วมสมัย ให้ดำเนินการอุบัติเหตุที่ร่วมสมัย ในการเป็นผู้ชี้ขาดน้ำมันดิบอุบัติเหตุและภัยธรรมชาติ

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอุบัติเหตุ

นาย วิรุณ พิมาย
(นาย วิรุณ พิมาย)

ขอนขอบคุณมากอีก

ดร. วิรุณ พิมาย (วิรุณ พิมาย)

คณะกรรมการป้องกันปราบปรามน้ำมันดิบอุบัติเหตุและภัยธรรมชาติ

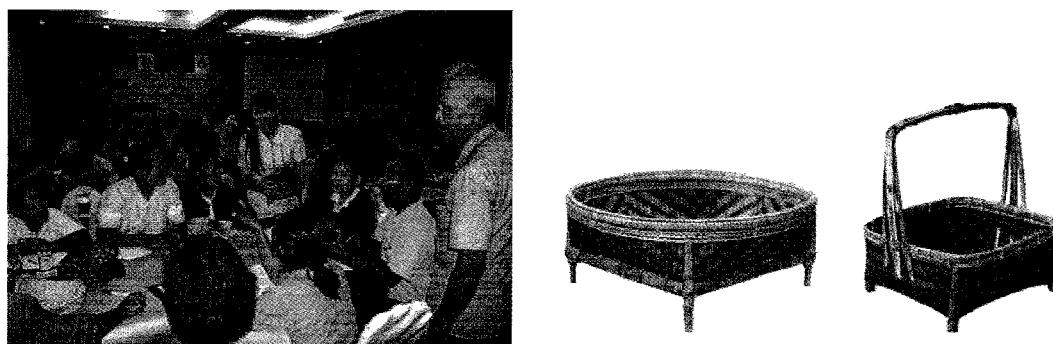
สำนักงานเลขานุการ
โทร. 045-353780 โทรสาร. 045-353780

ภาคผนวก ฉ
การนำผลงานวิจัยไปขยายผลเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน

การนำผลงานวิจัยไปขยายผลเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน

ผู้วิจัยได้นำผลงานวิจัยไปขยายผลเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนในด้านอัตลักษณ์เฉพาะถิ่น การขึ้นรูปทรงโดยใช้แบบพิมพ์ การตกแต่งส่วนต่าง ๆ ด้วยการใช้วัสดุเสริม โดยวิธีการผูกหรือถัก การป้องกันมอดแมลงและรา รวมถึงการใช้สีผลิตภัณฑ์ ไปใช้ในการถ่ายทอดความรู้ด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์จากสถานร่วมสมัย ให้กับกลุ่มอาชีพจักสถานในเขตพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานี และจังหวัดอำนาจเจริญ ดังนี้

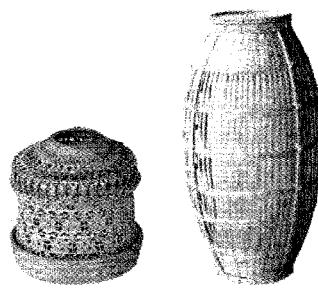
1. โครงการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์สัญจร
2. โครงการคลินิกเทคโนโลยี เครื่องทำยำมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี (การออกแบบและพัฒนางานหัตถกรรมจักสถานร่วมสมัย)
3. โครงการพัฒนาผลิตภัณฑ์เด่น จังหวัดอุบลราชธานี (KBO-UBON)
4. กลุ่มเฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่สำรีงบ่อ ตำบลน้ำปาลีก อำเภอเมือง จังหวัดอำนาจเจริญ

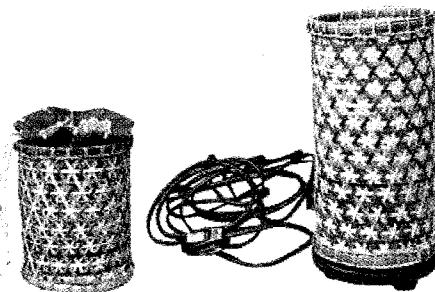
ภาพที่ 109 กิจกรรมการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์สัญจร ณ โรงเรนอุบลบุรีสอร์ท จังหวัดอุบลราชธานี

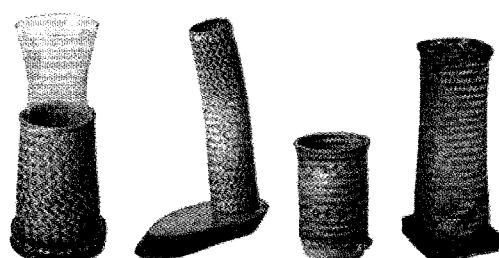
ภาพที่ 110 คลินิกเทคโนโลยี กลุ่มหัตถกรรมจักสถานบ้านเกยม ตำบลขุหลวง อำเภอตระการพืชผล จังหวัดอุบลราชธานี

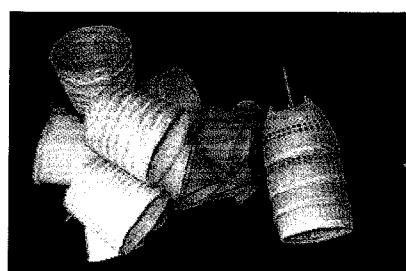
ภาพที่ 111 คลินิกเทคโนโลยี กลุ่มหัตถกรรมจักสานบ้านท่าลัง ตำบลห้วยไผ่ อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี

ภาพที่ 112 คลินิกเทคโนโลยี กลุ่มแม่บ้านสานหวด บ้านแสงอุดม ตำบลคอแหลน อำเภอบุษราคัม จังหวัดอุบลราชธานี

ภาพที่ 113 โครงการพัฒนาผลิตภัณฑ์เด่น จังหวัดอุบลราชธานี (KBO-UBON)

ภาพที่ 114 กลุ่มเฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่ สำราญบ่อ ตำบลน้ำปลีก อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ

นางประทับใจ สิกขา

ประวัติการศึกษา

มหาวิทยาลัยครินทร์วิโรฒ มหาสารคาม, พ.ศ. 2533

การศึกษานักบัณฑิต (เทคโนโลยีทางการศึกษา)

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, พ.ศ. 2540

การศึกษานักบัณฑิต (เทคโนโลยีทางการศึกษา)

ประวัติการวิจัย

ทุนสนับสนุนการวิจัย ปีงบประมาณ 2542 จาก

คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี เรื่อง

สภาพแวดล้อมทางวิชาการตามทัศนะของนักศึกษา ชั้นปีที่ 1

คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี (50%)

ทุนสนับสนุนการวิจัย ปีงบประมาณ 2544 เรื่อง ประเมินอิสาน
ในเชิงอนุรักษ์ (25%)

ผู้ร่วมโครงการวิจัยการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์จักรยาน
ร่วมสมัย ของ KBO จังหวัดอุบลราชธานี ปี 2550

ผู้ร่วมโครงการวิจัยการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน
จังหวัดศรีสะเกษ (ศึกษากรณี ผลิตภัณฑ์ชุมชนที่มีค่าคะแนน
1-2 ดาว) ของ KBO จังหวัดศรีสะเกษ ปี 2550

ประวัติการทำงาน

พ.ศ. 2533 ตำแหน่ง พนักงานโสตทัศนศึกษา 2

พ.ศ. 2535 ตำแหน่ง พนักงานโสตทัศนศึกษา 3

พ.ศ. 2537 ตำแหน่ง นักวิชาการ โสตทัศนศึกษา 3

พ.ศ. 2538 ตำแหน่ง นักวิชาการ โสตทัศนศึกษา 4

พ.ศ. 2540 ตำแหน่ง นักวิชาการ โสตทัศนศึกษา 5

พ.ศ. 2544 ตำแหน่ง นักวิชาการ โสตทัศนศึกษา 6

พ.ศ. 2547 ตำแหน่ง นักวิชาการ โสตทัศนศึกษา 7 ชำนาญการ

พ.ศ. 2547 ตำแหน่ง นักวิชาการ โสตทัศนศึกษา 8 ชำนาญการ

พ.ศ. 2548 ตำแหน่ง อาจารย์ ระดับ 8

ตำแหน่งและสถานที่ทำงานปัจจุบัน

อาจารย์ ระดับ 8

คณะศิลปประยุกต์และการออกแบบ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี 34190